የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

የወንጀል ሕግ ሥነ-ሥርዓት እና የማስረጃ ሕግ

(ረቂቅ)

<u>ማውጫ</u>

<u>የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የወንጀል ህግ ሥነሥርዓት እና የማስረጃ ሕግ</u>

ቁጥር	ሕግ	ገጽ
፩	አጭር ርዕስ	1
፪	የተሻሩ ሕጎች እና ተፈፃሚነት የሌላቸው ሕጎች	1
፫	የመሸጋገሪያ ድንጋጌ	2
፬.	ሕጉ የሚጸናበት ጊዜ	3
አንቀጽ	**ሕግ**	**ገጽ**
	አንደኛ መጽሐፍ ጠቅላላ ድንጋጌዎች፣ መርሆዎች፣ የተቋማት ሃላፊነት እና የዳኝነት ሥልጣን ምዕራፍ አንድ ጠቅላላ ድንጋጌዎችና መርሆች ክፍል አንድ ጠቅላላ ድንጋጌዎች	4
አንቀጽ ፩	የተፈፃሚነት ወሰን	4
አንቀጽ ፪	ትርጓሜ	4
አንቀጽ ፫	ዓላማ	7
	ክፍል ሁለት መሠረታዊ መርሆዎች	7
አንቀጽ ፬	ጠቅላላ	7
አንቀጽ ፭	ነፃ ሆኖ የመገመት መብት	7
አንቀጽ ፮	በአንድ ወንጀል ድጋሚ ክስ ስለመከልከሉ	8
አንቀጽ ፯	በሕግ ፊት እኩል ስለመሆን	8
አንቀጽ ፰	ስለመያዝና ማሰር	8
አንቀጽ ፱	ኢ-ሰብዓዊ አያያዝ ስለመከልከሉ	8
አንቀጽ ፲	በጠበቃ መወከል	8
አንቀጽ ፲፩	ቀልጣፋ ውሳኔ ስለመስጠት	9
አንቀጽ ፲፪	በግልጽ ችሎት ስለመዳኘት	9
አንቀጽ ፲፫	የተከራካሪዎች እኩልነት	10
አንቀጽ ፲፬	የቋንቋ አጠቃቀም	10
አንቀጽ ፲፭	እውነትን ስለማውጣት	10
አንቀጽ ፲፮	ሕጋዊነት	10
አንቀጽ ፲፯	የወንጀል ክስ የመንግሥት መሆኑ	11
	ምዕራፍ ሁለት የፍትሕ ተቋማት ተግባርና ኃላፊነት	11
አንቀጽ ፲፰	የፍትሕ ተቋማት የወልና የጋራ ተግባርና ኃላፊነት	11
አንቀጽ ፲፱	የፖሊስ ተቋም ተግባር እና ኃላፊነት	12
አንቀጽ ፳	የዐቃቤ ሕግ ተቋም ተግባርና ኃላፊነት	13
አንቀጽ ፳፩	የፍርድ ቤት ተግባርና ኃላፊነት	14
አንቀጽ ፳፪	የማረሚያ ቤት ተግባርና ኃላፊነት	15
አንቀጽ ፳፫	የተከላካይ ጠበቃ ተቋም ተግባርና ኃላፊነት	16
	ምዕራፍ ሶስት የዳኝነትና ውሳኔ የመስጠት ሥልጣን ክፍል አንድ የፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን	16
አንቀጽ ፳፬	የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን	16
አንቀጽ ፳፭	የወንጀል የዳኝነት ሥልጣን ድልድል	18
አንቀጽ ፳፮	የሕገመንግሥት ትርጉም ጥያቄ	19
	ክፍል ሁለት የፍርድ ቤቶች የሥረ-ነገር ሥልጣን	19
አንቀጽ ፳፯	የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሥረ-ነገር ሥልጣን	19
አንቀጽ ፳፰	የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን	19

አንቀጽ ፳፱	የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን	20
አንቀጽ ፴	የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን	20
አንቀጽ ፴፩	የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን	21
አንቀጽ ፴፪	የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ሥልጣን	21
አንቀጽ ፴፫	የክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን	22
አንቀጽ ፴፬	የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን	22
አንቀጽ ፴፭	የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ ሥልጣን	22
አንቀጽ ፴፮	የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን	22
አንቀጽ ፴፯	የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የይግባኝ ሥልጣን	23
አንቀጽ ፴፰	ክሶችን ስለማጣመር	23
አንቀጽ ፴፱	በግልጽ ስላልተደነገ የወንጀል የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን	24
አንቀጽ ፵	የመሰየም ሥልጣን	24
	ክፍል ሦስት የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን	24
አንቀጽ ፵፩	መደበኛ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን	24
አንቀጽ ፵፪	የወንጀሉ ድርጊትና ውጤት በተለያዬ የአስተዳደር ወሰን ሲሆን የሚኖር የዳኝነት ሥልጣን	25
አንቀጽ ፵፫	ተያያዥነት ያላቸውን ወንጀሎች የመዳኘት ሥልጣን	25
አንቀጽ ፵፬	ወንጀል የተሠራበት ቦታ ያልታወቀ ሲሆን ክሱ የሚታይበት ፍርድ ቤት	25
አንቀጽ ፵፭	በጉዞ ላይ የተፈጸመ ወንጀል	25
አንቀጽ ፵፮	ተደራራቢ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን	26
አንቀጽ ፵፯	ክስን ማዛወር	26
	ምዕራፍ አራት የሌሎች ፍትሕ አካላት ሥልጣን እና ስለመነሳት ክፍል አንድ የሌሎች ፍትሕ አካላት ሥልጣን	27
አንቀጽ ፵፰	የፌዴራል የፍትሕ አካላት ሥልጣን	27
አንቀጽ ፵፱	የክልል የፍትሕ አካላት ሥልጣን	28
አንቀጽ ፶	ውክልና ስለመስጠት	28
	ክፍል ሁለት የዳኞች መሰየም	28
አንቀጽ ፶፩	በአምስትና በላይ በሆኑ ዳኞች የሚታዩ ጉዳዮች	28
አንቀጽ ፶፪	በሦስት ዳኞች የሚታዩ ጉዳዮች	29
አንቀጽ ፶፫	በአንድ ዳኛ የሚታዩ ጉዳዮች	30
አንቀጽ ፶፬	የውሳኔ አሰጣጥ	30
አንቀጽ ፶፭	ግልጽ ችሎት	31
አንቀጽ ፶፮	የችሎት ሥርዐት ማስጠበቅ	31
	ክፍል ሶስት ከወንጀል ምርመራ እና ከፍርድ ሂደት ስለመነሳት	31
አንቀጽ ፶፯	ጠቅላላ	31
አንቀጽ ፶፰	አስቀድሞ የታየ ጉዳይ	33
አንቀጽ ፶፱	አቤቱታ ስለማቅረብ	33
አንቀጽ ፷	አቤቱታው የሚቀርብበት ጊዜ	33
አንቀጽ ፷፩	የአቤቱታ አቀራረብ	33
አንቀጽ ፷፪	ውሳኔ መስጠት	34
	ሁለተኛ መጽሐፍ የወንጀል ምርመራ ምዕራፍ አንድ የወንጀል አቤቱታ፣ የግል አቤቱታ እና ጥቆማ	35
አንቀጽ ፷፫	ጠቅላላ	35
አንቀጽ ፷፬	ስለወንጀል አቤቱታ	35
አንቀጽ ፷፭	የግል አቤቱታ	36
አንቀጽ ፷፮	የወንጀል አቤቱታን ወይም የግል አቤቱታን መቀበል	36
አንቀጽ ፷፯	ሥልጣን ለሌለው ተቋም የሚቀርብ አቤቱታ	37
አንቀጽ ፷፰	አቤቱታን ስለማንሳትና ውጤቱ	37
አንቀጽ ፷፱	ማንነቱ ባልታወቀ ሰው የሚቀርብ የወንጀል አቤቱታ	37
አንቀጽ ፸	መረጃ ስለመስጠት	38
አንቀጽ ፸፩	የመጀመሪያ ደረጃ ማጣራት	38
አንቀጽ ፸፪	የእጅ ከፍንጅ ወንጀል ድርጊት	38

አንቀጽ ፴፫	የወንጀል ድርጊት ያልሆኑ ጉዳዮች	39
አንቀጽ ፴፬	ተጨማሪ ማጣራትና ምርመራ	39
ምዕራፍ ሁለት የወንጀል ምርመራ ሥነ-ሥርዓት ክፍል አንድ የምርመራ አጀማመር እና የማስረጃ አሰባሰብ		40
አንቀጽ ፴፭	ጠቅላላ	40
አንቀጽ ፴፮	የወንጀል ምርመራ	40
አንቀጽ ፴፯	በምርመራ ወቅት ተመጣጣኝ ኃይል ስለመጠቀም	41
ክፍል ሁለት የምስክር ቃል መቀበል እና መመርመር		
አንቀጽ ፴፰	የምስክሮችን ቃል ስለመቀበል እና ስለመመርመር	41
አንቀጽ ፴፱	ለምስክር የሚሰጥ መጥሪያ	42
አንቀጽ ፵	የምስክር ቃል መቀበል	42
አንቀጽ ፵፩	ከአንድ በላይ የሆኑ ምስክሮች	43
ክፍል ሶስት ብርበራና ዕቃ መያዝ		
አንቀጽ ፵፪	በፍርድ ቤት ትዕዛዝ ብርበራ ማድረግ ወይም ዕቃ መያዝ	43
አንቀጽ ፵፫	ያለ ፍርድ ቤት ትእዛዝ ብርበራ ማድረግና ዕቃ መያዝ	43
አንቀጽ ፵፬	የተያዘን ሰው ስለመበርበር	44
አንቀጽ ፵፭	ስለብርበራና የመያዝ ሒደት አፈጻጸም	45
አንቀጽ ፵፮	በመንግሥት ወይም ሕጋዊ ሰውነት ባለው ተቋም ላይ የሚደረግ ብርበራ	45
አንቀጽ ፵፯	በተለያዩ ዕቃዎች ላይ የሚፈጸም ብርበራ	46
አንቀጽ ፵፰	በብርበራ ትዕዛዙ ውስጥ ያልተጠቀሱ ዕቃዎች	46
አንቀጽ ፵፱	የኤግዚቢት አያያዝና አቀማመጥ	47
አንቀጽ ፶	በተያዘ ዕቃ ላይ ስለሚሰጥ ውሳኔ	47
አንቀጽ ፶፩	ተጠርጣሪ ባልሆነ ሰው እጅ የሚገኝ ማስረጃ	48
አንቀጽ ፶፪	በመንግሥት ወይም በሌላ ተቋም የሚገኝ ማስረጃ	48
አንቀጽ ፶፫	በፋይናንስ ተቋም የሚገኝ ማስረጃ	49
ክፍል አራት ወንጀል በተፈጸመበት ቦታ የሚደረግ ምርመራ እና ማስረጃ ማሰባሰብ		
አንቀጽ ፶፬	ዓላማ	49
አንቀጽ ፶፭	ወንጀል በተፈጸመበት ሥፍራ መገኘት	49
አንቀጽ ፶፮	ወንጀል በተፈጸመበት ቦታ ስለሚደረግ ምርመራ	50
አንቀጽ ፶፯	የሞተ ሰው አካልን መመርመር	51
አንቀጽ ፶፰	የቤተ ሙከራ ምርመራ ቴክኒክን መጠቀም	52
አንቀጽ ፶፱	በምርመራና በድጋሚ ምልከታ መሳተፍ	52
አንቀጽ ፷	የባለሙያ ሪፖርትና ምስክርነት	53
ክፍል አምስት ልዩ የወንጀል ምርመራ ዘዴዎች		
አንቀጽ ፷፩	ዓላማ	54
አንቀጽ ፷፪	የፍርድ ቤት ሥልጣን	54
አንቀጽ ፷፫	ልዩ የማስረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴ	54
አንቀጽ ፷፬	መሟላት ስላለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች	55
አንቀጽ ፷፭	የጊዜ ገደብ	56
አንቀጽ ፷፮	ለፍርድ ቤት ሪፖርት ስለማቅረብ	56
አንቀጽ ፷፯	ማስረጃ ተቀባይነት የማያገኝበት ሁኔታ	56
ክፍል ስድስት የተጠርጣሪ አያያዝ፣ ቃል አቀባበል እና አቆያየት		
አንቀጽ ፷፰	ተጠርጣሪን ስለመያዝ	57
አንቀጽ ፷፱	ተጠርጣሪን ስለመጥራት	57
አንቀጽ ፸	የፍርድ ቤት የመያዣ ትእዛዝ	58
አንቀጽ ፸፩	አስቸኳይ ሁኔታ	58
አንቀጽ ፸፪	በእጅ ከፍንጅ ወንጀል ተጠርጣሪን መያዝ	59
አንቀጽ ፸፫	የመተባበር ግዴታ	59
አንቀጽ ፸፬	ተጠርጣሪ ሲያዝ ስለሚፈጸም ሥነ-ሥርዐት	59
አንቀጽ ፸፭	የጣት አሻራ፣ ፎቶግራፍና ናሙና መውሰድ	60

አንቀጽ ፻፲፮	የተጠርጣሪነት ቃል	61
አንቀጽ ፻፲፯	በመርማሪ ፖሊስ የሚሰጥ ዋስትና	62
አንቀጽ ፻፲፰	ተጠርጣሪን ፍርድ ቤት ማቅረብ	63
አንቀጽ ፻፲፱	ተጨማሪ የምርመራ ጊዜ	63
አንቀጽ ፻፳	ያልተጠናቀቀ ምርመራ ስለሚኖረው ውጤት	64
አንቀጽ ፻፳፩	በማቆያ ቤት ያለ ሰው ስላለው መብት	64
አንቀጽ ፻፳፪	በፍርድ ቤት የሚሰጥ ተጠርጣሪነት ቃል	65
	ምዕራፍ ሶስት የንብረት ዕግድ እና አስተዳደር ክፍል አንድ የንብረት እግድ	
አንቀጽ ፻፳፫	መርህ	65
አንቀጽ ፻፳፬	የዕግድ ማመልከቻ ስለማቅረብ	66
አንቀጽ ፻፳፭	የማመልከቻው ይዘት	66
አንቀጽ ፻፳፮	የዕግድ ትእዛዝ መስጠት	67
አንቀጽ ፻፳፯	የዕግድ ትእዛዝን ማንሳት ወይም ማሻሻል	67
አንቀጽ ፻፳፰	የዕግድ ትእዛዝ ቀሪ መሆን	68
	ምዕራፍ አምስት ቀዳሚ ምርመራ	
አንቀጽ ፻፳፱	ዓላማ	68
አንቀጽ ፻፴	ቀዳሚ ምርመራ የሚደረግባቸው ወንጀሎች	68
አንቀጽ ፻፴፩	ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት	69
አንቀጽ ፻፴፪	ቀዳሚ ምርመራ እንዲደረግ ስለማመልከት	69
አንቀጽ ፻፴፫	የማስረጃ አመዘጋገብ	69
አንቀጽ ፻፴፬	ተጨማሪ ማስረጃ	70
አንቀጽ ፻፴፭	ምስክሮች እንዲቀርቡ ስለማሳወቅ	70
አንቀጽ ፻፴፮	የመዝገብ ዝርዝር	70
አንቀጽ ፻፴፯	የተጠርጣሪ አቀያየት	71
	ሦስተኛ መጽሐፍ ዋስትና ምዕራፍ አንድ ጠቅላላ ድንጋጌዎች	
አንቀጽ ፻፴፰	መርህ	72
አንቀጽ ፻፴፱	ዋስትና በፍርድ ቤት ስለሚከለከልበት ሁኔታ	72
	ምዕራፍ ሁለት የዋስትና ግዴታ	
አንቀጽ ፻፵	በዋስትና ለመለቀቅ የሚቀርብ ማመልከቻ	73
አንቀጽ ፻፵፩	በማመልከቻ ላይ የሚሰጥ ውሳኔ	73
አንቀጽ ፻፵፪	ዋስትናን መፍቀድ	74
አንቀጽ ፻፵፫	በመያዣ ትእዛዝ ላይ ዋስትናን ማመልከት	75
አንቀጽ ፻፵፬	ዋስትና ለማቅረብ ያልቻለ ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ	75
አንቀጽ ፻፵፭	ስለመልቀቅ	76
አንቀጽ ፻፵፮	በስህተት ወይም በማታለል የተሰጠ ዋስትና	76
አንቀጽ ፻፵፯	አዲስ ፍሬ ነገር	76
አንቀጽ ፻፵፰	የዋስትና ግዴታ ቀሪ መሆን	77
	ምዕራፍ ሦስት የዋስትና ግዴታን አለመፈጸምና ዋስትናን ማውረድ	
አንቀጽ ፻፵፱	የዋስትና ግዴታ	77
አንቀጽ ፻፶	የዋስትና ግዴታን አለመፈጸም	78
አንቀጽ ፻፶፩	የዋስትና ግዴታ የሚወርድበት ሁኔታ	79
አንቀጽ ፻፶፪	ይግባኝ ማቅረብ	80
አንቀጽ ፻፶፫	የይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ውሳኔ	80
	አራተኛ መጽሐፍ በምርመራ መዝገብ ላይ የሚሰጥ ውሳኔ ምዕራፍ አንድ በምርመራ መዝገብ ላይ መወሰን	
አንቀጽ ፻፶፬	የዐቃቤ ሕግ የመወሰን ሥልጣን	80

አንቀጽ ፻፶፭	የዐቃቤ ሕግ ሥራ ከተፅዕኖ ነጻ ስለመሆኑ	82
አንቀጽ ፻፶፮	የምርመራ መዝገብን መዝጋት	82
አንቀጽ ፻፶፯	ክስ የማይመሰረትባቸው ሁኔታዎች	83
አንቀጽ ፻፶፰	ለሕዝብ ጥቅም ሲባል ክስ አለመመሥረት	83
አንቀጽ ፻፶፱	በክስ አለመመሠረት ጊዜ የሚኖር ሥነ-ሥርዐት	84
አንቀጽ ፻፷	የምርመራ መዝገብ መዝጋት ወይም ክስ አለመመስረት ውጤት	84
አንቀጽ ፻፷፩	በዐቃቤ ሕግ ውሳኔ ላይ ስለሚቀርብ አቤቱታ	84
	ምዕራፍ ሁለት የወንጀል ጉዳይ ውሳኔ የሚሰጥባቸው አማራጭ መንገዶችና መፍትሔዎች ክፍል አንድ ጠቅላላ	
አንቀጽ ፻፷፪	ዓላማ	85
አንቀጽ ፻፷፫	አማራጭ መንገዶች	85
	ክፍል ሁለት የአማራጭ መንገዶች አፈጻጸም ንዑስ ክፍል አንድ ዕርቅ	
አንቀጽ ፻፷፬	ዓላማ	86
አንቀጽ ፻፷፭	መርህ	86
አንቀጽ ፻፷፮	ዕርቅ የሚደረግበት ሁኔታ	86
አንቀጽ ፻፷፯	የዕርቅ ይዘት	87
አንቀጽ ፻፷፰	የዕርቅ ውጤት	87
	ንዑስ ክፍል ሁለት የጥፋተኝነት ድርድር	
አንቀጽ ፻፷፱	ዓላማ	88
አንቀጽ ፻፸	የጥፋተኝነት ድርድር ሥርዓት	88
አንቀጽ ፻፸፩	በጥፋተኝነት ድርድር የሚታዩ ጉዳዮች	88
አንቀጽ ፻፸፪	የተከለከሉ ተግባራት	88
አንቀጽ ፻፸፫	ቅድመ ሁኔታ	88
አንቀጽ ፻፸፬	በድርድር ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ሥነ ሥርዓት	89
አንቀጽ ፻፸፭	ማረጋገጫ እንዲሰጥ ማድረግ	90
አንቀጽ ፻፸፮	የጥፋተኝነት ድርድር አፈጻጸም፣ ይዘትና ፎርም	91
አንቀጽ ፻፸፯	የፍርድ ቤት ሥልጣን	91
አንቀጽ ፻፸፰	የስምምነት አለመጽደቅ ውጤት	92
አንቀጽ ፻፸፱	የተጎጂ ተሳትፎ	92
	ንዑስ ክፍል ሦስት ባሕላዊ ስርዓቶች	
አንቀጽ ፻፹	ዓላማ	93
አንቀጽ ፻፹፩	መርህ	93
አንቀጽ ፻፹፪	የተከለከሉ ተግባራት	93
አንቀጽ ፻፹፫	ቅድመ ሁኔታ	93
አንቀጽ ፻፹፬	በባሕላዊ ሥርዓት እንዲታይ የሚቀርብ ጥያቄ አቀራረብ	94
አንቀጽ ፻፹፭	በባሕላዊ ሥርዓትና በመደበኛው ሥርዓት የሚታዩ ተያያዥ ወንጀሎች	94
አንቀጽ ፻፹፮	የውሳኔ አሰጣጥ ፎርም	94
አንቀጽ ፻፹፯	በባሕላዊ ሥርዓት የተሰጠ የመፍትሄ ርምጃ ላይ ፍርድ ቤቶች ያላቸው ስልጣን	94
አንቀጽ ፻፹፰	በባሕላዊ ስርዓቱ ሳይታይ ወይም መፍትሄው ሳይፈጸም የቀረ ጉዳይ	95
	ክፍል ሁለት ሌሎች መፍትሔዎች	
አንቀጽ ፻፹፱	ዓላማ	95
አንቀጽ ፻፺	ሌሎች መፍትሔዎች ተፈጻሚ የሚሆኑባቸው ሰዎች	95
አንቀጽ ፻፺፩	ሌሎች መፍትሔዎች እና የመወሰን ስልጣን	96
አንቀጽ ፻፺፪	የውሳኔው ይዘት	97
አንቀጽ ፻፺፫	ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ ፈጻሚ አካላት	97
አንቀጽ ፻፺፬	የተፈጸመ ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ የሚኖረው ውጤት	98
አንቀጽ ፻፺፭	ያልተፈጸመ ወይም ውጤታማ ያልሆነ ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ ውጤት	98
አንቀጽ ፻፺፮	ይግባኝ	99
	ምዕራፍ ሶስት ክስ መመስረት ክፍል አንድ በዐቃቤ ሕግ የሚቀርብ ክስ	
አንቀጽ ፻፺፯	መርህ	99

አንቀጽ ፻፺፰	የክስ ማመልከቻ ይዘት	99
አንቀጽ ፻፺፱	ክስን ማጣመር	100
አንቀጽ ፪፻	ክሶችን መነጣጠል	101
አንቀጽ ፪፻፩	ተከሳሾችን አጣምሮ መክሰስ	101
አንቀጽ ፪፻፪	አማራጭ ክስ	101
አንቀጽ ፪፻፫	በሙከራ፣ በአነሳሽነት፣ በአባሪነት ወይም በመዘጋጀት ጥፋተኛ መሆን	102
አንቀጽ ፪፻፬	ክስ ስለሚመሠረትበት የጊዜ ገደብ	103
አንቀጽ ፪፻፭	በጊዜ ገደብ ውስጥ ክስ አለመመሥረት	103
አንቀጽ ፪፻፮	ክስ ማቋረጥ እና ማንሳት	104

ክፍል ሁለት

የግል ክስ የሚቀርብበት ሥነ-ሥርዓት

አንቀጽ ፪፻፯	የግል ክስ አቀራረብ	104
አንቀጽ ፪፻፰	የግል ከሳሽ ኃላፊነት	105
አንቀጽ ፪፻፱	የግል ክስ ለማቅረብ መብት ያለው ሰው	105
አንቀጽ ፪፻፲	የክስ ማመልከቻ እንዲሻሻል ስለማዘዝ	106
አንቀጽ ፪፻፲፩	ተከራካሪዎችን ስለመጥራት	106
አንቀጽ ፪፻፲፪	ተከራካሪዎችን ስለማስታረቅ	106
አንቀጽ ፪፻፲፫	ኪሣራ ላይ ስለሚደረግ መተማመኛ	106
አንቀጽ ፪፻፲፬	ከፍ ያለ ቅጣት የሚያስቀጣ ወንጀል መሆኑ በታወቀ ጊዜ የሚፈጸም ሥነ-ሥርዓት	107

ክፍል ሶስት

የፍትሐብሔር ክስ ከወንጀል ክስ ጋር ተጣምሮ ስለሚቀርብበት ሥርዐት

አንቀጽ ፪፻፲፭	ዐቃቤ ሕግ ስለሚያቀርበው የፍትሐብሔር ክስ	107
አንቀጽ ፪፻፲፮	ተጎጂ ስለሚያቀርበው የፍትሐብሔር ክስ	108
አንቀጽ ፪፻፲፯	የዳኝነትና ሌሎች ወጪዎች ክፍያ	109
አንቀጽ ፪፻፲፰	ክስ አቅራቢው ስለሚኖረው መብት	109
አንቀጽ ፪፻፲፱	የተከሳሽ ጥፋተኛ አለመሆን ወይም የመለቀቅ ውጤት	109

አምስተኛ መጽሐፍ

መደበኛ የክስ መስማት ሥነ- ሥርዓት፣ ማስረጃ እና ፍርድ

ምዕራፍ አንድ

መደበኛ የክስ መስማት ሥነ- ሥርዓት

ክፍል አንድ

መጥራት

አንቀጽ ፪፻፳	ጠቅላላ	109
አንቀጽ ፪፻፳፩	የመጥሪያ ይዘት	110
አንቀጽ ፪፻፳፪	መጥሪያ የማዘጋጀትና የማድረስ ኃላፊነት	110
አንቀጽ ፪፻፳፫	ምትክ መጥሪያ	111
አንቀጽ ፪፻፳፬	መጥሪያ የመቀበል ግዴታ	111
አንቀጽ ፪፻፳፭	የመጥሪያ አለመድረስ	111
አንቀጽ ፪፻፳፮	የተከሳሽ ወይም በፍርድ ቤት የተጠራ ሰው አለመቅረብ	112
አንቀጽ ፪፻፳፯	ተከሳሽ በሌለበት የሚታይ ክስ	112
አንቀጽ ፪፻፳፰	ተከሳሹ በሌለበት የተሰጠ ፍርድ	113
አንቀጽ ፪፻፳፱	የክሱ እንደገና መታየት	113
አንቀጽ ፪፻፴	ማመልከቻ የሚቀርብበት ጊዜ	113
አንቀጽ ፪፻፴፩	ተከሳሽ በሌለበት የማይታይ ክስ	113

ክፍል ሁለት

ቅድመ ክስ መስማት ተግባራት

አንቀጽ ፪፻፴፪	የክስ ማመልከቻ ማቅረብ	114
አንቀጽ ፪፻፴፫	የክስ መዝገብ ስለመክፈት	114
አንቀጽ ፪፻፴፬	የክስ ሕጋዊ ብቃት ማረጋገጥ	114
አንቀጽ ፪፻፴፭	ክሱ የሚሰማበትን ቀን ስለመወሰን	115
አንቀጽ ፪፻፴፮	የቅድመ ክስ መስማት ተግባራት	116
አንቀጽ ፪፻፴፯	በቅድመ ክስ መስማት የሚከናወኑ ተግባራት	116
አንቀጽ ፪፻፴፰	የክስ የሚሰማበትን ቀን መወሰን	117

ምዕራፍ ሁለት

መደበኛ የክርክር ሥነ-ሥርዓት

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

አንቀጽ ፪፻፴፱	የክስ መስማት አጀማመር	118
አንቀጽ ፪፻፵	የመደበኛ ክርክር ሥነ-ሥርዓት ተፈጻሚነት	119

ክፍል ሁለት

	ቀጠሮና የቀጠሮ ውጤት	
አንቀጽ ፪፻፵፩	የፍርድ ሂደት ተከታታይነት	119
አንቀጽ ፪፻፵፪	የመደበኛ ክርክር ሥርዓት የጊዜ ገደብ	119
አንቀጽ ፪፻፵፫	የቀጠሮ ምክንያት	120
አንቀጽ ፪፻፵፬	የክስ መስማት ሂደትን በሕመም ምክንያት መከታተል አለመቻል	121
	ክፍል ሦስት የክስ መቃዎሚያ እና የተከሳሽ የእምነት ክህደት ቃል ንዑስ ክፍል አንድ የክስ መቃወሚያ	
አንቀጽ ፪፻፵፭	ክስን መቃወም	123
አንቀጽ ፪፻፵፮	በመቃወሚያ ላይ መወሰን	124
አንቀጽ ፪፻፵፯	ክስ ተነጣጥሎ የሚታይበት ሁኔታ	125
አንቀጽ ፪፻፵፰	ክስን መለወጥና በክስ ላይ መጨመር ወይም ማሻሻል	125
	ንዑስ ክፍል ሁለት የተከሳሽ እምነት ክህደት ቃል	
አንቀጽ ፪፻፵፱	ተከሳሹን የእምነት ወይም ክህደት ቃል መቀበል	126
አንቀጽ ፪፻፶	የተከሳሹ የእምነት ክህደት ቃል	127
አንቀጽ ፪፻፶፩	የተከሳሹን የእምነት ክህደት ቃል ስለማሻሻል	127
	ምዕራፍ ሁለት ማስረጃና ፍርድ ክፍል አንድ የክስ መግለጫና የክርክር መክፈቻ ንግግር	
አንቀጽ ፪፻፶፪	የክርክር መክፈቻ ንግግር	128
	ክፍል ሁለት በማስረጃ መረጋገጥ የሚያስፈልጋቸውና የማያስፈልጋቸው ፍሬ ነገሮች ንዑስ ክፍል አንድ በማስረጃ የሚረጋገጡ ፍሬ ነገሮች	
አንቀጽ ፪፻፶፫	ዐቃቤ ሕግ በማስረጃ ማረጋገጥ ያለበት ፍሬ ነገር	129
አንቀጽ ፪፻፶፬	አግባብነት ያለው ፍሬ ነገር	130
	ንዑስ ክፍል ሁለት በማስረጃ መረጋገጥ የማያስፈልጋቸው ፍሬ ነገሮች	
አንቀጽ ፪፻፶፭	ጠቅላላ	131
አንቀጽ ፪፻፶፮	የታመነ ፍሬ ነገር	131
አንቀጽ ፪፻፶፯	ፍርድ ቤት ግንዛቤ የሚወስድበት ፍሬ ነገር	131
አንቀጽ ፪፻፶፰	የሕሊና ግምት	132
	ንዑስ ክፍል ሶስት የማስረጃ ተቀባይነት	
አንቀጽ ፪፻፶፱	ተቀባይነት ስላለው ማስረጃ	133
አንቀጽ ፪፻፷	ተቀባይነት የሌለው የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ	133
አንቀጽ ፪፻፷፩	የተከሳሽን ወይም ተጎጂን ጠባይ የሚያስረዳ ማስረጃ	134
አንቀጽ ፪፻፷፪	የቀድሞ ጥፋቶችና መሰል ተግባራት	134
	ክፍል ሶስት የማስረጃ አይነቶች ንዑስ ክፍል አንድ የሰው ማስረጃ	
አንቀጽ ፪፻፷፫	የመመስከር ብቃትና ግዴታ	135
አንቀጽ ፪፻፷፬	ለመመስከር ያለመገደድ ልዩ መብት	135
አንቀጽ ፪፻፷፭	በምስክርነት አለመቅረብ	136
አንቀጽ ፪፻፷፮	የመንግሥት ምስጢርን ስለመጠበቅ	136
አንቀጽ ፪፻፷፯	በሌላ ፍርድ ቤት የተሰጠ የምስክርነት ቃል ስለሚቀርብበት ሁኔታ	136
አንቀጽ ፪፻፷፰	በምርመራ ላይ የተሰጠ ቃል በማስረጃነት መቅረብ	137
አንቀጽ ፪፻፷፱	የምስክሮች ብዛትና አቀራረብ ቅደም ተከተል መወሰን	137
አንቀጽ ፪፻፸	ቃለ-መኃላ ስለመፈጸም ወይም ማረጋገጫ ስለመስጠት	138
አንቀጽ ፪፻፸፩	የምስክርነት ቃል መቀበል	138
አንቀጽ ፪፻፸፪	ማስታወሻ፣ ሰነድ ወይም መሣሪያን ስለመጠቀም	139
አንቀጽ ፪፻፸፫	ለምስክር የሚቀርብ ጥያቄ አግባብነት	139
አንቀጽ ፪፻፸፬	ለምስክር የሚቀርብ ዋና ጥያቄ	140

አንቀጽ ፪፻፷፭	መስቀለኛ ጥያቄ	141
አንቀጽ ፪፻፷፮	የማስተባበያ ጥያቄ የተከለከለ መሆን	141
አንቀጽ ፪፻፷፯	ድጋሚ ጥያቄ	141
አንቀጽ ፪፻፷፰	የፍርድ ቤቱ የማጣሪያ ጥያቄ	142
አንቀጽ ፪፻፷፱	በፍርድ ቤቱ ስለሚጠራ ምስክር	142
አንቀጽ ፪፻፸	በዳኛ ስለሚወሰድ ጥንቃቄ	142
አንቀጽ ፪፻፸፩	ክንዋኔዎችን መመዝገብ	143
	ንዑስ ክፍል ሁለት የሰነድ ማስረጃ	
አንቀጽ ፪፻፸፪	ፍሬ ነገሮችን በሰነድ ስለማስረዳት	143
አንቀጽ ፪፻፸፫	የአንድን ፍሬ ነገር መከሰት ስለማስረዳት	144
አንቀጽ ፪፻፸፬	የሕዝብ መዛግብትን ይዘት ትክክለኛነትን ማረጋገጥ	145
አንቀጽ ፪፻፸፭	የመንግስት ሰነድ ይዘት ትክክለኛነት ማረጋገጥ	145
አንቀጽ ፪፻፸፮	የንግድ መዝገብ ይዘትን ትክክለኛነት ማረጋገጥ	145
አንቀጽ ፪፻፸፯	የፊርማን ወይም የጽሑፍ ትክክለኛነትን ማረጋገጥ	146
አንቀጽ ፪፻፸፰	በማኅተም ወይም ፊርማ ላይ የሚወሰድ የሕሊና ግምት	146
አንቀጽ ፪፻፸፱	የሕሊና ግምት የሚወሰድበት ሰነድ	146
አንቀጽ ፪፻፹	በተከሳሽ እጅ የሚገኝ ሰነድ	147
አንቀጽ ፪፻፹፩	በሦስተኛ ወገን ይዞታ ስለሚገኝ ሰነድ	147
	ንዑስ ክፍል ሶስት የኤሌክትሮኒክ ማስረጃ	
አንቀጽ ፪፻፹፪	በኤሌክትሮኒክ ማስረጃ የሚረጋገጥ ፍሬ ነገር	148
አንቀጽ ፪፻፹፫	ስለኤሌክትሮኒክ ማስረጃ ትክክለኛነት	148
	ንዑስ ክፍል አራት ኤግዚቢት	
አንቀጽ ፪፻፹፬	ኤግዚቢት	149
አንቀጽ ፪፻፹፭	የኤግዚቢትን ትክክለኛነት ማረጋገጥ	149
	ንዑስ ክፍል ሁለት የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ከተሰማ በኋላ በፍርድ ቤት የሚሰጥ ብይን	
አንቀጽ ፪፻፹፮	የዐቃቤ ሕግ የማስረዳት ኃላፊነትና የማስረዳት ደረጃ	150
አንቀጽ ፪፻፹፯	የፍርድ ቤት ብይን	150
	ምዕራፍ ሁለት የተከሳሽ የመከላከያ ማስረጃ መስማት	
አንቀጽ ፪፻፹፰	የተከሳሹ የክርክር መክፈቻ ንግግር	151
አንቀጽ ፪፻፹፱	የተከሳሽን የመከላከያ ማስረጃ መስማት	151
አንቀጽ ፫፻	በዐቃቤ ሕግ ወይም በፖሊስ እጅ የሚገኝ ማስረጃ	152
አንቀጽ ፫፻፩	የተከሳሹ የማስረዳት ኃላፊነት	152
አንቀጽ ፫፻፪	የዐቃቤ ሕግን ማስረጃ የሚመለከቱ ድንጋጌዎች ተፈፃሚነት	153
	ምዕራፍ ሶስት የወል ድንጋጌዎች	
አንቀጽ ፫፻፫	ተጨማሪ ማስረጃ	153
አንቀጽ ፫፻፬	አግባብነት ወይም ተቀባይነት የሌለው ማስረጃ ውጤት	153
አንቀጽ ፫፻፭	በማስረጃ ላይ ስለሚቀርብ መቃወሚያ	154
አንቀጽ ፫፻፮	የክርክር ማቆሚያ ንግግር	154
አንቀጽ ፫፻፯	የሥርዓት ጉድለትን ማረም	154
	ምዕራፍ አራት ፍርድና ቅጣት	
አንቀጽ ፫፻፰	ፍርድ	155
አንቀጽ ፫፻፱	የፍርድ አፃፃፍ	155
አንቀጽ ፫፻፲	የቅጣት አስተያየት	156
አንቀጽ ፫፻፲፩	የቅጣት ውሳኔ	157
	ስድስተኛ መጽሐፍ የቅጣት አፈፃፀምና መሰየም ምዕራፍ አንድ ጠቅላላ ድንጋጌዎች	
አንቀጽ ፫፻፲፪	መርህ	158
አንቀጽ ፫፻፲፫	የቅጣት አፈጻጸም ትእዛዝ	158
	ክፍል አንድ ስለሞት ቅጣት አፈጻጸም	
አንቀጽ ፫፻፲፬	የሞት ቅጣት ውሳኔ የሚፈጸምበት ሁኔታ	159
አንቀጽ ፫፻፲፭	የሞት ቅጣት አፈጻጸምን ስለማገድ	159

ክፍል ሁለት የእስራት ቅጣት አፈጻጸም		
አንቀጽ ፫፻፲፮	ቅጣት እንዲፈፀም የሚሰጥ ትእዛዝ	160
አንቀጽ ፫፻፲፯	የእስራት ቅጣት እንዲተላለፍ የሚቀርብ አቤቱታ	160
አንቀጽ ፫፻፲፰	የእስራት ቅጣት ማስተላለፍ	161
አንቀጽ ፫፻፲፱	የተላለፈን ቅጣት ማቋረጥ	162
ክፍል ሶስት የገንዘብ ቅጣት		
አንቀጽ ፫፻፳	የገንዘብ ቅጣት አፈጻጸም	163
አንቀጽ ፫፻፳፩	የክፍያ ቅደም ተከተል	164
ክፍል አራት የተጨማሪ ቅጣት አፈጻጸም		
አንቀጽ ፫፻፳፪	ተጨማሪ ቅጣት	164
አንቀጽ ፫፻፳፫	ተጨማሪ ወይም የጥንቃቄ እርምጃዎችን ስለማሳወቅ	164
አንቀጽ ፫፻፳፬	ንብረትን መውረስ	164
አንቀጽ ፫፻፳፭	ይቅርታ	166
ክፍል አምስት ቅጣትን ስለመለወጥ		
አንቀጽ ፫፻፳፮	የቅጣት ትእዛዝን መለወጥ	166
አንቀጽ ፫፻፳፯	የማመልከቻ አቀራረብና ውሳኔ	166
ክፍል ስድስት አማራጭ ቅጣት		167
አንቀጽ ፫፻፳፰	መርህ	167
አንቀጽ ፫፻፳፱	በውሳኔ የሚገለጹ ጉዳዮች	168
አንቀጽ ፫፻፴	አማራጭ ቅጣትን ማቋረጥ	169
አንቀጽ ፫፻፴፩	የአማራጭ ቅጣት አስፈፃሚ አካል	169
ክፍል ሰባት ስለመሰየም		
አንቀጽ ፫፻፴፪	ዓላማ	169
አንቀጽ ፫፻፴፫	የመሰየም ሥነ-ሥርዓት	169
ሰባተኛ መጽሐፍ ፍርድን እንደገና ማየት፣ ይግባኝና ሰበር ምዕራፍ አንድ ተከሳሽ በሌለበት የተካሔደን የፍርድ ሒደት እንደገና ስለማየት		170
አንቀጽ ፫፻፴፬	ማመልከቻ ማቅረብ	170
አንቀጽ ፫፻፴፭	በማመልከቻው ላይ የሚሰጥ ትእዛዝ	170
ምዕራፍ ሁለት ይግባኝ		171
አንቀጽ ፫፻፴፮	ዓላማ	171
አንቀጽ ፫፻፴፯	ይግባኝ ማቅረብ	172
አንቀጽ ፫፻፴፰	ይግባኝ ስለሚያቀርቡ ሰዎች	172
አንቀጽ ፫፻፴፱	ይግባኝ የሚባልባቸው ጉዳዮች	172
አንቀጽ ፫፻፵	ይግባኝ የማይባልባቸው ጉዳዮች	173
አንቀጽ ፫፻፵፩	የቅጣት ውሳኔ ማገድ	174
አንቀጽ ፫፻፵፪	የይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ሥልጣን	174
አንቀጽ ፫፻፵፫	ሰነድ፣ ግልባጭ ወይም መረጃ ማግኘት	175
አንቀጽ ፫፻፵፬	የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ	175
አንቀጽ ፫፻፵፭	የይግባኝ ማመልከቻ ይዘት	176
አንቀጽ ፫፻፵፮	ሬጅስትራር የሚያከናውነው ተግባር	177
አንቀጽ ፫፻፵፯	የይግባኝ ማስፈቀጃ	178
አንቀጽ ፫፻፵፰	የይግባኝ ቅሬታ መመርመር	178
አንቀጽ ፫፻፵፱	መጥሪያ	178
አንቀጽ ፫፻፶	ይግባኙን መስማት	179
አንቀጽ ፫፻፶፩	የተዘጋ መዝገብ መክፈት	180
አንቀጽ ፫፻፶፪	ተጨማሪ ማስረጃ መቀበል	180
አንቀጽ ፫፻፶፫	ውሳኔ መስጠት	180
ምዕራፍ ሦስት ሰበር		

አንቀጽ ፫፻፶፬	ዓላማ	181
አንቀጽ ፫፻፶፭	መርህ	181
አንቀጽ ፫፻፶፮	የሰበር ማመልከቻ ማቅረብ	182
አንቀጽ ፫፻፶፯	በጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት የሚመራ የሰበር ጉዳይ	182
አንቀጽ ፫፻፶፰	መሠረታዊ የሕግ ስሕተት	182
አንቀጽ ፫፻፶፱	ሰበር የማይቀርብበት ጉዳይ	183
አንቀጽ ፫፻፷	ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትእዛዝን ማገድ	183
አንቀጽ ፫፻፷፩	የሰበር ማመልከቻ ይዘት	183
አንቀጽ ፫፻፷፪	የሰበር ማመልከቻን መመርመር	184
አንቀጽ ፫፻፷፫	የሰበር ውሳኔ መስጠት	184
አንቀጽ ፫፻፷፬	የሰበር ውሳኔ ውጤት	184
ምዕራፍ አራት የመጨረሻ ፍርድን እንደገና ማየት		
አንቀጽ ፫፻፷፭	ዓላማ	185
አንቀጽ ፫፻፷፮	የወንጀል ፍርድ እንደገና እንዲታይ የሚቀርብ ማመልከቻ	185
አንቀጽ ፫፻፷፯	የማመልከቻው ይዘትና የሚቀርብበት ጊዜ	186
አንቀጽ ፫፻፷፰	ማልከቻውን መስማት እና መወሰን	186
አንቀጽ ፫፻፷፱	ካሣ	186
ስምንተኛ መጽሐፍ ልዩ ሥነ-ሥርዐት ምዕራፍ አንድ ጠቅላላ		
አንቀጽ ፫፻፸	ተፈፃሚነት	187
ክፍል አንድ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብተው የተገኙ ወጣቶች የክስ ሥነ-ሥርዓት		
አንቀጽ ፫፻፸፩	መርሕ	187
አንቀጽ ፫፻፸፪	ተፈጻሚነት	188
አንቀጽ ፫፻፸፫	የምርመራ አጀማመርና የክስ አመሠራረት	188
አንቀጽ ፫፻፸፬	ምርመራው የሚያካትታቸው ሁኔታዎች	190
አንቀጽ ፫፻፸፭	ቤተዘመድ ወይም አሳዳጊ መጥራት	190
አንቀጽ ፫፻፸፮	በጠበቃ መወከል	190
አንቀጽ ፫፻፸፯	በማቆያ ወይም ማረፊያ ቤት ማቆየት	191
አንቀጽ ፫፻፸፰	የተቋም ክትትል	191
አንቀጽ ፫፻፸፱	ጊዜያዊ ትእዛዝ	191
አንቀጽ ፫፻፹	ክስ መመሥረት	192
አንቀጽ ፫፻፹፩	መጥራት	193
አንቀጽ ፫፻፹፪	ክሱ የሚሰማበት ሁኔታ	193
አንቀጽ ፫፻፹፫	ፍርድ	194
አንቀጽ ፫፻፹፬	ሌሎች ሰዎች ላይ የሚሰጥ ትእዛዝ	195
አንቀጽ ፫፻፹፭	ትእዛዝ ወይም ውሳኔ መለወጥ ወይም ማሻሻል	195
ምዕራፍ ሁለት ደንብ መተላለፍ ስለ ሚመራበት ሥነ ሥርዐት		
አንቀጽ ፫፻፹፮	ተፈጻሚነት	196
አንቀጽ ፫፻፹፯	ደንብ ተላላፊ እንዲጠራ የሚቀርብ ማመልከቻ	196
አንቀጽ ፫፻፹፰	መጥሪያ መላክ	196
አንቀጽ ፫፻፹፱	ፍርድ ቤት ሳይቀርብ ክስን ማመን	197
አንቀጽ ፫፻፺	ክሱ በታመነ ጊዜ የሚኖር ሥነ-ሥርዐት	197
አንቀጽ ፫፻፺፩	ክሱ በተካደ ጊዜ የሚኖር ሥነ-ሥርዐት	198
አንቀጽ ፫፻፺፪	ደንብ ተላላፊ ባልቀረበ ጊዜ የሚኖር ሥነ-ሥርዐት	198
አንቀጽ ፫፻፺፫	ልዩ ሁኔታ	198
ዘጠነኛ መጽሐፍ በወንጀል ጉዳዮች ዓለም አቀፍ ትብብር ምዕራፍ አንድ በወንጀል የምርመራና ክስ ሂደት ጉዳዮች ትብብር ክፍል አንድ ጠቅላላ ድንጋጌ		
አንቀጽ ፫፻፺፬	ዓላማ	200
አንቀጽ ፫፻፺፭	መርህ	200
አንቀጽ ፫፻፺፮	ትብብር ማድረግ የማይፈቀድባቸው ሁኔታዎች	201
አንቀጽ ፫፻፺፯	የትብብር ዓይነቶች	202
አንቀጽ ፫፻፺፰	የትብብር መስመርና የማስፈጸም ሥልጣን	202
አንቀጽ ፫፻፺፱	የትብብር ወጪ	203
አንቀጽ ፬፻	የትብብር ጥያቄ ማቅረብ ስለሚችሉ አካላት	203

	ክፍል ሁለት የትብብር ጥያቄ	
አንቀጽ ፬፻፩	የጥያቄው አቀራረብ	204
አንቀጽ ፬፻፪	የትብብር ጥያቄ ይዘት	204
አንቀጽ ፬፻፫	የጥያቄውን ተቀባይነት፣ አግባብነት ማረጋገጥ እና ውሳኔ መስጠት	205
አንቀጽ ፬፻፬	ማረጋገጫ መስጠት	206
	ክፍል ሶስት የትብብር ጥያቄ አፈጻጸም	207
አንቀጽ ፬፻፭	ጠቅላላ	207
አንቀጽ ፬፻፮	የወንጀል ምርመራና ከምርመራ ጋር የተያያዙ ጉዳዮች ትብብር	207
አንቀጽ ፬፻፯	በኢትዮጵያ ውስጥ ያለን ሰው በጊዜያዊነት የማስተላለፍ ትብብር	208
አንቀጽ ፬፻፰	በውጭ ሀገር ያለን ሰው ለትብብር መጠየቅ	208
አንቀጽ ፬፻፱	በጠያቂ ሀገር ማረፊያ ወይም ማረሚያ ቤት መቆየት ያለው ውጤት	209
አንቀጽ ፬፻፲	መረጃና ማስረጃ ልውውጥ	209
አንቀጽ ፬፻፲፩	መጥሪያና ሌሎች ሰነዶች የማድረስ ትብብር	209
አንቀጽ ፬፻፲፪	የፍርድ ሂደትን ማስተላለፍ	210
አንቀጽ ፬፻፲፫	ፍርደኛን ማስተላለፍ	210
አንቀጽ ፬፻፲፬	የፍርድ ቤት ትእዛዝ፣ ፍርድ፣ ብይን ወይም ውሳኔ ዕውቅና መስጠትና ማስፈጸም	211
አንቀጽ ፬፻፲፭	በኢትዮጵያ ግዛት እስረኛን ማስተላለፍ	211
	ምዕራፍ ሁለት በወንጀል ተፈላጊን ሰው አሳልፎ ስለመስጠት ክፍል አንድ አሳልፎ ለመስጠት በቀረበ ጥያቄ ላይ የሚፈጸም ሥነ-ሥርዐት	
አንቀጽ ፬፻፲፮	ትርጉም	212
አንቀጽ ፬፻፲፯	አሳልፎ የሚያሰጥ ወንጀል ወይም ቅጣት	212
አንቀጽ ፬፻፲፰	ጣምራ የወንጀል ድርጊት	213
አንቀጽ ፬፻፲፱	አሳልፎ መስጠት የማይፈቀድባቸው ሁኔታዎች	213
	ክፍል ሁለት አሳልፎ መስጠት ጉዳይን ለመወሰን የሚያስፈልጉ ሰነዶች	214
አንቀጽ ፬፻፳	የአሳልፎ መስጠት ጥያቄ ይዘትና ስለሚቀርብ ሰነድ	214
አንቀጽ ፬፻፳፩	ተደራራቢ ጥያቄዎች የሚስተናገዱበት ሁኔታ	215
አንቀጽ ፬፻፳፪	ጊዜያዊ እሥር	216
አንቀጽ ፬፻፳፫	የአሳልፎ ይሰጥ ጥያቄን ለፍርድ ቤት ማቅረብ	217
አንቀጽ ፬፻፳፬	ተፈላጊውን ሰው መያዝ	217
አንቀጽ ፬፻፳፭	ተፈላጊውን ሰው ፍርድ ቤት ማቅረብ	218
አንቀጽ ፬፻፳፮	መሰማትና ውሳኔ መስጠት	218
አንቀጽ ፬፻፳፯	በቀጠሮ ቀን ፍርድ ቤት አለመቅረብ ስለሚኖረው ውጤት	219
አንቀጽ ፬፻፳፰	ይግባኝ ወይም እንደገና እንዲታይ መጠየቅ	219
አንቀጽ ፬፻፳፱	ውሳኔን ስለማሳወቅ	220
አንቀጽ ፬፻፴	ተፈላጊውን ማስረከብ	220
አንቀጽ ፬፻፴፩	የውሳኔ ተፈጻሚነትን ማራዘም ወይም ማገድ	221
አንቀጽ ፬፻፴፪	ውድቅ በተደረገ የአሳልፎ መስጠት ጥያቄ ላይ ስለሚፈፀም ሥነ-ሥርዓት	221
አንቀጽ ፬፻፴፫	በጊዚያዊነት ተላልፎ የተሰጠ ሰው	222
አንቀጽ ፬፻፴፬	ተፈላጊውን መረከብ	222
	ክፍል ሶስት በኢትዮጵያ ማስተላለፍ የሚፈጸምበት ሥነ-ሥርዐት	
አንቀጽ ፬፻፴፭	ማስተላለፍን ስለመፍቀድ	223
አንቀጽ ፬፻፴፮	በመተላለፍ ያለ ተፈላጊን ስለማሰር	223
አንቀጽ ፬፻፴፯	ልዩ ሁኔታ	223
	አስረኛ መጽሐፍ ልዩ ልዩ ጉዳዮች ምዕራፍ አንድ ኪሳራና ወጪ ክፍል አንድ የወንጀል ክስ ወጪዎች በጠቅላላው	
አንቀጽ ፬፻፴፰	የዐቃቤ ሕግ የክስ ወጪ	224
አንቀጽ ፬፻፴፱	በግል አቤቱታ የሚቀርብ የወንጀል ክስ ወጪ	225
አንቀጽ ፬፻፵	የፍትሐብሔር ክርክር ወጪና ኪሳራ	225

አንቀጽ ፩፻፵፭	የምስክር ወጪ	225
ምዕራፍ ሁለት ደንብና መመሪያ የማውጣት ሥልጣን		
አንቀጽ ፩፻፵፮	ደንብ የማውጣት ሥልጣን	226
አንቀጽ ፩፻፵፯	መመሪያ የማውጣት ሥልጣን	226
ምዕራፍ ሦስት የሥነ-ሥርዐት ሕጉን ማሻሻል		228
አንቀጽ ፩፻፵፰	ሕጉን ስለማሻሻል	228

አዋጅ ቁጥር..../፳፻፲፫ ዓ.ም

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የወንጀል ሕግ ሥነ-ሥርዐት እና የማስረጃ ሕግ

ከኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት እና ኢትዮጵያ ከተቀበለቻቸው ዓለም አቀፍ ስምምነቶች ጋር የተጣጣመና መርሆቻቸውንና እሴቶቻቸውን ለማስፈጸም የሚያስችል ዘመናዊ የወንጀል ፍትህ ሂደት አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

በወንጀል ፍትሕ አስተዳደር ሥርዐት የወንጀል ፍርድ ሂደት የተጠርጣሪን እና የተከሳሽን እንዲሁም የወንጀል ተጎጅዎችን ሰብዓዊ መብቶችን ለማክበርና ለማስከበር፣ የሕግ የበላይነትን ለማስፈን የሚያስችል ወጥ እና የተሟላ ሕግ ማውጣት በማስፈለጉ፣

ሀገሪቱ በወንጀል ፍትሕ ሥርዐት በዓለም አቀፍ ሕግ ያሏትን መብቶች ለማስከበርና የተጣሉባትን ግዴታዎች ለመወጣት የሚያስችል የሕግ ማዕቀፍ በማስፈለጉ፤

የወንጀል ፍትህ አስተዳደሩ ለጠቅላላው ጥቅም እንዲሰራ ማድረግ አስፈላጊ በመሆኑና የወንጀል ክርክር የሚመራበትን የሥነ-ሥርዐትና የማስረጃ ድንጋጌ ወጥና አካታች በሆነ መልኩ እንደገና ማደራጀት በማስፈለጉ፣ እና

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት አንቀጽ ፶፭ (፩) እና ፶፭ (፭) መሠረት የሚከተለው ታውጇል፡፡

፩. አጭር ርዕስ

ይህ ሕግ የ "፳፻፲፫ዓ.ም የወንጀል ሕግ ሥነ-ሥርዐት እና የማስረጃ ሕግ " ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

፪. የተሻሩ እና ተፈፃሚነት የሌላቸው ሕጎች

፩. የ፲፱፻፵፱ የወንጀለኛ መቅጫ ሕግ ሥነ ሥርዓት አዋጅ ቁጥር ፩/፲፱፻፵፱ ይህ አዋጅ ከጸናበት ቀን ጀምሮ ተሽሯል፡፡

፪. ከዚህ በታች በተዘረዘሩት አዋጆች ላይ የተመለከቱ የወንጀል ምርመራ፣ የዳኝነት ስልጣን፣ የሥነ-ሥርዐት ፣ የማስረጃ እና ዓለምአቀፍ ትብብርን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች በዚህ አዋጅ በተሸፈኑ ጉዳዮች ላይ ተፈፃሚነት አይኖራቸውም፡፡

(ሀ) የፌዴራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር ፳፭/፲፱፻፹፰

(ለ) **የሽብር ወንጀልን ለመከላከል እና ለመቆጣጠር የወጣ** አዋጅ ቁጥር ፲፩፻፴፮/፳፻፲፪ /

(ሐ)የንግድ ውድድርና የሸማቾች አዋጅ ቁጥር ፰፻፲፫/፳፻፮

(መ)የፀረ ሙስና ልዩ የሥነ ሥርዓትና የማስረጃ ሕግ አዋጅ ፰፻፹፪/፳፻፯ እና የተሻሻለው የፀረ-ሙስና ልዩሥነ - ሥርዐትና የማስረጃ ሕግ አዋጅ ፱፻፸፱/፳፻፰

(ሠ) ሕገ-ወጥ የሰዎች ዝውውር እና ስደተኞችን በሕገ-ወጥ መንገድ ድንበር ማሻገር ወንጀልን ለመከላከልና ለመቆጣጠር የወጣ አዋጅ ፱፻፱/፳፻፯

(ረ) የኮምፒውተር ወንጀል አዋጅ ቁጥር ፱፻፶፰/፳፻፰

(ሸ) የቴሌኮም ማጭበርበር ወንጀል አዋጅ ቁጥር ፯፻፷፩/፳፻፬

፫. ከዚህ ሕግ ጋር የሚቃረን ማንኛውም አዋጅ፣ ደንብ ፣ መመሪያ እና ልማዳዊ አሰራር በዚህ ሕግ በተሸፈኑ ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚነት የላቸውም፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ የተደነገገው ቢኖርም ስለ ወታደራዊ ወንጀሎች የተደነገጉ ልዩ የሥነ-ሥርዐት እና ማስረጃ ደንቦች የተጠበቁ ናቸው፡፡

፫. <u>የመሸጋገሪያ ድንጋጌ</u>

፩. ይህ ሕግ ከመጽናቱ በፊት የተጀመረ ጉዳይ በተጀመረበት የሥነሥርዐት ሕግ መሠረት ይጠናቀቃል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም፣ ይህ ሕግ ከመጽናቱ በፊት የተፈጸመ የወንጀል ጉዳይ ተከሳሹን የሚጠቅም ከሆነ በዚህ ሕግ መሠረት ይመራል፡፡

፫. ይህ ሕግ ከመጽናቱ በፊት ምርመራው ያልተጀመረ የወንጀል ጉዳይ በዚህ ሕግ መሠረት ይመራል፡፡

፬. <u>ሕጉ የሚጸናበት ጊዜ</u>

ይህ ሕግ አዋጅ ቁጥር .../ ፳፻፲፫ ዓ.ም ሆኖ በነጋሪት ጋዜጣ ታትሞ ከወጣ ከመቶ ሰማንያ ቀናት በኋላ የጸና ይሆናል፡፡

አዲስ አበባ __________ ቀን ፳፻፲፫ ዓ.ም

ሳህለወርቅ ዘውዴ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ፕሬዚዳንት

የወንጀል ሕግ ሥነ-ሥርዐት እና የማስረጃ ሕግ

አንደኛ መጽሐፍ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች፣ መርሆዎች፣ የተቋማት ሃላፊነት እና የዳኝነት ሥልጣን

ምዕራፍ ፩

ጠቅላላ ድንጋጌዎች እና መርሆዎች

ክፍል ፩

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

አንቀጽ ፩ የተፈፃሚነት ወሰን

፩. ይህ ሕግ የ፲፱፻፺፯ ዓ.ም የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የወንጀል ሕግ ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

፪. የወንጀል ሕግ ማለት የ፲፱፻፺፯ ዓ.ም የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የወንጀል ሕግ እና በዚያው ሕግ አንቀጽ ፫ መሠረት በማሟያነት የሚወጡ ልዩ የወንጀል ሕጎችን ያካትታል፡፡

አንቀጽ ፪ ትርጓሜ

በዚህ ሕግ ውስጥ የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር ፡-

፩.**"ክልል"** ማለት በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዴሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት ዕውቅና የተሰጠው ክልል ነው፡፡

፪. **"መርማሪ ፖሊስ"** ማለት በሕግ መሠረት የወንጀል ምርመራ ለማድረግ ሥልጣን የተሰጠው የፖሊስ አባል ነው፡፡

፫. **"ፖሊስ"** ማለት የፌዴራል ወይም የክልል ፖሊስ ተቋም ነው፡፡

፬. **"የፌዴራል ፖሊስ"** ማለት የፌዴራል ፖሊስ ተቋም ሲሆን፣ የአዲስ አበባ እና የድሬደዋ ፖሊስን ይጨምራል፡፡

፳. **“የዐቃቤ ሕግ ተቋም”** ማለት የፌዴራል ወይም የክልል ዐቃቤ ሕግ ተቋም ነው፡፡

፯.**“ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ”** ማለት የፌዴራል ወይም የክልል ዐቃቤ ሕግ ተቋም ኃላፊ ነው፡፡

፺. **“ዐቃቤ ሕግ”** ማለት በሕግ የዐቃቤ ሕግ ሥልጣን የተሰጠው ሰው ሲሆን ጠቅላይ ዐቃቤ ሕጉን እና ምክትል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕጉን ያጠቃልላል፡፡

፰. **“ፍርድ ቤት”** ማለት በወንጀል ጉዳይ ላይ የዳኝነት ሥልጣን ያለው የፌዴራል ወይም የክልል ፍርድ ቤት ነው፡፡

፱. **“ሬጀስትራር”** ማለት በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፵፳ ሥር የተመለከቱት እና በሌላ ሕግ የተለዩ ተግባራትን የሚያከናውን የፍርድ ቤት ሹም ነው፡፡

፲. **"የተከላካይ ጠበቃ ተቋም"** ማለት በወንጀል ጉዳይ ለተጠረጠረ፣ ለተከሰሰ ወይም ለተፈረደበት ግለሰብ በመንግስት ወጪ የጥብቅና አገልግሎት የሚሰጥ ተቋም ሲሆን የወታደራዊ ተከላካይ ጠበቃ ተቋምንም ያካትታል ፡፡

፲፩. **“ማቆያ ቤት”** ማለት በወንጀል ተጠርጥሮ የተያዘ ሰው የወንጀል ምርመራው እስከሚጠናቀቅ የሚቆይበት በፖሊስ ወይም በወታደራዊ ፖሊስ ተቋም የሚተዳደር ለሕዝብ በግልፅ የሚታወቅ ቦታ ነው፡፡

፲፪. **“ማረፊያ ቤት”** ማለት ለሕዝብ በግልፅ የሚታወቅ የወንጀል ምርመራ ተጠናቆ ክስ እስኪመሠረት ወይም ክስ ተመሥርቶ ውሳኔ እስከሚሰጥ በወንጀል ተጠርጥሮ የተያዘ ወይም የተከሰሰ ሰው በፍርድ ቤት ትእዛዝ የሚቆይበት ቦታ ነው፡፡

፲፫. **“ማረሚያ ቤት”** ማለት ለሕዝብ በግልፅ የሚታወቅ ታራሚዎች የተወሰነባቸውን ፍርድ የሚፈፅሙበት፣ የሚታረሙበትና የሚታነፁበት ቦታ ነው፡፡

፲፬. በዚህ አንቀጽ ላይ ትርጉም የተሰጠው ፖሊስ፣ ዐቃቤ ሕግ፣ ፍርድ ቤት፣ማቆያ ቤት፣ ማረፊያ እና ማረሚያ ቤት የተሰጠው ትርጉም የወታደራዊ ፖሊስ፣ ዐቃቤ ሕግ፣ ፍርድ ቤት፣ማቆያ ቤት፣ማረፊያና ማረሚያ ቤትንም ያካትታል፡፡

፲፳. **“ከባድ ወንጀል”** ማለት በዚህ ሕግ ሠንጠረዥ **“ሀ”** ሥር ከባድ መሆኑ የተመለከተ የወንጀል አይነት ነው፤

፲፯. **“መካከለኛ ወንጀል”** ማለት በዚህ ሕግ ሠንጠረዥ **“ሀ”**ሥር መካከለኛ መሆኑ የተመለከተ የወንጀል አይነት ነው፡፡

፲፺. **“ቀላል ወንጀል”** ማለት በዚህ ሕግ ሠንጠረዥ **“ሀ”** ሥር ቀላል መሆኑ የተመለከተ የወንጀል አይነት ነው፡፡

፲፰. **“ማስረጃ”** ማለት በጭብጥ የተያዘን አግባብነት ያለውን ፍሬ ነገር ለማስረዳት ወይም ለማስተባበል የሚያስችል ማንኛውም ነገር ወይም ሂደት ሆኖ በምስክር የሚሰጥ ቃልን፣ ሰነድን፣ የኤሌክትሮኒክ መረጃን፣ በሕግ የተወሰደ የሕሊና ግምትን፣ ፍርድ ቤት ግንዛቤ የሚወስድበትን ፍሬ ነገር፣ የአንድ ነገርን ሂደት ማሳያ ሲሆን ኤግዚቢትን ያጠቃልላል፡፡

፲፱. **“ኤግዚቢት”** ማለት አንድን ፍሬ ነገር ለማስረዳት ወይም ለማስተባበል ለፍርድ ቤት እይታ የሚቀርብ ማንኛውም ወንጀሉ የተፈፀመበትን ወይም የወንጀሉ ፍሬ ነገር ሆኖ ድምፅን፣ ምስልን፣ ዳታን የያዘ ዕቃን ወይም የወንጀል ምልክት ሆኖ ፈሳሽን፣ አሻራን፣ ፈለግን እና ሌሎች መሰል ነገሮችን ይጨምራል፡፡

፳. **“አግባብነት ያለው ማስረጃ”** ማለት የአንድን ድርጊት ውጤት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ለመወሰን የሚያስችል፣ ሊረጋገጥ የተፈለገ ፍሬ ነገርን የሚያሳይ ወይም አጠራጣሪ የሚያደርግ ማንኛውም ማስረጃ ሲሆን፤ በጭብጥ የተያዘ ፍሬ ነገርን የሚገልጽ ወይም የሚያረጋግጥ ወይም ፍሬ ነገሩ ያመለከተውን ሁኔታ የሚያፈርስ ወይም የሚደግፍ፣ ድርጊቱ የተፈፀመበትን ቦታ ወይም ጊዜ ወይም ድርጊቱን የፈፀሙ ወገኖች ግንኙነትን የሚያሳይ ወይም የሚያረጋግጥ ማስረጃን ይጨምራል፡፡

፳፩. **“ብይን”** ማለት በወንጀል ጉዳይ በዋስትና፣ በክስ መቃወሚያና የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ከተሰማ በኋላ ተከሳሹ መከላከል እንዳለበትና እንደሌለበት የሚሰጥ ውሳኔ ነው፡፡

፳፪. **“ውሳኔ”** ማለት ከብይን፣ ከትእዛዝና ከፍርድ የተለየ ሆኖ ፍርድ ቤት የሚሰጠው ማንኛውም ውሳኔ ሲሆን የቅጣት ውሳኔን ይጨምራል፡፡

፳፫. **“ፍርድ”** ማለት የቀረበን ክስ፣ ክርክር፣ማስረጃ እና ሕግን በመመርመር ተከሳሹ ነፃ ወይም ጥፋተኛ የሚባልበት ነው፡፡

፳፬.**“ትእዛዝ”** ማለት ከውሳኔ የተለየ ሆኖ በፍርድ ቤት የሚሰጥ ማናቸውም ዓይነት የክርክር ማስቀጠያ ወይም ውሳኔ ማስፈፀሚያ ትእዛዝ ነው፡፡

፳፭.**“ሰው”** ማለት ግለሰብ ወይም የሕግ ሰውነት ያለው አካል ነው፡፡

፳፮. በዚህ ሕግ በወንድ ጾታ የተገለጸው የሴት ጾታንም ያካትታል፡፡

<u>አንቀጽ ፫ ዓላማ</u>

የዚህ ሕግ ዓላማ፡-

፩. በወንጀል ምርመራ፣ ክስ፣ ፍርድ ሂደትና የውሳኔ አፈጻጸም በሕገ መንግሥቱ የተረጋገጡ የሰብዓዊ መብቶችን ማክበር እና ማስከበር፣

፪. የወንጀል ፍትሕ ሥርዐቱ እውነትን ማውጣት የሚያስችል፣ ውጤታማ እና ፍትሐዊ እንዲሆን ማድረግ ማስቻል፤ እና

፫. በወንጀል ፍትሕ ሥርዐቱ ውስጥ የሕግ የበላይነትን ማረጋገጥ፣

ነው፡፡

ክፍል ሁለት

መሠረታዊ መርሆዎች

<u>አንቀጽ ፬ ጠቅላላ</u>

፩. የዚህ ሕግ አፈጻጸም በዚህ ክፍል በተመለከቱት መርሆዎች ይመራል፡፡

፪. በዚህ ክፍል የተደነገጉት መሠረታዊ መርሆዎች ከሕገ መንግስቱ፣ ኢትዮጵያ ከተቀበለቻቸው የሰብዓዊ መብት ሕግጋት፣ ዓለምአቀፍ የሰብዓዊ መብት ስምምነቶች ፣ዓለምአቀፍ መርሆዎች ጋር በተጣጣመ መልኩ ይተረጎማሉ፡፡

<u>አንቀጽ ፭ ነፃ ሆኖ የመገመት መብት</u>

፩.ማንኛውም ሰው ጉዳዩ በፍርድ ቤት በተሰጠ ፍርድ ጥፋተኝነቱ እስካልተረጋገጠ ድረስ በተጠረጠረበት ወይም በተከሰሰበት ወንጀል ነፃ ሆኖ የመገመት መብት አለው፤ በራሱ ላይም እንዲመሰክር ወይም ማስረጃ እንዲያምን አይገደድም፡፡

፪.ዐቃቤ ሕግ የመሠረተውን ክስ የማስረዳት ኃላፊነት አለበት፡፡ ተከሳሽ ራሱን የመከላከል መብት አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፲፮ በአንድ ወንጀል ድጋሚ ክስ ስለመከልከሉ</u>

ማንኛውም ሰው በዚህ ሕግ እና በወንጀል ሕግ መሠረት የመጨረሻ በሆነ ውሳኔ ጥፋተኛነቱ ተረጋግጦ በተቀጣበት ወይም ሌላ ሕጋዊ ርምጃ በተወሰደበት ወይም በነፃ በተለቀቀበት የወንጀል ድርጊት እንደገና አይከሰስም ፡፡

<u>አንቀጽ ፲፯ በሕግ ፊት እኩል መሆን</u>

የተያዙ ወይም የተከሰሱ ሰዎች በሕግ ፊት እኩል ናቸው፤በመካከላቸውም ማንኛውም ዐይነት ልዩነት ሳይደረግ በሕግ እኩል ጥበቃ ይደረግላቸዋል፡፡ የወንጀል ሕግና ሥነ-ሥርዐቱ በዘር፣ በብሔር፣ በብሔረሰብ፣ በቀለም፣ በፆታ፣ በቋንቋ፣ በኃይማኖት፣ በፖለቲካ፣ በማኅበራዊ አመጣጥ፣ በኃብት፣ በትውልድ ወይም በሌላ በሕግ ባልተፈቀደ ምክንያት ልዩነት ሳይደረግ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፲፰ ስለመያዝና ማሰር</u>

ማንኛውም ሰው ወንጀል ስለመፈጸሙ በቂ ጥርጣሬ ሳይኖር ሊያዝ፣ ክስ ሳይቀርብበት ወይም ሳይፈረድበት ሊታሰር አይችልም፡፡

<u>አንቀጽ ፲፱ ኢ-ሰብዓዊ አያያዝ ስለመከልከሉ</u>

በወንጀል የተጠረጠረ፣ የተከሰሰ፣የተፈረደበት ወይም በፍርድ ሂደቱ ተሳታፊ በሆነ ሰው ላይ ጭካኔ የተሞላበት፣ ኢ-ሰብዓዊ የሆነ ወይም ክብሩን የሚያዋርድ አያያዝ ወይም ቅጣት መፈጸም የተከለከለ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፳ በጠበቃ መወከል</u>

፩. የተያዘ ፣የተከሰሰ ወይም የተፈረደበት ሰው ከተያዘበት ወይም ከተከሰሰበት ጊዜ ጀምሮ በመረጠው የሕግ ጠበቃ ምክርና ድጋፍ የማግኘት ወይም የመወከል መብት አለው፡፡ በመረጠው የሕግ ጠበቃ ለመወከል ወይም ጠበቃ ለማቆም

የገንዘብ አቅም የሌለው መሆኑ ከተረጋገጠ እና በዚህም ምክንያት ፍትሕ ሊጓደል የሚችልበት ሁኔታ ሲያጋጥም በመንግሥት ወጪ ጠበቃ ይመደብለታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ፍርድ ቤቱ ፍትሕ ሊጓደል ይችላል ብሎ ሊወስን የሚችለው፡-

(ሀ) የጉዳዩን ውስብስብነት፣

(ለ) የወንጀሉን ክብደት፣

(ሐ) የተጠርጣሪውን ሁኔታና

(መ) ሌሎች ተመሳሳይ ሁኔታዎችን

በመመዘን ነው፡፡

፫. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣

(ሀ) በወንጀል ድርጊት ገብቶ የተገኘ ወጣት፣

(ለ) የጥፋተኝነት ድርድር፣

(ሐ) ቢያንስ በአስር ዓመት ጽኑ እስራት በሚያስቀጣ ወንጀል የተከሰሰ ሰው፣ ወይም

(መ) በሕግ ጠበቃ መወከል ግዴታ መሆኑ በግልጽ የተደነገገ፣

እንደሆነ ጉዳዩ ያለጠበቃ አይታይም፡፡

<u>አንቀጽ ፲፩ ቀልጣፋ ውሳኔ ስለመስጠት</u>

ማንኛውም የምርመራ፣ የክስና የፍርድ ሂደት በዚህ ሕግ በተደነገገው ጊዜ ውስጥ ይከናወናል፡፡

<u>አንቀጽ ፲፪ በግልጽ ችሎት ስለመዳኘት</u>

፩.ማንኛውም ክስ በግልጽ ችሎት ይታያል፤ይሰማል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ በንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም በተከሳሹና በተጎጂው የግል ሕይወት፣ በሕዝብ የሞራል ሁኔታና የሀገሪቱ ደኅንነት ለመጠበቅ ሲባል ብቻ ክርክሩ በዝግ ችሎት ሊሰማ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፲፫ የተከራካሪዎች እኩልነት

ማንኛውም የፍርድ ሂደት የዐቃቤ ሕግ ወይም የግል ከሳሽን እና የተከሳሽን እኩልነት በሚያረጋግጥ መልኩ ይካሄዳል፡፡

አንቀጽ ፲፬ የቋንቋ አጠቃቀም

፩. የወንጀል ፍርድ ሂደቱ በፍርድ ቤቱ የሥራ ቋንቋ ይመራል፡፡

፪. በወንጀል ጉዳይ የተጠረጠረ ወይም የተከሰሰ ሰው የተጠረጠረበት ወይም የተከሰሰበት ክስና ምክንያቱ በዝርዝር ወዲያውኑ በሚረዳው ቋንቋ ይነገረዋል፡፡

፫. የፍርድ ሂደቱ በማይረዳው ቋንቋ በሚካሔድበት ወቅት በሚረዳው ቋንቋ ወይም በምልክት እንዲተረጎምለት በመንግሥት ወጪ አስተርጓሚ ይመደባል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ የተደነገገው የክስና የሰነድ ማስረጃ ትርጉምን ያጠቃልላል፡፡

አንቀጽ ፲፭ እውነትን ስለማውጣት

፩. ማንኛውም የምርመራና የፍርድ ሂደት እውነትን በማውጣት መርህ ላይ ተመስርቶ ይከናወናል፡፡

፪. እውነትን የማውጣት ሂደት ወንጀል ፈጻሚ ከሕግ ተጠያቂነት እንዳያመልጥ፣ ወንጀል ያልፈጸመ ንጹህ ሰው አላግባብ እንዳይያዝ እና ተጠያቂ እንዳይሆን በሚያደርግ መርህ ላይ የተመሠረተ ይሆናል፡፡

፫. እውነትን የማውጣት ሂደቱ የምስክሩን ወይም የተጠርጣሪውን ክብር የማይነካ፣ ቃሉን በተፅዕኖ ሥር ሆኖ እንዳይሰጥ፣ ተጠርጣሪውን ለተራዘመና ለተደጋገመ ጥያቄ የማይዳርግ መሆን ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፲፮ ሕጋዊነት

፩.ማንኛውም በዚህ ሕግ ሥልጣን የተሰጠው ሰው ወይም ተቋም በሕግ የበላይነት መርህ ይመራል፡፡

፪.በወንጀል ጉዳይ የሚሰጥ ማንኛውም ውሳኔ በሕገ መንግሥቱና በዚህ ሕግ ይመራል፡፡

፫.ማንኛውም የተከሰሰ ሰው ጉዳይ የሚታየው ሥልጣን ባለው ፍርድ ቤት ብቻ ነው፡፡

፬.የወንጀል ምርመራ፣ የፍርድና የውሳኔ አፈጻጸም ሂደት የሚከናወነው በሕግ ሥልጣን በተሰጣቸው አካላት ብቻ ነው፡፡

አንቀጽ ፲፯ የወንጀል ክስ የመንግሥት መሆኑ

፩. በምርመራ መዝገብ ላይ ውሳኔ የመስጠት ሥልጣን የዐቃቤ ሕግ ነው፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም በግል አቤቱታ ብቻ የሚያስቀጡ ወንጀሎችን በተመለከተ ዐቃቤ ሕግ ተበዳዩ በራሱ ወጭ የግል ክስ እንዲያቀርብ ሊፈቅድለት ይችላል፡፡

ምዕራፍ ሁለት

የፍትሕ ተቋማት ተግባርና ኃላፊነት

አንቀጽ ፲፰ የፍትሕ ተቋማት የወልና የጋራ ተግባርና ኃላፊነት

፩.በሌላ ሕግ የተሰጣቸው ተግባርና ኃላፊነት እንደተጠበቀ ሆኖ የፍትሕ ተቋማት በየሥራ መስካቸው የሚከተሉት የወል ተግባርና ኃላፊነት ይኖራቸዋል፡-

(ሀ) የወንጀል ፍትሕ ሥርዓቱ ሚዛናዊነት፣ ቀልጣፋነት፣ ተገማችነትና ግልጽነት በማረጋገጥ ውጤታማ እና ወጭ ቆጣቢ እንዲሆን ያደርጋሉ፣ የሕዝብ ተዓማኒነትና ፍትሐዊነትን የሚያረጋግጥ ሥርዓት ይዘረጋሉ፡፡

(ለ) በወንጀል ጉዳይ ጥናትና ምርምር ያደርጋሉ፤ ዘመናዊ አሠራርንም ይዘረጋሉ፡፡

(ሐ) የወንጀል መረጃንና ስታስቲክስን ይሰበስባሉ፣ ያደራጃሉ፣ ይተነትናሉ፣ ያሰራጫሉ፡፡

(መ) የቅሬታና የአቤቱታ አቀራረብ ሥርዐትን ይዘረጋሉ፡፡

(ሠ) የተጠርጣሪ፣ ተከሳሽ፣ ተጎጂ፣ ምስክርና ታራሚ አያያዝ ሥርዐት የሕገ መንግሥቱንና የዚህን ሕግ ድንጋጌዎች የተከተለ መሆኑን ያረጋግጣሉ፡፡

(ረ) የሥራ ክንውን መመዘኛ ያዘጋጃሉ፣ያስፈጽማሉ፤ ለሚመለከታቸው አካላት ሪፖርት ያቀርባሉ፡፡

(ሰ) ለሚጠሯቸው ምስክሮች የውሎ አበልና የወጪ ማካካሻ ይከፍላሉ፡፡

(ሸ) ተግባራቸው በሕግ መሠረት መፈጸሙን የሚያረጋግጥ የኢንስፔክሽን ክፍል ያደራጃሉ፣ ጉድለቶችን በመለየት እንዲታረሙ ያደርጋሉ፡፡

(ቀ) ወጥ የሆነ የወንጀል ፍትሕ ሥርዓት ውጤታማነት መመዘኛ ያዘጋጃሉ፣ ይተገብራሉ፡፡

(በ) የወንጀል ፍትሕ ሥርዓት አስተዳደር የጋራ ጉዳዮችን በመለየት ከሌሎች ባለድርሻ አካላት ጋር ተግባራዊ ያደርጋሉ፡፡

፪.ለዚህ ምዕራፍ አፈጻጸም ‹‹**የፍትሕ ተቋም**›› ማለት የፌዴራል ወይም የክልል ፖሊስ፣ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ፣ ፍርድ ቤት፣ ማረሚያ ቤትና የተከላካይ ጠበቃ ተቋምን ያጠቃልላል፡፡

አንቀጽ ፲፱ የፖሊስ ተቋም ተግባር እና ኃላፊነት

የፖሊስ ተቋም የወንጀል ምርመራን አስመልክቶ ከዐቃቤ ሕግ የሚሰጠው ትእዛዝ እንደተጠበቀ ሆኖ በዚህ ሕግ መሠረት፡-

፩. ተፈፀመ የተባለ የወንጀል ድርጊትን አስመልክቶ ምርመራ ያደርጋል፣

፪. የዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገብን አስመልክቶ ከዐቃቤ ሕግ የሚሰጠውን ትእዛዝ ይፈፅማል፡፡

፫. የመያዣና የብርበራ ትእዛዝ በማውጣት ብርበራ ያካሂዳል፣የተገኘውንም ማስረጃ ይይዛል፤ ተጠርጣሪው ከተጠረጠረበት ወንጀል ነጻ መሆኑን የሚያሳይ ማስረጃም ያሰባስባል፡፡

፬. መጥሪያ ለተከሳሽና ለምስክር ያደርሳል፣ ተጠርጣሪንና ተከሳሽን ይይዛል፡፡

፭. የወንጀል ክስ ውሳኔ እስከሚያገኝ ድረስ ኤግዚቢቶችን ያስተዳድራል፡፡

፮. በሌለበት የተቀጣን ሰው ተከታትሎ በመያዝ ውሳኔ እንዲፈጸም ያደርጋል፡፡

፮.ተጠርጣሪ ከተያዘበት ጊዜ ጀምሮ ከሕግ አማካሪው፣ ከሐኪሙ ወይም ከኃይማኖት አባቱ የጥብቅና፣ የጤና ወይም መንፈሳዊ አገልግሎት ለማግኘት እንዲሁም ከጓደኛው ወይም ከቅርብ ዘመዶቹ ፣ከትዳር አጋሩ ጋር በግል የሚገናኝበትን ሁኔታ ያመቻቻል፡፡

፷.በምርመራ ወቅት በማቆያ ቤት የሚቆዩ ተጠርጣሪዎች አያያዝ ሰብዓዊ ክብራቸውን እና መብታቸውን የጠበቀ እንዲሆን የሚያስችል ግዴታውን ለመወጣት በሚያስችለው መልኩ ያደራጃል፡፡

፱. ለወንጀል ምርመራ አስፈላጊ የሆኑ የተለያዩ የምርመራ ክፍሎችን ያደራጃል፡፡

፲. ሌሎች በፍርድ ቤት የሚሰጡ ትእዛዞችን ይፈፅማል፡፡

<u>አንቀጽ ፳ የዐቃቤ ሕግ ተቋም ተግባርና ኃላፊነት</u>

የዐቃቤ ሕግ ተቋም ፡-

፩. የወንጀል ምርመራን በበላይነት ይመራል፤ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘውም በራሱ ምርመራ ያከናውናል፡፡

፪. የወንጀል ምርመራ እንዲጀመር፣ በፖሊስ የተጀመረ የወንጀል ምርመራ ላይ የክትትል ሪፖርት እንዲቀርብ ያደርጋል፣ የወንጀል ምርመራ በሕግ መሠረት እየተከናወነ መሆኑን ያረጋግጣል፣ በምርመራ መዝገብ ላይ አስፈላጊውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫. በተጣራ የምርመራ መዝገብ ላይ ውሳኔ ይሰጣል፣ በፍርድ ቤት ክርክር ያደርጋል፣ ክስ ያነሳል፣ ከክስ በፊት በኤግዚቢት ላይ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፬.የተጠርጣሪ ወይም የተከሳሽ የወንጀል ድርጊት ከመደበኛው የወንጀል የፍርድ ሂደት ውጭ ባለ አማራጭ ሥርዓት እንዲታይ የሚያስችል ሥርዐት ያደራጃል፡፡

፭.በተከሳሽ ላይ የሚቀርብ ማስረጃን በዚህ ሕግ መሠረት ለፍርድ ቤት እና ለተከሳሽ እንዲደርስ ያደርጋል፣ በማንኛውም ሁኔታ ያገኘውንና ለተከሳሽ በመከላከያ ማስረጃነት ሊጠቅም የሚችል ማስረጃን ለፍርድ ቤት ወይም ለተከሳሹ ይሰጣል፡፡

፮. ውጤታማ ስራ ያላከናወነ መርማሪ ፖሊስ በሌላ መርማሪ ፖሊስ እንዲተካ ያደርጋል፡፡

፯.የፍትሐብሔር ኃላፊነት የሚያስከትል የወንጀል ድርጊት ሲያጋጥም የወንጀልና የፍትሐብሔር ክሶችን አጣምሮ ያቀርባል፡፡

፰.ፍርድ ቤቶች በወንጀል ጉዳይ የሚሰጧቸውን ውሳኔዎችና ትዕዛዞች መፈጸማቸውንና መከበራቸውን ይከታተላል፣ሳይፈጸሙ ከቀሩ ወይም አፈጻጸማቸው ሕግን ያልተከተለ ከሆነ ውሳኔ ለሰጠው ፍርድ ቤት በማመልከት የእርምት ርምጃ እንዲወሰድ ያደርጋል፡፡

፱. ማቆያ፣ ማረፊያ ወይም ማረሚያ ቤትን ይጎበኛል፣ እንደአስፈላጊነቱም የእርምት ርምጃ ይወስዳል ወይም እንዲወሰድ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፲. ምስክሮች በሕግ መሠረት ጥበቃ እንዲያገኙ ያደርጋል፡፡

፲፩. የይቅርታ አሰጣጥ አፈጻጸምና ክትትል ሥርዐትን ከሚመለከታቸው ሌሎች አካላት ጋር በመተባበር ይዘረጋል፣ ተግባራዊነቱን ይከታተላል፡፡

፲፪. የግዴታ ሥራ ወይም የማኅበረሰብ አገልግሎት ቅጣት፣ በገደብ፣ በአመክሮ እና በይቅርታ የተለቀቁ ፍርደኞችን የመከታተያ ሥርዐት ይዘረጋል፤ አስፈላጊውን አደረጃጀት ይፈጥራል፣ አፈጻጸሙን ይከታተላል፤ አስፈላጊውን ርምጃ ይወስዳል ወይም እንዲወሰድ ያደርጋል፡፡

<u>አንቀጽ ፳፩ የፍርድ ቤት ተግባርና ኃላፊነት</u>

ፍርድ ቤት ፡-

፩.የጊዜ ቀጠሮ፣ የብርበራ፣ የመያዣ እና ሌሎች ቅድመ ክስ ተግባራትን በተመለከተ አስፈላጊውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. ፍርድ ቤት የቀረበ ተጠርጣሪ፣ ተከሳሽ፣ ምስክር የፍርድ ቤቱን የሥራ ቋንቋ የማይረዳው ወይም በምልክት ቋንቋ መግለጽ አስፈላጊ እንደሆነ አስተርጓሚ ይመድባል፡፡

፫. የቀረበ የወንጀል ክስን ይመረምራል፣ ያከራክራል፣ እንደአግባብነቱ ትእዛዝ፣ ብይን፣ ፍርድ ወይም ውሳኔ ይሰጣል፣ የሰጠውን ውሳኔ ያስፈጽማል ወይም እንዲፈጸም ያደርጋል፡፡

፬. በሕመም ምክንያት ችሎት መቅረብ የማይችል ሰው ወይም ለጥቃት የተጋለጠ ምስክር ችሎት ሳይቀርብ የምስክርነት ቃሉን የሚሰጡበት ሁኔታ ያመቻቻል፡፡

፭.በንብረት ላይ የእግድ ትእዛዝ ይሰጣል፣ እንደ አስፈላጊነቱ የታገደ ንብረትን የሚያስተዳድር አካል ይሾማል፣ ወይም ንብረቱ እንዲወረስ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፳፪ የማረሚያ ቤት ተግባርና ኃላፊነት</u>

ማረሚያ ቤት ፡-

፩. በፍርድ ቤት ትእዛዝ በጥበቃ ሥር ያለ ተከሳሽ የወንጀል ምርመራ ወይም ክርክር እስከሚጠናቀቅ ድረስ በማረፊያ ቤት ያቆያል፣ ጥፋተኛ የተባለን ያርማል፣ ታራሚዎች ከሕብረተሰቡ ጋር መልሶ እንዲቀላቀሉ ያደርጋል፡፡

፪.ታራሚ ወይም ተከሳሽ ከሕግ አማካሪው፣ ከትዳር ጓደኛው ፣ከሐኪሙ ወይም ከኃይማኖት አባቱ የጥብቅና፣ የጤና ወይም መንፈሳዊ አገልግሎት ለማግኘት እንዲሁም ከጓደኛው ወይም ከቅርብ ዘመዶቹ ጋር የሚገናኝበትን ሁኔታ ያመቻቻል፡፡

፫.በማረፊያ ቤት የሚገኝ ተከሳሽን እና በማረሚያ ቤት ያለ ታራሚን ለፍርድ ቤት ያቀርባል፡፡

፬. በማረፊያ ወይም ማረሚያ ቤት የሚቆዩ ሰዎች በዕድሜ፣ በጾታ፣ ሕግ በሚፈቅደው አግባብ በወንጀል ዓይነት፣ በቅጣትና በጤና ሁኔታ ተለያይተው እንዲያዙ ያደርጋል፡፡

፭. በማረፊያ ወይም ማረሚያ ቤት የሚቆዩ ሰዎችን አያያዝ ሰብዓዊ መብታቸውንና ክብራቸውን የጠበቀ እንዲሆን ያደርጋል፡፡

፯. የአመክሮ አሰጣጥ አፈጻጸምና ክትትል ሥርዐትን ከሚመለከታቸው ሌሎች አካላት ጋር በመተባበር ይዘረጋል፣ ተግባራዊነቱን ይከታተላል፡፡

አንቀጽ ፷፫ የተከላካይ ጠበቃ ተቋም ተግባርና ኃላፊነት

የተከላካይ ጠበቃ ተቋም ፡-

፩.ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ወይም ታራሚው በተጠረጠረበት ወይም በተከሰሰበት ወይም በተፈረደበት የወንጀል ጉዳይ የጥብቅና አገልግሎት ይሰጣል፣ ጉዳዩ ያለበትን ደረጃም ለደንበኛው ያሳውቃል፡፡

፪.ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ወይም ታራሚው በማቆያ፣ በማረፊያ ወይም በማረሚያ ቤት በሚገኝበት ጊዜ ከጥብቅና አገልግሎት ጋር ተያያዥነት ያላቸውን መረጃዎች ይቀበላል፤ ይሰጣል፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የዳኝነትና ውሳኔ የመስጠት ሥልጣን

ክፍል አንድ

የፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን

አንቀጽ ፷፬ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን

፩.የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች በኢትዮጵያ ግዛት ክልል በሚፈጸም ወንጀል ላይ ቀዳሚ የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡ በኢትዮጵያ መርከብ ወይም አይሮፕላን ላይ ከኢትዮጵያ ግዛት ውጪ የተፈጸመ ወንጀል በኢትዮጵያ ግዛት ውስጥ እንደ ተፈጸመ ይቆጠራል፡፡

፪.ወደ ጎረቤት አገሮች በሚደረግ የየብስ ጉዞ በመጓጓዣ ላይ በተፈጸመ ወንጀል፣ በኢትዮጵያ የግዛት ወሰን በተፈጸመና ውጭ አገር ውጤት ባገኘ ወንጀል ወይም ውጭ አገር በተፈጸመና ኢትዮጵያ ውስጥ ውጤት ባገኘ ወንጀል ላይ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ቀዳሚ የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፫. ከኢትዮጵያ ግዛት ክልል ውጭ በወንጀል ሕግ ከአንቀጽ ፪፻፴፰ እስከ ፪፻፷ እንዲሁም ከአንቀጽ ፫፻፶፭ እስከ ፫፻፷፬ የተደነገገውን በመጣስ በኢትዮጵያ መንግሥት በደህንነቱ ወይም በአንድነቱ ላይ፣ በሕጋዊ ተቋማቱ ወይም በዋና ዋና ጥቅሞቹ ወይም በገንዘቡ ላይ በሚፈጸም ወንጀል፣ በሀገር፣በሕዝብ ሞራልና ደህንነት ላይ በሚፈጸም የኮምፒዩተር ወንጀል ላይ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች ቀዳሚ የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፬. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ ድንጋጌ ቢኖርም የማይደፈር መብት ያለው ኢትዮጵያዊ በውጭ ሀገር ሆኖ ስለሚያደርገው ወንጀል በሚከሰስበት ጉዳይ (የወንጀል ሕግ አንቀጽ ፲፬)፣ የኢትዮጵያ መንግሥት የመከላከያ ሠራዊት አባል ሆኖ በውጭ ሀገር በሚያደርገው ወንጀል (የወንጀል ሕግ አንቀጽ ፲፭) ላይ የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፭.ኢትዮጵያ የተቀበለቻቸውን ዓለምአቀፍ ሕጎች በመጣስ በሚፈጸሙ ወንጀሎች፣ የወንጀል ሕግ አንቀጽ ፪፻፷፱ እስከ ፫፻፳፪ ድንጋጌን በመጣስ በተፈፀሙ ወንጀሎች ላይ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፮.ማንም ሰው በኢትዮጵያዊ ዜጋ ላይ ወይም ማንኛውም ኢትዮጵያዊ ከኢትዮጵያ ውጭ በወንጀል ሕጉ አንቀጽ ፲፫ እስከ አንቀጽ ፲፯ የተደነገጉትን ወንጀሎች ፈጽሞ ሲገኝ ጉዳዩ ወንጀሉ በተፈጸመበት አገር ሕግ መሠረት ዳኝነት ካላገኘ የኢትዮጵያ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡ በውጭ ሀገር ፍርድ ቤቶች የተሰጡ የወንጀል ፍርዶችን የማስፈፀም ስልጣን አላቸው፡፡

<u>አንቀጽ ፳፭ የወንጀል የዳኝነት ሥልጣን ድልድል</u>

፩.የፌዴራል ፍርድ ቤቶች በሚከተሉት ጉዳዮች ላይ የወል የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

(ሀ) አፈጻጸማቸው የፌዴራል መንግሥት ወይም በአንድ የክልል መስተዳድር በሚያስተዳድረው የአስተዳደር ክልል ወሰን ያልተገደቡ ወንጀሎች፤

(ለ) ዓለም አቀፍ ባሕርይ ያላቸው ወይም ድንበር ተሻጋሪ ወንጀሎች፤

(ሐ) ከውጭ ጉዳይ ጋር ተያያዥነት ያላቸው ወንጀሎች፤

(መ) ወታደራዊ ወንጀሎች፤

(ሠ) በፌዴራል መንግሥቱ ተቋማት፣ ንብረት፣ ሰነድ እና ገንዘብ ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎች፤

(ረ) በፌዴራል መንግሥቱ ባለሥልጣናትና ሠራተኞች ከኃላፊነት ጋር በተያያዘ የሚፈጸም ወንጀል፤

(ሰ) ለፌዴራል መንግሥቱ ተጠሪ በሆኑ ከተሞች ወይም ቦታዎች ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎች፤

(ሽ) የጉምሩክና የፌዴራል መንግሥት ግብርና ገንዘብ ነክ ጥቅሞች ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎች፤

(ቀ) በፌዴራል ሥርዓቱ ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎች፤

የወል የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፪.የክልል ፍርድ ቤቶች፤

(ሀ) በአፈጻጸማቸው የክልል መንግሥት ላይ የሆኑ ወይም ከአንድ የአስተዳደር ክልል በላይ ባልሆኑ ወንጀሎች፣

(ለ) አንድ ክልል ከሚያስተዳድረው የአስተዳደር ክልል በላይ በሆኑ ቀላል የወንጀል ጉዳዮች፣ እና

(ሐ) ለፌዴራል ፍርድ ቤቶች ባልተሰጡ ጉዳዮች ላይ

የወል የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ (ሸ) የተደነገገው ቢኖርም የኦሮሚያ ፍርድ ቤቶች በአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ባለው የክልሉ መንግሥት ተቋማት፣ ንብረቶች፣ገንዘብና ሰነዶች ላይ በሚፈጸሙ ወንጀሎች ላይ የወንጀል የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ ላይ የተመለከተው የዳኝነት ስልጣን የዚህ ሕግ አካል በሆነው ሰንጠረዥ "ሀ" ተደልድሏል፡፡

፭. በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀጽ ፬ የተደነገገው ቢኖርም ክልሎች የክልላቸውን ነባራዊ ሁኔታ መሠረት በማድረግ የዳኝነት ሥልጣንን በሚያወጡት ሠንጠረዥ ሊወስኑ ይችላሉ፡፡

<u>አንቀጽ ፳፯ የሕገ መንግሥት ትርጉም ጥያቄ</u>

ማንኛውም ፍርድ ቤት የያዘው ጉዳይ የሕገመንግሥት ትርጉም ጥያቄ ያስነሳል ብሎ ካመነ አግባብ ባለው ሕግ መሠረት ጉዳዩን ለሕገ መንግሥት ጉዳዮች አጣሪ ጉባኤ መላክ አለበት፡፡

<u>ክፍል ሁለት</u>

<u>የፍርድ ቤቶች የሥረ-ነገር ሥልጣን</u>

<u>አንቀጽ ፳፯ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሥረ- ነገር ሥልጣን</u>

የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በሠንጠረዥ “ሀ” ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በተደለደሉ ወንጀሎች ላይ የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ - ነገር የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፳፰ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ -ነገር የዳኝነት ሥልጣን</u>

የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት፡-

፩.በሠንጠረዥ “ሀ” ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድቤት በተደለደሉ የወንጀል ጉዳዮች፣

፪.ኢትዮጵያ ከተቀበለቻቸው ዓለምአቀፍ ስምምነቶች የመነጩ ወንጀሎች በመጣስ የተፈፀሙ ፣

፫.ከአንድ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ራሱ የወንጀል ክስ ይዛወርልኝ አቤቱታ፤

፬.በውክልና ለክልል ፍርድ ቤቶች በተሰጡ የፌዴራል የወንጀል ጉዳዮችን በሚመለከት ከአንድ ክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ የክልሉ ወይም ሌላ ክልል የሚገኝ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ራሱ የወንጀል ክስ ይዛወርልኝ አቤቱታ፤

፭. በውጭ ሀገር ፍርድ ቤት የተሰጡ የወንጀል ፍርዶችን ማስፈፀም፣

ላይ የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ - ነገር የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>**አንቀጽ ፳፱ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን**</u>

የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት፡-

፩. የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ እና

፪. የክልል የከፍተኛ ፍርድ ቤት በውክልና ሥልጣኑ ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ፣

ላይ የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>**አንቀጽ ፴ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን**</u>

የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት፡-

፩.አንድ ጉዳይ ከአንድ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት እንዲዛወር በሚቀርብ አቤቱታ፣ ወይም

፪.በውክልና ለክልል ፍርድ ቤቶች በተሰጡ የወንጀል ጉዳዮችን በሚመለከት ከአንድ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የወንጀል ክስ ይዛወርልኝ አቤቱታ፣

ላይ የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>**አንቀጽ ፴፩ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን**</u>

የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት፡-

፩.የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመጀመሪያ ደረጃ ሥልጣኑ ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ፤

፪.የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በይግባኝ ሥልጣኑ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ከሰጠው ውሳኔ የተለየ ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ፤

፫.የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በውክልና በመጀመሪያ ደረጃ ሥልጣኑ ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ፤

፬.የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በፌዴራል የውክልና ዳኝነት ሥልጣን በይግባኝ ሰሚነት ሥልጣኑ የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በውክልና የዳኝነት ሥልጣኑ ከሰጠው ውሳኔ የተለየ ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ፣

ላይ የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>**አንቀጽ ፴፪ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር የዳኝነት ሥልጣን**</u>

የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለባቸው፡-

፩.የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በይግባኝ ዐይቶ የመጨረሻ ውሣኔ የሰጠባቸው፣

፪.የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የመጨረሻ ውሣኔ የሰጠባቸው፤

፫.የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የመጨረሻ ውሣኔ የሰጠባቸው፤ እና

፬.የወታደራዊ ፍርድ ቤት የመጨረሻ ውሳኔ የሰጠባቸው፤

የወንጀል ጉዳዮች በሰበር የማየት ሥልጣን አለው፡፡

<u>**አንቀጽ ፴፫ የክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን**</u>

የክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በሠንጠረዥ “ሀ” በተመለከተውና ለክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በተደለደለ የወንጀል ጉዳይ ላይ የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>**አንቀጽ ፴፬ የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ -ነገር የዳኝነት ሥልጣን**</u>

የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት፡-

፩.በሠንጠረዥ “ሀ” በተደለደለ በክልል የአስተዳደር ወሰን ውስጥ በተፈጸመ የወንጀል ጉዳይ ላይ፤

፪.በሠንጠረዥ ‹‹ሀ›› ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በተደለደሉ ወንጀሎች ላይ የውክልና፣

፫. ከአንድ የክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወደሌላ የክልሉ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ራሱ እንዲዛወር በሚቀርብ የወንጀል ክስ ይዛወርልኝ አቤቱታ ላይ፤

የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፴፭ የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የይግባኝ ሥልጣን</u>

የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ ላይ የይግባኝ ሥልጣን አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፴፮ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን</u>

የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት፡-

፩. በሠንጠረዥ ‹‹ሀ›› ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በተደለደሉ ወንጀሎች ላይ የውክልና፣

፪. አንድ የወንጀል ጉዳይ ከአንድ የክልሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ የክልሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት እንዲዛወር በሚቀርብ አቤቱታ እና

፫. በውክልና ለክልል ፍርድ ቤት በተሰጠ የወንጀል ጉዳይ በሚመለከት ከአንድ የክልሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወደ ሌላ የክልሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ራሱ እንዲዛወር በሚቀርብ የወንጀል ክስ ይዛወርልኝ አቤቱታ ላይ፣

የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ- ነገር የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፴፯ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን</u>

የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት፡-

፩. የክልል የከፍተኛ ፍርድ ቤት በመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣኑ ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ፤

፪. የክልል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በይግባኝ ሥልጣኑ የክልል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ከሰጠው ውሳኔ የተለየ ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ፤

ላይ የይግባኝ የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

አንቀጽ ፴፰ ክሶችን ስለማጣመር

፩. በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ አመልካችነት፡-

(ሀ) በተለያዩ ተመሳሳይ የሥረ- ነገር የዳኝነት ሥልጣን ባላቸው ፍርድ ቤቶች በመታየት ላይ ያሉ ክሶች እንዲጣመሩ ጥያቄ ሲቀርብ እና ተጣምረው መታየታቸው የተከሳሹን የመከላከል መብት የማያጠብ ወይም ፍትሀዊ ውሳኔ ለመስጠት የሚያስችል መሆኑን ሲረዳ ጉዳዩን በይግባኝ ለማየት ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት የክሶቹን ክብደት በማየት ከሁለቱ በአንደኛው ፍርድ ቤት ጉዳዩ ተጣምሮ እንዲታይ ትእዛዝ መስጠት ይችላል፡፡

(ለ) የቀረቡት ክሶች በከፊል በመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት፣ በከፊል በከፍተኛ ፍርድ ቤት የሚታዩ እንደሆነ የከፍተኛው ፍርድ ቤት ክሶቹን በማጣማር ያያል፡፡

(ሐ) ከቀረቡት ክሶች በከፊል በፌዴራል ፍርድ ቤት እና በከፊል በተለያዩ የክልል ፍርድ ቤቶች የመጀመሪያ ደረጃ የሥረ-ነገር የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚወድቁ ከሆነ የፌደራሉ ፍርድ ቤት ክሶቹን በማጣመር ያያል፡፡

(መ) የቀረቡት ክሶች በአንድ ክልል ውስጥ በሚገኙ የተለያዩ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ስልጣን ስር የሚወድቁ ሆነው ከባዱን የወንጀል ክስ ለመለየት ያልተቻለ እንደሆነ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ጉዳዩ በአንደኛው ፍርድ ቤት እንዲታይ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

(ሠ) የቀረቡት ክሶች በተለያዩ ክልሎች በሚገኙ ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን የሚወድቁ እንደሆነ ከባዱን ጉዳይ ለማየት ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት ክሶቹን አጣምሮ ያያል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩(መ) መሠረት ከባዱን የወንጀል ክስ ለመለየት ያልተቻለ እንደሆነ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ከባዱን ጉዳይ ለይቶ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

አንቀጽ ፴፱ በግልጽ ስላልተደነገገ ወንጀል የሥረ -ነገር የዳኝነት ሥልጣን

የወንጀል የዳኝነት ስልጣን በግልፅ ባልተደነገገ ጊዜ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሥረ- ነገር የዳኝነት ሥልጣን ይኖረዋል፡፡

<u>አንቀጽ ፹ የመሰየም ሥልጣን</u>

በወንጀል ጉዳይ ላይ ፍርድ የሰጠ ፍርድ ቤት በዚያው ጉዳይ ላይ በሚቀርብ የመሰየም ጥያቄ ላይ ውሳኔ ለመስጠት ሥልጣን አለው፡፡

<u>ክፍል ሦስት</u>

<u>የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን</u>

<u>አንቀጽ ፹፩ መደበኛ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን</u>

፩. የፌዴራል ፍርድ ቤቶች በሚገኙበት የአስተዳደር ወሰን ውስጥ በተፈጸመ በሠንጠረዥ “ ሀ ” በተጠቀሰ የወንጀል ጉዳይ ላይ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፪. የፌዴራል ፍርድ ቤቶች በአዲስ አበባና በድሬደዋ ከተማ አስተዳደር ክልል ውስጥ በተፈጸሙ የወንጀል ጉዳይ ላይ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፫. ከኢትዮጵያ የግዛት ወሰን ውጭ በተፈጸመ ወይም ውጤት ባገኘ ወንጀል ላይ የፌዴራል ፍርድ ቤቶች የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

፬. የክልል ፍርድ ቤቶች በክልሉ የአስተዳደር ወሰን ውስጥ በተፈጸመ በሠንጠረዥ “ሀ”በተጠቀሰ የወንጀል ጉዳይ ላይ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን አላቸው፡፡

<u>አንቀጽ ፹፪ የወንጀሉ ድርጊትና ውጤት በተለያየ የአስተዳደር ወሰን ሲሆን የሚኖር የዳኝነት ሥልጣን</u>

ወንጀሉ የተፈጸመው በአንድ የአስተዳደር ወሰን ሆኖ የወንጀሉ ውጤት የተገኘው በሌላ የአስተዳደር ወሰን እንደሆነ ወንጀሉ በተፈጸመበት ወይም ወንጀሉ ውጤት ባገኘበት የአስተዳደር ወሰን የሚገኘው ፍርድ ቤት ጉዳዩን የማየት የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፹፫ ተያያዥነት ያላቸውን ወንጀሎች የመዳኘት ሥልጣን</u>

ተያያዥነት ያላቸው ወንጀሎች በተለያየ የአስተዳደር ወሰን በተፈጸሙ ጊዜ ከሁለቱ አንዱን ለማየት የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት ሁለቱንም ወንጀሎች የማየት የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፴፩ ወንጀል የተሠራበት ቦታ ያልታወቀ ሲሆን ክሱ የሚታይበት ፍርድ ቤት</u>

ወንጀሉ የተሠራበት ወይም ውጤቱ የተገኘበት የአስተዳደር ወሰን ያልታወቀ እንደሆነ ክሱ የሚታየው የሥረ- ነገር የዳኝነት ሥልጣን ባለው በአንድ የአስተዳደር ወሰን በሚገኝ ፍርድ ቤት ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፴፪ በጉዞ ላይ የተፈጸመ ወንጀል</u>

ተጠርጣሪው በጉዞ ላይ ሳለ ወንጀል የፈጸመ እንደሆነ ተጠርጣሪው ወይም ተጎጂው ወይም ወንጀል የተፈጸመበት ነገር በጉዞው በሚያልፍበት ወይም በሚደርስበት ሥፍራ ያለ ፍርድ ቤት የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፴፫ ተደራራቢ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን</u>

፩. ጉዳዩ በፌዴራል ፍርድ ቤቶች የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚወድቅ እንደሆነ አስቀድሞ ክስ የተመሠረተበት ፍርድ ቤት በጉዳዩ ላይ የቀዳሚነት የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

፪. ጉዳዩ በአንድ ክልል ባሉ ከአንድ በላይ በሆኑ የክልል ፍርድ ቤቶች የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚወድቅ እንደሆነ አስቀድሞ ክስ የተመሠረተበት የክልል ፍርድ ቤት በጉዳዩ ላይ የቀዳሚነት የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

፫. ጉዳዩ በክልል ወይም በፌዴራል ወይም በተለያዩ ክልሎች ባሉ ተመሳሳይ የሥረ- ነገር የዳኝነት ሥልጣን ባላቸው የአስተዳደር ወሰን ዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚወድቅ እንደሆነ አስቀድሞ ክስ የተመሠረተበት ፍርድ ቤት በጉዳዩ ላይ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን አለው፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ መሠረት የቀዳሚነት የዳኝነት ሥልጣን የሌለው የክልል ወይም የፌዴራል ፍርድ ቤት እያከራከረ ያለውን መዝገብ ይዘጋዋል፡፡

አንቀጽ ፵፯ ክስን ማዛወር

፩. በዐቃቤ ሕግ ወይም ተከሳሽ ጉዳዩ ከአንድ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን ካለው ፍርድ ቤት የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ስልጣን ወደሌለው ፍርድ ቤት እንዲዛወርለት ለይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት አቤቱታ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ክስ የሚዛወረው ፡-

(ሀ) ክሱ በቀረበበት ፍርድ ቤት ፍትሐዊና ሚዛናዊ ፍርድ ለማግኘት አይቻልም ተብሎ ሲታመን፣

(ለ) ክሱ የሚሰማበት ቦታ ለሁለቱ ተከራካሪ ወገኖች ወይም ምስክሮች ምቹ አለመሆኑ ሲታምን፣

(ሐ) ጉዳዩ በአጭር ጊዜ ውሳኔ ሊያገኝ የማይችል መሆኑ ሲታመን፣ ወይም፣

(መ) በሌላ አሳማኝ ምክንያት በተለመደው ሁኔታ ጉዳዩን አከራክሮ ለመወሰን የሚያስቸግር መሆኑ ሲታመን፣

ነው፡፡

፫. አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤትም ጉዳዩን ተመልክቶ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ ሥር ከተዘረዘሩት ፍሬ ነገሮች አንዱ መኖሩን ሲረዳ፡-

(ሀ) የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን ባይኖረውም የሥረ- ነገር ሥልጣን ባለው ማንኛውም ፍርድ ቤት፣ ወይም

(ለ) ፍርድ ቤቱ ጉዳዩ በራሱ እንዲታይ፣

ውሳኔ መስጠት ይችላል፡፡

፬. አቤቱታ የቀረበለት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ከሆነ ጉዳዩን ወደራሱ አዛውሮ ማየት አይችልም፡፡

፭. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ መሠረት የሚሰጠው ትእዛዝ የመጨረሻና ይግባኝ የሌለው ይሆናል፡፡

ምዕራፍ አራት

የሌሎች ፍትሕ አካላት ሥልጣን እና ስለመነሳት

ክፍል አንድ

የሌሎች ፍትሕ አካላት ሥልጣን

አንቀጽ ፴፰ የፌዴራል ፍትሕ አካላት ሥልጣን

፩. የፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በፌዴራል ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ሥር በሚወድቅ የወንጀል ጉዳይ እና አግባብ ባለው የአስተዳደር ወሰን በሚፈጸም ወንጀል ላይ ምርመራን የመምራትና የመክሰስ ሥልጣን አለው፡፡

፪. የፌዴራል ፖሊስ በፌዴራል ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ሥር የሚወድቅ የወንጀል ጉዳይ እና አግባብ ባለው የአስተዳደር ወሰን የሚፈጸም ወንጀል የመመርመር ሥልጣን አለው፡፡

፫. የፌዴራል ማረሚያ ቤቶች በፌዴራል ፍርድ ቤቶች የሚሰጥ ውሳኔን ያስፈፅማሉ፡፡

አንቀጽ ፴፱ የክልል የፍትሕ አካላት ሥልጣን

፩. የክልል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ተቋም በክልል ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ሥር በሚወድቅ የወንጀል ጉዳይ እና አግባብ ባለው የአስተዳደር ወሰን በሚፈጸም ወንጀል ላይ ምርመራን የመምራትና የመክሰስ ሥልጣን አለው፡፡

፪. የክልል ፖሊስ በክልል ፍርድ ቤቶች የዳኝነት ሥልጣን ሥር በሚወድቅ የወንጀል ጉዳይ እና አግባብ ባለው የአስተዳደር ወሰን የሚፈጸም ወንጀል የመመርመር ሥልጣን አለው፡፡

፫. የክልል ማረሚያ ቤቶች በክልል ፍርድ ቤቶች የሚሰጥ ውሳኔን ማስፈጸም ይኖርባቸዋል፡፡

አንቀጽ ፵ ውክልና ስለመስጠት

፩. የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ፣ የፖሊስና የማረሚያ ቤት በዚህ ሕግ ከተሰጣቸው ሥልጣን እንደአግባብነቱ ለክልል የፍትሕ አካላት በውክልና ሊሰጡ ይችላሉ፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት በተሰጠ ውክልና ክልሎች ለሚያከናውኑት ተግባር የፌዴራል ፍትሕ አካላት አስፈላጊውን ወጪ ይሸፍናሉ፡፡

ክፍል ሁለት

የዳኞች መሰየም

አንቀጽ ፶፩ በአምስትና በላይ በሆኑ ዳኞች የሚታዩ ጉዳዮች

በጠቅላይ ፍርድ ቤት ደረጃ፡-

፩. በሰበር የሚታይ ጉዳይ፣

፪. ለፍርድ ቤቱ የቀረበ የሞት ፍርድ ጉዳይ፣

፫. ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የጠቅላይ ፍርድ ቤት ችሎቶች የተለያዩ ውሳኔዎች የሰጡባቸው ጉዳዮች፣

፬. የጠቅላይ ፍርድ ቤት ዳኞች ጉባዔ በአምስት ወይም ከአምስት በላይ በሆኑ ዳኞች እንዲታዩ የወሰኑባቸው ጉዳዮች፣

ከአምስት እና በላይ በሆኑ ዳኞች መታየት አለባቸው፡፡

አንቀጽ ፶፪ በሦስት ዳኞች የሚታዩ ጉዳዮች

፩. በማንኛውም ደረጃ፡-

(ሀ) የቅጣት ጣሪያው አሥራ አምስት ዓመት ጽኑ እስራት የሚያስቀጡ ጉዳዮች፣

(ለ) ከአስር ዓመት ጽኑ እስራት በታች የሚያስቀጡ ጉዳዮች ሆነው የጠቅላይ ፍርድቤት የዳኞች ጉባዔ በሦስት ዳኞች እንዲታዩ የወሰኑባቸው ጉዳዮች እና

(ሐ) በጠቅላይ ፍርድ ቤት መደበኛ ችሎት የሚታዩ ጉዳዮች፣

በሦስት ዳኛ ያታያሉ፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ፡-

(ሀ) በዕርቅ፣ በጥፋተኝነት ድርድርና በአማራጭ የመፍትሔ ሥርዓት ታይቶ ለፍርድ ቤት የቀረበ፣

(ለ) የክስን ሕጋዊ ብቃት የማረጋገጥ፣

(ሐ) ከሳሽ ወይም ምስክር መጥሪያ ደርሶት ሳይቀርብ ቢቀር ተይዞ እንዲቀርብ ወይም ያልቀረበው መጥሪያ ሳይደርሰው እንደሆነ ተገቢውን ትእዛዝ የመስጠት፣

(መ) የተከራካሪዎች ማስረጃ በበቂ ምክንያት ባልቀረበ ጊዜ ተለዋጭ ቀጠሮ የመስጠት፣

(ሠ) ጉዳዩ በተቀጠረበት ቀን አስገዳጅ በሆነ ሁኔታ ያልተሠራ እንደሆነ ተለዋጭ ቀጠሮ መስጠትን የሚመለከቱ ትእዛዝ የመስጠት፣ ወይም

(ረ) የክስ ማዛወርን የሚመለከት፣

ጉዳይ በአንድ ዳኛ ሊታዩ ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተመለከተው ቢኖርም፡-

(ሀ) የዋስትናን ጥያቄ ተመልክቶ ተገቢውን ትእዛዝ የመስጠት፣

(ለ) በእግድ መጠየቂያ አቤቱታ ላይ ትእዛዝ የመስጠት እና የይግባኝ ቅሬታን የመስማት፣

(ሐ) በክስ ላይ የቀረበውን መቃወሚያ ሰምቶ ተገቢውን ትእዛዝ የመስጠት፣

(መ) ተከሳሽ በሌለበት የተሰጠውን ፍርድ ውድቅ እንዲደረግለት የሚቀርብን አቤቱታ ተመልክቶ ተገቢውን ትእዛዝ የመስጠት

ጉዳዩ በሁለት ዳኛ ሊታይ ይችላል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዕስ አንቀጽ ፫ በተደነገገው መሠረት ለቀረቡ ጉዳዮች በዳኞች ውሳኔ ሲሰጥ የልዩነት ሐሳብ ከተፈጠረ ጉዳዩ በተሟላ ችሎት ታይቶ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፶፫ በአንድ ዳኛ የሚታዩ ጉዳዮች</u>

በማንኛውም ደረጃ፡-

፩. ከአሥር ዓመት ጽኑ እስራት በታች የሚያስቀጡ ጉዳዮች፣

፪.በገንዘብ ብቻ የሚያስቀጡ፣

፫. የመያዣ፣ የብርበራ፣ የጊዜ ቀጠሮ እና መሰል የትእዛዝ ፣ወይም

፬.በሦስት እና ከሦስት በላይ በሆኑ ዳኞች የተሰጠን ፍርድ ወይም ውሳኔ ለተከራካሪዎች ለመግለጽ፣

በአንድ ዳኛ ሊታዩ ይችላሉ።

አንቀጽ ፶፬ የውሳኔ አሰጣጥ

፩. ማንኛውም ፍርድ፣ ውሳኔ፤ ብይን ወይም ትእዛዝ በዳኞች ሙሉ ድምጽ ይሰጣል።

፪. ሙሉ ድምጽ ማግኘት ያልተቻለ እንደሆነ አብላጫው ድምጽ ፍርድ፤ ውሳኔ፤ ብይን ወይም ትእዛዝ የፍርድ ቤቱ ፍርድ፤ ውሳኔ፤ ብይን ወይም ትእዛዝ ይሆናል።

አንቀጽ ፶፭ ግልጽ ችሎት

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፲፪ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ጉዳዩ በዝግ ችሎት እንዲታይ ጥያቄ የቀረበ እንደሆነ ይኸው ጥያቄ በዝግ ችሎት ታይቶ ይወሰናል።

፪. ጉዳዩ በዝግ ችሎት የሚታይ እንደሆነም በችሎቱ የግድ ተሳታፊ የሚሆኑ አካላት በችሎት ከተደረገ ክርክር ያገኙትን መረጃ በሚስጥር የመጠበቅ ግዴታ እንዳለባቸው ማስጠንቀቅ ይኖርበታል።

፫. በተለየ ሁኔታ ካልተደነገገ ወይም በችሎቱ በተለየ ካልታዘዘ በስተቀር ለሕዝብ ግልጽ የሆነ ችሎት ለመገናኛ ብዙኃንም ግልጽ ይሆናል።

፬. በግልጽ በሕግ ካልተከለከለ በስተቀር ማንኛውም በፍርድ ቤት የተሰጠ ውሳኔ ለሕዝብ ግልጽ መደረግ ይኖርበታል።

አንቀጽ ፶፮ የችሎት ሥርዐት ማስጠበቅ

የችሎቱ ዳኛ፡-

፩. የፍርድ ሒደቱ ሁሉም ወገን በእኩልነት የሚስተናገድበት፣ የሕግ የበላይነት የሚረጋገጥበት፣ ክርክርን በምቾትና በነፃነት ለማቅረብ በሚያስችል አግባብ እንዲከናወን ተገቢውን ሥርዐት ማስከበር ይኖርበታል፡፡

፪. ሥርዐቱን በሚተላለፍ ላይ በሕግ መሠረት ተገቢውን ይወስናል፡፡

ክፍል ሦስት

ከወንጀል ምርመራ እና ከፍርድ ሂደት ስለመነሳት

አንቀጽ ፶፯ ጠቅላላ

፩. ማንኛውም ዳኛ፣ ዐቃቤ ሕግ፣ ወይም መርማሪ፡-

(ሀ) በተፈጸመው ወንጀል የግል ተበዳይ፣ ተከሳሽ ወይም የግል ተበዳይ ወይም የተከሳሽ የትዳር ጓደኛ እንደሆነ፣

(ለ) ከተበዳይ ወይም ከተከሳሽ ጋር የሥጋ ወይም የጋብቻ ዝምድና ያለው እንደሆነ፤

(ሐ) ከጉዳዩ ጋር በተያያዘ የራሱ ወይም የዘመዱ የግል ጥቅም ካለ፣

(መ) በጉዳዩ ላይ ቀደም ሲል፣ በዐቃቤ ሕግነት፣ በዳኝነት፣ በተከላካይ ጠበቃነት ወይም በአማካሪነት ሲከራከርበት ወይም ተሳትፎ ሲያደርግበት የነበረ እንደሆነ፤

(ሠ) በጉዳዩ ላይ በልዩ አዋቂነት፣ በአስተርጓሚነት ወይም በምስክርነት ቀርቦ አስተያየቱን ወይም ምስክርነቱን የሰጠበት እንደሆነ፣

(ረ) ሥራውን እንዲያከናውን በሕግ መሠረት ያልተመደበ እንደሆነ፣

(ሰ) በዚህ አንቀጽ ከንዑስ አንቀጽ ፩(ሀ) እስከ (ረ) ከተዘረዘሩት ውጭ ፍትሐዊ ወይም ገለልተኛ ውሳኔ ከመስጠት የሚያግዱት ሌሎች ምክንያቶች ያሉ እንደሆነ፣

ከፍርድ ወንጀል ፍትህ ሒደቱ ተነስቶ በሌላ ዳኛ፣ዐቃቤ ሕግ ወይም መርማሪ ይተካል፡፡

፪. ማንኛውም ተከላካይ ጠበቃ፡-

(ሀ) ከጉዳዩ ጋር በተያያዘ ቀደም ሲል በዳኝነት፣ በዐቃቤ ሕግነት፣ በመርማሪነት፣ በተከላካይ ጠበቃነት፣ በአስታራቂነት፣ በምስክርነት

ወይም በልዩ አዋቂነት በጉዳዩ ላይ ተሳትፎ ሲያደርግ የቆየ ከሆነ፣ ወይም

(ለ) በጠበቆች የሥነ-ምግባር ደንብ መሠረት የጥቅም ግጭት ሊያስነሳ የሚችል ከሆነ፣

ከፍርድ ሂደቱ ተነስቶ በሌላ ተከላካይ ጠበቃ ይተካል፡፡

<u>አንቀጽ ፶፰ አስቀድሞ የታየ ጉዳይ</u>

፩. ማንኛውም ዳኛ ክርክር በተነሳበት የወንጀል ጉዳይ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን፣ ወይም ትእዛዝ አሰጣጥ ላይ የተካፈለ እንደሆነ ጉዳዩን በድጋሚ ተሰይሞ ማየት አይችልም፡፡

፪. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ቢኖርም ጉዳዩን በጊዜ ቀጠሮ፣ በይግባኝ ማስፈቀጃ፣ እንደገና በማስከፈት አቤቱታ፣ በፍትሐብሔር ወይም በሥነ-ምግባር ወይም በሌሎች መሰል ጉዳዮች በሚሰጥ ዳኝነት መሳተፍ ጉዳዩን አስቀድሞ እንደማየት አይቆጠርም፡፡

<u>አንቀጽ ፶፱ አቤቱታ ስለማቅረብ</u>

፩. ማንኛውም ዳኛ፣ ዐቃቤ ሕግ፣ መርማሪ፣ ተከላካይ ጠበቃ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፶፯ እና ፶፰ በተደነገገው መሠረት በፍርድ ሂደት መሳተፍን የሚከለክሉ ምክንያቶች መኖሩን እንዳወቀ በራሱ ተነሳሽነት ከሒደቱ መነሳት ይኖርበታል፡፡

፪. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ቢኖርም ዐቃቤ ሕግ ወይም ተከሳሹ በዚሁ ጉዳይ የፅሑፍ አቤቱታ ሊያቀርብ ይችላል፣

፫. ከአቤቱታውም ጋር አግባብነት ያለውን ምክንያትና ማስረጃ አያይዞ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፷ አቤቱታው የሚቀርብበት ጊዜ</u>

አቤቱታው የሚቀርበው ዐቃቤ ሕግ ወይም ተከሳሽ አቤቱታውን ለማቅረብ ምክንያት መኖሩን እንዳወቀ ወዲያውኑ መሆን ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፷፩ የአቤቱታ አቀራረብ</u>

ከፍርድ ወይም ከምርመራ ሂደት የመነሳት ጥያቄ የቀረበው፡-

፩. በዳኛ ላይ ከሆነ ጥያቄው ጉዳዩን ለሚመለከተው ችሎት ይቀርባል፤

፪. በዐቃቤ ሕግ ወይም በመርማሪው ላይ ከሆነ ጥያቄው ለቅርብ ኃላፊው ይቀርባል፤

፫. በተከላካይ ጠበቃ ላይ ከሆነ ለተቋሙ የበላይ ኃላፊ ይቀርባል፡፡

<u>አንቀጽ ፷፪ ውሳኔ መስጠት</u>

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፷፩ መሠረት ከምርመራ ሂደት እንዲነሳ ጥያቄ የቀረበበት ሰው ላይ ውሳኔ ከመሰጠቱ በፊት አቤቱታ የቀረበበት ሰው ስለጉዳዩ አስተያየቱን እንዲሰጥ ሊደረግ ይችላል፡፡

፪. ከችሎት የመነሳት አቤቱታ የቀረበው በዳኛ ላይ ከሆነ፡-

(ሀ) አቤቱታው የቀረበበት ዳኛ ጉዳዩን መርምሮ ውሳኔ ይሰጣል፤ አቤቱታው የቀረበው ከአንድ በላይ በሆነ ዳኛ በሚታይ ችሎት ከሆነ አቤቱታው ያልቀረበበት ዳኛ መርምሮ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

(ለ) አቤቱታ የቀረበበት ዳኛ ከችሎት አልነሳም ብሎ ከወሰነ ጉዳዩ በሌላ አቻ ዳኛ እንዲታይ ወደሌላ ችሎት ይመራዋል፡፡

(ሐ) አቤቱታው የቀረበላቸው ዳኞች በድምጽ የተለዩ እንደሆነ በሹመት ቀደምትነት ያለው ዳኛ ውሳኔ ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡፡

(መ) አቤቱታው የቀረበው አንድ ዳኛ ብቻ ባለበት ችሎት በሚያስችል የወረዳ ዳኛ ላይ ከሆነ የይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት አቤቱታ የቀረበበትን ዳኛ መነሳትና አለመነሳት፣ የሚነሳም ከሆነ ጉዳዩን በሥረ- ነገር የዳኝነት ስልጣን የሚያይ ዳኛ ይመድባል፡፡

፫. ከፍርድ ሂደት ይነሳልኝ አቤቱታ ወይም ከችሎት የመነሳት ጥያቄ እንደቀረበ የፍርድ ሂደቱ ከመቀጠሉ በፊት ውሳኔ ያገኛል፣ ለሂደቱ ማስረጃ መስማትና መዝገቡን አስቀርቦ ማየት አስፈላጊ መሆኑ ከታመነበት ከሦስት ቀን በማይበልጥ ጊዜ መወሰን ይኖርበታል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት የሚሰጥ ውሳኔ ይግባኝ አይቀርብበትም፡፡

፳. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፬ የተደነገገው ቢኖርም በወንጀል ክሱ ላይ ውሳኔ የሰጠው ዳኛ አቤቱታ የቀረበበት ሆኖ አቤቱታው ተቀባይነት ያላገኘ እንደሆነ ቀድሞ አቤቱታ ያቀረበው ወገን ቅሬታውን በዋናው ጉዳይ ላይ ከተሰጠው ውሳኔ ጋር በማጣመር ይግባኝ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

ሁለተኛ መጽሐፍ

የወንጀል ምርመራ

ምዕራፍ አንድ

የወንጀል አቤቱታ፣ የግል አቤቱታ እና ጥቆማ

አንቀጽ ፳፫ ጠቅላላ

፩. የወንጀል ምርመራ ሥራ በመርማሪ ፖሊስ ይከናወናል፡፡ ምርመራውን የመምራትና የመከታተል ሃላፊነት የዐቃቤ ሕግ ነው፡፡

፪. ፖሊስ ወንጀል ስለመፈጸሙ፡-

(ሀ) በቅኝት፣ በክትትል፣ በጥናት ወይም በመሳሰሉት መንገዶች ሲረዳ፣

(ለ) የወንጀል አቤቱታ ወይም የግል ተበዳይ አቤቱታ ሲቀርብለት፣

(ሐ) ጥቆማ ሲደርሰውና ወንጀል ስለመፈጸሙ በበቂ ሁኔታ ሲጠረጥር፣

(መ) የእጅ ከፍንጅ ወንጀል ሲፈጸም፣ ወይም

(ሠ) የወንጀል ምርመራ እንዲጀምር ከዐቃቤ ሕግ ትእዛዝ ሲደርሰው፣

የወንጀል ምርመራ ይጀምራል፣ መጀመሩን ለዐቃቤ ሕግ ያሳውቃል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ በተዘረዘሩት መሠረት ለመርማሪ ፖሊስ የደረሰው አቤቱታ፣ መረጃ፣ ጥቆማ ወይም ትእዛዝ የሚያጠራጥር ነው ብሎ ቢያስብም መርማሪው ፖሊስ በዚህ ምዕራፍ ውስጥ በተነገረው መሠረት ምርመራ ማከናወን ይኖርበታል፡፡

፬. መርማሪ ፖሊስ የየዕለቱን የምርመራ ተግባር ክንውን በዕለት ምርመራው መዝገብ ውስጥ ያሰፍራል፡፡ የምርመራ መዝገቡ ይዘትም ማንኛውንም የፍርድ ቤት ወይም የዐቃቤ ሕግ ትእዛዝ ይጨምራል፡፡

<u>አንቀጽ ፷፬ ስለወንጀል አቤቱታ</u>

፩. የወንጀል ድርጊት መፈጸሙን ያወቀ ወይም መረጃ ያገኘ ማንኛውም ሰው የወንጀል ምርመራ እንዲካሄድ በአቅራቢያው ለሚገኝ የፖሊስ ወይም የዐቃቤ ሕግ ተቋም የወንጀል አቤቱታ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም በፍሬ ሕጉ የተመለከተው ወንጀል ስለመፈጸሙ የማስታወቅ ግዴታ እንደተጠበቀ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፷፭ የግል አቤቱታ</u>

፩. በግል አቤቱታ ብቻ የሚያስቀጣ ወንጀል መፈጸሙን ያወቀ የግል ተበዳይ ወይም ወኪሉ አቤቱታዉን በማንኛውም አመቺ መንገድ በአቅራቢያው ለሚገኝ ፖሊስ ወይም የዐቃቤ ሕግ ተቋም ማቅረብ ይችላል፡፡ ከአንድ በላይ የሆኑ አቤቱታ አቅራቢዎች አቤቱታቸውን በግል ወይም በጋራ ሊያቀርቡ ይችላሉ፡፡

፪. በግል አቤቱታ ብቻ የሚያስቀጣ ወንጀል የተፈጸመበት ሰው አቤቱታውን ሳያቀርብ የሞተ እንደሆነ አቤቱታው እንደ ቅደም ተከተሉ በሚች ልጅ፣ በትዳር ጓደኛ እና ወላጆች ሊቀርብ ይችላል፡፡

፫. አካለመጠን ያላደረሰ ወይም በሕግ የተከለከለ የግል ተበዳይ አቤቱታውን በሞግዚቱ ወይም በአሳዳሪው አማካኝነት ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፬. አቤቱታ አቅራቢው አቤቱታውን ባቀረበ በአሥር የሥራ ቀናት ውስጥ ጉዳዩን በአካል ቀርቦ ካላስረዳ አቤቱታው ይሰረዛል፡፡

<u>አንቀጽ ፷፮ የወንጀል አቤቱታን ወይም የግል አቤቱታን መቀበል</u>

፩. የወንጀል ወይም የግል አቤቱታ ለፖሊስ ወይም ለዐቃቤ ሕግ ተቋም እንደቀረበ ይመዘገባል፡፡ ተቋሙም የቀረበለትን አቤቱታ አልቀበልም ማለት አይችልም፡፡

፪. የወንጀል ወይም የግል አቤቱታው ለፖሊስ ተቋም የቀረበ እንደሆነ መርማሪው ይመዘግባል፤ ይህንኑም ወዲያውኑ ለዐቃቤ ሕግ ያሳውቃል፤ ለዐቃቤ ሕግ ተቋም የቀረበ እንደሆነ ተቋሙ ወዲያውኑ ምርመራ እንዲጀምር ለፖሊስ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫. አቤቱታውን የተቀበለ ወይም የተመራለት መርማሪ ፖሊስም ወንጀል ድርጊቱ የተፈጸመበትን ቀን፣ ቦታ፣ የተጠርጣሪው ሙሉ ስም፣ የምስክሮችን ስምና አድራሻ እና ሌሎች አስፈላጊ ዝርዝሮችን ወዲያውኑ በመዝገቡ ላይ ማስፈር ይኖርበታል፡፡

፬. ፖሊስም በዚህ ሕግ አንቀጽ ፸፩ መሠረት ወዲያውኑ የመጀመሪያ ደረጃ ማጣራት ያደርጋል፡፡

<u>አንቀጽ ፷፯ ስልጣን ለሌለው ተቋም የሚቀርብ አቤቱታ</u>

ስልጣን ለሌለው ተቋም አቤቱታ ከቀረበ አቤቱታውን ለፖሊስ ወይም ለዐቃቤ ሕግ ተቋም ወዲያውኑ ማስተላለፍ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፷፰ አቤቱታን ስለማንሳትና ውጤቱ</u>

፩. በግል አቤቱታ ብቻ የሚያስቀጣ ወንጀል የተፈጸመበት የግል ተበዳይ ወይም ወኪሉ ያቀረበውን አቤቱታ በማናቸውም ምክንያት ፍርድ ከመሰጠቱ በፊት ማንሳት ይችላል፡፡ በዚህ መልኩ በተነሳ አቤቱታ ላይ እንደገና አቤቱታ ለማቅረብ ወይም ከነበረበት ለማስቀጠል አይቻልም፡፡

፪. የግል አቤቱታው በዚህ ሕግ መሠረት ከተነሳ መዝገቡ ይዘጋል፤ የተያዘ ዕቃ ወይም ኤግዚቢት ለተጠርጣሪው፣ ለተከሳሹ ወይም ለሕጋዊ ባለመብቱ ይመለሳል፡፡

፫. ከአንድ በላይ በሆኑ ሰዎች የተፈጸመ የወንጀል ድርጊት ላይ የቀረበ የግል አቤቱታ ለአንደኛው ወንጀል አድራጊ ቢነሳም በቀሪዎቹ ላይ ሊቀጥል ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፷፱ ማንነቱ ባልታወቀ ሰው የሚቀርብ የወንጀል አቤቱታ</u>

፩. ማንኛውም ወንጀል ስለመፈጸሙ የሚያውቅ ሰው ማንነቱን መግለጽ ሳያስፈልገው በማንኛውም መንገድ ወንጀል ስለመፈፀሙ ለፖሊስ ወይም ለዐቃቤ ሕግ ተቋም ማሳወቅ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ካልታወቀ ጠቋሚ የቀረበ የወንጀል ጥቆማ ወንጀል ስለመሠራቱ በአካባቢው ሁኔታ የተደገፈና የሚታመን መስሎ የተገኘ እንደሆነ ስለምርመራ በተደነገገው መሠረት ፖሊስ የቀረበውን የወንጀል አቤቱታ ጥቆማ ትክክለኛነት ለማረጋገጥ ምርመራ ያደርጋል፡፡

አንቀጽ ፸ መረጃ ስለመስጠት

የሌሎች ሰዎችን ደኅንነት አደጋ ላይ የሚጥል ወይም የወንጀሉን የምርመራ ሥራ የሚያደናቅፍ ካልሆነ በቀር ፖሊስ ጥያቄ ሲቀርብለት ምርመራው ስለደረሰበት ደረጃና ስለተወሰደው ርምጃ አቤቱታ ላቀረበው ሰው መረጃ ይሰጣል፡፡

አንቀጽ ፸፩ የመጀመሪያ ደረጃ ማጣራት

፩.መርማሪ ፖሊስ አቤቱታ በቀረበበት ወይም በዚህ ሕግ መሠረት ምርመራ በሚጀምርበት ጉዳይ ላይ በዐቃቤ ሕግ የሕግ ማብራሪያ በመደገፍ የመጀመሪያ ደረጃ ማጣሪያ በማድረግ ድርጊቱ፡-

(ሀ) ወንጀል መሆን አለመሆኑን፣

(ለ) የእጅ ከፍንጅ የወንጀል ድርጊት፣ የደንብ መተላለፍ ፣ በዕርቅ፣ በባሕላዊ ሥርዐት ወይም በሌሎች መፍትሔ እልባት ሊያገኝ የሚችል መሆኑን፤

(ሐ) የወንጀል ምርመራ ማድረግ ሳያስፈልግ ከወዲሁ በዐቃቤ ሕግ ውሳኔ የሚዘጋ ወይም ምርመራ ሊጣራበት የሚገባ የወንጀል ድርጊት መሆኑን፤

(መ) ባህሪው ተለይቶ የማይታወቅ ተጨማሪ ጥናትን የሚጠይቅ ድርጊት መሆኑን፤

ለይቶ ይወስናል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የመጀመሪያ ደረጃ ማጣሪያ ያደረገው መርማሪ ፖሊስ ውሳኔውን ለዐቃቤ ሕግ ያሳውቃል፡፡

<u>አንቀጽ ፸፪ የእጅ ከፍንጅ ወንጀል ድርጊት</u>

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፸፩ መሠረት በተደረገ ማጣሪያ ተፈጽሞ የተገኘው የእጅ ከፍንጅ የወንጀል ድርጊት እንደሆነ መርማሪ ፖሊስ የሚከተሉትን ተግባራት ያከናውናል፡፡

(ሀ) ማስረጃውን በአግባቡ ይሰበስባል ያደራጃል፡፡

(ለ) አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ የወንጀል ድርጊት በተፈጸመበት ቦታ በመገኘት ማስረጃ እንዳይባክን የጥንቃቄ ርምጃ ይወስዳል፤ ያሰባስባል፡፡

(ሐ) ኤግዚቢት ተመዝግቦ እንዲቀመጥ ያደርጋል፣ በኤግዚቢትነት የማይፈለግ ዕቃ ወዲያውኑ ዕቃው ለተወሰደበት ባለይዞታ ወይም ባለቤት ይመልሳል፡፡

(መ) አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ተጨማሪ የምርመራ እና የማጣራት ሥራ ያከናውናል፡፡

(ሠ) ምርመራው ከተጠናቀቀ መዝገቡን ለዐቃቤ ሕግ ወዲያውን ያስተላልፋል፡፡

፪. አንድ የወንጀል ድርጊት "**የእጅ ከፍንጅ ወንጀል**" ነው የሚባለው ተጠርጣሪው የወንጀል ድርጊቱን በመፈጸም ላይ እያለ፣ ለመፈጸም ሲሞክር ወይም እንደፈጸመ ወዲያው ሳይሸሽ ሲያዝ ወይም ድርጊቱን ፈጽሞ ሲሸሽ ሕዝቡ ወይም ምስክሮቹ የተከታተሉት እንደሆን ወይም ጩኸትና እሪታ የተሰማ እንደሆነ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፸፫</u> <u>*የመጀመሪያ ደረጃ ማጣራት ከተደረገ በኋላ ምርመራ መዛግብትን ስለመዝጋት*</u>

፩. በዚህ ሕግ መሠረት በተደረገው ማጣራት ተፈፅሞ የተገኘው ድርጊት ወንጀል ካልሆነ፣ በይርጋ ከታገደ፣ በምህረት ወይም በይቅርታ ከታለፈ፣ ፖሊስ የምርመራ መዝገቡን ለውሳኔ ለዐቃቤ ሕግ መላክ አለበት፡፡

፪. ለዚህ አንቀጽ ዓላማ የምርመራ መዝገብ ማለት የመጀመሪያ ደረጃ ማጣራት ለማከናወን የተደራጀ የወንጀል መዝገብ ቁጥር ያልተሰጠው ሰነድ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፸፬ ተጨማሪ ማጣራትና ምርመራ</u>

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፸፩ መሠረት በተደረገው ማጣራት ተፈጽሞ የተገኘው ድርጊት ወንጀል ስለመሆኑ አመላካች ነገር ሲኖር ዐቃቤ ሕግ የወንጀል ምርመራ እንዲደረግ ይወስናል፡፡

፪. የጉዳዩ ምንነት የማይታወቅ በመሆኑ ተጨማሪ የማጣራት ሥራ ማድረግ ካስፈለገ ዐቃቤ ሕግ ተጨማሪ ማጣራት እንዲደረግ ይወስናል፣ በተገኘው ውጤት መሠረት ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ የተገለፀው ቢኖርም ተፈጸመ የተባለው ጉዳይ በመጀመሪያ ደረጃ ማጣራት ወንጀል ስለመፈፀሙ በበቂ ሁኔታ ሲታመን ፖሊስ የዐቃቤ ሕግን ውሳኔ መጠበቅ ሳያስፈልገው ምርመራ ይጀምራል፡፡

<u>ምዕራፍ ሁለት</u>

<u>የወንጀል ምርመራ ሥነ-ሥርዐት</u>

<u>ክፍል አንድ</u>

<u>የምርመራ አጀማመር እና የማስረጃ አሰባሰብ</u>

<u>አንቀጽ ፸፭ ጠቅላላ</u>

፩. የወንጀል ምርመራ ሥራ በመርማሪ ፖሊስ ይከናወናል፡፡ ምርመራውን የመምራትና የመከታተል ኃላፊነት የዐቃቤ ሕግ ነው፡፡

፪. የወንጀል አቤቱታ ወይም የግል አቤቱታ የተቀበለ መርማሪ አካል ወንጀል መፈጸሙን ካመነ በዚህ ሕግ መሠረት ምርመራ ይጀምራል፤ ይህንኑ ወዲያውኑ ለዐቃቤ ሕግ አመች በሆነ ማንኛውም መንገድ ያሳውቃል፡፡

፫. ዐቃቤ ሕግ በማንኛውም የወንጀል ጉዳይ የወንጀል ምርመራ የመምራትና የመከታተል ኃላፊነቱ እንደተጠበቀ ሆኖ በማንኛውም ደረጃ የሚገኝ የወንጀል ምርመራን አስመልክቶ ለሚመለከተው መርማሪ አካል የሕግ ምክርና ድጋፍ የመስጠት፣ አግባብ ያለው ትእዛዝ የመስጠትና የምርመራ ሂደትን ሕጋዊነት የማረጋገጥ፣ እንደአስፈላጊነቱም በጋራ የመመርመር ስልጣን አለው፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ማንኛውም መርማሪ ከወንጀል ምርመራ ጋር በተያያዘ በዐቃቤ ሕግ የሚሰጥ ትእዛዝን የመፈጸም ወይም የማስፈጸም ግዴታ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፸፮ የወንጀል ምርመራ</u>

፩. የወንጀል ምርመራ፡-

(ሀ) የምስክርን ቃል መቀበልና መመርመር፤

(ለ) ተጠርጣሪን ጨምሮ በሌላ ሰው ላይ ፍተሻ በማድረግ፣ በንብረት እና ቦታ ላይ ብርበራ በማካሄድና ዕቃን በመያዝ፤

(ሐ) በምልከታና ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ ተገኝቶ ማስረጃን በማሰባሰብ፣

(መ) ከሦስተኛ ወገን ማስረጃ በመጠየቅና በመቀበል፤

(ሠ) የልዩ አዋቂ ባለሙያ አስተያየት በመቀበል፤

(ረ) ናሙናዎችን በመውሰድ፤

(ሰ) በልዩ የማስረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴ ማስረጃን በመሰብሰብ፤

(ሸ) ከተጠርጣሪ ቃል በመቀበል፤

ይከናወናል፡፡

፪.የወንጀል ምርመራ መረጃ እና ማስረጃን መሠረት ያደረገ መሆን ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፸፯ በምርመራ ወቅት ተመጣጣኝ ኃይል ስለመጠቀም</u>

፩. መርማሪ ፖሊስ ተጠርጣሪን ለመያዝ ፣ለብርበራ እና በልዩ የወንጀል ምርመራ ዘዴ ተመጣጣኝ ኃይል ሊጠቀም ይችላል፡፡

፪. መርማሪ ፖሊስ የምርመራ ተግባሩን ለማከናዎን የሚጠቀምው ተመጣጣኝ ኃይል የግድ አስፈላጊ ሲሆንና ሌላ አማራጭ መንገድ የሌለ መሆኑ ሲረጋገጥ ብቻ ነው፡፡

<u>ክፍል ሁለት</u>

<u>የምስክር ቃል መቀበል እና መመርመር</u>

<u>አንቀጽ ፸፰ የምስክርን ቃል ስለመቀበል እና ስለመመርመር</u>

፩. መርማሪ ፖሊስ ተፈጸመ ስለተባለው ወንጀል፣ስለተጠርጣሪው ወይም ስለድርጊቱ አፈጻጸም ወይም ተያያዥነት ስላላቸው ሌሎች ጉዳዮች ማንኛውንም መረጃ፣ ሙያዊ ትንተና ወይም ማስረጃ መስጠት የሚችልን ሰው መጥራትና መረጃውን ወይም ሙያዊ አስተያየቱን ሊቀበል ይችላል፡፡

፪. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ድንጋጌ ቢኖርም በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፰፩ የተደነገገው ለመመስከር ያለመገደድ ልዩ መብት እንደተጠበቀ ነው፡፡

አንቀጽ ፸፱ ለምስክር የሚሰጥ መጥሪያ

፩. መርማሪ ፖሊስ ምስክር ይሆናል ብሎ ያመነበትን ሰው የምስክርነት ቃል እንዲሰጥ በመጥሪያ ይጠራዋል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚሰጥ መጥሪያ፡-

(ሀ) የምስክሩን ሙሉ ስም፤

(ለ) የምስክርነት ቃል የሚሰጥበት ሰዓት፣ ቀን፣ ወርና ዓመተ ምኅረት እንዲሁም ቦታ፤

(ሐ) የምስክርነት ቃል የሚሰጥበት የወንጀል ጉዳይ፤

(መ) ሌሎች አስፈላጊ ዝርዝሮችን ፤

የሚይዝ ሆኖ እንደአመቺነቱ በአካል፣ በጽሑፍ፣ በስልክ ወይም በሌላ መንገድ ሊደርስ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፹ የምስክር ቃል መቀበል

፩. መርማሪ ፖሊስ በምርመራ ክፍል ወይም ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ የምስክሮችን ቃል ይቀበላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም በሕመም፣ በዕድሜ ወይም በሌላ አስገዳጅ ምክንያት የምስክሩን ቃል በምርመራ ክፍል መቀበል የማይቻል እንደሆነ ምስክሩ በሚገኝበት ወይም አመቺ በሆነ ቦታ የምስክርነት ቃሉን መቀበል ይቻላል፡፡

፫. መርማሪው ምስክሩ ቃሉን ከመስጠቱ በፊት ፡-

(ሀ) የሚሰጠው የምስክርነት ቃል በወንጀል የሚያስከስሰው ከሆነ ለመመስከር እንደማይገደድ፣ ቃሉን ለመስጠት ከማንኛውም ተፅዕኖ ነፃ እንደሆነ እና የሚያውቀውን እንዲናገር፣ ሕግ በሚፈቅደው መሠረት አስፈላጊውን ጥበቃ እንደሚደረግለት ለምስክሩ መንገር፤

(ለ) የአስገድዶ መድፈር ወንጀል የተፈፀመበት ወይም ለአካለ መጠን ያልደረሰ በተለይም በወንጀል ድርጊት ተጎጂ የሆነ ሰው የምስክርነት ቃሉን በሚሰጥበት ጊዜ ሞግዚቱ ወይም አሳዳሪው እና የማኅበራዊና የሥነልቦና ምክርና ድጋፍ የሚሰጥ ባለሙያ መገኘቱን ማረጋገጥና ለምስክሩ ማስተዋወቅ፤

ይኖርበታል፡፡

፬.የምስክርነት ቃል አቀባበል፦

(ሀ) ከመርማሪ ለሚቀርብ ጥያቄ በቃል ፣ በምልክት ወይም እንደምስክሩ ሁኔታ አመቺ በሆነ መንገድ ምላሽ በመስጠት ይመዘገባል፡፡

(ለ) ጥያቄና መልሱን ጥያቄው በቀረበበትና ምስክሩም በመለሰበት አግባብ በመመዝገብ፣ እንደ አስፈላጊነቱም ሂደቱን በምስል ወይም በድምጽ በመቅረጽ ሊከናዎን ይችላል፡፡ የምስክርነት ቃል መስጠት ሲጀመርና ሲጠናቀቅ ስለሂደቱ የምስክሩ ማንነት፣ አድራሻና ቃሉን በፈቃደኝነት ስለመስጠቱ ይመዘግባል፡፡

(ሐ) የተመዘገበውን የምስክርነት ቃል ለምስክሩ ተነቦለት በየገጹ እንዲፈረም ይደረጋል፡፡ ሆኖም ምስክሩ ለመፈረም ፈቃደኛ ባልሆነ ጊዜ ይኸው ይመዘገባል፡፡

<u>አንቀጽ ፴፩ ከአንድ በላይ የሆኑ ምስክሮች</u>

ከአንድ በላይ የሆኑ ምስክሮችን በአንድ ላይ በማድረግ በጋራ የምስክርነት ቃላቸውን እንዲሰጡ ማድረግ የተከለከለ ነው፡፡

ክፍል ሦስት

ብርበራና ዕቃ መያዝ

አንቀጽ ፹፪ በፍርድቤት ትእዛዝ ብርበራ ማድረግ ወይም ዕቃ መያዝ

፩. ያለፍርድ ቤት የብርበራና የመያዣ ትእዛዝ በሰው አካል ወይም ቦታ ላይ ብርበራ ማድረግ ወይም በብርበራ የተገኘ ዕቃ መያዝ ክልክል ነው፡፡

፪. የብርበራ ማዘዣ በማንኛውም ፍርድ ቤት ሊሰጥ ይችላል፡፡ ፍርድ ቤቱ የብርበራና የመያዣ ትእዛዝ የሚሰጠው ብርበራውና የዕቃው መያዝ ለምርመራው ሂደት የሚረዳ መሆኑን ሲረዳ ብቻ ነው፡፡

፫. ማናቸውም የብርበራ ማዘዣ የሚበረበረውን ቦታና የሚያዘውን ዕቃ በግልጽ ለይቶ ማመልከት ይኖርበታል፡፡ በማዘዣው ውስጥ ከተመለከተው በቀር መርማሪው ሌላ ቦታ መበርበር ወይም ሌላውን ዕቃ መያዝ አይችልም፡፡

፬. በዚህ ሕግ ምርመራን ለሚመለከቱ ድንጋጌዎች አፈጻጸም “ቦታ” ማለት ቤት፣ ተሽከርካሪ፣ አውሮፕላን፣ መርከብ፣ የኤሌክትሮኒክ መረጃ ቋት እና ሌላ ማንኛውንም ዕቃ ማስቀመጫ ነገርንና ሥፍራን ያካትታል፡፡

፭.በፍርድ ቤቱ የሚሰጥ የብርበራ ትእዛዝ ጸንቶ የሚቆይበትን ጊዜ ፍርድ ቤቱ ይወስናል፡፡ ይህንንም ሲወስን የሚያዘውን ንብረት ብዛት፣ የሚበረበረውን ቦታና በብርበራው የሚሳተፉትን ሰዎች ብዛት መሠረት በማድረግ ይሆናል፡፡

አንቀጽ ፹፫ ያለ ፍርድ ቤት ትእዛዝ ብርበራ ማድረግና ዕቃ መያዝ

ከዚህ በላይ በአንቀጽ ፹፪ የተደነገገው ቢኖርም ያለፍርድ ቤት ትእዛዝ ቦታ መበርበር ወይም ዕቃን መያዝ የሚቻለው፡-

፩.ተጠርጣሪውን እጅ ከፍንጅ ለመያዝ ክትትል እየተደረገ አንድ ቦታ ውስጥ ሲገባ ወይም ወንጀል የሠራበትን ነገር ቤት ውስጥ ሲያስቀምጥ፣

፪. መነሻ ቅጣቱ በሰባት ዓመት ጽኑ እስራት የሚያስቀጣ የወንጀል አቤቱታ ቀርቦ ለዚሁ ወንጀል ማስረጃ የሚሆን ነገር በአንድ ቦታ የተደበቀ ወይም የተቀመጠ መሆኑ መርማሪው ፖሊስ ተገቢ ጥርጣሬ ሲያድርበት

እና የብርበራ ማዘዣ ከፍርድ ቤት እስከሚያወጣ ድረስ የተባለው ዕቃ ካለበት ቦታ ሊጠፋ ይችላል ተብሎ በበቂ ምክንያት የታመነ ሲሆን፤

ነው፡፡

አንቀጽ ፹፬ የተያዘን ሰው ስለመበርበር

፩.የተያዘ ሰው የሚበረበረው ተመሳሳይ ፆታ ባለው ሰው ሲሆን፣ ብርበራውም አካላዊ ጤንነቱንና ደህንነቱን በማይጎዳ መልኩ መሆን ይኖርበታል፡፡

፪.መርማሪ ፖሊስ ብርበራውን ለማካሄድ ተጠርጣሪው ፍቃደኛ ካልሆነ ተመጣጣኝ ኃይል በመጠቀም ብርበራውን ማከናወን ይችላል፡፡

አንቀጽ ፹፭ ስለብርበራና የመያዝ ሂደት አፈጻጸም

፩. ብርበራው በፍርድ ቤት ትእዛዝ የሚፈጸም እንደሆነ መርማሪ ፖሊስ የብርበራውን ትእዛዝ ለባለይዞታው ማንበብና ሲጠየቅም ማሳየት ይኖርበታል፡፡

፪. መርማሪው ብርበራ የሚያደርግበት ቦታ ዝግ እንደሆነና ነዋሪው ወይም ባለመብቱ በአካባቢው ከሌለ ወይም ለመክፈት ፈቃደኛ ካልሆነ እና ብርበራውን ለማድረግ ሌላ አማራጭ ዘዴ ከሌለ ተመጣጣኝ ኃይል በመጠቀም ቦታውን በመክፈት መግባት ይችላል፡፡

፫. ብርበራ የሚደረገው ከጠዋቱ አሥራ ሁለት ሰዓት እስከ ምሽቱ አሥራ ሁለት ሰዓት ድረስ ብቻ ይሆናል፡፡ ሆኖም ፍርድ ቤት በተለየ ሁኔታ ከዚህ ሰዓት ውጭ ብርበራ እንዲፈጸም ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፬. የተያዘውን ዕቃ ዝርዝር ለመጻፍ እና ምስክሮች እንዲገኙ ለማድረግ የማይቻል ካልሆነ ወይም ብርበራውን ሊያዘገይ የሚችል አሳማኝ ምክንያት ከሌለ በስተቀር መርማሪው ከሁለት ያላነሱ ምስክሮች የማስረጃው ወይም የዕቃው ዝርዝር ትክክል መሆኑን እንዲያረጋግጡና እንዲፈርሙበት ያደርጋል፡፡ የሚቻል እንደሆነም የብርበራው ሂደት በምስልና በድምፅ ተቀርፆ ይቀመጣል፡፡

፭. የተያዘው ዕቃ ዝርዝር ተመዝግቦ ባለመብቱ እንዲፈርምበት እና ደረሰኝ እንዲሰጠው ይደረጋል፡፡ ባለመብቱ ለመፈረም ፈቃደኛ ባልሆነ ጊዜ ወይም ከሌለ ይኸው እንዲመዘገብ ይደረጋል፡፡

፯. መርማሪ ፖሊስ በብርበራ ከተገኙ ዕቃዎች ውስጥ የሚፈለጉትን ወይም የማስረጃነት ዋጋ ያላቸውን በመለየት ይይዛል፤ በጥንቃቄ ያስቀምጣል፣ ለማስረጃነት የማያገለግል ዕቃን ዕቃው የተወሰደበትን ሰው አስፈርሞ ይመልሳል፡፡

አንቀጽ ፹፯ በመንግሥት ወይም ሕጋዊ ሰውነት ባለው ተቋም ላይ የሚደረግ ብርበራ

መርማሪ ፖሊስ የመንግሥት ወይም ሕጋዊ ሰውነት ያለው ተቋም ላይ በሚደረግ ብርበራ የተቋሙ ኃላፊ ወይም ተወካዩ እንዲገኝ ያደርጋል፡፡ ኃላፊው ወይም ተወካዩ ለመገኘት ፍቃደኛ ካልሆነ ወይም ለመገኘት ሳይችል ከቀረ ቢያንስ ሌሎች ሁለት ታዛቢዎች ባሉበት ብርበራውን ያከናውናል፡፡

አንቀጽ ፹፰ በተለያዩ ዕቃዎች ላይ የሚፈጸም ብርበራ

፩. ብርበራውን የሚያከናውነው መርማሪ ፖሊስ በብርበራ የሚፈለገው ዕቃ ወይም የኤሌክትሮኒክ ማስረጃ በሌላ ዕቃ ወይም መሣሪያ ውስጥ በቀላሉ ሊገኝ በማይችል ሁኔታ የተቀመጠ መሆኑን ሲያረጋግጥ በተመጣጣኝ ኃይል ዕቃውን በመስበር ወይም ከነመያዣ ዕቃውን አሽጎ ሊወስድ ወይም ባለበት ሁኔታ ጥበቃ እንዲደረግለት ሊወስን ይችላል፡፡

፪. የዕቃው መጠን ከፍተኛ እንደሆነ ወይም ብርበራውን ማጠናቀቅ የቤቱን ወይም የቦታውን ነዋሪ ወይም ባለቤት የዕለት ተዕለት እንቅስቃሴ የሚያውክ እንደሆነ በፍርድ ቤት ፍቃድ ዕቃውን ወደ ሌላ ቦታ አዛውሮ ብርበራውን ማከናወን ይችላል፡፡

፫. የሚያዘው ዕቃ ከሌላ ዕቃ ጋር የተጣበቀ ወይም የተቀላቀለ በመሆኑ መለያየቱ በንብረቱ ወይም በሰው ላይ አደጋ የሚያስከትል እንደሆነ በፍርድ ቤት ፍቃድ ዕቃው ባለበት ሁኔታ በጥበቃ እንዲቆይ ያደርጋል፡፡

፬.የኤሌክትሮኒክ ማስረጃን እንደ አመቺነቱ ወደ ሰነድ በመለወጥ፣ ከነመያዣው በመውሰድ ወይም በሌላ መሣሪያ እንዲዛወር በማድረግ መያዝ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፹፰ በብርበራ ትዕዛዙ ውስጥ ያልተጠቀሱ ዕቃዎች

መርማሪ ፖሊስ በዚህ ሕግ መሠረት በተደረገ ብርበራ እንዲያዝ ከተፈለገው ዕቃ ውጭ በግለሰብ እጅ እንዲገባ ያልተፈቀደ ዕቃ ያገኘ እንደሆነ እና በአምስት ዓመት ጽኑ እስራትና ከዚያ በላይ ሊያስቀጣ የሚችል ወንጀል መፈጸሙን ካመነና ይኸው ዕቃ ለሕዝብ ጤንነት ወይም ደህንነት አደገኛ መሆኑን ከተረዳ መያዝ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፹፱ የኤግዚቢት አያያዝና አቀማመጥ

፩. ኤግዚቢት ቁጥርና ምልክት ተደርጎበት ውሳኔ እስኪሰጥበት ድረስ ለዚሁ በተዘጋጀ ቦታ እንዲቀመጥ ይደረጋል፡፡

፪. የተያዘ ዕቃ በሕግ በግለሰብ እንዲያዝ ያልተፈቀደ ሲሆን ለማስረጃ የሚሆን ናሙና ወይም የምስል ማስረጃ በማስቀረት ተወርሶ ለመንግስት ገቢ ይደረጋል፡፡

፫. የተያዘ ዕቃ ልዩ ፍቃድ የሚያስፈልገው መሆኑ ሲረጋገጥና ባለቤቱ ልዩ ፍቃድ ሳይኖረው ይዞ የተገኘ እንደሆነ ለማስረጃ የሚሆን ናሙና ወይም የምስል ማስረጃ በመውሰድ እንዲቀመጥ ወይም በመንግሥት የሽያጭ ሥርዐት መሠረት ተሸጦ ገንዘቡ እንዲቀመጥ ይደረጋል፡፡

አንቀጽ ፺ በተያዘ ዕቃ ላይ ስለሚሰጥ ውሳኔ

፩. ዐቃቤ ሕግ በኤግዚቢትነት የተያዘው ዕቃ የሚበላሽ፣ አያያዙ አስቸጋሪ ወይም ከፍተኛ ወጪን የሚያስከትል ከሆነ ናሙና በመውሰድ ወይም በሌላ ማናቸውም መንገድ ተለዋጭ ማስረጃ እንዲኖር በማድረግ ዕቃውን መሸጥና ገንዘቡ በመንግሥት ሂሳብ ተቀማጭ እንዲደረግ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. በኤግዚቢትነት የተያዘው የቤት እንስሳ እንደሆነ ምስሉን በፎቶግራፍ ወይም በቪዲዮ በመቅረጽ እንደነገሩ ሁኔታ ለባለቤቱ ወዲያውኑ ይመለሳል ወይም በጨረታ ተሸጦ ገንዘቡ በመንግሥት ሂሳብ ይቀመጣል፡፡

፫. በኤግዚቢትነት የተያዘ ዕቃ ክሱን ለማስረዳት በማስረጃነት የማያገለግል ወይም የማያስፈልግ፣ በሕግ መሠረት ሊወረስ የማይችል ወይም በወንጀል ፍሬነት

የተያዘ ሆኖ ለባለቤቱ ሊመለስ የሚችል መሆኑን ዐቃቤ ሕግ ሲረዳ ወዲያውኑ ዕቃው ለተወሰደበት ሰው እንዲመለስ ትእዛዝ ይሰጣል፣ እቃው የሚወረስ ወይም ልዩ ፍቃድ የሚያስፈልገው ከሆነ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፹፱ መሠረት ይፈጸማል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ መሠረት የኤግዚቢቱን ባለቤት ወይም ባለይዞታ ማን እንደሆነ ማወቅ የማይቻል እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ ጉዳዩ በፍትሐብሔር መፍትሔ እንዲያገኝ ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ባለቤቱ ወይም ባለይዞታው ተለይቶ እንዲወሰን ክስ ያቀርባል::

፭. በሌላ ሕግ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በጉዳዩ ላይ የመጨረሻ ውሳኔ እስኪሰጥ ድረስ ወንጀል ለመፈጸም ያገለገለ ተሽከርካሪ ወይም ሌላ እቃ በፎቶግራፍና በምስል በመቅረጽ ንብረቱ በሕግ መሠረት ሊወረስ የማይችል እንደሆነ ለባለቤቱ በበቂ ዋስትና እንዲለቀቅ ዐቃቤ ሕግ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፮. ክስ ከተመሰረተ በኂላ በዚህ አንቀጽ ከንዑስ አንቀጽ ፩ እስከ ፬ የተመለከቱት ሁኔታዎች ሲያጋጥሙ ፍርድ ቤቱ በተመሳሳይ ሊወስን ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፺፩ ተጠርጣሪ ባልሆነ ሰው እጅ የሚገኝ ማስረጃ</u>

፩. መርማሪ ፖሊስ ተጠርጣሪ ባልሆነ ሰው እጅ የሚገኝ ማስረጃን ባለይዞታው እንዲያስረክብ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. መርማሪ ፖሊስ ባለይዞታው ማስረጃውን ሲያስረክብ ደረሰኝ ይሰጣል፡፡ ማስረጃውም በጉዳዩ ላይ ውሳኔ እስኪሰጥ ድረስ ተይዞ እንዲቆይ ወይም በቅጂ፣ በቪዲዮ፣ በፎቶግራፍ ወይም መሰል ተለዋጭ ዘዴዎች በመጠቀም ተለዋጭ ማስረጃ እንዲቆይ በማድረግና ለዐቃቤ ሕግ በማሳወቅ ለባለይዞታው እንዲመለስ ሊያደርግ ይችላል፡፡

፫. ባለይዞታው ማስረጃውን ለማስረከብ ፈቃደኛ ካልሆነ መርማሪ ፖሊስ ማስረጃው እንዲሰጠው እንዲታዘዝለት ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላል፡፡

፬. ፍርድ ቤቱ በማስረጃነት የተጠየቀን ዕቃ ለጉዳዩ ያለውን አግባብነት ግምት ውስጥ በማስገባት ለመርማሪ ፖሊስ እንዲያስረክብ ያዛል፤ በዕቃው አያያዝና አመላለስ ላይም ይወስናል፡፡

አንቀጽ ፺፪ በመንግሥት ወይም በሌላ ተቋም የሚገኝ ማስረጃ

፩.ማስረጃ በማናቸውም የመንግሥትም ሆነ ሌላ ተቋም የሚገኝ ወይም የሚመነጭ መሆኑን መርማሪ ፖሊስ ሲያረጋግጥ ተቋሙ ማስረጃውን እንዲያስረክብ በጽሑፍ ይጠይቃል፡፡

፪. በሕግ ካልተከለከለ በስተቀር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የተጠየቀ ተቋም ማስረጃውን ለመርማሪ ፖሊስ መስጠት ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፺፫ በፋይናንስ ተቋም የሚገኝ ማስረጃ

፩. በማስረጃነት የሚፈለግ የባንክ ሂሳብ ወይም የገንዘብ እንቅስቃሴን የሚመለከት መግለጫ ለመርማሪ ፖሊስ እንዲሰጥ በፍርድ ቤት ሊታዘዝ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የሚሰጥ ትእዛዝ፡-

(ሀ) የተጠርጣሪን ሙሉ ስምና አድራሻ፣

(ለ) ተጠርጣሪው ፈጸመ የተባለው የወንጀል ድርጊት፣

(ሐ) ከፋይናንስ ተቋሙ የሚፈለግ ማስረጃ ፣

(መ) ትእዛዙን የሚፈጽመው ወይም የሚያስፈጽመው መርማሪ ስም፣

መያዝ ይኖርበታል፡፡

ክፍል አራት

ወንጀል በተፈጸመበት ቦታ የሚደረግ ምርመራ እና ማስረጃ ማሰባሰብ

አንቀጽ ፺፬ ዓላማ

ወንጀል በተፈጸመበት ቦታ የሚደረግ ማስረጃ የማሰባሰብ ሂደት ዓላማ ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ በመገኘት የፎረንሲክ፣ ቴክኒካዊና አካላዊ ማስረጃ እንዳይባክን እና እንዳይበከል በማድረግ ማስረጃ ሳይጠፋና ሳይበላሽ ለማሰባሰብ ነው፡፡

አንቀጽ ፺፫ ወንጀል በተፈጸመበት ሥፍራ መገኘት

፩. መርማሪ ፖሊስ ምርመራ ለማካሄድ ወንጀል በተፈጸመበት ቦታ መገኘትና ማስረጃ ማሰባሰብ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው በስፍራው በአፋጣኝ መድረስ ይኖርበታል፡፡

፪. መርማሪው ወንጀል በተፈጸመበት ሥፍራ እንደደረሰ፡-

(ሀ) በቦታው የወንጀል ተጎጂ ወይም የሞተ ሰው መኖሩን ያረጋግጣል፤ የወንጀል ተጎጂ ካለ እንደአስፈላጊነቱ ተገቢው የሕክምና ርዳታ እንዲያገኝ፣ የሞተ ሰው ካለ ምርመራ እንዲደረግ ወደ ሕክምና ተቋም እንዲደርስ ያደርጋል፡፡

(ለ) ማስረጃ እንዳይጠፋ ሥፍራውን ይከልላል፣ ጥበቃ ያደርጋል፣

(ሐ) ማስረጃዎችን ይለያል፣ ይሰበስባል፣ ይመዘግባል፣ ይጠብቃል፣

(መ) ሌሎች አስፈላጊ ተግባራትን ያከናውናል፡፡

፫. ዐቃቤ ሕግ ወንጀል ወደ ተፈፀመበት ቦታ መሄድ አስፈላጊ ነው ብሎ ሲያምን ወይም በመርማሪ ፖሊስ ሲጠየቅ ወንጀል ወደተፈፀመበት ቦታ ሊሄድ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፺፬ ወንጀል በተፈፀመበት ቦታ ስለሚደረግ ምርመራ

፩. የወንጀል ሥፍራ ምርመራ ወንጀሉ በተፈጸመበት ወይም ማስረጃ በተገኘበት ቦታ የወንጀል ፈለግን በመከተል፣ የሞተ ሰው አካል ማውጣትን፣ አስፈላጊ የሆነ መረጃ አለበት ተብሎ የሚገመት ቦታን፣ ዕቃን እና ሌላ ሰነድን በመፈተሽ ይከናወናል፡፡

፪. ወንጀል የተፈጸመበት ሥፍራ ምርመራው እስኪጠናቀቅ ድረስ ተከልሎ እንዲቆይ ይደረጋል፤ ምርመራው ከተጠናቀቀ በኋላ ቦታውን ከልሎ ማቆየት አስፈላጊ መሆኑ ከታመነ ከሰባት ቀናት ላልበለጠ ጊዜ ቦታው እንዲከለል ሊደረግ ይችላል፡፡

፫. ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ የተሰበሰበ ማስረጃ በየዓይነቱ እንዲመዘገብ፣ ለየብቻ ተጠብቆ እንዲቆይ፣ ለእያንዳንዱ ማስረጃ ዝርዝር መግለጫ እንዲዘጋጅለት እና ታሽጎ እንዲቀመጥ ይደረጋል፡፡ ሂደቱ እንዳስፈላጊነቱ በቪዲዮ እንዲቀረፅ ሊደረግ ይችላል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ መሠረት ማስረጃዎችን ጠብቆ ያቆየ መርማሪ በእያንዳንዱ ማስረጃ ዝርዝር ላይ ፊርማውንና ማስረጃው የተሰበሰበበትን ቀን በአግባቡ መዝግቦ መያዝ ይኖርበታል፡፡

፭. ወንጀሉ በተፈጸመበት ሥፍራ የሚደረገው የማስረጃ ማሰባሰብ ሂደት ወይም በወንጀል ሥፍራው የተገኘ ማስረጃ ከከባባዊ ሁኔታ የሚደረገው ትንተና ከአንድ ቀን በላይ የሚፈጅ እንደሆነ ምርመራው ወንጀሉ ከተፈፀመበት ቦታ ውጪ ሌላ ቦታ ይከናወናል፡፡

፮. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፭ የተደነገገው ቢኖርም ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ ማስረጃውን ማሰባሰብ ወይም መተንተን በማስረጃው ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ የማያሳድር እንደሆነ ምርመራው ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ ይከናወናል፡፡

፯. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፮ የተደነገገው ቢኖርም ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ ማስረጃ ማሰባሰብ ወይም መተንተን በማስረጃው ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ የሚያሳድር ወይም በሌላ ማንኛውም መንገድ ማስረጃውን መሰብሰብ ወይም መተንተን የሚቻል መሆኑ ከታመነ ምርመራው ከወንጀል ሥፍራ ውጭ ተገቢ በሆነ ሌላ ቦታ ሊካሄድ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፺፯ የሞተ ሰው አካልን መመርመር

፩. መርማሪ ፖሊስ በተፈጸመ ወንጀል የሞተ ሰው ሲኖር ወይም አካሉ የተደበቀ፣ የተቀበረ ወይም በሌላ ሁኔታ የተበላሸ መሆኑን ሲረዳ አካሉ በተገቢው ባለሙያ በጥንቃቄ እንዲነሳ ወይም እንዲወጣ ማድረግ ይኖርበታል፡፡

፪. መርማሪም በሞተ ሰው አካል ላይ የሚገኝ የአሻራ ምልክትን ወይም ለፎረንሲክና ቴክኒካዊ ምርመራ የሚረዱ ሌሎች ናሙናዎችን መውሰድ ወይም

እንዲወሰድ ማድረግ፤ አስፈላጊው ሙያዊ ትንተናም ወዲያውኑ እንዲካሄድ ማድረግ ይኖርበታል፡፡

፫. የተመረመረው አካል ማንነት ያልታወቀ እንደሆነ መርማሪ ፖሊስ አግባብ ላለው አካል በማሳወቅ የቀብር ሥነ ሥርዐቱ እንዲፈጸም ያደርጋል፡፡

<u>አንቀጽ ፺፰ የቤተ ሙከራ ምርመራ ቴክኒክን መጠቀም</u>

፩. በተሰበሰበ ማስረጃና በተካሄደ ትንተና ላይ ተጨማሪ ምርመራ ማድረግ አስፈላጊ መሆኑ ሲታመን መርማሪ ፖሊስ እና ሌላ በምርመራ ሂደት የተሳተፈ ባለሙያ ምርመራውን በቤተ ሙከራ እንዲካሄድ ያደርጋል፡፡

፪. በቤተ ሙከራ የሚካሄድ ምርመራ፡-

(ሀ) የወንጀሉ አፈጻጸም እና ከባቢያዊ ሁኔታን ለመለየት፣

(ለ) ወንጀሉ የተፈጸመበት ዕቃ ወይም ማንኛውንም ሌላ ነገር በአግባቡ ለመለየት፣

(ሐ) በወንጀል ሥፍራ የተገኙ ማስረጃዎች ከወንጀሉ አፈጻጸም ጋር ያላቸውን ግንኙነት በአግባቡ ለመተንተን፣

(መ) በወንጀል ሥፍራው ከተሰበሰቡ የቃል ምስክርነቶች አንፃር የተፈጸመውን ወንጀል እንደገና በሚያመላክት ሁኔታ ለመሥራት ወይም ለማነፃፀር፣

(ሠ) ስለወንጀሉ አፈጻጸም በተለያዩ ምስክሮች የተሰጡ የምስክርነት ቃሎችን ተመሳሳይነትና ልዩነት ለማነፃፀር፣

ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፺፱ በምርመራና በድጋሚ ምልከታ መሳተፍ</u>

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፹ መሠረት ምስክርነቱን የሰጠ ሰው፡-

(ሀ) ለምርመራ ሥራው የግድ አስፈላጊ እንደሆነ በቤተ ሙከራ በሚካሄድ ምርመራ እንዲሳተፍና በድጋሚ ቃሉን እንዲሰጥ ሊደረግ ይችላል፡፡

(ለ) ምርመራው የሚካሄደው በወንጀል ሥፍራው ከተሰበሰበ የቃል ምስክርነት አንፃር የተፈጸመውን ወንጀል አካሄድ በድጋሚ ምልከታ ለመሥራት ወይም ለማነፃፀር እንደሆነ የምስክሩ ቃል ከተረጋገጠው ማስረጃ አንፃር ታይቶ መረጋገጥ ይኖርበታል፤ ምስክሩም ያየውን ወይም የተሳተፈበትን ሁኔታ በዝርዝር ማስረዳት ይኖርበታል፡፡

፪. በምርመራው ሂደት የማስረጃውን ተዓማኒነት ለማረጋገጥ በወንጀል ሥፍራ በመገኘት ሁኔታውን እንደገና ማስረዳት አስፈላጊ እንደሆነ መርማሪ ፖሊስ ስለሚከናወነው እና በድጋሜ ምልከታ ስለሚፈጸመው ተግባር በዝርዝር ለምስክሮች ይገልፃል፤ እንደአስፈላጊነቱ ዐቃቤ ሕግ በአካል በመገኘት ሂደቱን እንዲከታተልና በቪዲዮ እንዲቀረጽ ሊደረግ ይችላል፡፡

፫. ምስክሩ ወይም በምርመራው የተሳተፈ ባለሙያ ሂደቱን በምርመራ በተመለከተው መሠረት ማሳየት ወይም በቃል የገለጸውን ማረጋገጥ ወይም ግልጽ ማድረግ ይኖርበታል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ በተደነገገው መሠረት ምስክሮች ወይም በምርመራ የተሳተፉ ባለሙያዎች ሂደቱን በጋራ ማሳየት የለባቸውም፡፡ እያንዳንዱ ሰው የየራሱን በተናጠል ያሳያል፣ አስፈላጊውን ማብራሪያ ያለሦስተኛ ወገን ጣልቃ ገብነት ወይም ጠያቂነት መስጠት ይኖርበታል፡፡

፭. በምርመራ ሂደት የተሳተፈ ሌላ አካል ስለወንጀሉ አፈጻጸም ሂደት ምልከታው በድጋሚ እንዲካሄድ መጠየቅ፣ ማስረጃ በማሰባሰብ ሂደት ምን እንደሠራ እንዲገልጽ ወይም እንዲያሳይ እና መሰል ጥያቄዎችን ለምስክሩ ወይም በምርመራ ሂደት ለተሳተፈ ሰው ሊያቀርብ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻ የባለሙያ ሪፖርትና ምስክርነት

፩. በዚህ ክፍል በተደነገገው መሠረት ሳይንሳዊ፣ ቴክኒካዊ ወይም ልዩ የሙያ አስተያየት የሚሰጥ ልዩ አዋቂ ወይም የቤተ-ሙከራ ምርመራ ያከናወነ ባለሙያ የሙያ አስተያየቱን ወይም የምርመራውን ውጤት ሪፖርት ያዘጋጃል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የሚዘጋጀው ሪፖርትም ባለሙያው የሙያ አስተያየቱን ለመስጠት ወይም ለምርመራው የተጠቀሙበትን ግብዓት፣ የተከተለውን የምርመራ ዘዴ፣ ዘዴው ለምን እንደተመረጠ፣ የምርመራውን ውጤትና ሌላ አማራጭ ማጠቃለያ መኖርና አለመኖሩን የሚገልጽ መሆን አለበት፡፡

፫. በቴክኒክ ወይም በቤተ-ሙከራ ምርመራው የተሳተፈና የምርመራውን ውጤት ያዘጋጀው ባለሙያ የሙያ አስተያየቱን በተመለከተ በፍርድ ቤት ቀርቦ ይመሰክራል፡፡

ክፍል አምስት

ልዩ የወንጀል ምርመራ ዘዴዎች

አንቀጽ ፻፩ ዓላማ

የልዩ ወንጀል ምርመራ ዘዴ ዓላማ በመደበኛው የምርመራ ዘዴ ማስረጃ ማሰባሰብ ባልተቻለበት የሙስና የወንጀል ፣ በሕገ-ወጥ የሰዎች ዝውውር እና ስደተኞችን በሕገ-ወጥ መንገድ ድንበር ማሻገር ወንጀል እና የሽብር ወንጀል ጉዳዮች ላይ ማስረጃ ለማሰባሰብ ወይም ይህን የምርመራ ዘዴ መጠቀም አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ነው፡፡

አንቀጽ ፻፪ የፍርድ ቤት ሥልጣን

በልዩ የምርመራ ዘዴ ማስረጃን ማሰባሰብ የሚቻለው የፌደራል ከፍተኛ ፍርድቤት ወይም የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በዚህ ሕግ አንቀጽ ፻፩ ላይ የተገለፀውን ዓላማ ያሳካል ብሎ ሲያምን እና ሲፈቅድ ነው፡፡

አንቀጽ ፻፫ ልዩ የማስረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴ

ልዩ የምርመራ ዘዴ ማስረጃ በሚከተሉት መንገዶች ማሰባሰብ ይቻላል፡፡

፩. ተጠርጣሪው በግል ፖስታ የሚላላካቸውን ደብዳቤዎች፣ በስልክ እና ሌሎች በኤሌክትሮኒክ መሣሪያ የሚያደርጋቸውን ግንኙነቶች በመጥለፍ፣

፪. ድምጽና ምስል ለመቅረጽ የሚያስችል መሣሪያ በአንድ በግል ይዞታ በሚገኝ ቦታ በማስቀመጥና ይህንኑ መልሶ በመውሰድ ወይም የግንኙነት ዱካን በመከተል፣

፫. ሠርጎ በመግባትና አብሮ በመሆን የተጠርጣሪውን እንቅስቃሴ መከታተል፣ በምስልና ድምፅ በመቅረጽ፤ ወይም

፬. ሰነዶችንና የተለያዩ የይምሰል ግንኙነቶችን በመፍጠር ነው፡፡

አንቀጽ ፻፬ መሟላት ስላለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

፩. መርማሪ ፖሊስ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ሲፈቅድ በልዩ የወንጀል ምርመራ ዘዴ ማስረጃ እንዲሰበስብ ለፍርድ ቤት ጥያቄ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ጥያቄ የቀረበለት ፍርድ ቤት፤

(ሀ) የወንጀል ድርጊቱ በረቀቀ ሁኔታ በመፈጸሙ በመደበኛው የማስረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴ ማስረጃ ማግኘት አስቸጋሪ መሆኑን፤ እና

(ለ) ተጠርጣሪውን፣ ማስረጃውን እና የወንጀል ፍሬውን በቁጥጥር ሥር ለማዋል ያለው አስተዋፅዖ ከፍተኛ መሆኑን፣

በበቂ ምክንያት ያመነ እንደሆነ ማስረጃው በዚህ ሕግ በተደነገጉት ልዩ የምርመራ ዘዴዎች እንዲሰበሰብ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ የሚሰጠው ትእዛዝ፤

(ሀ) የሚታወቅ ከሆነ የተጠርጣሪውን ስምና አድራሻ፣

(ለ) እንደነገሩ ሁኔታ ትእዛዙ የሚፈጸምበት ቦታ ወይም አድራሻ፣

(ሐ) ትእዛዙ ተፈጻሚ የሚሆንበት የጊዜ ገደብ፣

(መ) በልዩ ወንጀል ምርመራ ዘዴ የሚሰበሰበውን ማስረጃ፣ እና

(ሠ) ሌላ አግባብነት ያለውን ዝርዝር መረጃ መያዝ፤

ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፭ የጊዜ ገደብ</u>

፩. በልዩ የወንጀል ምርመራ ዘዴ ማስረጃ እንዲሰበሰብ በፍርድ ቤት የሚሰጥ ትእዛዝ ከሁለት ወር ሊበልጥ አይችልም፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ መርማሪ ፖሊስ ተጨማሪ ጊዜ እንዲሰጥ ሲያመለክት ፍርድ ቤት አሳማኝ ምክንያት መኖሩን ሲረዳ በልዩ የወንጀል ምርመራ ዘዴ ማስረጃ የማሰባሰብ ጊዜ አንድ ወር ላልበለጠ ጊዜ እንዲራዘም ሊፈቅድ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፮ ለፍርድ ቤት ሪፖርት ስለማቅረብ</u>

፩.መርማሪ ፖሊስ በልዩ ማስረጃ የማሰባሰቢያ ዘዴ የተሰበሰበው ማስረጃ ሪፖርት በትእዛዙ ላይ ፍርድ ቤቱ በሚወስነው ጊዜ ውስጥ ትእዛዙን ለሰጠው ፍርድ ቤት መቅረብ ይኖርበታል፡፡ ሆኖም የተፈቀደው ልዩ የወንጀል ምርመራ ጊዜ እንዳበቃ መርማሪ ፖሊስ የመጨረሻ ሪፖርት ያቀርባል፡፡

፪. መርማሪ ፖሊስ ለፍርድ ቤቱ በሚያቀርበው ሪፖርት የተሰበሰበውን ማስረጃ ዝርዝር፣ ለምርመራው አግባብነት ያለውንና የሌለውን በመለየት ይገልጻል፡፡

፫.ፍርድቤት የቀረበው የማስረጃ ሪፖርት ልዩ ምርመራው በተፈቀደው መሠረት መከናወኑን ያረጋግጣል፤ ከተሰጠው ትእዛዝ ውጭ የተከናወነ ተግባር ባጋጠመ ጊዜ በልዩ የወንጀል ምርመራ ዘዴ ማስረጃ ማሰባሰቡ እንዲቋረጥ ወይም ሌላ ተገቢ መስሎ የታየውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፬. ፖሊስ በልዩ ወንጀል ምርመራ ዘዴ የተሰበሰበው ማስረጃ ለምርመራው አግባብነት ከሌለው ከዐቃቤ ሕግ ጋር በመሆን እንዲወገድ ያደርጋል፡፡

አንቀጽ ፻፰ ማስረጃ ተቀባይነት የማያገኝበት ሁኔታ

ከዚህ በላይ የተደነገገውን በመተላለፍ ከተፈቀደው ውጭ ልዩ የወንጀል ምርመራ ዘዴን በመጠቀም የሚሰበሰብ ማስረጃ ተቀባይነት የለውም፡፡

ክፍል ስድስት

የተጠርጣሪ አያያዝ፣ቃል አቀባበል እና አቆያየት

አንቀጽ ፻፱ ተጠርጣሪን ስለመያዝ

፩.የተጠርጣሪው መቅረብ ለምርመራው ሂደት አስፈላጊ ካልሆነ በቀር ተጠርጣሪው ሳይያዝ ምርመራው ይከናወናል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ወንጀሉ ከባድ ሆኖ ስለወንጀሉ መፈጸም መርማሪው በቂ ማስረጃ ካለው ወይም ወንጀሉ ለመሠራቱ በአካባቢው ሁኔታ የተደገፈና የሚታመን መስሎ የተገኘ እንደሆነ ተጠርጣሪው በዚህ ክፍል በተደነገገው መሠረት ተይዞ ምርመራው ሊካሄድ ይችላል፡፡ የአያያዝ ሂደቱም የተጠርጣሪውን ሰብዓዊ መብትና ክብር የጠበቀ መሆን አለበት፡፡

፫. በወጣት ጥፋተኞች ፣ በደንብ መተላለፍና በመገናኛ ብዙኃን በሚፈጸሙ ወንጀሎች ላይ የሚከናወን ምርመራ ተጠርጣሪው ሳይያዝ መከናወን ይኖርበታል፡፡

፬. ተጠርጣሪው ያለመያዝ ወይም ያለመከሰስ ልዩ መብት ተጠቃሚ ከሆነ ከባድ ወንጀል ሲፈፅም እጅ ከፍንጅ ካልተያዘ ወይም ያለመከሰስ መብቱ ስልጣን ባለው አካል ካልተነሳ በስተቀር አይያዝም፡፡

፭. በዓለም አቀፍ ሕግ የማይደፈሩ መብቶች ያላቸው ሰዎችን በተመለከተ ሊያዙ የሚችሉት በዓለምአቀፍ ሕግ በተደነገገው አግባብ ብቻ ነው፡፡

አንቀጽ ፻፲ ተጠርጣሪን ስለመጥራት

፩. መርማሪ ፖሊስ ወንጀል ስለመፈጸሙ በቂ ጥርጣሬ ሲኖረው ተጠርጣሪው በምርመራ ቦታ እንዲቀርብ አመቺ በሆነ ማንኛውም መንገድ ሊጠራው ይችላል፡፡

፪. የመጥሪያው ይዘት እንደ አግባብነቱ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፷፩ የተዘረዘረው ይዘት ይኖረዋል፡፡

፫. መጥሪያ የደረሰው ተጠርጣሪ ለምርመራ ካልቀረበ መርማሪው የፍርድ ቤት የመያዣ ትእዛዝ በማውጣት ሊይዘው ይችላል፡፡

አንቀጽ ፸፲ የፍርድ ቤት የመያዣ ትእዛዝ

፩. በወንጀል የተጠረጠረ ሰው ሊያዝ ወይም በማቆያ ወይም በማረፊያ ቤት ሊቆይ የሚችለው በፍርድ ቤት ትእዛዝ ብቻ ነው ፡፡

፪. የመያዣ ትእዛዝ የሚሰጠው ተጠርጣሪው በሌላ መንገድ መቅረብ የማይችል እንደሆነ እና መቅረቡም ለምርመራው የግድ አስፈላጊ መሆኑ ሲረጋገጥ ነው፡፡

፫. መርማሪ ፖሊስ በሚያቀርበው ጥያቄ መሠረት ምርመራው በሚካሄድበት አቅራቢያ ያለ ፍርድ ቤት የመያዣ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡ ሆኖም አስገዳጅ ሁኔታ ሲፈጠር ጥያቄው ለማንኛውም ፍርድ ቤት ሊቀርብ ይችላል፡፡ የመያዣ ትእዛዙም በማንኛውም ጊዜ የሚቀርብ ሆኖ ጥያቄው እንደቀረበ ወዲያውኑ መሰጠት ይኖርበታል፡፡

፬.በፍርድ ቤት የሚሰጥ የመያዣ ትእዛዝ የተጠርጣሪውን ስም እና የታወቀ አድራሻ፣ የተጠረጠረበትን ወንጀል፣ መያዣውን የሰጠው ፍርድ ቤት፣ ማዘዣው የተሰጠበት ቀን፣ ወር እና ዓመተ ምኅረት፣ መያዣው የሚጸናበት ጊዜ እና ሌሎች አስፈላጊ የሆኑ ዝርዝሮችን መያዝ ይኖርበታል፡፡

፭. በማንኛውም ፍርድ ቤት የተሰጠ የመያዣ ትእዛዝ በየትኛውም የሀገሪቱ ክፍል ያለምንም ተጨማሪ ሥነ-ሥርዐት ተፈፃሚነት አለው፤ ትእዛዙን ማንኛውም ተቋም የመፈጸም ግዴታ አለበት፡፡

አንቀጽ ፸፲፩ አስቸኳይ ሁኔታ

፩. መርማሪ ፖሊስ ፍርድ ቤት ቀርቦ የመያዣ ትእዛዝ እስኪያወጣ ድረስ አስቸኳይ ሁኔታ ሲያጋጥም በስልክ፣ በሌላ የመገናኛ ዘዴ የመያዣ ትእዛዝ እንዲሰጠው በአቅራቢያው ያለን ፍርድ ቤት ሊጠይቅ ይችላል፡፡

፪. መርማሪው ያቀረበውን የመያዣ ትእዛዝ ጥያቄ በሀያ አራት ሰዓት ውስጥ በጽሑፍ ለፍርድ ቤቱ ቀርቦ መጽደቅ ይኖርበታል፡፡ ጥያቄውን በጽሑፍ ካላቀረበ ወይም ፍርድ ቤቱ ካላጸደቀው የመያዣ ትእዛዝ ጥያቄው እንዳልተሰጠ ይቆጠራል፤ የተያዘውም ሰው ከእስር ይፈታል፤ የተያዘ ዋስትና ካለ እንዲለቀቅ ይደረጋል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፲፪ በእጅ ከፍንጅ ወንጀል ተጠርጣሪን መያዝ</u>

፩.ማንኛውም ሰው ወይም ፖሊስ ከሦስት ወር በማያንስ ቀላል እሥራት የሚያስቀጣ የእጅ ከፍንጅ ወንጀል ሲፈፅም የተገኘን ተጠርጣሪ ያለ ፍርድ ቤት የመያዣ ትእዛዝ መያዝ ይችላል፤

፪. በግል አቤቱታ የሚያስቀጣ ወንጀል እጅ ከፍንጅ ሲፈጽም የተገኘ ተጠርጣሪ በፖሊስ ሊያዝ የሚችለው በግል ተበዳይ አቤቱታ ሲቀርብ ብቻ ነው፡፡

፫.ተጠርጣሪን የያዘ ማንኛውም ሰው ወዲያውኑ አቅራቢያው ላለው ፖሊስ ተቋም ማስረከብ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፲፫ የመተባበር ግዴታ</u>

፩. በፍርድ ቤት ወይም ያለ ፍርድ ቤት ትእዛዝ ሰው ሲያዝ ትብብር እንዲያደርግ በፖሊስ የተጠየቀ ማንኛውም ሰው በራሱ ወይም በንብረቱ ላይ አደጋ የማያደርስ እንደሆነ መተባበር ይኖርበታል፡፡

፪.ተጠርጣሪን የያዘ ሰው ወንጀል ስለመፈጸሙ ምስክር ሆኖ የሚቀርብ ከሆነ በዚህ ሕግ በአንቀጽ ፹ በተደነገገው መሠረት ቃሉን መስጠት ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፲፬ ተጠርጣሪ ሲያዝ ስለሚፈጸም ሥነ-ሥርዐት</u>

፩. መርማሪ ፖሊስ የሚይዘውን ሰው ማንነት አስቀድሞ ማረጋገጥና በሚይዝበትም ጊዜ ማንነቱን ለሚያዘው ሰው መግለፅ ይኖርበታል፡፡

፪. ተጠርጣሪው የሚያዘው በፍርድ ቤት የመያዣ ትእዛዝ ከሆነ መርማሪ ፖሊስ ይህንኑ ለሚይዘው ሰው ማንበብና ማሳየት ይኖርበታል፡፡ ትእዛዙ የተሰጠው በቃል እንደሆነ ይህንኑ ለተጠርጣሪው መግለጽ ይኖርበታል፡፡

፫ ተጠርጣሪው በቃል ወይም እጁን በመስጠት እንዲያዝ ያልተስማማ እንደሆነ መርማሪ ፖሊስ ሰውነቱን በመንካት ወይም በመጨበጥ መያዝ ይችላል፡፡

፬ ተጠርጣሪ ላለመያዝ በኃይል የተከላከለ ወይም ለማምለጥ የሞከረ እንደሆነ መርማሪ ፖሊስ ሁኔታው የሚፈቅደውን ተጠርጣሪውን ለመያዝ የሚያስችል ተመጣጣኝ ኃይል በመጠቀም ለመያዝ ይችላል፡፡

፭. ተጠርጣሪው የሚሰጠውን አድራሻ በመጠቀም መርማሪ ፖሊስ የተያዘው ሰው ቤተሰብ ወይም የቅርብ ዘመድ፣ የአገሩ ኤምባሲ ወይም ቆንስላ ተጠርጣሪው መታሰሩን እንዲያውቅ ያደርጋል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፲፭ የጣት አሻራ፣ ፎቶግራፍና ናሙና መውሰድ</u>

፩. መርማሪ ፖሊስ በወንጀል የተጠረጠረ ሰው የጣት አሻራ፣ ፎቶግራፍ፣ የእጅ ጽሑፍ፣ የፀጉር፣ የድምፅ፣ የሽንት፣ የደም፣ የምራቅ እና ሌላ በሰውነቱ የሚገኝ ፈሳሽ ናሙና እንዲሰጥ ለመጠየቅ ይችላል፡፡

፪. በፍትሐብሔር ሕግ በቁጥር ፳ የተመለከተው ቢኖርም መርማሪው ፖሊስ ወይም ተከሳሹ የተከሰሰበትን ወንጀል ተመልክቶ ተከሳሹ በሐኪም መመርመር የሚያስፈልገው መሆኑን ከተረዳ የማከም ፍቃድ ያለው ሐኪም ምርመራውን እንዲያደርግና የምርመራውንም ውጤት በጽሑፍ እንዲያስታውቅ ለማዘዝ ይችላል፡፡

፫. ተጠርጣሪው ከሰውነቱ በቀጥታ የሚወሰድ እንደ ደም፣ ሽንት፣ ፀጉር ወይም መሰል ናሙናዎችን ለመስጠት ፈቃደኛ ካልሆነ የተጠረጠረበት ነገር እንደተረጋገጠ ይገመታል፡፡

፬. መርማሪ ፖሊስ በተጎጂው ወይም ተጎጂው በሕግ ችሎታ የሌለው እንደሆነ በሞግዚቱ ወይም በአሳዳሪው ፍቃድ በባለሙያ እንዲመረመር ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፤ ሐኪሙም የምርመራውን ውጤት በጽሑፍ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

፭. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ተጠርጣሪው ፎቶግራፍ እና አሻራ ለመስጠት ፈቃደኛ ካልሆነ ተመጣጣኝ ኃይል በመጠቀም እንዲሰጥ ይደረጋል፡፡

አንቀጽ ፻፲፮ የተጠርጣሪነት ቃል

፩. በወንጀል ተጠርጥሮ ለምርመራ እንዲቀርብ የተጠራ ወይም ተይዞ የቀረበ ሰው ስሙ፣ ፆታው፣ ዕድሜው፣ ዜግነቱ እና አድራሻው ተረጋግጦ ለቀረበበት የወንጀል ወይም የግል አቤቱታ ቃሉን እንዲሰጥ ይጠየቃል፡፡

፪. ተጠርጣሪው ቃሉን ከመስጠቱ በፊት ምላሽ ለመስጠት ነፃ እንደሆነና ያለመናገር መብት እንዳለው፣ በፈቃደኝነት የሚሰጠው ማንኛውም ቃል ፍርድ ቤት በማስረጃነት ሊቀርብበት እንደሚችል መንገር እና ይኸው መከናዎኑ በጽሑፍ መገለጽ ይኖርበታል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ ተጠርጣሪው ያለመናገር መብት ያለው መሆኑ የተደነገገው ቢኖርም ተጠርጣሪው ስሙን፣ ጾታውን፣ ዕድሜውን፣ ዜግነቱንና አድራሻውን እንዲገልጽ ለሚቀርብለት ጥያቄ ትክክለኛውን ምላሽ መስጠት ይኖርበታል፡፡

፬. ተጠርጣሪው ቃሉን ለመስጠት ፈቃደኛ እንደሆነ ከመርማሪ ለሚቀርብለት ጥያቄ እንደአግባቡ በቃል፣ በጽሑፍ፣ በምልክት ወይም በአስተርጓሚ ምላሽ ሊሰጥ ይችላል፡፡ ተጠርጣሪው ቃሉን የሰጠው በአስተርጓሚ ከሆነ አስተርጓሚውም የተጠየቀውንና የሰጠውን ምላሽ ትክክለኛነት ያረጋግጣል፡፡

፭. ተጠርጣሪው ለሚቀርብለት ጥያቄ ምላሽ በሚሰጥበት ጊዜ ሂደቱ በምስል ወይም በድምፅ ሊቀረፅ ይችላል፡፡

፮. መርማሪ ተጠርጣሪው የሰጠውን ቃል ብቻ ይመዘግባል፤ ይህንኑም በእርሱና በተጠርጣሪው እንዲፈረም ያደርጋል፤ ተጠርጣሪው ለመፈረም ፈቃደኛ ባልሆነ ጊዜ ይህንኑ በመዝገብ ላይ ያሰፍራል፡፡

፯. ተጠርጣሪው ቃሉን በማቆያ ቤት የምርመራ ክፍል ወይም ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ ሊሰጥ ይችላል፡፡ ተጠርጣሪው ቃሉን በሚሰጥበት ጊዜ ጠበቃው በምርመራ ክፍሉ ሊገኝ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፲፯ በመርማሪ ፖሊስ የሚሰጥ ዋስትና</u>

፩. ከዚህ በታች በአንቀጽ ፪፲፰ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ የተያዘው ሰው የተጠረጠረበት ወንጀል ቀላል ከሆነ፣መርማሪ ፖሊስ እንደ ነገሩ ሁኔታ ተጠርጣሪውን በራስ ዋስትና፣ በዋስትና ወይም ያለዋስትና ሊለቀው ይችላል፡፡

፪. ተጠርጣሪው የተጠረጠረበት ወንጀል መፈጸሙ ወይም የተያዘው ሰው ወንጀሉን ስለመፈጸሙ አጠራጣሪ ሲሆን እንደነገሩ ሁኔታ መርማሪ ፖሊስ ተጠርጣሪውን በዋስትና ወይም በራስ ዋስትና ሊለቀው ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ መሠረት የተያዘው ሰው በዋስትና በሚለቀቅበት ጊዜ፤

(ሀ) በተወሰነ ጊዜና ቦታ መርማሪ ጋር ወይም ሌላ አመቺ በሆነ ቦታ በአካል ቀርቦ ሪፖርት እንዲያደርግ፣

(ለ) የተወሰነ ቦታ እንዳይደርስ፣

(ሐ) ከምስክሮች ወይም ከግል ተበዳዮች ጋር እንዳይገናኝ፣

(መ) ከተወሰነ ክልል ወይም ቦታ ውጭ እንዳይሄድ፣ወይም

(ሠ) የመሳሰሉትን ቅድመ ሁኔታዎች፣

ግዴታ በማስገባትና በማስፈረም ሊለቀቅ ይችላል፡፡

፬.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ከዋስትና ጋር የሚቀመጥ ቅድመ ሁኔታ እንደ አግባብነቱ አንዱን ወይም ከአንድ በላይ ወይም ሁሉንም ቅድመ ሁኔታዎች ሊያካትት ይችላል፡፡

፭.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ለተደነገጉ ቅድመ ሁኔታዎች አፈጻጸም መርማሪ ፖሊስ ተገቢውን ክትትል ያደርጋል ወይም እንዲደረግ ተገቢውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፮. መርማሪ ፖሊስ የዋስትናውን መጠን ሲወስን የተያዘው ሰው የተጠረጠረበትን ወንጀልና የተጠርጣሪውን አቅም ያገናዘበ መሆን አለበት፡፡

፯. በዚህ አንቀጽ መሠረት በዋስትና የሚያዝ ገንዘብ በመንግሥት የገንዘብ አስተዳደር መሠረት በአደራ ይቀመጣል፡፡

አንቀጽ ፻፲፰ ተጠርጣሪን ፍርድ ቤት ማቅረብ

፩. የተያዘ ሰው በፖሊስ ዋስትና ያልተለቀቀ ከሆነ ከተያዘበት ጊዜ ጀምሮ በአርባ ስምንት ሰዓታት ውስጥ ፍርድ ቤት መቅረብ አለበት፡፡ ይህም ጊዜ ተጠርጣሪው ከተያዘበት ቦታ ፍርድ ቤት ለማድረስ አግባብ ባለው ግምት የሚጠይቀውን ጊዜ አይጨምርም፡፡

፪. መርማሪው ፖሊስ በዚህ አንቀጽ መሠረት ፍርድ ቤት የቀረበ ተጠርጣሪ የተያዘው በበቂ ጥርጣሬ እንዲሁም መያዙ ለምርመራው አስፈላጊ መሆኑን ለፍርድ ቤቱ ማስረዳት ይኖርበታል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ የተያዘው ሰው በማቆያ ቤት መቆየት ለምርመራው አይረዳም ብሎ ካመነ በዋስትና ይለቀዋል፡፡ ሆኖም የተባለው ድርጊት መፈጸሙ ወይም የተያዘው ሰው ወንጀሉን ስለመፈፀሙ አጠራጣሪ ሲሆን ያለ ዋስትና ሊለቀው ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፲፱ ተጨማሪ የምርመራ ጊዜ

፩. ፍርድ ቤት ምርመራው ያልተጠናቀቀ መሆኑንና ምርመራውን ለማድረግ የተጠርጣሪው በማቆያ ቤት መቆየት አስፈላጊ መሆኑን ሲያምን በአንድ ጊዜ እስከ ፲፬ ቀናት የሚደርስ ተጨማሪ የምርመራ ጊዜ ሊፈቅድ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የሚፈቀደው ጊዜ የወንጀሉን ክብደት፣ ውስብስብነት፣ የሚፈለገውን ማስረጃ ዓይነትና ብዛት እንዲሁም ሌሎች ተያያዥ ነገሮችን ያገናዘበ መሆን ይኖርበታል፡፡

፫ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የሚፈቀደው አጠቃላይ የምርመራ ጊዜ በማናቸውም ሁኔታ ከአራት ወር ሊበልጥ አይችልም፡፡

፬. ምርመራው ተጠናቆ ተጨማሪ ጊዜ የማያስፈልገው እንደሆነ ፍርድ ቤት ተጠርጣሪው በዚህ ሕግ በተደነገገው መሠረት በዋስትና እንዲወጣ ወይም ዐቃቤ ሕግ በአንቀጽ ፪፻፬ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት ክስ እስከሚመሠርት ድረስ ከሀያ ቀናት ላልበለጠ ጊዜ በማቆያ ቤት እንዲቆይ ሊወስን ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፳ ያልተጠናቀቀ ምርመራ ስለሚኖረው ውጤት

፩. ከዚህ በላይ በተደነገገው ተጨማሪ የምርመራ ጊዜ ውስጥ የወንጀል ምርመራው ካልተጠናቀቀ ፍርድ ቤት ተጠርጣሪውን በዋስትና ሊለቀው ይችላል፡፡ ምርመራውም ይቀጥላል፡፡

፪. የወንጀል ምርመራው በተሰጠው ተጨማሪ ጊዜ ካልተጠናቀቀ በዚህ ሕግ ስለንብረት እግድ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ከወንጀል ድርጊት መፈጸም ጋር በተያያዘ የታገደ ወይም የተያዘ ንብረት ሲኖር እንዲለቀቅ ፍርድ ቤት ትእዛዝ መስጠት ይችላል፡፡

፫. ፍርድቤቱ መርማሪ ፖሊስ የምርመራ መዝገቡን ለዐቃቤሕግ እንዲያስተላልፍና ዐቃቤ ሕግም በአንቀጽ ፪፶፬ መሠረት በጉዳዩ ላይ እንዲወስን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፬. ዐቃቤ ሕግ በዚህ አንቀጽ መሠረት ውሳኔ ያልሰጠ እንደሆነ ተጠርጣሪው በዋስትና ያስያዘው ገንዘብ ወይም ንብረት ካለ ይመለስለታል፤ የተጣለ እግድ ካለም ይነሳል፤ ሌሎች ጉዳዮችን በተመለከተ አንድ ነፃ ሰው ያለው መብት ይኖረዋል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፳፩   በማቆያ ቤት ያለ ሰው ስላለው መብት</u>

፩.በማቆያ ቤት ያለ ሰው እንደአግባብነቱ በማረሚያ ቤት ያለ ሰው መብት አለው፡፡

፪.በዚህ ሕግ መሠረት ተይዞ በማረፊያ ቤት የሚቆይ ሰው የትዳር ጓደኛውን፣ የቅርብ ዘመዱን፣ ጓደኛውን፣ የኃይማኖት አማካሪውን፣ ሐኪሙንና የሕግ አማካሪውን በግል የማነጋገር መብት አለው፡፡

፫.ማቆያ ቤቱ ተጠርጣሪው ዋስ እንዲያገኝ ወይም በተጠረጠረበት የወንጀል ጉዳይ ላይ ዝርዝር መረጃ ለማግኘት እንዲችል ድጋፍና ትብብር ማድረግ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፳፪ በፍርድ ቤት የሚሰጥ የተጠርጣሪነት ቃል</u>

፩. የቀዳሚ ምርመራ ፍርድ ቤት ሥነ ሥርዐት ወይም የወንጀሉ ክስ መስማት ከመጀመሩ በፊት ማናቸውም ፍርድ ቤት ማንኛውንም የተሰጠውን ቃል ወይም የእምነት ቃል ለመመዝገብ ይችላል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ቃል የሰጠውን ሰው በነፃ ፈቃዱ ቃሉን መስጠቱን መጠየቅ፣ማረጋገጥና በመዝገብ መመዝገብ ይኖርበታል፡፡

፫.ተጠርጣሪው ቃሉን በሚሰጥበት ጊዜ በችሎት ውስጥ የፖሊስ ባልደረባ መገኘት አይኖርበትም፡፡

፬.ፍርድ ቤቱ የተሰጠውን ማንኛውም ቃል ወይም የእምነት ቃል ሳያጓድል በጽሑፍ፣ በመቅረጸ ድምፅ ወይም በቪዲዬ ይመዘግባል፤ የተመዘገበው ቃል ወይም የእምነት ቃል ቃሉን ለሰጠው ሰው ከተነበበለት ወይም ከተገለጸለትና ትክክለኛነቱን ካረጋገጠ በኋላ ዳኛው ይፈርምበታል፡፡

፭. መርማሪ ፖሊስ የተሰጠውን ቃል ግልባጭ ጉዳዩን ለሚከታተለው ዐቃቤ ሕግ ይልክለታል፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የንብረት እግድ እና አስተዳደር

ክፍል አንድ

የንብረት እግድ

አንቀጽ ፪፷፫ መርህ

፩. ተፈጽሟል ከተባለው ወንጀል ጋር ግንኙነት ያለው ማንኛውም ንብረት ወይም ገንዘብ በፍርድ ቤት ትእዛዝ መሠረት ሊታገድ፣ ሊያዝ እና አግባብነት ባለው አካል ሊተዳደር ይችላል፡፡

፪. በዚህ ሕግ በተለየ ሁኔታ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በፍርድ ቤት፡-

(ሀ) በወንጀል ሕግ ሊወረስ የሚችል ንብረት ሲሆን፣

(ለ) በግለሰብ እጅ እንዳይገባ የተደነገገ ወይም ልዩ ፍቃድ የሚያስፈልገው ንብረት ሲሆን፣

በዚህ ሕግ መሠረት ሊታገድ ይችላል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚታገደው ንብረት ተጠርጣሪው በተጠረጠረበት ወንጀል ሊቀጣ ከሚችለው የገንዘብ ቅጣት ወይም ካገኘው የማይገባ ጥቅም ወይም ከደረሰው ጉዳት ጋር ተመጣጣኝ የሆነ የግል ንብረት ነው፣

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ እና ፫ የተደነገገው ንብረት ወይም ገንዘብ፡-

(ሀ) ለተከሳሹና ለቤተሰቡ የእለት አገልግሎት የሚጠቅሙ የቤት ውስጥ መገልገያ፣ እና

(ለ) ተከሳሹና ቤተሰቡ የሚተዳደሩበት ሌላ ንብረት የሌላቸው ሲሆንና፣ የሚተዳደሩት ከታገደው ንብረት ከሚገኝ ገቢ ከሆነ መሰረታዊ ፍላጎትን ለማሟላት ለተከሳሹና ለቤተሰቡ ፍርድ ቤቱ በቂ ነው ብሎ የሚገምተውን ያህል ገቢ፣

አይታገድም፡፡

<u>አንቀጽ ፻፳፬ የእግድ ማመልከቻ ማቅረብ</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ ወይም መርማሪ ፖሊስ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፻፳፫ የተጠቀሰው ንብረት እንዲታገድ ለፍርድ ቤት ማመልከቻ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪.ማመልከቻው የወንጀል ክስ ከመመሥረቱ በፊት ወይም ከተመሠረተ በኋላ ሊቀርብ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፳፭ የማመልከቻው ይዘት</u>

በዚህ ሕግ መሠረት የእግድ ትእዛዝ እንዲሰጥ የሚቀርብ ማመልከቻ፤

፩. የወንጀሉን ፍሬ ነገር እና በየደረጃው የተወሰዱትን ርምጃዎች፣ ክስ ያልተመሠረተ እንደሆነ ጉዳዩ የሚገኝበት ደረጃ የሚያሳይ መረጃ፣

፪. የሚታገደው ንብረት በዚህ ሕግ አንቀጽ ፻፳፫ በተዘረዘሩት ሁኔታ የተገኘ መሆኑን የሚያሳይ ምክንያት፣

፫. የንብረቱ ዝርዝር፣ የንብረቱ መለያ እና ንብረቱ የሚገኝበትን አድራሻ፣ እና

፬. የንብረት እግድ የቀረበበት ምክንያትና እና ሌሎች አስፈላጊ መረጃዎችን

መያዝ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፳፮ የእግድ ትእዛዝ መስጠት</u>

፩. ፍርድ ቤቱ የቀረበለትን ማመልከቻ ከመረመረ በኋላ የእግዱን አስፈላጊነት ካመነበት ንብረቱ እንዳይሸጥ እንዳይለወጥ ወይም በሌላ ማንኛውም መንገድ ለሦስተኛ ወገን እንዳይተላለፍ የእግድ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡ ትእዛዙን የሚመለከተው አካልና የሚቻል እንደሆነ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ እንዲያውቀው ያደርጋል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ በሌለበት የእግድ ትእዛዝ ከተሰጠ መርማሪ ፖሊስ ትእዛዙን ለተጠርጣሪው፣ ለተከሳሹ፣ ለወኪሉ ወይም በትእዛዙ ላይ ስሙ ለተጠቀሰ ሰው ያደርሳል፡፡

፫. የሚታገደው ንብረት የሚበላሽ ከሆነ ንብረቱ በጨረታ ተሸጦ ገንዘቡ በአደራ ይቀመጣል፡፡

አንቀጽ ፻፳፯ የእግድ ትእዛዝን ማንሳት ወይም ማሻሻል

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፻፳፮ መሠረት የተሰጠ የእግድ ትእዛዝ የደረሰው ወይም እንዲያውቅ የተደረገ ሰው ወይም በትእዛዙ ምክንያት ቅር የተሰኘ ሦስተኛ ወገን ትእዛዙ እንዲነሳለት ወይም እንዲሻሻል ለፍርድ ቤት ሊያመለክት ይችላል፡፡

፪. የእግድ ትእዛዙ እንዲነሳ ወይም እንዲሻሻል ለፍርድ ቤት የሚቀርብ ማመልከቻ የታገደውን ንብረት ዐይነት፣ አድራሻና ዝርዝር መግለጫ፣ እግዱ የሚነሳበትን ምክንያት እና ሌሎች አስፈላጊ የሆኑ ማስረጃዎችን መያዝ ይኖርበታል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚቀርብ ማመልከቻ ላይ ዐቃቤ ሕግ አስተያየት እንዲሰጥበት ካደረገ በኋላ ተገቢ በሆነ አጭር ጊዜ ውስጥ ውሳኔ መስጠት ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፻፳፰ የእግድ ትእዛዝ ቀሪ መሆን

ተጠርጣሪው የማይከሰስ ከሆነ፣ ክሱ ከተነሳ፣ ከተዘጋ፣ ከተሻሻለ ወይም ከተለወጠ ወይም ተከሳሹ በነፃ ከተለቀቀ ፍርድ ቤቱ የሰጠውን የእግድ ትእዛዝ በማናቸውም ጊዜ ቀሪ ሊያደርግ ይችላል፡፡

ምዕራፍ አራት

ቀዳሚ ምርመራ

አንቀጽ ፻፷፱ ዓላማ

የቀዳሚ ምርመራ ዓላማ የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ እንዲሁም ተጠርጣሪው እንዲመዘገብለት የሚፈልገውን ማስረጃ መያዝና መጠበቅ ነው፡፡

አንቀጽ ፻፸ ቀዳሚ ምርመራ የሚደረግባቸው ወንጀሎች

፩. በዚህ ሕግ በሠንጠረዥ "ሀ" ከባድ ወንጀል መሆናቸው በተደነገገ ጉዳዮች የተጠረጠረን ሰው ዐቃቤ ሕግ በቀጥታ ክስ ለመመሥረት ካልወሰነ በስተቀር በመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በዐቃቤ ሕግ ጠያቂነት ቀዳሚ ምርመራ ሊካሄድ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ቀዳሚ ምርመራ የሚያስፈልገው ከባድ ወንጀል መሆኑ በተደነገገ እና ሌላ ተደራራቢ ወንጀል የተፈጸመ እንደሆነ የቀዳሚ ምርመራው በሁሉም የወንጀል ዓይነቶች ላይ ሊካሄድ ይችላል፡፡

፫.ቀዳሚ ምርመራ አድራጊ ፍርድ ቤት ዐቃቤ ሕግ እና ተጠርጣሪው ያቀረቡትን ማስረጃዎች ይመዘግባል፤ ሲጠየቅም ክሱን ለሚያየው ፍርድ ቤት ይልካል፡፡

አንቀጽ ፻፸፩ ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት

፩.ቀዳሚ ምርመራ ለማካሄድ ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት ወንጀሉ በተፈጸመበት ቦታ የአስተዳደር ወሰን የዳኝነት ሥልጣን ያለው የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ነው፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ለምስክሮች አቀራረብ ሲባል ዐቃቤ ሕግ የቀዳሚ ምርመራ እንዲካሄድ ለማንኛውም የመጀመሪያ ፍርድ ቤት ሊያመለክት ይችላል፡፡

፫. ዐቃቤ ሕግ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት ሲወስን ለተጠርጣሪው ያለውን አመቺነትም ግምት ውስጥ ማስገባት ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፴፪ ለቀዳሚ ምርመራ እንዲደረግ ስለማመልከት</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገቡን መርምሮ በዚህ ሕግ በአንቀጽ ፪፴ መሠረት ጉዳዩ በቀዳሚ ምርመራ አድራጊ ፍርድ ቤት እንዲጣራ ሲወስን ለቀዳሚ ምርመራ አድራጊው ፍርድ ቤት ማመልከቻ ያቀርባል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ማመልከቻ የቀረበለት ፍርድ ቤት ማመልከቻው በቀረበለት ዕለት ቀዳሚ ምርመራ የሚጀመርበትን ቀን በመወሰን ዐቃቤ ሕግ፣ ተጠርጣሪ፣ ምስክሮች እና ሌሎች ማስረጃዎች በቀጠሮው ቀን ፍርድ ቤት እንዲቀርቡ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፴፫ የማስረጃ አመዘጋገብ</u>

፩.ፍርድ ቤቱ ተጠርጣሪው እንደቀረበ ዐቃቤ ሕግ ጉዳዩን አስረድቶ ማስረጃውን እንዲያሰማ ያደርጋል፡፡

፪.የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ከተመዘገበ በኋላ ቀዳሚ ምርመራ አድራጊው ፍርድ ቤት ለተጠርጣሪው፣

(ሀ) ፈቃደኛ እንደሆነ ለክሱ መልስ ቃሉን ለመስጠት የሚችል እንዲሁም እንዲመዘገብለት የሚፈልገው ማስረጃ ካለ እንዲመዘገብለት፣

(ለ) ቃሉን ለመስጠት የማይገደድ መሆኑን እና የሚሰጠው ቃል በጽሑፍ ሆኖ ነገሩ ሲሰማ በማስረጃነት የሚቀርብ፣

መሆኑን ይነግረዋል፡፡

፫. በቀዳሚ ምርመራ አድራጊው ፍርድ ቤት የተመዘገበ ማስረጃ ግልባጭ ለዐቃቤ ሕግና ለተጠርጣሪው መሰጠት ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፴፬ ተጨማሪ ማስረጃ</u>

የቀዳሚ ምርመራ አድራጊ ፍርድ ቤት ለዚህ ምዕራፍ አፈጻጸም ምስክርነቱ ወይም የማስረጃ ምንጭነቱ አስፈላጊ የሆነ ተጨማሪ ሰው ወይም አግባብነት ያለው አካል እንዲቀርብና የሚሰጠው የምስክርነት ቃል ወይም ሌላ ማስረጃ እንዲመዘገብ ሊያደርግ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፴፭ ምስክሮች እንዲቀርቡ ስለማሳወቅ

በቀዳሚ ምርመራ አድራጊው ፍርድ ቤት የምስክርነት ቃል ወይም ሌላ ማስረጃ የሰጠ ምስክር ወይም አግባብነት ያለው አካል ክሱ በሚሰማበት ፍርድ ቤት የመቅረብ ግዴታ እንዳለበት ፍርድ ቤቱ ማሳወቅ ይኖርበታል፤ አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው የራስ ዋስትና እንዲፈርም ሊያደርግ ይችላል።

አንቀጽ ፻፴፮ የመዝገብ ዝርዝር

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፻፴፫ ንዑስ አንቀጽ ፫ ለዐቃቤ ሕግና ለተጠርጣሪ የሚሰጥ ግልባጭ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ የተመለከተውን ዝርዝር መያዝ ይኖርበታል።

፪. መዝገቡ፡-

(ሀ) የመዝገቡ ቁጥር፣

(ለ) የወንጀሉ ዓይነት፣ የተፈጸመበትን ቀን እና እንደአግባብነቱ ወንጀሉ የተፈጸመበት ንብረት ዋጋ ወይም ወንጀሉ የተፈጸመበት ሰው ሁኔታ፣

(ሐ) የወንጀል ክስ የቀረበበትን ቀን እና የወንጀል ክስ አቅራቢው ስምና አድራሻ፣

(መ) የሚታወቅ እንደሆነ የተጠርጣሪው ስም፣ አድራሻ፣ ሥራ፣ ፆታ፣ ዕድሜ፣ ዜግነት፣ የቤተሰብ ሁኔታ እና ሌላ አስፈላጊ መረጃ፣

(ሠ) ተጠርጣሪው የተያዘበት ቀን ወይም እንዲያዝ የፍርድ ቤት ትእዛዝ የተሰጠበት ቀን፣

(ረ) ተጠርጣሪው ለመጀመሪያ ጊዜ ፍርድ ቤት የቀረበበት ቀን፣

(ሰ) የዐቃቤ ሕግ ስምና አስፈላጊ ሲሆን የተጠርጣሪ ጠበቃ ስም፣

(ሸ) በቀዳሚ ምርመራ አድራጊ ፍርድ ቤት የተሰጠ ቃል፣

(ቀ) የዐቃቤ ሕግና የተጠርጣሪ ሌላ የተመዘገበ ማስረጃ፤ እና

(በ)ቀዳሚው ምርመራ የተካሄደበት ቀን፣

ዝርዝር መያዝ ይኖርበታል።

አንቀጽ ፻፴፯ የተጠርጣሪ አቆያየት

፩. በዚህ ሕግ በሌላ ምክንያት በተለየ ሁኔታ ተጠርጣሪው በማረፊያ ቤት የሚቆይ ካልሆነ በስተቀር የቀዳሚ ምርመራ አድራጊው ፍርድ ቤት ተጠርጣሪውን በዋስትና ይለቀዋል፡፡

፪.ቀዳሚ ምርመራ አድራጊው ፍርድ ቤት ድርጊቱ ስለመፈፀሙ ወይም ተጠርጣሪው ድርጊቱን ስለመፈፀሙ አጠራጣሪ ሆኖ ሲያገኘው ተጠርጣሪውን ያለዋስትና ለጊዜው ይለቀዋል፡፡

ሦስተኛ መጽሐፍ

ዋስትና

ምዕራፍ አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

አንቀጽ ፻፴፰ መርህ

፩.በወንጀል ድርጊት ተጠርጥሮ የተያዘ ወይም የተከሰሰ ሰው በዋስ የመፈታት መብት አለው፡፡

፪.ፍርድ ቤት የዋስትና ጥያቄን ለመከልከል ወይም በቅድመ ሁኔታ መፍታትን ጨምሮ የተያዘ ወይም የተከሰሰ ሰው በቂ የሆነ የዋስትና ማረጋገጫ እንዲያቀርብ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፫. ዋስትና እንደነገሩ ሁኔታ በመርማሪ ፖሊስ ወይም በፍርድ ቤት ሊሰጥ ይችላል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ መሠረት የተገባ የዋስትና ግዴታ በማንኛውም የምርመራ፣ ክስና የፍርድ ሂደት ተፈጻሚነት አለው፡፡

፭. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፬ የተደነገገው ቢኖርም ክሱን የሚያየው ፍርድ ቤት የተሰጠውን የዋስትና ግዴታ እንደነገሩ ሁኔታ ሊያሻሻል፣ ሊለውጥ ወይም ቀሪ እንዲሆን ሊያዝ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፴፱ ዋስትና በፍርድ ቤት ስለሚከለከልበት ሁኔታ

ፍርድ ቤቱ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሽ በዋስትና ቢለቀቅ ፡-

፩. በተፈለገ ጊዜና ቦታ ሊቀርብ አይችልም ብሎ ሲያምን፣ ወይም

፪. ምስክርን ያስፈራራል ወይም ማስረጃን ያጠፋል ብሎ በበቂ ምክንያት ሲያምን፣

ዋስትና ሊከለክል ይችላል፡፡

ምዕራፍ ሁለት
የዋስትና ግዴታ

አንቀጽ ፻፵ በዋስትና ለመለቀቅ የሚቀርብ ማመልከቻ

፩. በወንጀል ድርጊት ተጠርጥሮ የተያዘ ወይም የተከሰሰ ሰው በዋስትና ወረቀት እንዲለቀቅ በቃል ወይም በጽሑፍ ወይም በሌላ ማናቸውም አመች መንገድ ማመልከት ይችላል፤ በራሱ ወይም በጠበቃው ማመልከት የማይችል እንደሆነ ቤተሰቡ ወይም ወኪሉ በጽሑፍ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪. የዋስትና ጥያቄው የቀረበበትን ምክንያት በአጭሩ መግለጽና የተያዘው ሰው ማቅረብ የሚችለውን የዋስትና አይነት ማመልከት ይኖርበታል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚቀርብ የዋስትና ጥያቄ፡-

(ሀ) ጉዳዩ በጊዜ ቀጠሮ በፍርድ ቤት እየታየ እንደሆነ የጊዜ ቀጠሮው ለቀረበለት ፍርድ ቤት፣

(ለ) ጉዳዩ በቀዳሚ ምርመራ ፍርድ ቤት እየታየ እንደሆነ ቀዳሚ ምርመራው ለቀረበለት ፍርድ ቤት፣

(ሐ) ክሱ ፍርድ ቤት ቀርቦ በመታየት ላይ እንደሆነ ክሱን ማየት ለጀመረው ፍርድ ቤት፣

ይቀርባል፡፡

አንቀጽ ፻፵፩ በማመልከቻ ላይ የሚሰጥ ውሳኔ

፩.ፍርድ ቤቱ በዋስትና ወረቀት የመለቀቅ ጥያቄ ማመልከቻ ሲቀርብለት ሳይዘገይ ውሳኔ መስጠት ይኖርበታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ውሳኔ ሲሰጥ ዐቃቤ ሕግ ወይም መርማሪ ፖሊስ ፍርድ ቤቱ በሚወስነው ጊዜ ውስጥ አስተያየቱን እንዲሰጥ ያደርጋል፤ ፍርድ ቤቱም አስተያየቱን በተቀበለ በአርባ ስምንት ሰዓታት ውስጥ ውሳኔውን መስጠት ይኖርበታል፡፡

፫.ፍርድ ቤቱ የሚሰጠው ውሳኔ በጽሑፍ ሆኖ ምክንያቱን መግለጽ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፻፵፪ ዋስትናን መፍቀድ

፩.ፍርድ ቤት በዋስትና ግዴታ የመለቀቅ ጥያቄውን የተቀበለው እንደሆነ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ የሚለቀቅበትን የዋስትና ግዴታ ዐይነትና መጠን መወሰን ይኖርበታል፡፡

፪. ለአቅመ አዳም ያልደረሰ ልጅ ያላቸው ባልና ሚስት በተመሳሳይ ወይም አንድ ላይ የተያዙ እንደሆነ ለልጆቹ አስተዳደግ የበለጠ ይጠቅማል ለተባለው የዋስትና መብት መፈቀድ ይኖርበታል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ፍርድ ቤቱ የሚወስነው የዋስትና ግዴታ የራስ ዋስትና፣ የገንዘብ፣ የሰው ወይም የንብረት ዋስትና ግዴታ ሊሆን ይችላል፡፡

፬.ፍርድ ቤቱ ስለዋስትና ግዴታው ዐይነትና መጠን ሲወስን፡-

(ሀ) የወንጀሉን አፈጻጸም፣ የክሱን ብዛት፣ ክብደትና የክስ ባህሪያት፣

(ለ) ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ቀደም ሲል የዋስትና ግዴታውን የተወጣ ወይም ያልተወጣ መሆኑን፣

(ሐ) ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ከተጠያቂነት ለማምለጥ ያለውን ዕድል፣

(መ) የተጠርጣሪው ወይም የተከሳሹ ወይም የዋሱ ሃብት፣ የገቢ መጠንና ማኅበራዊ ሁኔታ፣

በማመዛዘን ይሆናል፡፡

፭. ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ በራስ ዋስትና ሲለቀቅ የዋስትና ግዴታ ይፈርማል፡፡

፮. ፍርድ ቤት ዋስትና ሲፈቅድ በዋስትና የተለቀቀው ሰው የዋስትና ግዴታው ፀንቶ በሚቆይበት ጊዜ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ በተመለከተው መሠረት አንድ ወይም ከአንድ በላይ ተጨማሪ ግዴታዎችን እንዲፈፅም ትእዛዝ ለመስጠት ይችላል፡፡

፯.ፍርድ ቤቱ ዋስትና የፈቀደለት ሰው በፀብ ወይም አምባጓሮ፣ በሴት ወይም በሕጻን ላይ በተፈጸመ ወይም በተመሳሳይ ወንጀል የተጠረጠረ ከሆነ በመልካም ባህሪ ለመመራት የእጅ-ጠብቅ ዋስ ግዴታ መግባቱን ቅድመ-ሁኔታ ሊያደርገው ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፫ በመያዣ ትእዛዝ ላይ ዋስትናን ማመልከት</u>

፩. ፍርድ ቤት የመያዣ ትእዛዝ ሲሰጥ የዋስትናውን ግዴታ በትእዛዙ ላይ ሊያመላክት ይችላል፤ ተጠርጣሪው የዋስትና ግዴታውን ከፈጸመ ወዲያውኑ መልቀቅ ይኖርበታል፡፡

፪. የመያዣ ትእዛዙ እንደአስፈላጊነቱ የዋስትናውን ዐይነትና መጠን፣ እንዲሁም ተጨማሪ የጥንቃቄ ርምጃዎችን ሊይዝ ይችላል፡፡

፫. የመያዣ ትእዛዙን እንዲያስፈጽም የታዘዘ መርማሪ ፖሊስ የተያዘው ሰው መለቀቁን ማሳወቅና ስለዋስትና የተሰጠውን ትእዛዝ ለፍርድ ቤቱ መመለስ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፻፵፩ ዋስትና ለማቅረብ ያልቻለ ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ

ተጠርጣሪው የተጠረጠረው ወይም የተከሰሰው በቀላል ወይም በመካከለኛ ወንጀል እንደሆነ እና የተወሰነው የዋስትና ግዴታ የገንዘብ፣ የሰው ወይም የንብረት ዋስትና ሆኖ ይህንን ግዴታ ለመፈጸም አቅም የሌለው መሆኑን ሲያመለክት ፍርድ ቤቱ ውሳኔውን በማሻሻል ወይም በመለወጥ በራስ ዋስትና ከተጨማሪ የጥንቃቄ ርምጃ ጋር እንዲለቀቅ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፵፪ ስለመልቀቅ

፩.ፍርድ ቤት ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ በዋስትና ግዴታ እንዲለቀቅ ከወሰነ ተገቢውን ሥርዐት እንዲፈጽምና ከእሥር እንዲለቀቅ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪.የመልቀቅ ትእዛዙ የደረሰው ማቆያ፣ ማረፊያ ወይም ማረሚያ ቤት ትእዛዙ እንደደረሰው ተጠርጣሪውን ወይም ተከሳሹን ወዲያውኑ መልቀቅ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፻፵፫ በስህተት ወይም በማታለል የተሰጠ ዋስትና

፩. ዋስትና ሆን ብሎ በተፈጸመ የማሳሳት፣ የማታለል ወይም የማጭበርበር ድርጊት የተሠጠ መሆኑ ከታመነ ፍርድ ቤቱ በራሱ አነሳሽነት ወይም በዐቃቤ ሕግ አመልካችነት በዋስትና የተለቀቀው ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ ተይዞ እንዲቀርብ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. ፍርድ ቤት ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ሲቀርብ አስተያየቱን ከጠየቀ በኋላ ዋስትናው የተሰጠው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ በተመለከቱት ምክንያቶች መሆኑ ከተረጋገጠ የተፈቀደውን ዋስትና በማንሳት ማረፊያ ቤት እንዲቆይ ትእዛዝ መስጠት ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ከተደነገገው ውጭ በሆነ ሌላ ምክንያት በስህተት የዋስትና ግዴታ የተሰጠ እንደሆነና ይኸው በፍርድ ቤቱ ከታመነ

የተጠርጣሪውን ፣የተከሳሹን ወይም የዐቃቤ ሕግን አስተያየት በመጠየቅ ፍርድ ቤት ተጨማሪ የዋስትና ግዴታ እንዲያቀርብ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፬. የታዘዘውን የዋስትና ግዴታ ያልፈፀመ ወይም ለመፈጸም ያልቻለ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ከዚህ በላይ በአንቀጽ ፻፵፩ መሠረት አግባብ ነው ያለውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

__*አንቀጽ ፻፵፯ አዲስ ፍሬ ነገር*__

፩. የዋስትና ጥያቄው በተፈቀደ ወይም በተከለከለ ጊዜ ያልታወቀ ወይም ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ የተፈጠረ አዲስ ፍሬ ነገር ያለ እንደሆነ በማናቸውም ጊዜ ፍርድ ቤቱ በራሱ አነሳሽነት ወይም በዐቃቤ ሕግ ወይም በማናቸውም ባለጉዳይ አመልካችነት የዋስትና ውሳኔውን መርምሮ እንደነገሩ ሁኔታ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ የዋስትና መብቱ ተከልክሎ በማቆያ ወይም በማረፊያ ቤት እንዲቆይ፣በዋስ እንዲለቀቅ ወይም አዲስ የዋስትና ግዴታ እንዲገባ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ ትእዛዙን ከመስጠቱ በፊት የዐቃቤ ሕግን፣ የተጠርጣሪውን ወይም የተከሳሽን አስተያየት ይቀበላል፡፡

__*አንቀጽ ፻፵፰ የዋስትና ግዴታ ቀሪ መሆን*__

፩. በዋስትና የተለቀቀ ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ በነፃ የተለቀቀ ወይም የተፈረደበት እንደሆነ ፍርድ ቤቱ የዋስትናው ግዴታ ገቢ የማይሆንበት ምክንያት አለመኖሩን አረጋግጦ ቀሪ እንዲሆን ሊያዝ ይችላል፡፡

፪. የዋስትና ግዴታ የፈረመው ዋስ የሞተ እንደሆነ ዋስትናው ዋሱ ከሞተበት ቀን ጀምሮ ቀሪ ይሆናል፡፡ ሟች ከመሞቱ በፊት የዋስትና ግዴታውን በአግባቡ መወጣቱ ወይም ግዴታውን ያልተወጣው በበቂ ምክንያት መሆኑ በፍርድ ቤት ሲረጋገጥ የተያዘው ንብረት ከዋስትናው ግዴታ ነፃ ይሆናል፡፡ በዋስትና ግዴታ የተለቀቀው ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ ሌላ አዲስ ዋስ እንዲጠራ ፍርድ ቤቱ ያዛል፡፡

፫. ዋሱ በሕግ ችሎታ ካጣ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ ድንጋጌ ተፈፃሚነት አለው፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የዋስትና ግዴታን አለመፈጸምና ዋስትናን ማውረድ

አንቀጽ ፺፴፬ የዋስትና ግዴታ

፩.ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ በራስ ዋስትና ወይም በሌላ የዋስትና ግዴታ የተለቀቀ እንደሆነ ፍርድ ቤት በሚወስነው ማንኛውም ጊዜና ቦታ ወይም ጉዳዩን ለመስማት በሚሰጥ ቀጠሮ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

፪. ዋሱ በዋስትና ግዴታ የተለቀቀውን ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ ፍርድ ቤት በሚወስነው በማናቸውም ጊዜና ቦታ ወይም ጉዳዩን ለመስማት በሚሰጠው ቀጠሮ እንዲቀርብ ማድረግ ይኖርበታል፡፡

፫.የተጠርጣሪ ወይም የተከሳሽ ዋሶች ከአንድ በላይ የሆኑ እንደሆነ የጋራና የተናጠል የዋስትና ግዴታ ኃላፊነት አለባቸው፡፡

አንቀጽ ፺፶ የዋስትና ግዴታን አለመፈጸም

፩. በዋስትና ግዴታ የተለቀቀ ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ፡-

(ሀ) በቀጠሮው ቀን የዋስትና ግዴታውን ያልተወጣ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ተይዞ እንዲቀርብና ዋሱም ቀርቦ እንዲያስረዳ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

(ለ) በቀጠሮ ቀን የዋስትና ግዴታውን ያልተወጣ እንደሆነ እና ዋሱ በራሱ የቀረበ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ያልቀረበበትን ምክንያት ዋሱ እንዲያስረዳ ያደርጋል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩(ሀ) እና (ለ) በተደነገገው መሠረት ዋሱ የዋስትና ግዴታውን ያልተወጣበት ምክንያት በበቂ ሁኔታ ካላስረዳ በዋስትና

ግዴታ የተያዘው ገንዘብ ለመንግሥት ገቢ እንዲሆን ፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ (ሀ) እና (ለ) በተደነገገው መሠረት ዋሱ የዋስትና ግዴታውን ያልተወጣበት ምክንያት በበቂ ሁኔታ ካላስረዳ እና በዋስትና ግዴታ የተያዘው ንብረት እንደሆነ ንብረቱ ተሸጦ በዋስትና ግዴታው ልክ ገንዘቡ ለመንግሥት ገቢ እንዲሆን ፍርድቤቱ ትእዛዝ መስጠት ይኖርበታል፡፡ ንብረቱ ከመሸጡ በፊት የዋስትና ገንዘቡን ገቢ ከተደረገ የሽያጭ ሂደቱ በፍርድ ቤት ትእዛዝ ይቋረጣል፡፡

፬. ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ በዋስትና ወረቀት ላይ የተገለጸውን ግዴታ የጣሰ እንደሆነ እንደነገሩ ሁኔታ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ እና ፫ በተደነገገው መሠረት ዋሱ እንዲያስረዳ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡ ዋሱ ያልቀረበ እንደሆነ ወይም ቀርቦ በቂ ምክንያት ያላቀረበ እንደሆነ በዋስትና ግዴታ የተያዘው ገንዘብ ገቢ እንዲሆን ወይም በዋስትና ግዴታ የተያዘው ንብረት እንደሆነ ተሸጦ በዋስትና ግዴታው ልክ ገንዘቡ ለመንግሥት ገቢ እንዲደረግና እንደሁኔታው ዋስትናው እንዲቀር ወይም እንዲሻሻል ወይም ሌላ ተገቢ መስሎ የታየውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፭. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪፣ ፫ እና ፬ መሠረት የተሰጠው ትእዛዝ እንደነገሩ ሁኔታ ፍርድ ቤቱ በራሱ ወይም ዐቃቤ ሕግ ወይም ሌላ አስፈጻሚ አካል እንዲያስፈጽም ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፮. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተመለከተ ቅድመ ሁኔታ መጣሱን የሚመለከተው አካል ጥያቄ ካቀረበ እና ፍርድ ቤቱ ካመነበት የተሰጠው ዋስትና እንዲነሳ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፩   የዋስትና ግዴታ የሚወርድበት ሁኔታ</u>

፩.ዋሱ በማንኛውም ሁኔታ ተጠርጣሪውን ወይም ተከሳሹን በማቅረብ የዋስትና ግዴታው እንዲወርድለት ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላል፡፡

፪.ዋሱ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ይጠፋል ብሎ ከጠረጠረ ተይዞ እንዲቀርብና ዋስትናው እንዲወርድለት ለፍርድ ቤት ሊያመለክት ይችላል፡፡ ፍርድ ቤቱም ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ተይዞ እንዲቀርብ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫.ዋሶቹ ከአንድ በላይ ሲሆኑ የዋስትና ግዴታ እንዲወርድላቸው በጋራ ወይም በተናጠል ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላሉ፡፡

፬.ዋስትና ተፈቅዶለት የነበረው ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ እንደቀረበ ፍርድ ቤቱ የዋሱን የዋስትና ግዴታ ወዲያውኑ ያወርዳል፡፡

፭.ፍርድ ቤቱ የዋስትና ግዴታውን ካወረደ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ሌላ የዋስትና ግዴታ እንዲያቀርብ ወይም ይህንንም መፈጸም ያልቻለ እንደሆነ በማቆያ ቤት ወይም በማረፊያ ቤት እንዲቆይ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፶፪ ይግባኝ ማቅረብ</u>

፩.በዋስትና የመለቀቅ ጥያቄን ፍርድቤቱ ያልተቀበለው እንደሆነ ለይግባኝ ሰሚው ፍርድቤት በሀያ ቀናት ውስጥ ማመልከቻውን ማቅረብ ይችላል፡፡

፪.ይግባኝ ሰሚ ፍርድቤት ማመልከቻውን ከመረመረ በኂላ ማመልከቻውን አልቀበልም ለማለት ወይም በሚወሰነው ግዴታ መሠረት በዋስትና ለመልቀቅ ይችላል፡፡ በዚህ አንቀጽ መሠረት ይህ የይግባኝ ፍርድቤት የሰጠው ውሳኔ ይግባኝ አይቀርብበትም፡፡

<u>አንቀጽ ፻፶፫ የይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ውሳኔ</u>

ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የይግባኝ ማመልከቻው በቀረበ ከአምስት ቀናት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ ጉዳዩን መርምሮ ውሳኔ ይሰጣል፤ ውሳኔውም የመጨረሻ ይሆናል፡፡

አራተኛ መጽሐፍ

በምርመራ መዝገብ ላይ የሚሰጥ ውሳኔ

ምዕራፍ አንድ

በምርመራ መዝገብ ላይ መወሰን

አንቀጽ ፻፺፬ የዐቃቤ ሕግ የመወሰን ሥልጣን

፩. በምርመራ መዝገብ ላይ የመወሰን ሥልጣን የዐቃቤ ሕግ ነው፡፡

፪. ዐቃቤ ሕግ በዚህ አንቀጽ የተመለከቱ ውሳኔዎችን ለመስጠት እንዲያስችለው መርማሪፖሊስ፡-

(ሀ) የተጠርጣሪ፣ የአቤቱታ አቅራቢ እና ሌሎች አግባብ ያላቸውን ሰዎች ስም፣

(ለ) ስለ ቀረበው አቤቱታ ዐይነትና የነገሩን ሁኔታ ያውቃሉ የተባሉትን ሰዎች ስም፣

(ሐ) የተሰበሰቡትን ማስረጃዎች ዐይነት፣እንዲሁም የማስረጃ አጠባበቅ ወይም ሌሎች የምርመራ ክንውኖችን የሚያመለክት፡-

ሪፖርት ለዐቃቤ ሕግ መላክ ይኖርበታል፡፡

፫. ዐቃቤ ሕግ መሠረት የፖሊስ ምርመራ መዝገብ እንደደረሰው የዐቃቤ ሕግ መዝገብ በመክፈት፡-

(ሀ) ምርመራው የሚካሄድበትን አግባብ ለይቶ ተጨማሪ ምርመራ እንዲከናወን፣

(ለ) የተጀመረ ምርመራ እንዲቋረጥ ወይም የተቋረጠ ምርመራ እንዲቀጥል፣

(ሐ) የምርመራ መዝገብ እንዲዘጋ፣

(መ) ክስ እንዲመሠረት ወይም ክስ አያስቀርብም የሚል ውሳኔ ሊሰጥ፣

(ሠ) በዚህ ሕግ መሠረት ጉዳዩ በዕርቅ፣ በጥፋተኝነት ድርድር ወይም በሌላ አማራጭ ዘዴዎች እንዲታይ፣

ሊወስን ይችላል፡፡

፬. ዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገቡ በደረሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 መሠረት የተመለከቱትን ውሳኔዎች ለቀላል ወንጀሎች በአምስት የስራ ቀናት፣ ለመካከለኛ ወንጀሎች በሰባት የስራ ቀናት፣ ለከባድ ወንጀሎች በአስር የስራ ቀናት ውስጥ መርምሮ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፭.ዐቃቤ ሕግ በምርመራ መዝገብ ላይ ውሳኔ ሲሰጥ ሕግ፣ በቂ ማስረጃ እና የሕዝብ ጥቅም መኖሩን ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፮.ክስ ለመመሥረት የሚያስችል በቂ ማስረጃ ቢኖርም የሕዝብን ጥቅም የማያስከብር መሆኑ በጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ከታመነ ክስ ላይመሠርት ይችላል፡፡

፯.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም በግል አቤቱታ የሚያስቀጣ ወንጀል ላይ ክስ ለመመሥረት የሚያስችል በቂ ማስረጃ ሲኖር እና የግል ክስ እንዲቀርብ ዐቃቤ ሕግ ከፈቀደ የግል ተበዳዩ ወይም ወኪሉ ክስ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፰.ዐቃቤ ሕግ በዚህ አንቀጽ በተመለከተው መሠረት ውሳኔ ለመስጠት አጠራጣሪ ሁኔታ በሚያጋጥመው ጊዜ መሪ ትእዛዝ እንዲሰጠው ለበላይ ዐቃቤ ሕግ ያስተላልፋል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፶፭ የዐቃቤ ሕግ ሥራ ከተፅዕኖ ነፃ ስለመሆኑ</u>

ዐቃቤ ሕግ በምርመራ መዝገብ ላይ ውሳኔ ሲሰጥ ከማንኛውም ዐይነት ተፅዕኖ ወይም ጣልቃ ገብነት ነፃ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፪፶፮ የምርመራ መዝገብን መዝጋት</u>

ተጠርጣሪው፡-

፩.የሞተ እንደሆነ፣

፪. ወንጀሉ በተፈጸመበት ጊዜ ዕድሜው ዘጠኝ ዓመት ያልሞላው እንደሆነ፣

፫.የተጠረጠረበት ጉዳይ ወንጀል ካልሆነ፣

፬.የፈጸመው ወንጀል በይርጋ የታገደ፣ በይቅርታ ወይም በምኅረት ቀሪ የተደረገ እንደሆነ፣

፭.ከዚህ ቀደም ተከሶ ነፃ የወጣ ወይም የጥፋተኛነት ውሳኔ የተሰጠበት ወይም በፍርድ ቤት ጉዳዩ እየታየ እንደሆነ፣ ወይም

፮. ጉዳዩ በዚህ ሕግ በተመለከተው አግባብ በዕርቅ፣ በድርድር ወይም በሌላ አማራጭ የመፍትሔ ርምጃ ውሳኔ ያገኘ እንደሆነ፣

ዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገቡን ይዘጋዋል፡፡

<u>**አንቀጽ ፪፻፯ ክስ የማይመሠረትባቸው ሁኔታዎች**</u>

ዐቃቤ ሕግ፡-

፩. ተጠርጣሪውን ጥፋተኛ ለማሰኘት የሚያስችል ማስረጃ የለም ብሎ ካመነ፣

፪. ማስረጃ ቢኖርም ለሕዝብ ጥቅም ሲባል በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፰ መሠረት ክስ እንዳይቀርብ ከወሰነ፣

፫. ተጠርጣሪው የፈፀመው ድርጊት ወንጀሉን የሚያቋቁሙ ሕጋዊ፣ ግዙፋዊና ሞራላዊ ፍሬ ነገሮችን በአንድነት የማያሟላ ከሆነ፣

፬.ተጠርጣሪውን ለማግኘት የማይቻል እና ተጠርጣሪው በሌለበት ክሱ የማይታይ ከሆነ፣

፭. ተጠርጣሪው ያለመከሰስ ልዩ መብት ያለው ሆኖ ይኸው መብቱ ያልተነሳ ከሆነ፣ ወይም

፮. ተጠርጣሪው በአእምሮ ወይም በሌላ የጤና ችግር ምክንያት የክርክር ሂደቱን መረዳት፣ መከታተል ወይም ራሱን መከላከል የማይችል ከሆነ፣

የአያስከስስም ውሳኔ መስጠት ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፰ ለሕዝብ ጥቅም ሲባል ክስ አለመመሥረት</u>

እንደጉዳዩ ልዩ ሁኔታ የፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት፡-

፩. ተጠርጣሪው የፈጸመው የወንጀል ድርጊት በባሕላዊ ሕጎችና ተቋማት በተሻለ ሁኔታ መፍትሔ የሚያገኝ እንደሆነ፣

፪. ክሱ ቢመሠረት ዓለም አቀፍ ግንኙነትን ወይም ብሔራዊ ደኅንነትን የሚጎዳ እንደሆነ፤

፫.ወንጀሉ በማንኛውም ምክንያት ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ሳይቀርብ በመቆየቱ ወቅታዊነቱን ወይም አስፈላጊነቱን ያጣ እንደሆነ፤

፬.የክሱ መመሥረት ከፍ ያለ የጎንዮሽ ጉዳት የሚያስከትል እንደሆነ፣

ዐቃቤ ሕግ ለሕዝብ ጥቅም ሲል ክስ ያለመመስረት ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፱   በክስ አለመመስረት ጊዜ የሚኖር ሥነ-ሥርዐት</u>

ዐቃቤ ሕግ፡-

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፯ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የሚሰጠው ውሳኔ የማስረጃን ብቃት መሠረት በማድረግ ሆኖ ይህንኑ ውሳኔ የሚያስለውጥ አዲስ ማስረጃ ያገኘ እንደሆነ ውሳኔውን በማሻሻል ተገቢውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፯ ንዑስ አንቀጽ ፫ መሠረት ውሳኔ ከመስጠቱ በፊት ተጠርጣሪው ያለመከሰስ መብቱ እንዲነሳ ለሚመለከተው አካል ጥያቄ ያቀርባል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፳ የምርመራ መዝገብ መዝጋት ወይም ክስ አለመመስረት ውጤት</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገቡን ከዘጋ ወይም ክስ ላለማቅረብ ውሳኔ ከሰጠ እና ተጠርጣሪው በማቆያ ወይም በማረፊያ ቤት የሚገኝ እንደሆነ እንዲለቀቅ ትእዛዝ ይሰጣል፤ የጊዜ ቀጠሮውን የሚከታተለው ፍርድ ቤት እንዲያውቀው ያደርጋል፡፡

፪. ዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገብ መዝጋት ወይም የክስ አላቀርብም ውሳኔ ሲሰጥ ከጉዳዩ ጋር የተያዘ ኤግዚቢት ወይም ሌላ ንብረት ላይ በሕግ መሠረት ተገቢውን ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፫. ዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገብ መዝጋት ወይም ክስ አላቀርብም ውሳኔ በጽሑፍ ለበላይ ኃላፊው፣ ለመርማሪው፣ ለግል ተበዳይ እና ለተጠርጣሪው ያሳውቃል፡፡

አንቀጽ ፻፳፩ በዐቃቤ ሕግ ውሳኔ ላይ ስለሚቀርብ አቤቱታ

፩. በዐቃቤ ሕግ ውሳኔ ቅር የተሰኘ መርማሪ ፖሊስ ወይም የግል ተበዳይ ወይም ወኪሉ ወይም ተጠርጣሪው ወይም ጠበቃው ቅሬታውን ደረጃውን ጠብቆ ላለው የበላይ ዐቃቤ ሕግ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የውሳኔ አቤቱታ የቀረበለት የበላይ ዐቃቤ ሕግ እንደ አስፈላጊነቱ ውሳኔውን ለማጽደቅ፣ ለማሻሻል፣ ለመሻር ወይም ተጨማሪ ምርመራ እንዲደረግ ሊወስን ይችላል፡፡

፫. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕጉ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ይሆናል፡፡

ምዕራፍ ሁለት

የወንጀል ጉዳይ ውሳኔ የሚሰጥባቸው አማራጭ መንገዶችና መፍትሔዎች

ክፍል አንድ

ጠቅላላ

አንቀጽ ፻፳፪ ዓላማ

የአማራጭ መንገዶች ዓላማ በወንጀል ፍትሕ ሥርዐት የማኅበረሰቡን ተሳትፎ በማረጋገጥ፣ እውነትን በማውጣት ፣የወንጀል ጉዳዮችን ሰላማዊ፣ ቀልጣፋና ወጭ ቆጣቢ በሆነ መልኩ ዘለቄታዊ ዕልባት እንዲያገኙ ማስቻል ነው፡፡

አንቀጽ ፻፷፫ አማራጭ መንገዶች

ክስ የተመሠረተበት የወንጀል ጉዳይ ከመደበኛው የፍርድ ሂደት ውጭ በሚከተሉት አማራጭ መንገዶች ውሳኔ ሊያገኝ ይችላል፡፡

፩. ዕርቅ፣

፪. የጥፋተኝነት ድርድር፣

፫. የባሕላዊ ተቋማት ሥርዐት ፡፡

ክፍል ሁለት

የአማራጭ መንገዶች አፈጻጸም

ንዑስ ክፍል አንድ

ዕርቅ

አንቀጽ ፻፷፬ ዓላማ

የዕርቅ ዓላማ ተደጋጋሚ ወንጀሎችን እና ተደራራቢ ክሶችን በመቀነስ በግል ተበዳይና በተከሳሽ ወይም በቤተሰቦቻቸውና በሚገኙበት ማኅበረሰብ መካከል የተፈጠረውን አለመግባባት በማስቀረት ሰላምን ማረጋገጥ ነው፡፡

አንቀጽ ፻፷፭ መርህ

፩. ዕርቅ ከፍርድ በፊት በማናቸውም ጊዜ ሊደረግ ይችላል፡፡

፪. ማንኛውም በግል አቤቱታ የሚያስቀጣ ወይም ቀላል ወንጀል በዕርቅ እልባት ሊያገኝ ይችላል፡፡

፫. ዕርቅ የሚደረገው ተጠርጣሪ ወይም ተከሳሽ እና የግል ተበዳይ ጉዳዩን በዕርቅ ለመጨረስ ሲስማሙ ነው፡፡

፬. ዕርቅ በተከሳሽ፣ በግል ተበዳይ፣ በማኅበረሰብ መሪዎች አመልካችነት ወይም በፍርድ ቤት፣ በዐቃቤ ሕግና በመርማሪ ፖሊስ አነሳሽነት ሊፈጸም ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፯ ዕርቅ የሚደረግበት ሁኔታ</u>

በዚህ ክፍል የተደነገገው ቢኖርም፡-

፩. ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ በግል ተበዳይ ላይ የፈፀመው የወንጀል ድርጊት አንዱ በዕርቅ የሚያልቅ ሆኖ ሌላኛው በዕርቅ የማያልቅ ከሆነ፣ በዕርቅ የሚያልቀው የወንጀል ጉዳይ ብቻ በዕርቅ እንዲያልቅ ሊደረግ ይችላል፡፡

፪. ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ከአንድ በላይ በዕርቅ የሚያልቁ ወንጀሎችን በተመሳሳይ ጊዜ ፈፅሞ ቢገኝም ጉዳዩ በዕርቅ ሊያልቅ ይችላል፡፡ ሆኖም ደጋጋሚ ወንጀለኛ ከሆነ ጉዳዩ በዕርቅ አያልቅም፡፡

፫.ከአንድ በላይ የሆኑ ሰዎች በዕርቅ በሚያልቅ የወንጀል ድርጊት ላይ በተሳተፉ ጊዜ፣የግል ተበዳይ በዕርቅ ለመጨረስ ከተስማማው ተጠርጣሪ ጋር ብቻ መዝገቡ በዕርቅ ተዘግቶ በሌሎች ተጠርጣሪዎች ላይ ይቀጥላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፰ የዕርቅ ይዘት</u>

የዕርቅ ስምምነት የሚከተሉትን ያካትታል፡-

፩.የተስማሚዎቹን ስምና አድራሻ፣ ካሉም የአደራዳሪዎች ስምና አድርሻ፣

፪.ስምምነት የተደረገበትን ጉዳይ ባጭሩ፣

፫.በስምምነቱ ሃላፊነት የወሰደ ወገን ማንነትና የሃላፊነቱ ወሰን፣

፬. ካሳ ተወስኖ ከሆነ መጠንና ዓይነቱ፣

፭. የተለየ የይቅርታ አጠያየቅ ሁኔታ ተወስኖ ከሆነ ይኸው ሁኔታ፣

፮. የምስክሮች ስምና አድራሻ፣ እና

፯. ሌሎች አስፈላጊ ነገሮችን፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፱ የዕርቅ ውጤት</u>

፩.የዕርቅ ስምምነት ሕግና ሞራልን የማይቃረን መሆኑን በማረጋገጥ፡-

(ሀ) ዐቃቤ ሕግ የስምምነት ሠነዱን በመመዝገብ መዝገቡን ይዘጋል፤ ክስ ተመሥርቶ እንደሆነም ክሱን ያነሳል፡፡

(ለ) ፍርድ ቤት ጉዳዩን እያየ እንደሆነ የዕርቁን ሠነድ በመመዝገብ መዝገቡን ይዘጋል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ መሠረት በዕርቅ ስምምነት ያለቀ ጉዳይ ላይ በማንኛውም ጊዜ ክስ ወይም ይግባኝ ሊቀርብበት አይችልም፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት

የጥፋተኝነት ድርድር

አንቀጽ ፻፷፱ ዓላማ

የጥፋተኝነት ድርድር ዓላማ ተከሳሹ ለተፈፀመው የወንጀል ድርጊት በራሱ ነፃ ፍቃድ የእምነት ቃል እንዲሰጥ፣ እንዲፀፀት እና እንዲታረም እድል መስጠት ነው፡፡

አንቀጽ ፻፸ የጥፋተኝነት ድርድር ሥርዐት

የጥፋተኝነት ድርድር የሚካሄደው ተከሳሽ ጥፋቱን አምኖ እና የድርጊቱን አፈፃፀም አሳማኝ በሆነ ሁኔታ በዝርዝር አስረድቶ የክስ ብዛት ወይም ቅጣት እንዲቀነስለት፣ ክስ እንዲነሳለት ፣ በፈቃደኝነት ሲስማማ ብቻ ይሆናል ፡፡

አንቀጽ ፻፸፩ በጥፋተኝነት ድርድር የሚታዩ ጉዳዮች

ማንኛውም የወንጀል ጉዳይ በዚህ ሕግ በተደነገገው መሠረት በጥፋተኝነት ድርድር ሥርዐት ታይቶ ውሳኔ ሊያገኝ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፸፪ የተከለከሉ ተግባራት

፩. የጥፋተኝነት ድርድር ዓላማውን፣ሕግን ፣ የሙያ ሥነ- ምግባርን በሚፃረር አኳኋን ማካሄድ፤

፪. በግል ከሳሽ አማካኝነት የጥፋተኝነት ድርድር ማድረግ የተከለከለ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፪፸፫ ቅድመ ሁኔታ</u>

፩. በአንድ የወንጀል ጉዳይ ላይ የጥፋተኝነት ድርድር እንዲካሄድ ለተከሳሹ ጥያቄ የሚያቀርበው ወይም ተከሳሽ የሚያቀርበውን ጥያቄ ተቀብሎ ፍቃድ የሚሰጠው ዐቃቤ ሕግ ይሆናል፡፡

፪.የጥፋተኝነት ድርድር ዐቃቤ ሕጉ እና ጠበቃው ባሉበት መካሄድ ይኖርበታል፡፡ ተከሳሹ በቻለ ጊዜ ሁሉ ድርድሩን ሊሳተፍ ይችላል፡፡

፫. በወንጀል ፍትህ ሂደት ጠበቃ ለማቆም የገንዘብ አቅም የሌለው ተከሳሽ የሕግ ምክር የሚያገኝበትን ወይም በጠበቃ የሚወከልበትን ሁኔታ በተመለከተ በዚህ ሕግ የተደነገጉት ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ናቸው፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ዐቃቤ ሕግ ከተከሳሹ ጋር ድርድር ከማድረጉ በፊት ተከሳሹን ጥፋተኛ ለማሰኘት የሚያስችል ማስረጃ መኖሩን ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፭.ተከሳሹ ከተከሳሽ መብት ጋር ተያይዘው በሕግ የተደነገጉ አግባብነት ያላቸውን መብቶቹን ለመተው የተስማማ መሆኑን በጽሑፍ መግለጽ ይኖርበታል፡፡

፮. በአንድ የወንጀል ጉዳይ ላይ በተከሰሱ ሰዎች መካከል የከፊሎቹ ወይም የሁሉም ጉዳይ በጥፋተኝነት ድርድር ሥርዓት ታይቶ ውሳኔ ሊያገኝ ይችላል፡፡

፯. ጉዳዩ በጥፋተኝነት ድርድር ሥርዓት ያልታየው ተከሳሽ መደበኛውን ክርክር አድርጎ በፍርድ ቤት ውሳኔ መከላከል ሳያስፈልግ ነፃ ተብሎ ወይም ዐቃቤ ሕግ ያቀረበውን ክስ በመጨረሻ ውሳኔ በዚህ ሕግ መሠረት ተከላክሏል ተብሎ ወይም ዐቃቤ ሕግ እንደ ክሱ አላስረዳም ተብሎ ከቀረበበት ክስ ነፃ የሆነ እንደሆነ፣ በጥፋተኝነት ድርድር ሥርዓት የተወሰነበት ተከሳሽ የወንጀል ተሳትፎው ተመሳሳይ መሆኑ ተረጋግጦ ከክሱ ነፃ እንደሆነ ይቆጠራል፡፡

አንቀጽ ፻፸፬ በድርድር ላይ ተፈፃሚ የሚሆን ሥነ ሥርዐት

፩. ዐቃቤ ሕግ በራሱ ወይም በተጠርጣሪው በቀረበ ጥያቄ የጥፋተኝነት ድርድር ሲያካሂድ ጉዳዩ ድርድር እንደሚደረግበት ከሚያስገነዝብ ሀተታ ጋር በፍርድ ቤት ክስ ይከፍታል። ፍርድ ቤቱም የቀረበው ክስ በዚህ ሕግ መሠረት የተሟላ መሆኑን ያረጋግጣል፣ በዐቃቤ ሕጉ ጠያቂነት ድርድሩን ለማድረግ አስፈላጊ ሆኖ ያገኘውን ጊዜ በመስጠት ይወስናል።

፪. ዐቃቤ ሕግ ድርድር እንዲደረግ መወሰኑን ወይም ለቀረበው ጥያቄ ፈቃደኛ መሆኑን በጽሑፍ በመግለጽ የከፈተውን ክስና ማስረጃ ከክስ መግለጫ ጋር ለተከሳሹ መስጠት ይኖርበታል። ተከሳሹ ድርድሩን ለማካሄድ ፈቃደኛ ከሆነ ስምምነት በተደረሰበት ጊዜ ውስጥ የክስ መከፈቻውን ከመከላከያ ማስረጃው ጋር በማያያዝ በጽሑፍ መግለጽ ይኖርበታል።

፫. ዐቃቤ ሕግና ተከሳሽ ድርድር ለማድረግ በሚያስፈልጉ ጉዳዮች ላይ በመወያየት ዝርዝር መርሃ ግብር ማስቀመጥ ይኖርባቸዋል። በመርሃ ግብሩ ላይ ስምምነት ካልተደረሰ ወይም ስምምነት በተደረሰበት ጊዜ ውስጥ ተከሳሽ ፈቃደኝነቱን ሳይገልጽ ወይም የመከላከያ መልስ ሳይሰጥ ከቀረ ድርድሩ እንዳልተጀመረ ይቆጠራል።

፬.ከአቅም በላይ የሆነ ምክንያት ካላጋጣመ በስተቀር ዐቃቤ ሕግ የጥፋተኝነት ድርድር ለማካሄድ ከወሰነ ተከሳሹ ፈቃደኛነቱን ከገለጸበት ወይም የተከሳሽን ማመልከቻ ከተቀበለበት ቀን ጀምሮ እና የዐቃቤሕግ ማስረጃ ከመሠማቱ በፊት በሠላሳ ቀናት ውስጥ የድርድር ስምምነቱ ፍርድ ቤት መቅረብ ይኖርበታል።

አንቀጽ ፻፸፭ ማረጋገጫ እንዲሰጥ ማድረግ

ዐቃቤ ሕግ ወይም የተከሳሽ ጠበቃ ተከሳሹ ከድርድሩ በፊት፡-

፩. ድርድሩን በነፃ ፈቃዱ እንደሚያደርግ ፣

፪.የሚቀርብበትን ወይም የቀረበበትን የክስ ዓይነት፣ ይዘት፣ ብዛት እና ሊያስቀጣው የሚችለውን ቅጣት ፤

፫.ድርድር ቢያካሂድ ሊያገኝ ወይም ሊያጣ የሚችለውን መብትና ጥቅም፤

፬.በድርድሩ ሂደት መሳተፍ ያለበት መሆኑንና ሥርዐቱን የተረዳው መሆኑን፣

፭.በድርድሩ የሚገኝ ስምምነት በፍርድ ቤት ከፀደቀ ተፈፃሚ እንደሚሆን፣ እና

፮.የድርድሩን ሂደት፣ ውጤት እና ሌሎች አግባብነት ያላቸው ጉዳዮችን፣

መረዳቱን በጽሑፍ ማረጋገጫ እንዲሰጥ ማድረግ ይኖርባቸዋል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፸፮ የጥፋተኝነት ድርድር አፈፃፀም፣ይዘትና ፎርም</u>

፩.በቅጣት መጠን የሚደረግ የጥፋተኝነት ድርድር የተለያየ ቅጣት በሚያስቀጣ አንድ የወንጀል ዓይነት ከፍተኛ ቅጣት የሚያስቀጣ ክስን ቀላል ቅጣት በሚያስቀጣ ክስ በመተካት ወይም አንድ ክስ ሆኖ የተለያዩ ቅጣቶችን በአንድ ላይ ወይም በተለዋጭ የሚያስቀጣ ከሆነ የእስራት ቅጣትን በገንዘብ በመተካት ወይም በክስ ብዛት፣ ዐይነት ወይም በፍሬ ነገር ፣ በጠቅላይ ዐቃቤሕግ መመሪያ በሚወሰን ሌላ መንገድ የሚፈጸም ይሆናል፡፡

፪. የጥፋተኝነት ድርድር ማስፈጸሚያ መመሪያን እና የቅጣት አወሳሰን መመሪያን መሠረት በማድረግ የወንጀሉን ክብደት፣ የተጠርጣሪውን ወይም የተከሳሹን ባሕርይ፣ የቅጣቱን ወጥነት፣ ተገማችነትና አግባብነት ከግምት ማስገባት ይኖርበታል፡፡

፫. የጥፋተኝነት ድርድር ስምምነት የሚፈጸመው ለዚህ ተብሎ በተዘጋጀ ቅጽ መሠረት ሆኖ በዐቃቤ ሕግ እና በተጠርጣሪ ወይም በተከሳሽ እና ጠበቃው እና በሁለት ምስክሮች መፈረም ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፸፯ የፍርድ ቤት ሥልጣን</u>

፩. የተደረሰው የጥፋተኝነት ድርድር ስምምነት በተስማሚ ወገኖች በጋራ ወይም ከሁለቱ በአንደኛቸው ጉዳዩን በሚያየው ፍርድቤት እንዲጸድቅ በጽሑፍ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ ድርድሩ በዚህ ሕግ በተደነገገው መሠረት የተከናወነ መሆኑን ለማረጋገጥ ከተስማሚ ወገኖች ወይም ከጠበቃውና ከምስክሮቹ ዝርዝር ማብራሪያ ሊጠይቅ ወይም የጽሑፍ ማብራሪያ እንዲቀርብለት ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፫.የቀረበለት የጥፋተኝነት ድርድር ስምምነት ሕግን ወይም ሞራልን የማይቃረን መሆኑን ሲያረጋግጥ ስምምነቱን አጽድቆ ይመዘግባል፡፡ ስምምነቱም ከጸደቀበት ቀን ጀምሮ የጸና ይሆናል፡፡

፬. ስምምነቱ ከሕግና ሞራል አንጻር ጉድለት ያለበት ሆኖ ካገኘው እንደ ሁኔታው በማስተካከያ መልሶ እንዲቀርብ ወይም ውድቅ እንዲደረግ ሊወስን ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፰ የስምምነት አለመጽደቅ ውጤት</u>

፩.ፍርድ ቤት ስምምነቱን ሳያጸድቀው የቀረ እንደሆነ በውሳኔው ቅር የተሰኘ ወገን በጋራ ወይም በተናጠል ስምምነቱን ማሻሻል ወይም ድርድሩን እንደገና ማካሄድ ወይም ይግባኝ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ዐቃቤ ሕግ የክስ ሂደቱ እንዲቀጥል ለፍርድ ቤቱ ማመልከት ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፱ የተጎጂ ተሳትፎ</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ ድርድር ሲካሄድ የተጎጂውን አስተያየት መጠየቅ ይኖርበታል፤ ድርድሩን ለማድረግ አስቸጋሪ በማይሆንበት ጊዜ ሁሉ በድርድሩ ሂደት እንዲገኝ ማድረግ ይችላል፡፡

፪.ድርድር የሚካሄድበት የወንጀል ጉዳይ የፍትሐብሔር ኃላፊነትን የሚያስከትል እንደሆነ እና ዐቃቤ ሕግ ከተጎጂ ውክልና ካገኘ የፍትሐብሔር ኃላፊነትን በተመለከተ ድርድር ማካሄድ ይችላል፡፡ ጉዳዩ በመንግሥት ጥቅም ላይ ጉዳት

ያደረሰ እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ ከጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ አግባብነት ያለው የስራ ክፍል በማስፈቀድ ድርድር ሊያካሂድ ይችላል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት የሚደረገው ድርድር ለተጎጂው ሊከፈል የሚገባውን የጉዳት ካሣ ወይም ሊተካ የሚገባውን ገንዘብ ወይም ሌላ ወጪ ሊያካትት ይችላል፡፡ የጉዳት ካሣ መጠን እና ሌላ የወጪ ዝርዝር በዐቃቤ ሕግ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

ንዑስ ክፍል ሦስት
ባሕላዊ ስርዐቶች

አንቀጽ ፻፹ ዓላማ

የባህላዊ ሥርዐት ዓላማ የወንጀል ድርጊት በባሕላዊ መንገድ መፍትሔ እንዲያገኝ በማስቻል በማኅበረሰቡ ውስጥ ዘላቂ ሰላም እንዲሰፍን ማድረግ ነው፡፡

አንቀጽ ፻፹፩ መርህ

፩. ማንኛውም በምርመራ፣ ክስ እና የፍርድ ሂደት ላይ ያለ የወንጀል ጉዳይ በባሕላዊ ሥርዐት መሠረት ታይቶ ውሳኔ ወይም መፍትሔ ሊሰጥበት ይችላል፡፡
፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተመለከተው ቢኖርም ሰብዓዊ መብትን የሚጥስ፣ በሠው ልጅ ክብር እና በሀገር ደህንነት ላይ በሚፈፀሙ ወንጀሎች የተጠረጠሩ ወይም የተከሰሱ እንደሆነ ባሕላዊ ሥርዐት ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

አንቀጽ ፻፹፪ የተከለከሉ ተግባራት

ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ በፈጸመው አንድ የወንጀል ጉዳይ ላይ ሁለት እና ከዚያ በላይ የሆኑ ባሕላዊ ሥርዐቶችን ተፈፃሚ ማድረግ ወይም ተከሳሹ ያልተቀበለውን ባሕላዊ ሥርዓት ተፈጻሚ ማድረግ ወይም ባሕላዊ ሥርዐቱን ከሌላ መፍትሔ ጋር መቀላቀል የተከለከለ ነው፡፡

አንቀጽ ፻፹፫ ቅድመ ሁኔታ

፩. ዐቃቤ ሕግ ጉዳዩ በባሕላዊ ሥርዐት መፍትሔ እንዲያገኝ ሲወስን የተጠርጣሪውን ወይም የተከሳሹን ፈቃደኝነት እና ጥፋተኛ ለማሰኘት የሚያስችል ማስረጃ መኖሩን ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፪. ዐቃቤ ሕግ ጉዳዩ በባሕላዊ ሥርዐት እንዲታይ ውሳኔ ሲሰጥ እንደነገሩ ሁኔታ በጉዳዩ ላይ እውቀት ካለው ባለሙያ፣ ባሕላዊ ሥርዐቱን ከሚያስፈፅሙ ሰዎች፣ ከተጎጂው ወይም ሌሎች ጉዳዩ በቀጥታ ከሚመለከታቸው አካላት አስተያየት ሊጠይቅ ይችላል፡፡

፫. ዐቃቤ ሕግ ወይም ፍርድቤት እንደነገሩ ሁኔታ ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ደጋጋሚ ወንጀለኛ ከሆነ ጉዳዩ በባሕላዊ ሥርዐት እንዳይታይ ሊወስን ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፹፬ በባሕላዊ ሥርዐት እንዲታይ የሚቀርብ ጥያቄ አቀራረብ

ዐቃቤ ሕግ በራሱ አነሳሽነት ወይም በግል ተበዳይ ወይም በባሕላዊ ሥርዐት ሥልጣን ባለው ሰው፣ አግባብ በሆነ የመንግስት አካል ፣ ጉዳዩን በሚያየው ፍርድ ቤት ጠያቂነት ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ፈጸመ የተባለው የወንጀል ድርጊት በባሕላዊ መንገድ እንዲታይ ሊፈቅድ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፹፭ በባሕላዊ ሥርዐት እና በመደበኛው ሥርዐት የሚታዩ ተያያዥ ወንጀሎች

ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሽ ፈጽሟቸዋል የተባሉ ተያያዥ ወይም ተደራራቢ ወንጀሎች ከፊሎቹ በባሕላዊ መንገድ ቀሪዎቹ በመደበኛው ሥርዐት ሊታዩ የሚችሉ በሆነ ጊዜ ሁሉም ወንጀሎች በመደበኛው ሥርዐት እንዲታዩ ይደረጋል፡፡

አንቀጽ ፻፹፮ የውሳኔ አሰጣጥ ፎርም

በባሕላዊ ሥርዐት የሚሰጥ ውሳኔ፣ መፍትሄው ተግባራዊ በሚደረግበት አከባቢ በሚነገር ቋንቋ ሆኖ ጉዳዩ የአካባቢ ስልጣን ባለው ወረዳ ፍርድ ቤት የሥራ ቋንቋ ተተርጉሞ በጽሑፍ ይቀርባል፡፡

አንቀጽ ፻፹፯ በባሕላዊ ሥርዐት የተሰጠ የመፍትሔ ርምጃ ላይ ፍርድ ቤቶች ያላቸው ስልጣን

ዐቃቤ ሕግ ወይም የአማራጭ ቅጣት አፈጻጸም ቦርድ ጉዳዩ በዚህ ሕግ በተደነገገው መሠረት በባሕላዊ ሥርዐት ታይቶ መፍትሔ ያገኘ መሆኑን ሲያረጋግጥ የመፍትሄ ርምጃው ስራ ላይ የዋለው ባሕላዊ ሥርዐት ገዥ በሆነበት አካባቢ ባለ ፍርድ ቤት እንዲመዘገብ ያደርጋል፣ መዝገቡንም ይዘጋል፡፡

አንቀጽ ፻፹፰ በባሕላዊ ስርዐቱ ሳይታይ ወይም መፍትሄው ሳይፈጸም የቀረ ጉዳይ

ዐቃቤ ሕግ በባሕላዊ ሥርዐት እንዲታይ የተወሰነው ጉደይ ሳይታይ ከቀረ ወይም መፍትሄው በሙሉ ወይም በከፊል ሳይፈጸም ከቀረና ሊፈጸም የሚችልበት ሁኔታ የለም ብሎ በበቂ ሁኔታ ካመነ ጉዳዩ በመደበኛው ሥርዐት እንዲታይ ሊወስን ይችላል፡፡ ፍርድ ቤት የዘጋውን መዝገብ በዐቃቤ ሕግ ጠያቂነት በመደበኛው ሥርዐት እንዲቀጥል ያደርጋል፡፡

ክፍል ሦስት
ሌሎች መፍትሔዎች

አንቀጽ ፻፹፱ ዓላማ

የወንጀል ጉዳይ በሌሎች መፍትሄዎች እልባት እንዲያገኝ የሚደረግበት ዓላማ የወንጀል ድርጊቱን ፈፅመዋል የተባሉ ሰዎች ከባሕሪያቸውና ከዕድሜያቸው ጋር በሚስማማ ሁኔታ እንዲያዙ፣እንዲታከሙ ወይም ወንጀል ከመፈጸም ተገልለው እንዲቀመጡ በማድረግ የወንጀል ፍትህ ሂደቱን ፍትሐዊነትና ውጤታማነት ማረጋገጥ ይሆናል፡፡

አንቀጽ ፻፺ ሌሎች መፍትሔዎች ተፈፃሚ የሚሆኑባቸው ሰዎች

ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ በሚከተሉት ላይ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

፩. ክስ በሚሰማበት ጊዜ አካላዊ ወይም አዕምሯዊ ሕመምተኛ በመሆኑ የፍርድ ሂደቱን ለመከታተል የማይችል ከሆነ፣

፪. በዕድሜ የጃጀ ከሆነ፣

፫. በአእምሮው ዘገምተኛ ወይም ታማሚ ከሆነ፣

፬. የአልኮል፣ የመድሐኒት፣ወይም የእፅ ሱሰኛ ከሆነ፣

፭. ከአእምሮው ጤና መጓደል የተነሳ ሙያዊ ክህሎት በማነሱ ምክንያት ተደጋጋሚ ስህተት የሚሰራ ከሆነ ፣ ወይም

፮. በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ከሆነ፡፡

አንቀጽ ፪፺፩ ሌሎች መፍትሔዎች እና የመወሰን ስልጣን

፩. በዚህ ክፍል በተደነገገው መሠረት በአንቀጽ ፪፺ በተመለከተው አኳኋን የሚገኝ ሰው ለፈጸመው የወንጀል ድርጊት የሚወሰድ ሌሎች የመፍትሔ ርምጃዎች እንደነገሩ ሁኔታ ፡-

(ሀ) ለተጠርጣሪው ወይም ለተከሳሹ በራሱ ወይም በመንግሥት ወጪ የሚሰጠው ሕክምና የሙያ ስልጠና ፤የቀለም፣ የተሃድሶ ወይም የግብረ ገብ ትምህርት፤

(ለ) ማሕበራዊ አገልግሎት መስጠት፣

(ሐ) ለተወሰነ ጊዜ በተወሰነ ቦታ መቆየት፣

(መ) ምክርና ተግሳጽ ፣ ወይም

(ሠ) በሕግ የሚወሰነውን ሌላ አማራጭ መፍትሔን ፣

ሊያካትት ይችላል፡፡

፪. ጉዳዩ በምርመራ ላይ ያለ ወይም ዐቃቤ ሕግ ውሳኔ ያልሰጠበት በሆነ ጊዜ ዐቃቤ ሕግ በሌሎች የመፍትሄ ርምጃ እልባት እንዲያገኝ ሊወስን ይችላል፡፡

፫. ክስ የተመሠረተበት ጉዳይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ በተመለከቱ ሌሎች አማራጭ የመፍትሄ ርምጃዎች መሠረት እልባት እንዲያገኝ በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ ጥያቄ ከቀረበ ወይም ፍርድ ቤት በራሱ አነሳሽነት ከወሰነ ፍርድ ቤቱ ጉዳዩ በዚህ ክፍል በተመለከቱ ሌሎች መፍትሄዎች እልባት እንዲያገኝ ለዐቃቤ ሕግ ይመራል፤ አፈፃፀሙን ዐቃቤ ሕግ ይከታተላል፡፡

፬. ጉዳዩ በወንጀል ድርጊት ውስጥ የገባን ወጣት የሚመለከት እንደሆነ ፍርድ ቤት ወይም ዐቃቤ ሕግ በሚወስነው ውሳኔ መሠረት በዚህ ክፍል የተመለከቱ ሌሎች መፍትሄዎች ተወስደው እልባት እንዲያገኝ ሊደረግ ይችላል፡፡

፭.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ እና ፬ የተደነገገው ቢኖርም ወንጀሉ እስከ ስድስት ወር ቀላል እሥራት የሚያስቀጣ የወንጀል ድርጊት ወይም የደንብ መተላለፍ እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ ጉዳዩን በሌሎች አማራጭ መፍትሄዎች ታይቶ እልባት እንዲያገኝ ሊወስን ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፺፪ የውሳኔው ይዘት

፩. በዚህ ሕግ መሠረት ዐቃቤ ሕግ ወይም ፍርድ ቤት ጉዳዩ በሌሎች የመፍትሔ ርምጃ እልባት እንዲያገኝ ውሳኔ ሲሰጥ የመፍትሔ ርምጃው፡-

(ሀ) ተፈጻሚነቱ ስለሚጀምርበትና ጸንቶ ስለሚቆይበት ጊዜ፣ እና

(ለ) የአስፈጻሚውን ተቋም እና አፈጻጸሙ ክትትል ስለሚደረግበት ሁኔታ መወሰን ይኖርበታል፡፡

፪. ዐቃቤ ሕግ ወይም ፍርድ ቤት ጉዳዩ በሌሎች የመፍትሔ ርምጃ እልባት እንዲያገኝ ሲወስን አግባብነት ካላቸው አካላት አስተያየት መጠየቅ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፻፺፫ ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ ፈጻሚ አካላት

፩. በጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ዕውቅና የተሰጣቸው አካላት ሌሎች መፍትሔ ርምጃዎችን ይፈጽማሉ፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ዕውቅና የተሰጣቸው አካላት፡-

(ሀ) ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የሚዘረጋውን ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ ሥርዐት ተግባራዊ የማድረግ፤

(ለ) በዐቃቤ ሕግ ወይም በፍርድ ቤት የሚሰጥ ማንኛውንም ትእዛዝ የመፈጸም ወይም የማስፈጸም፤

(ሐ) የተጠርጣሪውን ወይም የተከሳሹን አስፈላጊ መረጃ የመያዝና በዐቃቤ ሕግ ወይም በፍርድ ቤት ሲጠየቁ የማቅረብ፤

(መ) ለዐቃቤ ሕግ ወይም ለፍርድ ቤት ስለተጠርጣሪው ወይም ስለተከሳሹ ሁኔታ አስፈላጊውን ሪፖርት የማቅረብ፤

(ሠ) ሌሎች ተያያዥነትና አግባብነት ያላቸውን ተግባራት የማከናወን፤ ግዴታ አለባቸው፡፡

፫. በዚህ ሕግ የተመለከተው ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ መፈጸሙ የሚረጋገጠው እንደአግባብነቱ በዐቃቤ ሕግ ወይም በፍርድ ቤት ወይም ሌሎች ቅጣት አስፈፃሚ ቦርድ ነው ፡፡

፬. እነዚህን አካላት የሚመራ፣ሥራውን የሚያስተባብርና የሚያስፈጽም በሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ የተለዋጭ ቅጣት አስፈጻሚ ቦርድ ይቋቋማል፡፡

፭. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የሌሎች መፍትሔ የአሰራር ሥርዐት ይዘረጋል፡፡

አንቀጽ ፻፺፬ የተፈጸመ ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ የሚኖረው ውጤት

፩. በዚህ ሕግ መሠረት በተለዋጭ የመፍትሄ ርምጃ እልባት እንዲያገኝ የተወሰነ ጉዳይ በውሳኔው መሠረት የተፈጸመ እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ ወይም ፍርድ ቤት መዝገቡን ይዘጋል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት በተዘጋ መዝገብ ላይ በማናቸውም ሁኔታ ክስ አይመሠረትም፤ ተከሳሹ በሌላ ወንጀል ተከሶ በፍርድ ቤት ጥፋተኛ ቢባል ሪከርድ ሆኖ አይቀርብበትም፡፡

አንቀጽ ፻፺፭ ያልተፈጸመ ወይም ውጤታማ ያልሆነ የሌሎች መፍትሔ ውጤት

፩. በዐቃቤ ሕግ ወይም በፍርድ ቤት የተወሰነ ሌሎች የመፍትሔ ርምጃ ሳይፈጸም ወይም ውጤታማ ሳይሆን የቀረ እንደሆነ ርምጃውን ለማስፈጸም ሥልጣን በተሰጠው ወይም አግባብነት ባለው ተቋም በሚቀርብ አስተያየት መሠረት እንደነገሩ ሁኔታ ዐቃቤ ሕግ ወይም ፍርድ ቤት ተገቢውን ይወስናል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ዐቃቤ ሕግ ወይም ፍርድ ቤት፡-

(ሀ) ቀድሞ የተወሰነው የሌሎች መፍትሔ በድጋሚ ተፈጻሚ እንዲሆን፤ እንደአስፈላጊነቱም ርምጃውን የሚያስፈጽመው ተቋም እንዲቀየር፣

(ለ) በሌላ የሌሎች መፍትሔ እንዲተካ፣ ወይም

(ሐ) ጉዳዩ በመደበኛ የክስ መሰማት ሂደት እንዲታይ

ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ አንድ የወንጀል ጉዳይ በማንኛውም ሁኔታ ከሁለት ጊዜ በላይ በሌሎች የመፍትሔ ርምጃ እንዲታይ አይደረግም፤ እንዲህ በሆነ ጊዜ ጉዳዩም በመደበኛ የክስ መስማት ሂደት ይታያል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፺፮ ይግባኝ</u>

በሌሎች የመፍትሔ ርምጃ የተሰጠ ውሳኔ ወይም የተወሰደ ርምጃ ይግባኝ አይቀርብበትም፡፡

<u>ምዕራፍ ሦስት</u>

<u>ክስ መመስረት</u>

<u>ክፍል አንድ</u>

<u>በዐቃቤሕግ የሚቀርብ ክስ</u>

<u>አንቀጽ ፻፺፯ መርህ</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገቡን መርምሮ ተጠርጣሪን ጥፋተኛ ለማሰኘት የሚያስችል ማስረጃ መኖሩን ሲያረጋግጥ ክስ መመስረት ይኖርበታል፡፡

፪. ማንም ሰው በጽሑፍ ክስ ሳይቀርብበት ጉዳዩ በፍርድ ቤት እንዲሰማ አይደረግም፡፡

<u>አንቀጽ ፻፺፰ የክስ ማመልከቻ ይዘት</u>

፩.ተከሳሹ የተከሰሰበትን ወንጀል ለይቶ እና አውቆ መልስ ለመስጠትና ራሱን መከላከል እንዲችል እያንዳንዱ ክስ ወንጀሉንና የወንጀሉን ድርጊት ሁኔታ በዝርዝር መግለጽ አለበት፡፡ በክሱ ውስጥ ስለ ወንጀሉና ስለ ሁኔታው

የሚጠቀሰው ዝርዝር መግለጫ ተከሳሹ ተላለፈ የተባለውን የወንጀል ሕግ ድንጋጌ አነጋገር መከተል ይኖርበታል፡፡

፪.ማንኛውም የክስ ማመልከቻ፡-

(ሀ) ቀን፣ ወርና ዓመተ ምህረት ፣

(ለ) ክሱ የሚቀርብበት ፍርድ ቤት ስምና አድራሻ፣

(ሐ) የዐቃቤ ሕግ ስም፣ ማዕረግ፣ ፊርማ፣

(መ) የተከሳሽ ስም፣ ፆታ፣ ዕድሜና አድራሻ፣

(ሠ) ወንጀሉ የተፈጸመበት ጊዜና ቦታ በተቻለ ግልጽነት፣ ተገቢ እንደሆነ የተበዳይ ስም ወይም ወንጀሉ የተፈጸመበት ንብረት፣

(ረ) ወንጀሉ የተፈጸመበት ቀንና ቦታ በትክክል ያልታወቀ እንደሆነ ወንጀሉ ተፈጽሟል ተብሎ የሚገመትበት አግባብ ያለው ጊዜና ቦታ፣

(ሰ) ተከሳሹ ወንጀሉን በመፈጸም ተላልፏል የተባለው ሕግ፣ አንቀጽ እና ወንጀሉን የሚመለከቱ የሕግና የፍሬ ነገር መሠረታዊ ዝርዝሮችን፣

(ረ) የማስረጃ ዝርዝር ከነማስረጃው፣

መያዝ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፻፺፱ ክስን ማጣመር

፩. በወንጀል ሕግ አንቀጽ ፷ ፣ ከአንቀጽ ፷፪ እስከ ፷፯ በተመለከተው መሠረት ከአንድ በላይ የሆኑ ወንጀሎች ተፈጽመው በተገኙ ጊዜ ዐቃቤ ሕግ በአንድ ማመልከቻ ክሶቹን አጣምሮ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪. የተፈፀሙት ወንጀሎች ተደራራቢ ሆነው የተለያዩ ክልሎች ወይም የክልልና የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ ተቋማት ክስ የማቅረብ ስልጣን ባላቸው ጊዜ በከባዱ የወንጀል ጉዳይ ላይ ክስ የማቅረብ ሥልጣን ያለው የዐቃቤ ሕግ ተቋም ክሱን በማጣመር ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ማቅረብ ይችላል፡፡

፫.ተያያዥነት ያላቸው በተመሳሳይ የወንጀል ደረጃ ያሉ ተደራራቢ የወንጀል ጉዳዮች ከተፈፀሙና በጉዳዩ ላይ ክስ የማቅረብ ሥልጣን የተለያዩ ክልሎች ወይም የክልሎችና የፌዴራል ዐቃቤ ሕግ ተቋማት በመሆኑ ሥልጣኑን ለመወሰን ባልተቻለ ጊዜ የሚመለከታቸው የዐቃቤ ሕግ ተቋማት ክሱን አጣምሮ የሚመሰርተውን የዐቃቤ ሕግ ተቋም በጋራ ይወስናሉ፡፡ ተቋማቱ በጋራ መወሰን ባልቻሉ ጊዜ የፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ክስ የሚመሰርተውን የዐቃቤ ሕግ ተቋም ይወስናል፡፡

፬. ዐቃቤ ሕግ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ክሶችን አጣምሮ ሲያቀርብ እያንዳንዱን ክስ በተናጠል መግለጽ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፪፻ ክሶችን መነጣጠል

ፍርድ ቤት በራሱ አነሳሽነት ወይም በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ ጠያቂነት የክሶቹ በአንድነት መሰማት የተከሳሹን የመከላከል መብት የሚያጣብብ ወይም ፍትሐዊ ውሳኔ ለመስጠት የማያስችል መሆኑን ከተረዳ ክሶቹ ተነጣጥለው እንዲሰሙ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፪፻፩ ተከሳሾችን አጣምሮ መክሰስ

፩.ከአንድ በላይ የሆኑ ተከሳሾች በወንጀል ሕግ አንቀጽ ፴፪ እስከ ፵ እና አንቀጽ ፰ እስከ ፰፯ በተደነገገው መሠረት ወንጀል ፈጽመው በተገኙ ጊዜ በአንድ ማመልከቻ ክስ ሊመሠረትባቸው ይችላል፡፡

፪. ከአንድ በላይ የሆኑ ተከሳሾች በአንድ የወንጀል ድርጊት የፈጸሙት ወንጀል የተለያየ ቢሆንም እንደነገሩ ሁኔታ በአንድ ክስ በጋራ ሊከሰሱ ይችላሉ፡፡

አንቀጽ ፪፻፪ አማራጭ ክስ

፩.የተፈጸመው የወንጀል ዐይነት የሚያጠራጥር እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ በሚያቀርበው የክስ ማመልከቻ አማራጭ ክስ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪.ለተፈጸመ ድርጊት ወይም ለተፈጸሙ ድርጊቶች የሚቀርበው ማስረጃ ከብዙ ወንጀሎች ውስጥ የትኛውን እንደሚያረጋግጥ ለማወቅ አጠራጣሪ እንደሆነ

ተከሳሹ ለመፈጸሙ ይበልጥ የተረጋገጠ በሚመስለው ወንጀል እና በአማራጭ በማስረጃው ሊረጋገጡ ይችላሉ በሚባሉት ወንጀሎች ሁሉ ሊከሰስ ይችላል፡፡

፫.የቀረበው ማስረጃ ተከሳሹን በአማራጭ ሊያስከስሰው ይችል በነበረ ወንጀል ጥፋተኛ ነው ለማለት በቂ እንደሆነና ይህም ወንጀል ክስ ከቀረበበት ወንጀል የሚበልጥ ቅጣት የሚያስቀጣ ወይም የተለየ እንደሆነ ዐቃቤ ሕጉ ተከሳሽ መከላከያ ማስረጃውን ከማቅረቡ በፊት ክሱን ሊያሻሽል ይችላል፡፡

፬. ቅጣትን የሚያከብዱ ወንጀሎች ክስ አቀራረብና ሥነ-ሥርዐት በሚከተለው መልኩ ይሆናል፡፡

(ሀ) ተከሳሹ ከዚህ በፊት በፈፀማቸዉ ወንጀሎች ምክንያት ቅጣትን በሚያከብድ ወንጀል የሚከሰሰዉ ቅጣቱ በማይከብድበት ወንጀል ሆኖ ክሱ የሚታየዉ ቅጣትን የሚያከብድ ወንጀሎችን ለማየት ስልጣን ባለዉ ፍርድ ቤት ነዉ፡፡

(ለ) ተከሳሹ ቅጣቱ በማይከብድበት ወንጀል ጥፍተኛ ሆኖ ከተገኘ በተከሳሹ ላይ ያስቀጣዋል ተብሎ የጥፍተኛነት ዉሳኔ ከተሰጠ በኂላና ከቅጣቱ ዉሳኔ በፊት ተከሳሹ ከዚህ ቀደም ጥፋተኛ የሆነበት ክሱ በሚሰማበት ጊዜ የቀረበ ቢሆን ኖሮ ቅጣቱ በሚከብድበት ወንጀል ያስቀጣዉ ነበር የሚያሰኘዉ ከሆነ ከዚህ ቀደም በወንጀል የተቀጣበትን ዐቃቤ ሕጉ ለፍርድ ቤት ማስረዳት ይኖርበታል፡፡ ቅጣቱ በሚከብድበት ወንጀል ጥፍተኛ ሆኖ ፍርድቤት እንደ ተገኘ ተቆጥሮ የቅጣት ዉሳኔ ይሰጣል፡፡በዚሁም መሠረት ፍርድ ቤት የጥፋተኝነትን ዉሳኔ ይለዉጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፫ በሙከራ፣ በአነሳሽነት ፣በአባሪነት ወይም በመዘጋጀት ጥፋተኛ መሆን</u>

፩. ማንኛውም ሰው በወንጀል ተከሶ በሙከራ ወይም በመዘጋጀት ወንጀል ክስ ባይቀርብበትም በሙከራ ወይም የሚያስቀጣ እንደሆነ በመዘጋጀት ወንጀል ጥፋተኛ ሊባል ይችላል፡፡

፪. ማንኛውም ሰው በዋና ወንጀል አድራጊነት ተከሶ፣ በአነሳሽነት ወይም በአባሪነት ክስ ባይቀርብበትም በወንጀሉ አነሳሽነት ወይም በአባሪነት ጥፋተኛ ሊባል ይቻላል፡፡

፫.የቀረበው ማስረጃ ተከሳሹን በአማራጭ ሊያስከስሰው ይችል በነበረ ወንጀል ጥፋተኛ ነው ለማለት በቂ እንደሆነና ይህም ወንጀል ክስ ከቀረበበት ወንጀል የሚያንስ ቅጣት የሚያስቀጣ እንደሆነ በዚህ ወንጀል ክስ ያልቀረበበት ቢሆንም ፍርድ ቤቱ በዚሁ ወንጀል ተከሳሹን ጥፋተኛ ሊያደርገው ይችላል፡፡

አንቀጽ ፪፻፬ ክስ ስለሚመሠረትበት የጊዜ ገደብ

፩. ዐቃቤ ሕግ የምርመራ መዝገቡን ተመልክቶ ክስ ለመመስረት የወሰነ እንደሆነ ክስ ለመመስረት ከወሰነበት ቀን ጀምሮ እንደወንጀሉ ክብደትና ውስብስብነት በሀያ ቀናት ውስጥ ክስ ይመሠርታል፡፡

፪. ተጠርጣሪው ዋስትና ተከልክሎ በጊዜ ቀጠሮ ላይ ያለ ከሆነ ዐቃቤ ሕግ ክስ እስኪመሠርት ድረስ በማረፊያ ቤት ይቆያል፡፡

አንቀጽ ፪፻፭ በጊዜ ገደብ ውስጥ ክስ አለመመሥረት

፩. ዐቃቤ ሕግ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፬ በተደነገገው የጊዜ ገደብ ውስጥ ክስ የማይመሰርት እንደሆነ በተያዘው ቀነ ቀጠሮ የጊዜ ቀጠሮውን ባየው ፍርድ ቤት በመቅረብ ምክንያቱን ያስረዳል፡፡

፪.ፍርድቤቱ ዐቃቤሕግ በቀጠሮው ቀን ቀርቦ ክስ ያልመሰረተበትን ምክንያት በቂ ሆነ ካገኘው ክስ ለመመስረት እስከ አስር የስራ ቀናት ተጨማሪ ጊዜ ሊሰጠው ይችላል፡፡

፫.ፍርድ ቤቱ ዐቃቤ ሕግ በተጨማሪው አስር ቀን ውስጥ ክስ ካልመሠረተ ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ካላስረዳ ወይም ያቀረበው ምክንያት በቂ ያለመሆኑን ከተገነዘበ እና ተጠርጣሪው ዋስትና ተከልክሎ የቆየ ከሆነ ተጠርጣሪው በዋስትና ወይም ያለዋስትና ይለቀዋል፡፡

፬.ተጠርጣሪው ዋስትና ይውረድልኝ፣ እግድ ይነሳልኝ፣ እሽግ ይነሳልኝ፣ኤግዚቢት ይለቀቅልኝ እና ሌሎች ተመሳሳይ ጥያቄዎች ማቅረብ ይችላል፡፡ ፍርድ ቤቱም ክስ ያልተመሠረተበትን ምክንያትና ሌሎች አግባብነት ያላቸውን ሁኔታዎች ከግምት በማስገባት ተገቢውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

አንቀጽ ፪፻፮ ክስ ማቋረጥ እና ማንሳት

፩. ዐቃቤ ሕግ ክርክሩ ከሚቀጥል ክሱ ቢነሳ የሚያሳካው የሕዝብ ጥቅም አለ ብሎ ሲያምን ፍርድ ከመሰጠቱ በፊት በማንኛውም ጊዜ ያቀረበውን ክስ ለፍርድ ቤት በማሳወቅ ማንሳት ይችላል፡፡

፪.ዐቃቤ ሕግ ፍርድ ከመሰጠቱ በፊት በማንኛውም ጊዜ ያቀረበውን የወንጀል ክስ ድጋሜ የማንቀሳቀስ መብቱ ተጠብቆ ለፍርድ ቤት በማሳወቅ ማቋረጥ ይችላል፡፡

፫.ዐቃቤ ሕግ በተከሳሹ ላይ ያቀረበውን ክስ ካነሳ ወይም ካቋረጠ ፍርድ ቤቱ መዝገቡን በመዝጋት ክሱ ለጊዜው እንዲቋረጥ እና ተከሳሹ ማረፊያ ቤት የሚገኝ እንደሆነ እንዲለቀቅ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡ በክሱ ምክንያት የተያዘ ኤግዚቢት ወይም የታገደ ንብረት ካለ እንዲለቀቅ ወይም ዕግዱ እንዲነሳ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡ ዐቃቤ ሕግም የሚለቀቁ ኤግዚቢቶችን ምትክ ማስረጃ ማስቀረትና ከዐቃቤ ሕግ መዝገብ ጋር ማያያዝ ይኖርበታል፡፡

፬.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የተነሳ ክስ ድጋሚ ሊንቀሳቀስ አይችልም፡፡

ክፍል ሁለት

የግል ክስ የሚቀርብበት ሥነ ሥርዐት

አንቀጽ ፪፻፯ የግል ክስ አቀራረብ

፩. የግል ክስ ማቅረብ የሚቻለው፡-

(ሀ) በግል አቤቱታ አቅራቢነት ብቻ የሚያስቀጡ ወንጀሎች ከሆኑ፣

(ለ) ተጠርጣውን ጥፋተኛ ሊያስብል የሚያስችል በቂ ማስረጃ ሲኖር፣ እና

(ሐ) ዐቃቤ ሕግ የግል ክስ እንዲቀርብ ሲፈቅድ፣

ነው፡፡

፪. ዐቃቤ ሕግ የግል ተበዳይ የግል ክስ እንዲያቀርብ ከፈቀደ ውሳኔውን የግል ክስ ለማቅረብ መብት ላለው ሰው በጽሑፍ ማሳወቅ ይኖርበታል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ክስ እንዲያቀርብ ፍቃድ ያገኘው የግል ተበዳይ ከዐቃቤ ሕግ ፍቃድ ካገኘበት ጊዜ ጀምሮ ባሉት አሥራ አምስት የስራ ቀናት ውስጥ ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ክስ ማቅረብ ይኖርበታል፤ ይህ ጊዜ ካለፈ በኂላ ክስ ማቅረብ አይችልም፡፡

፬.የዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፺፰ ድንጋጌዎች በግል በሚቀርቡ የክስ ማመልከቻዎች ላይ እንደሁኔታው ተፈጻሚ ይሆናሉ፡፡

አንቀጽ ፪፻፰ የግል ከሳሽ ኃላፊነት

፩. የግል ክስ እንዲያቀርብ የተፈቀደለት የግል ከሳሽ የሚከራከረው በራሱ ኃላፊነት ሆኖ የዳኝነት ክፍያና የክስ ወጪውን በተመለከተ የዚህ ሕግ አንቀጽ ፬፻፴፱ ተፈጻሚ ይሆናሉ፡፡

፪.በዚህ ሕግ የዐቃቤ ሕግ ክርክርና ክስ በሚመለከት የተደነገገው እንደአግባብነቱ የግል ከሳሽንም ይመለከታል፡፡

አንቀጽ ፪፻፱ የግል ክስ ለማቅረብ መብት ያለው ሰው

፩. የግል ክስ ማቅረብ የሚችለው የግል ተበዳዩ ወይም ዐቃቤ ሕግ ሲፈቅድ ወኪሉ ይሆናል፡፡ የግል ተበዳዩ ክስ ፈቃድ ለማግኘት ሳያመለክት ወይም ፈቃድ ሳያገኝ ወይም ፈቃድ አግኝቶ ክስ ሳያቀርብ የሞተ እንደሆነ ክሱ በወላጆቹና ተወላጆቹ፣ ወይም በትዳር ጓደኛው ሊቀርብ ይችላል፤ በአቤቱታው አቀራረብ የትዳር ጓደኛ፣ የሚች ልጅ፣ ወላጆች እንደ ቅደም ተከተላቸው ቅድሚያ አላቸው፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ዐቃቤ ሕግ የግል ክስ እንዲመሠረት ሲፈቅድ በወንጀል ሕጉና በዚህ ሕግ ዓላማ መሠረት እየተከናወኑ መሆኑን መከታተል ይኖርበታል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት ዐቃቤ ሕግ ክትትል ሲያደርግ የወንጀል ሕጉንና የዚህ ሕግ ዓላማ በሚፃረር አኳኋን እየተፈጸመ መሆኑን ከተረዳ ክሱ እንዲቋረጥ ለፍርድ ቤት ያመለክታል፤ እንደነገሩ ሁኔታ ክሱን በራሱ ይከታተላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፲ የክስ ማመልከቻ እንዲሻሻል ስለማዘዝ</u>

የክስ ማመልከቻው የቀረበው የግል ከሳሹ በዐቃቤ ሕግ በተፈቀደለት መሠረት ካልሆነ ክሱን በተፈቀደለት መሠረት እንዲያሻሽል ፍርድ ቤቱ ትእዛዝ መስጠት ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፲፩ ተከራካሪዎችን ስለመጥራት</u>

የክስ ማመልከቻው ተቀባይነት ያገኘ እንደሆነ ፍርድ ቤት በዚህ ሕግ በተደነገገው መሠረት ለግል ከሳሹ መጥሪያ ይሰጣል፤ የግል ከሳሹም መጥሪያውን ለተከሳሹ ያደርሳል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፲፪ ተከራካሪዎችን ስለማስታረቅ</u>

፩. ፍርድ ቤቱ የክስ ማመልከቻውን ለተከሳሽ ከማንበቡ በፊት ጉዳዩ በዕርቅ እንዲቋጭ ተገቢውን ጥረት ያደርጋል፡፡

፪.በዕርቅ ስምምነት የሚቋጭ የወንጀል ጉዳይን በተመለከተ በዚህ ሕግ የተደነገጉ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ናቸው፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፲፫ ኪሣራ ላይ ስለሚደረግ መተማመኛ</u>

በተከራካሪዎቹ መካከል ዕርቅ ለማድረግ ባልተቻለ ጊዜ ፍርድ ቤቱ የግል ከሳሹ የኪሳራ ዋስትና እንዲሰጥ ማድረግ አስፈላጊ ሲሆን የዋስትናውን የገንዘብ ልክ ይወስናል፡፡

አንቀጽ ፪፻፲፬ ከፍ ያለ ቅጣት የሚያስቀጣ ወንጀል መሆኑ በታወቀ ጊዜ የሚፈጸም ሥነ ሥርዐት

፩. በጉዳዩ ላይ የጥፋተኝነት ውሳኔ ከመሰጠቱ በፊት ከቀረበው የግል ክስ የተለየ በግል ተበዳይ አቤቱታ ወይም በወንጀል አቤቱታ የሚያስቀጣ ወንጀል መፈጸሙን በተረዳ ጊዜ ዐቃቤ ሕግ የግል ከሳሹን ተክቶ በጉዳዩ እስከሚገባ ድረስ የግል ክሱ ለጊዜው እንዲቋረጥ ፍርድ ቤቱን መጠየቅ ይችላል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ በጉዳዩ ላይ የጥፋተኛነት ውሳኔ ከመስጠቱ በፊት ከቀረበው የግል ክስ የተለየ እና በወንጀል አቤቱታ የሚያስቀጣ ወንጀል መፈጸሙን በተረዳ ጊዜ ዐቃቤ ሕግ የግል ከሳሹን ተክቶ በጉዳዩ እንዲገባ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ መሠረት ዐቃቤ ሕግ የግል ከሳሽን ተክቶ በገባ ጊዜ የተቋረጠው ክስ እንዲቀጥል፣ እንደ ሁኔታው ክሱ እንዲሻሻል ወይም አዲስ ክስ እንዲቀርብ ፍርድ ቤቱን ሊጠይቅ ይችላል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ለተቋረጠ ክስ የኪሳራ ወጪ አይከፈልም፡፡

ክፍል ሦስት

የፍትሐብሔር ክስ ከወንጀል ክስ ጋር ተጣምሮ የሚቀርብበት ሥርዐት

አንቀጽ ፪፻፲፭ ዐቃቤ ሕግ ስለሚያቀርበው የፍትሐብሔር ክስ

፩. ዐቃቤ ሕግ የወንጀል ክስ ሲያቀርብ ለወንጀል ክሱ ምክንያት የሆነው ድርጊት በሕዝብና መንግሥት ወይም በፍርድ ቤት ለመከራከር አቅም የሌላቸው ሰዎች መብትና ጥቅም ላይ ጉዳት ያደረሰ እንደሆነ የፍትሐብሔር ክሱን ከወንጀሉ ክስ ጋር አጣምሮ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ጉዳቱ የደረሰው በሕፃናት ወይም በሴቶች ላይ በተፈጸመ ጾታዊ ጥቃት እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ በተጎጂው

ወይም በወኪሉ ሙሉ ፍቃድ የፍትሐብሔር ክሱን ከወንጀል ክሱ ጋር አጣምሮ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ መሠረት በሚመሠረት የፍትሐብሔር ክስ የመንግሥት አካል ተጣምሮ የሚከሰስ እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ የፍትሐብሔር ክስ አያቀርብም፡፡

፬.በዚህ ሕግ መሠረት ከወንጀል ክስ ጋር ተጣምሮ በሚቀርብ የፍትሐብሔር ክስ ላይ አግባብነት ያለው ሕግና የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዐት ሕግ ተፈጻሚነት አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፲፮ ተጎጂ ስለሚያቀርበው የፍትሐብሔር ክስ</u>

፩. የዐቃቤ ሕግ የወንጀል ክስ ማመልከቻ ለፍርድ ቤት ከቀረበ በኋላ እና የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ከመሰማቱ በፊት በወንጀል ድርጊቱ ምክንያት ጉዳት የደረሰበት ሰው የጉዳት ካሣ እንዲከፈለው የፍትሐብሔር ክስ ከወንጀል ክሱ ጋር ተጣምሮ እንዲታይለት አቤቱታ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የቀረበው ክስ ከወንጀል ክሱ ጋር ተጣምሮ እንዲታይ የፈቀደ እንደሆነ፣ የፍትሐብሔር ክስ የሚያቀርበው ሰው የዐቃቤ ሕግንና የተከሳሹን የመከላከያ ማስረጃ ዝርዝር ቅጅ ማግኘት እና ተጨማሪ ማስረጃ ካለው እንዲያቀርብ እንዲፈቀድለት ፍርድ ቤቱን ለመጠየቅ ይችላል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ በተከራካሪዎች ጥያቄ ወይም በራሱ አነሳሽነት የፍትሐብሔሩ ክስ ተጣምሮ እንዲታይ ማድረጉ ለትክክለኛና ለተፋጠነ ፍትሕ አሰጣጥ አመቺ ሆኖ ካላገኘው ተነጥሎ እንዲታይ ውሳኔ ይሰጥበታል፡፡

፬.የወንጀል ክሱ የቀረበው በግል ከሳሽነት እንደሆነ እና የግል ከሳሽ የፍትሐብሔር ክስ ተጣምሮ እንዲታይ ያቀረበ እንደሆነ የቀረበውን የወንጀል እና የፍትሐብሔር ክስ ለማስረዳት የሚያቀርባቸውን የማስረጃ ዝርዝር ለያይቶ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፲፯ የዳኝነትና ሌሎች ወጪዎች ክፍያ</u>

ከወንጀል ክስና ከወንጀል ክስ ጋር ተጣምረው የሚቀርቡ የፍትሐብሔር ክስ የዳኝነት ወጪዎችን በተመለከተ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፬፻፵፰ ጀምሮ የተመለከቱት ድንጋጌዎች እንደአግባብነታቸው ተፈፃሚ ይሆናሉ፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፲፰ ክስ አቅራቢው ስለሚኖረው መብት</u>

በዚህ ሕግ አንቀጽ ፩፻፲፯ መሠረት የፍትሐብሔር ክስ ያቀረበ ተጎጂ በወንጀል ክሱ የክስ መሰማት ሂደት እና በሚቀርበው ማስረጃ ሁሉ ለፍትሐብሔር ክሱ ዓላማ እንደ መደበኛ ተከራካሪ ወገን የመሳተፍ መብት አለው፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፲፱ የተከሳሽ ጥፋተኛ አለመሆን ወይም የመለቀቅ ውጤት</u>

ተከሳሹ የወንጀል ክሱ በመቋረጡ ወይም ከተመሠረተበት የወንጀል ክስ በነጻ የተሰናበተ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ የቀረበውን የፍትሐብሔር ክስ ሰምቶ ውሳኔ ወይም ሥልጣን ባለው ሌላ ፍርድ ቤት እንዲታይ ትእዛዝ ሊሰጥ ይሰጣል፡፡

አምስተኛ መጽሐፍ

መደበኛ የክርክር ሥነ-ሥርዐት፣ ማስረጃ እና ፍርድ

ምዕራፍ አንድ

መደበኛ የክርክር ሥነ-ሥርዐት

ክፍል አንድ

መጥራት

አንቀጽ ፪፻፷ ጠቅላላ

፩. በዚህ ሕግ መሠረት በከሳሽነት፣ በተከሳሽነት፣ በምስክርነት፣ በአስተርጓሚነት፣ በእጁ የሚገኘውን ማንኛውንም ማስረጃ ለፍርድ ቤት እንዲያቀርብ ወይም ለሌላ ማንኛውም ተግባር ፍርድ ቤት እንዲቀርብ የሚፈለግ ማንኛውም ሰው የፍርድ ቤት መጥሪያ እንዲደርሰው ይደረጋል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም፣

(ሀ) የመያዣ ትእዛዝ የወጣበት፣

(ለ) በችሎት የተገኘ፣ ወይም

(ሐ) ፍርድ ቤት እንዲቀርብ በችሎት የተነገረው ሰው፣

መጥሪያ ማድረስ ሳያስፈልግ ይቀርባል፡፡

አንቀጽ ፪፻፷፩ የመጥሪያ ይዘት

፩. መጥሪያ የተጠሪውን ሙሉ ስም፣ የተጠራበትን ምክንያት፣ የሚቀርብበትን ፍርድ ቤት፣ ችሎት እና የሚገኝበትን አድራሻ፣ የሚቀርብበትን ሰዓት፣ ቀን፣ ወርና ዓመተ ምኅረት እና ሌሎች አስፈላጊ ዝርዝሮችን የሚይዝ ይሆናል፡፡

፪.ለተከሳሹ የሚደርሰው መጥሪያ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተገለጸውን፣ ክስና ማስረጃውን ይጨምራል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፳፪ መጥሪያ የማዘጋጀትና የማድረስ ኃላፊነት</u>

፩. ፍርድ ቤት እንዲቀርብ ለሚጠራ ሰው የሚላክ መጥሪያ የሚዘጋጀው በፍርድ ቤት ነው፡፡

፪. ዐቃቤ ሕግ የክስ ማመልከቻ ለፍርድ ቤቱ ሲያቀርብ ፍርድ ቤቱ የተከሳሽ መጥሪያ ወዲያውኑ ይሰጠዋል፡፡

፫. መጥሪያ የሚዘጋጀው በጽሑፍ ሆኖ ቀጠሮ ከተያዘበት ቀን አሥር ቀናት አስቀድሞ ለተጠሪው በአካል መድረስ ይኖርበታል፡፡ ሆኖም እድሜው ከአሥራ አምስት ዓመት በታች ወይም በፍርድ የተከለከለ እንደሆነ ለሞግዚቱ ወይም ለአሳዳሪው፣ የሕግ ሰውነት ያለው እንደሆነ ለዋናው ወይም ለቅርንጫፍ መሥሪያ ቤቱ ኃላፊ ወይም ወኪል እንዲደርስ ማድረግ ይቻላል፡፡

፬. ለተከሳሽ እና ለዐቃቤ ሕግ ምስክሮች መጥሪያ የማድረስ ኃላፊነት የፖሊስ ነው፡፡ ለተከሳሽ መከላከያ ምስክሮች መጥሪያ በተከሳሽ ወይም በፖሊስ ሊደርስ ይችላል ፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፳፫ ምትክ መጥሪያ</u>

፩. መጥሪያን በአካል ማድረስ ያልተቻለ እንደሆነ ተጠሪውን በሰፊው በሀገሪቱ በሚሰራጭ ጋዜጣ ወይም በቴሌቪዥን በሚነገር ማስታወቂያ መጥሪያ እንዲደርሰው ሊደረግ ይችላል፡፡

፪. የምትክ መጥሪያ በአንደኛው ወይም ከአንድ በላይ በሆኑት መንገዶች ሊላክ ይችላል፡፡

፫. ተጠሪ በምትክ መጥሪያ እንዲቀርብ ሲታዘዝ በይበልጥ ሊደርሰው የሚችለው የመጥሪያ መንገድ ሊመረጥ እና መድረሱ ወይም በመገናኛ ብዙኃን መነገሩ ሊረጋገጥ ይገባዋል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፷፬ መጥሪያ የመቀበል ግዴታ</u>

መጥሪያ የተላከለት ማንኛውም ሰው መጥሪያውን የመቀበልና የደረሰው ለመሆኑ ማረጋገጫ የመስጠት ግዴታ አለበት፡፡ መጥሪያውን ለመቀበል ወይም ማረጋገጫ ለመስጠት ፈቃደኛ ካልሆነ መጥሪያውን እንዲያደርስ የታዘዘው ሰው ይህንኑ ለፍርድ ቤት ያረጋግጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፷፭ የመጥሪያ አለመድረስ</u>

ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን ለማየት ቀጠሮ በሰጠበት ቀን መጥሪያው ያልደረሰ ወይም በአግባቡ ያልደረሰ መሆኑን ያረጋገጠ እንደሆነ የተጠራው ሰው የሚቀርብበትን ቀን በመወሰን መጥሪያ በድጋሚ እንዲደርሰው ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፷፮ የተከሳሽ ወይም በፍርድቤት የተጠራ ሰው አለመቅረብ</u>

፩. ተከሳሽ መጥሪያ ደርሶት ያልቀረበ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ እንደነገሩ ሁኔታ ተለዋጭ ቀጠሮ ሊሰጥ፣ መዝገቡን ሊዘጋ ወይም በፖሊስ ተይዞ እንዲቀርብ ሊያዝ ይችላል፡፡

፪. ምስክር ወይም ሰነድ አቅራቢ ወይም ፍርድ ቤት እንዲቀርብ የታዘዘ ማንኛውም ሰው መጥሪያ ደርሶት ያልቀረበ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ተለዋጭ ቀጠሮ ይሰጣል፤ እንደአስፈላጊነቱም ተጠሪው ታስሮ እንዲቀርብ ሊያደርግ ወይም የቀረበውን ማስረጃ መሠረት አድርጎ ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፫. መጥሪያ የደረሰው ሰው በቀጠሮው ቀን ያልቀረበ ወይም መቅረብ የነበረበት ሰው ባለመቅረቡ ጉዳዩን ማየት የማይቻል በሆነ ጊዜ ፍርድ ቤቱ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፷፮ በተደነገገው መሠረት ጉዳዩ የሚታይበትን ቀጣይ የቀጠሮ ቀን ይወስናል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፷፯ ተከሳሽ በሌለበት የሚታይ ክስ</u>

፩.መነሻ ቅጣቱ ሠባት ዓመትና ከዛ በላይ የሆነ የወንጀል ጉዳይ ተከሳሽ በሌለበት ሊታይ ይችላል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ክርክሩ ተከሳሹ በሌለበት የሚታየው ተከሳሹ መጥሪያ ደርሶት በቀጠሮው ቀን ሳይቀርብ በመቅረቱ ፍርድ ቤቱ ታስሮ እንዲቀርብ የሰጠው ትእዛዝ መፈጸም አለመቻሉ ሲረጋገጥና ይህም ሰፊ ሽፋን ባለው የመገናኛ ብዙኀን ወይም በጋዜጣ ለተከሳሹ ማስታወቂያ ተነግሮለት ሳይቀርብ የቀረ እንደሆነ ነው፡፡ የሚነገረው ማስታወቂያም የቀጠሮውን ቀን የያዘ ሆኖ በቀጠሮው ቀን ባይቀርብ ተከሳሹ በሌለበት ጉዳዩ የሚታይ መሆኑን የሚገልጽ መሆን አለበት፡፡

፫.ተከሳሹ ክርክሩ በሌለበት በመታየት ላይ እያለ ተይዞ ወይም በራሱ ፈቃድ የቀረበ እንደሆነ ጉዳዩ በደረሰበት ደረጃ ገብቶ ክርክሩን ይቀጥላል፡፡ ሆኖም ተከሳሹ ሳይቀርብ የቀረው በበቂ ምክንያት ከሆነ፣ አስቀድሞ የተደረገው ክርክር የተከሳሹን መብት የሚያጣብብ ወይም ፍትሕን የሚያጓድል ሲሆን ፍርድ ቤቱ ቀድሞ የተደረገው ክርክር ቀሪ ሆኖ የክርክሩ ሂደት እንደገና እንዲከናዎን ያዛል፡፡

፬.ጉዳዩ ከአንድ በላይ ተከሳሾች ያሉበት ሆኖ የጉዳዩ እንደገና መታየት የሌሎች ተከሳሾችን የመከላከል መብት የሚነካ ወይም የተፋጠነ ፍትሕ ለመስጠት የሚያዳግት እንደሆነ ተነጥሎ ሊታይ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፪፻፳፫ ተከሳሹ በሌለበት የተሰጠ ፍርድ

ተከሳሹ በሌለበት ታይቶ የተሰጠ ፍርድ፡-

፩. ተከሳሹ እንዲቀርብ መጥሪያ ያልደረሰው መሆኑን፣ ወይም

፪. መጥሪያው ደርሶት ራሱ ወይም በጠበቃው ከዐቅም በላይ በሆነ ምክንያት መቅረብ አለመቻሉን ያስረዳ እንደሆነ የተሰጠው ፍርድ ቀሪ ተደርጎ ክርክሩ እንደገና ይታያል፡፡

አንቀጽ ፪፻፳፬ የክሱ እንደገና መታየት

፩.ፍርድ እንደገና እንዲታይ የቀረበው አቤቱታ እልባት እስከሚያገኝ ድረስ የተሰጠው ፍርድ መፈጸም አይጀምርም፡፡

፪.በክርክሩ ወቅት አቤቱታውን የሚያየው ፍርድ ቤት አመልካቹ በዋስትና እንዲቆይ ለመፍቀድ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፴ ማመልከቻ የሚቀርብበት ጊዜ</u>

በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፳፯ መሠረት ወደ ክርክሩ ለመግባት የሚቀርብ ማመልከቻ ምክንያት የሆነው ነገር በቀረ ወይም በተወገደ በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ መቅረብ አለበት፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፴፩ ተከሳሽ በሌለበት የማይታይ ክስ</u>

፩. በፍርድ ቤት የቀረበው ክስ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን የሚመለከት እንደሆን ጉዳዩ ተከሳሽ በሌለበት አይታይም፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ በተደነገገው መሠረት በቀረበ ክስ ላይ ተከሳሽ ያልቀረበ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ መዝገቡን ይዘጋል፡፡ የመዝገቡ መዘጋት ተከሳሹ በተገኘ ጊዜ የክርክሩ መቀጠልን ወይም ድጋሚ ክስ ማቅረብን አይከለክልም፡፡

<u>ክፍል ሁለት</u>

<u>ቅድመ ክስ መስማት ተግባራት</u>

<u>አንቀጽ ፪፻፴፪ የክስ ማመልከቻ ማቅረብ</u>

የክስ መሰማት ሂደት የሚጀመረው ዐቃቤ ሕግ ያዘጋጀውን የክስ ማመልከቻ እና የማስረጃዎች ዝርዝርና መግለጫ ጉዳዩን የማየት የዳኝነት ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ሲያቀርብ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፴፫ የክስ መዝገብ ስለመክፈት</u>

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፴፪ መሠረት ክስ ሲቀርብ የፍርድ ቤቱ ሬጂስትራር በክሱ ማመልከቻ ላይ የተዘረዘሩ ምስክሮች ስምና አድራሻ በአግባቡ መገለፁን እና ክሱና ማስረጃው በበቂ ቅጂ መዘጋጀቱን አረጋግጦ፡-

(ሀ) መዝገብ ይከፍታል፣

(ለ) ለመዝገቡ እንደ ቅደም ተከተሉ ቁጥር ይሰጣል፣

(ሐ) በመዝገቡ ላይ የተሟላ መረጃ በመመዝገብ መረጃዎቹ በመረጃ ቋት እንዲያዝ ያደርጋል፡፡

፪.ተሟልቶ የተከፈተውን መዝገብም ጉዳዩን ለሚመለከተው ችሎት ያቀርባል፡፡

አንቀጽ ፪፻፴፬ የክስ ሕጋዊ ብቃት ማረጋገጥ

፩. የክስ መዝገብ የቀረበለት ችሎት፡-

(ሀ) ጉዳዩን ለማየት ፍርድ ቤቱ የዳኝነት ሥልጣን ያለው መሆኑን፣

(ለ) በክሱ የተዘረዘረው ፍሬ ነገር የወንጀል ተግባር መሆኑን፣

(ሐ) በክሱ የተጠቀሰው የወንጀል ድርጊትና የተጠቀሰው የወንጀል ሕግ ድንጋጌ የሚጣጣም መሆኑን፣

(መ) ክሱ በይርጋ ያልታገደ መሆኑን፣

(ሠ) ክሱ በማስረጃ መግለጫና በማስረጃ ተሟልቶ የቀረበ መሆኑን፣ እና

(ረ) ሌሎች ከክስ አመሠራረት ጋር የተያያዙ የሕግ ጉዳዮችን ትክክለኛነት ፤

በማረጋገጥ ክሱ የሚሰማበትን ቀን ይወስናል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን ለመመልከት ሥልጣን የሌለው መሆኑን ወይም ክስ የቀረበበት ተግባር የወንጀል ተግባር አለመሆኑን ወይም ክሱ በይርጋ የታገደ መሆኑን ካረጋገጠ ይህንኑ ገልጾ መዝገቡን ይዘጋል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ የተጠቀሰው የሕግ አንቀጽ እና የወንጀሉ ዝርዝር የማይጣጣም ወይም ክሱ ግልጽነት የጎደለው መሆኑን ሲያረጋግጥ እንደነገሩ ሁኔታ

ወዲያውኑ ወይም አጭር ቀጠሮ በመስጠት ክሱ ተስተካክሎ ወይም ተሻሽሎ እንዲቀርብ ያዛል፡፡

፬. በተወሰነው ጊዜ ውስጥ ክሱ ተስተካክሎ ወይም ተሻሽሎ ካልቀረበ ክሱ በተሻሻለ ጊዜ መንቀሳቀሱ እንደተጠበቀ ሆኖ መዝገቡ ይቋረጣል፡፡

፭. በዚህ አንቀጽ የተመለከተው ውሳኔ ከመሰጠቱ በፊት የዐቃቤ ሕግ አስተያየት ሊቀበል ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፴፭ ክሱ የሚሰማበትን ቀን ስለመወሰን</u>

፩. ፍርድ ቤቱ የክሱን ሕጋዊነት እንዳረጋገጠ ክሱ የሚሰማበትን ቀን ወስኖ ዐቃቤ ሕግ ተከሳሽ እና እንደአስፈላጊነቱ የከሳሽ ምስክሮች እንዲቀርቡ ሬጂስትራር መጥሪያ አዘጋጅቶ እንዲሰጥ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. ተከሳሹ በማቆያ ፣ በማረፊያ ወይም ፍርደኛ ሆኖ በማረሚያ ቤት የሚገኝ በሆነ ጊዜ ምርመራውን ያጣራው ፖሊስ ወይም ማረሚያ ቤት ተከሳሹን እንዲያቀርብ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፴፮ የቅድመ ክስ መስማት ተግባራት</u>

፩. የክስ ማመልከቻው ቀርቦለት ሕጋዊነቱን ያረጋገጠ ዳኛ፡-

(ሀ) የቅድመ ክስ መስማት ተግባራት ማከናወን አስፈላጊ መሆኑን፣

(ለ) የቅድመ ክስ ተግባራት የሚከናወኑባቸውን ጉዳዮች እንዲሁም፣

(ሐ) ተግባራቱ በዳኛው ወይም በሬጅስትራር አማካኝነት የሚከናወን መሆኑን

ይወስናል፡፡

፪. የቅደመ ክስ መስማት ተግባራት በቃል ሊካሄድ ይችላል፡፡

፫. የቅድመ ክስ መስማት ተግባራት እንዲከናወን ከተወሰነ የቅድመ ክሱ የሚሰማበትን ቀንና ዝርዝር ጉዳዮች የያዘ መጥሪያ ለዐቃቤ ሕግ እና ለተከሳሽ ይላካል፡፡

፬. ክሱና የማስረጃ ዝርዝር ከቀጠሮው ቀን ቢያንስ አሥር ቀን አስቀድሞ ለተከሳሹ እንዲደርስ ይደረጋል፡፡ ተከሳሹም በቅድመ ክስ መስማት ተግባራት በተገለጹት ጉዳዮች ላይ ያለውን አስተያየት ይዞ መቅረብ እንዲችል ዝርዝሩ በትእዛዙ ላይ ይገለጽለታል፡፡

አንቀጽ ፪፻፴፮ በቅድመ ክስ መስማት የሚከናወኑ ተግባራት

፩. በቅድመ ክስ መስማት ተግባር ውስጥ፡-

(ሀ) ተከሳሽ በክሱ ላይ የተዘረዘረውን ወንጀል ለመሥራቱ በሙሉ ያመነ እንደሆነ ጉዳዩ ወዲያውኑ በተፋጠነ ሥነ ሥርዐት እንዲታይ የማድረግ፣

(ለ) ተከሳሹ ክሱን ክዶ የሚከራከር እንደሆነ የምስክሮችንና ሌሎች ማስረጃዎችን አቀራረብና ቅደም ተከተልን የመለየት፣

(ሐ) የምስክሮችና ሌሎች ማስረጃዎች አቀራረብ ቅደም ተከተል የመለየት፣

(መ) የፍርድ ሂደት መርሃግብርን በዝርዝር የማስቀመጥ፣

(ሠ) ጉዳዩ በልዩ ሁኔታ በዝግ ችሎት መታየት ያለበት ስለመሆኑ የመለየት፣

(ረ) የተከላካይ ጠበቃ፣ አስተርጓሚ፣ ለፍትሕ አሰጣጥ አስፈላጊ የሆኑ ሌሎች ባለሙያዎችን አስቀድሞ እንዲሟሉና እንዲታወቁ የማድረግ፣

(ሰ) ክርክሩ የሚመራበትን ሥነ ሥርዐት የመለየት፣

ተግባር ይከናወናል፡፡

፪. የቅድመ ክስ መሰማት ተግባራት በሬጅስትራር የተከናወነ እንደሆነ ሂደቱ እንደተጠናቀቀ ሬጅስትራሩ ስለተከናወኑ ተግባራት ዝርዝርና የተሟላ መግለጫ ለዳኛው ያቀርባል፡፡

፫. የቅድመ ክስ መሰማት ተግባር በዳኛው የሚከናወን እንደሆነ በተለዩት ጉዳዮች ላይ እንደነገሩ ሁኔታ ወድያውኑ ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፪፻፴፰ ክስ የሚሰማበትን ቀን መወሰን

የቅድመ ክስ ተግባራትን መግለጫ መሠረት በማድረግ ፍርድ ቤት የዐቃቤ ሕግ ክስና ማስረጃ እንደአግባብነቱም የተከሳሽ የክስ መቃወሚያና ማስረጃ እንዲሰማ በተወሰነው ቀንና ሰዓት እንዲቀርቡ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

ምዕራፍ ሁለት

መደበኛ የክርክር ሥነ-ሥርዐት

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

አንቀጽ ፪፻፴፱ የክስ መስማት አጀማመር

፩. ችሎቱ ክሱን በንባብ ከማሰማቱ በፊት ፡-

(ሀ) የተከሳሹን ማንነት ለማረጋገጥ ሙሉ ስሙን፣ ዕድሜውን፣ ፆታውን፣ የመኖሪያ አድራሻውን፣ ሥራውን፣ የትምህርት ደረጃውን፣ የቤተሰቡን ሁኔታ እና ሌሎች አስፈላጊ ናቸው የሚላቸውን መረጃዎች ጠይቆ ወይም የተረዳውን ይመዘግባል፡፡

(ለ) የቅድመ ክስ መስማት ተግባራትን ክንውን መሠረት አድርጎ በተለይም የአስተርጓሚ እና የጠበቃ ጉዳይ እንደአስፈላጊነቱ መሟላቱን ያረጋግጣል፡፡

(ሐ) ያልተሟሉ እንደሆነም ምክንያቱን ጠይቆ ከተረዳ በኋላ የፍርድ ቤቱን የስራ ቋንቋ ለማይረዳ ተከሳሽ አስተርጓሚ ይመድባል፡፡

(መ) በአቅም ማጣት ምክንያት በጠበቃ ያልተወከለ መሆኑንና ያለጠበቃ ቢከራከር ፍትሕ ይዛባል ብሎ ያመነም እንደሆነ በመንግሥት ወጪ ተከላካይ ጠበቃ እንዲመደብለት ያዛል፡፡

፪.ችሎቱ የዝግጅት ተግባራትን እንዳከናወነ እያንዳንዱን ክስ በንባብ ለተከሳሹ በማሰማት የተረዳው መሆኑን ያረጋግጣል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ላይ የተደነገገው ተጠርጣሪው በጊዜ ቀጠሮ፣ በቀዳሚ ምርመራ፣ በቅድመክስ መስማት ሂደት ወይም ፍርድ ቤት በሚቀርብበት ማናቸውም ጊዜ ሁሉ ተግባራዊ ይደረጋል፡፡

፬. ተከሳሹ የኃይል ድርጊት የሚፈጽም፤ አደገኛ ወይም ለማምለጥ የሚሞክር ለመሆኑ የሚያረጋግጥ በቂ ምክንያት ቀርቦ በችሎቱ ካልተፈቀደ በስተቀር በሠንሰለት ታስሮ ችሎት አይቀርብም፡፡

አንቀጽ ፪፻፵ የመደበኛ ክርክር ሥነ-ሥርዐት ተፈፃሚነት

በዚህ ሕግ በልዩ ሥነ-ሥርዐት ካልተደነገገ በስተቀር በዚህ ምዕራፍ የተመለከቱት ድንጋጌዎች በሌሎች የክርክር ሥነ-ሥርዐቶች ላይ ተፈፃሚ ይሆናሉ፡፡

ክፍል ሁለት

ቀጠሮና የቀጠሮ ውጤት

አንቀጽ ፪፻፵፩ የፍርድ ሂደት ተከታታይነት

፩. በዚህ ወይም በሌላ ሕግ በተለየ ሁኔታ ካልተደነገገ በስተቀር ማንኛውም የወንጀል ክርክር ከዚህ በታች በተመለከተው አግባብ በመደበኛ የክርክር ሥርዐት በተቀላጠፈ ሁኔታ ታይቶ ይወሰናል፡፡

፪.ማንኛውም ጉዳይ ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ካልሆነ በስተቀር በተከታታይ የሚታይ ሆኖ በተቀጠረበት ዕለት ውሳኔ ያገኛል፡፡

አንቀጽ ፪፻፵፪ የመደበኛ ክርክር ሥርዐት የጊዜ ገደብ

፩. በመደበኛ የክስ መስማት ሥርዐት የሚመራ ቀላል የወንጀል ጉዳይ በሦስት ወር፣ መካከለኛ የወንጀል ጉዳይ በስድስት ወርና ከባድ የወንጀል ጉዳይ በአስራ ሁለት ወር ጊዜ ውስጥ መጠናቀቅ ይኖርበታል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ በቂና አሳማኝ ምክንያት ሲያገኝ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገውን ጊዜ ግማሽ ያህል ሊያራዝመው ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ የተደነገገው ቢኖርም ከባድ የወንጀል ጉዳይ በማናቸውም ጉዳይ እስከ ሁለት ዓመት የሚጠናቀቅበትን የጊዜ ገደብ አስመልክቶ እንደጉዳዩ ውስብስብነት ጠቅላይ ፍርድ ቤት የጉዳይ ፍሰት አስተዳደር መመሪያ ያወጣል፡፡

፬. የጠቅላይ ፍርድቤት ቀላል፣መካከለኛና ከባድ የወንጀል ጉዳዮች ላይ ውሳኔ ለመስጠት የተመለከተውን የጊዜ ገደብ መሠረት አድርጎ በወንጀል ዐይነትና በጉዳዩ ውስብስብነት ላይ የተመሰረተ የጉዳይ አስተዳደር ተግባራዊ ያደርጋል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፵፫ የቀጠሮ ምክንያት</u>

፩. በማንኛውም የወንጀል ክርክር ሥርዐት ላይ ቀጠሮ የተያዘለት የወንጀል ጉዳይ በቀጠሮው ቀን የተቀጠረበት ምክንያት መከናወን ይኖርበታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ፍርድ ቤቱ በራሱ አስተያየት፣በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ አመልካችነት ትክክለኛ ፍትህ ለመስጠት የሚረዳ መሆኑን ሲገነዘብ በሚከተሉት ምክንያቶች ቀጠሮ ለመስጠት ይችላል፡፡

(ሀ) በቀጠሮ ዕለት ዐቃቤ ሕጉ ፣ተከሳሹ ወይም ጠበቃው በበቂ ምክንያት ሳይቀርብ የቀረ እንደሆነ፣

(ለ) ተከሳሹ በዚህ ሕግ በተደነገገው መሠረት በቀጠሮው ቀን ችሎት መከታተል አይችልም ተብሎ የተወሰነ እንደሆነ፣

(ሐ) በጉዳዩ ላይ የክስ መቃወሚያ የተነሳ እንደሆነና ወዲያውኑ መወሰን ያልተቻለ እንደሆነ፣

(መ) ተከሳሹ ወይም ጠበቃው ክሱ የደረሰው ወይም ጠበቃ ያገኘው ከነገሩ መሰማት ጥቂት ቀናት በፊት በመሆኑ ለመዘጋጀት በቂ ጊዜ ያላገኘ እንደሆነ፣

(ሠ) የዐቃቤ ሕግ ወይም የተከሳሽ ምስክሮች ተሟልተው ባለመቅረባቸው የቀሩትን ምስክሮች ለመስማት ቀጠሮ የሚያስፈልግ እንደሆነ፣

(ረ) በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፫ መሠረት ተጨማሪ ማስረጃ ማቅረብ አስፈላጊ እንደሆነ ወይም ዐቃቤ ሕጉ ወይም ተከሳሹ ቀድሞ ይቀርባል ብሎ ያልገመተው ወይም ሊገምት የማይችለው አዲስ ማስረጃ በድንገት ከቀረበ ለመስማት ወይም ለመመርመር እንደሆነ፣

(ሰ) የክስ ማመልከቻ በተለወጠ፣ በተጨመረ ወይም አዲስ ክስ በቀረበ ጊዜ ተከሳሽ ማስተካከያውን ወይም አዲሱን ክስ በተመለከተ አስተያየት ለመስጠት ወይም ጉዳዩን መስማት ለመቀጠል ተጨማሪ ጊዜ የሚያስፈልገው ሲሆን፣

(ሸ) በሌላ ፍርድ ቤት የተያዘ ጉዳይ መጀመሪያ ውሳኔ ካላገኘ በቀር በቀረበው ክስ ላይ ውሳኔ ለመስጠት የማይቻል ሲሆን፣

(ቀ) የተከሳሹን አእምሮ ትክክለኛነት አስመልክቶ የልዩ አዋቂ አስተያየት መቀበል የሚያስፈልግ ሲሆን፣

(በ) ሌሎች ማስረጃዎችን ከሚመለከተው አካል ለመቀበል ተጨማሪ ጊዜ የሚያስፈልግ ሲሆን፣ ወይም

(ተ) የክሱን መስማት ለመቀጠል የማያስችል ሌላ አስገዳጅ ምክንያት ሲኖር፣

ለሚከናወነው ተግባር በቂ ነው ብሎ ያመነበትን ያህል ቀን ወስኖ ቀጠሮ ለመስጠት ይችላል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ የዐቃቤ ሕግን ወይም የተከሳሽን ማስረጃ በሚሰማበት ጊዜ በተከታታይ መስማት ይኖርበታል፡፡ ሆኖም ለዳኞች፣ ለተከራካሪ ወገኖች እና ለምስክሮች ዕረፍት ወይም ጉዳዩን በአዳሪ በቀጣዩ የሥራ ቀን ለመስማት ወይም ሌላ አስገዳጅ ነገር ሲከሰት ፍርድ ቤቱ ቀጠሮ ለመስጠት ይችላል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፦

(ሀ) የሬጅስትራር ተግባራት፤

(ለ) የማስረጃ ማስታወቅ ወይም ማለዋወጥ፤

(ሐ) የፍሬነገርና የሕግ አንቀጽን በማስማማት ክስን የማስተካከል፤

(መ) በሕግ ነገር ላይ የተነሳ የክስ መቃወሚያ ላይ ውሳኔ የመስጠት፤

ተግባራትን ለማከናወን ቀጠሮ አይሰጥም፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፵፩ የክስ መስማት ሂደትን በሕመም ምክንያት መከታተል አለመቻል</u>

፩. ማንኛውም የተከሰሰ ሰው የክስ መስማት ሂደቱና ክርክሩን ለመከታተል ብቁ ነው ተብሎ ይገመታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተመለከተው አጠቃላይ አነጋገር እንደተጠበቀ ሆኖ በተከሳሹ የአካል ወይም የአዕምሮ ሕመም ምክንያት፡-

(ሀ) የእምነት ክህደት ቃል መስጠት ካልቻለ፣

(ለ) የቀረበበትን ክስና ውጤት መረዳት ካልቻለ ወይም በዚህ ረገድ ጠበቃውን ማገዝ ካልቻለ፣

(ሐ) የቀረበበትን ክስ መከላከል ካልቻለ ፣ወይም

(መ) በሌላ መሰል ምክንያት የመስማት ሂደቱን መከታተል ካልቻለ፣

በራሱ ወይም በጠበቃው አመልካችነት የክስ መስማት ሂደቱ ለሌላ ጊዜ እንዲተላለፍ ለመጠየቅ ይችላል፡፡

፫. የተከሳሽ ጥያቄ ተገቢ በመሰለው ጊዜ ፍርድ ቤቱ የተከሳሹ ጤንነት በባለሙያ እንዲመረመርና የምርመራ ውጤቱ እንዲቀርብ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፬. ፍርድ ቤቱ የተከሳሽ የጤና ችግር ጊዜያዊ ነው ብሎ ካመነ አጭር ቀጠሮ በመስጠት የክስ መስማቱን ሂደት ይቀጥላል፡፡ ፍርድ ቤቱ በተሰጠው ቀጠሮ የተከሳሹ ጤንነት ካልተሻሻለ በባለሙያ እንዲመረመርና የምርመራ ውጤቱ እንዲቀርብ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፭. የቀረበው የባለሙያ አስተያየት ተከሳሽ ጉዳዩን ለመከታተል ብቁ አለመሆኑን ካመላከተ ፍርድ ቤቱ የዐቃቤ ሕግ አስተያየት ይቀበላል፡፡ የዐቃቤ ሕግንና የባለሙያውን አስተያየት መርምሮና አስፈላጊም ሆኖ ካገኘው ተገቢውን ክርክር

አድርጎ ጉዳዩ የሚሰማበትን ቀን ከአንድ ዓመት ላልበለጠ ጊዜ ሊያስተላልፍ ይችላል፡፡

፤. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ መሠረት ጉዳዩ የሚሰማበትን ቀን ያስተላለፈ እንደሆነ ተከሳሹ በራሱ ወይም በሕብረተሰቡ ላይ አደጋ የሚፈጥር እንደሆነ አግባብነት ባለው ተቋም ሥር እንዲቆይ፣ወይም በዋስ እንዲለቀቅ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፮. ተከሳሹ በተወሰነው የጊዜ ገደብ ወይም ከአንድ ዓመት በኂላ መሻሻል ካላሳየ ፍርድ ቤቱ የተከሳሽ ጠበቃ ባለበት ክርክሩን መርቶ ተገቢውን ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፯. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፮ በተመለከተው አግባብ ተከሳሹ ከቀረበበት ክስ በነፃ የሚሰናበት ወይም ጥፋተኛ የሚባል እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ተገቢ ነው የሚለው የጥንቃቄ ርምጃ እንዲፈጸም ትእዛዝ ይሰጣል፡፡ ነጻነትን የሚያሳጡ እንዲሁም የገንዘብ ቅጣቶች ሊወሰኑ የሚችሉት የተከሳሹ ጤንነት መመለሱ ሲረጋገጥና ጉዳዩ በዚሁ ሁኔታ ባለበት እንደገና እንዲታይለት ያልጠየቀ እንደሆነ ብቻ ነው፡፡

ክፍል ሦስት

የክስ መቃወሚያ እና የተከሳሽ የእምነት ክህደት ቃል

ንዑስ ክፍል አንድ

የክስ መቃወሚያ

አንቀጽ ፪፻፵፫ ክስን መቃወም

፩.ፍርድ ቤቱ ተከሳሽ ክሱ ተነቦለት መቃወሚያ ያለው እንደሆነ ይጠይቀዋል፡፡

፪.ተከሳሽ የሚከተሉትን ምክንያቶች መሠረት በማድረግ መቃወሚያ በቃል ወይም በፅሑፍ ማቅረብ ይችላል፡፡

(ሀ) ፍርድ ቤቱ ክሱን ለመስማት የዳኝነት ሥልጣን የሌለው እንደሆነ፣

(ለ) በቀረበበት ክስ ከዚህ ቀደም ተከሶ ነፃ የወጣ ወይም የጥፋተኝነት ውሳኔ የተሰጠበት እንደሆነ፣

(ሐ) ጉዳዩ በዚህ ሕግ መሠረት በአማራጭ መንገዶች ታይቶ ውሳኔ ወይም መፍትሄ ያገኘ እንደሆነ፣

(መ) ክስ የቀረበበት ወንጀል በይርጋ የታገደ እንደሆነ ፣ በይቅርታ ወይም በምህረት የታለፈ እንደሆነ ፣

(ሠ) ተከሳሹ ያለመከሰስ ልዩ መብት ያለው ሆኖ ይኸው መብት በሕግ መሠረት ያልተነሳ እንደሆነ፣

(ረ) ተከሳሹ የቀረበበት ክስ በሌላ ፍርድ ቤት ወይም ችሎት እየታየ እንደሆነ፣

(ሰ) በሌላ ፍርድ ቤት ወይም በሌላ ችሎት የቀረበ ክስ ሳይጠናቀቅ በዚህ የወንጀል ክስ ውሳኔ ለመስጠት የማይቻል እንደሆነ፣

(ሸ) የቀረበበት ክስ ሁለትና ከዚያ በላይ ሆኖ የተወሰኑት ክሶች በአንድ ክስ የሚጠቃለሉ እንደሆነ፣ ወይም

(ቀ) የቀረበበት ክስ ወንጀል ካልሆነ ወይም የተሻረ ሕግን መሠረት በማድረግ የቀረበ ከሆነ፣

(በ) ክስ አለአግባብ ተጣምሮ ወይም ተነጥሎ የቀረበ እንደሆነ፣

(ተ) የወንጀሉ ዝርዝር ተግባሩን ወንጀል ከሚያደርገው ድንጋጌ ጋር የማይጣጣም እንደሆነ፣

(ቸ) የክሱ ይዘት አስፈላጊ ዝርዝሮችን አሟልቶ ያልያዘ እንደሆነ፣

(ኀ) በግል ከሳሽ የቀረበው ክስ ዐቃቤ ሕግ ለግል ከሳሽ በፈቀደው መሠረት የቀረበ ካልሆነ፣

(ነ) ስልጣን በሌለው ዐቃቤ ሕግ የቀረበ ክስ ከሆነ፣ወይም

(ኘ) ወደ ፍሬ ነገር ገብቶ ለማየት የማያስችሉ ሌሎች መሰል ጉዳዮችን መሠረት ያደረገ ከሆነ፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ በተከራካሪ ወገኖች ባይነሳም ወደ ሥረ- ነገሩ እንዳይገባ የሚከለክለው የሕግ ጉዳይ ወይም ፍሬ ነገር መኖሩን ከተረዳ በራሱ አስተያየት አግባብነት ያለው ውሳኔ ወይም ትእዛዝ ለመስጠት ይችላል፡፡

፬. ተከሳሹ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት መቃወሚያውን ወዲያውኑ ያላቀረበ እንደሆነ ፍርድ ቤቱን የሚጸና ፍርድ ለመስጠት የሚያግደው ካልሆነ በቀር በሌላ ጊዜ መቃወሚያ ሊያቀርብ አይችልም፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፶፪ በመቃወሚያ ላይ መወሰን</u>

፩. ፍርድ ቤቱ ተከሳሽ ያቀረበውን የክስ መቃወሚያ ከመዘገበና ለዐቃቤ ሕግ እንዲደርሰው ካደረገ ወይም መረዳቱን ካረጋገጠ በኋላ፡-

(ሀ) ዐቃቤ ሕጉ መልስ ወይም አስተያየት እንዳለው ይጠይቀዋል፤

(ለ) በቀረበው መቃወሚያ ወዲያውኑ መወሰን የሚቻል እንደሆነ ወይም ዐቃቤ ሕጉ መልስ ወይም አስተያየት የሌለው ወይም ተቃውሞው ወይም አስተያየቱ ተቀባይነት ያላገኘ እንደሆነ ቀጠሮ መስጠት ሳያስፈልግ ወዲያውኑ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ በቀረበው ክስ መቃወሚያ ወዲያውኑ ውሳኔ መስጠት ያልተቻለ መሆኑን ወይም ጉዳዩን ማጣራት ወይም በተጨማሪ ማስረጃ ማረጋገጥ አስፈላጊ መሆኑን ካመነበት አጭር ቀጠሮ በመስጠት ውሳኔ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፶፫ ክስ ተነጣጥሎ የሚታይበት ሁኔታ</u>

ፍርድ ቤቱ መቃወሚያ ባይቀርብበትም በአንድ ክስ በርካታ ሰዎች በተከሰሱበት ክስ ተከሳሾቹን በአንድነት አጣምሮ ጉዳያቸውን መስማት የመከላከል መብታቸውን የሚያጣብብ ወይም ፍትሐዊ ውሳኔ ለመስጠት የማያስችል መሆኑን ከተረዳ ጉዳያቸው ተነጣጥሎ እንዲታይ ማዘዝ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፶፬ ክስን መለወጥና በክስ ላይ መጨመር ወይም ማሻሻል</u>

፩.ፍርድ ቤቱ ፍርድ ከመስጠቱ በፊት በማናቸውም ጊዜ በራሱ አስተያየት ወይም በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ አመልካችነት የቀረበው ክስ፡-

(ሀ) መሠረታዊ ስህተት የታየበት፣ ተከሳሹን የሚያሳስት ወይም ያሳሳተ ፤ ማካተት የሚገባውን ፍሬ ነገር ሳያካትት ወይም በዝርዝር ሳያስቀምጥ የቀረ ፣ የተከሳሽን የመከላከል መብት

የሚያጣብብ ወይም ፍትሐዊ ውሳኔ ለመስጠት የማያስችል መሆኑን የተረዳው እንደሆነ፣

(ለ) የክስ ማመልከቻው በዚህ ሕግ መሠረት አለመዘጋጀቱን፣በክስ ማመልከቻው የተጠቀሰው የሕግ አንቀጽ ከወንጀሉ ዝርዝር ጋር የማይጣጣም መሆኑን ወይም ተከሳሹ የቀረበበት ክስ ተነጥሎ ካልታየ የመከላከል መብቱን እንደሚያጣብበው የተረዳ እንደሆነ፤

እንደነገሩ ሁኔታ ክሱ እንዲለወጥ ወይም እንዲሻሻል ወይም ተጨማሪ ወይም አዲስ ክስ እንዲቀርብ ቀጠሮ በመያዝ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት በተሰጠ ጊዜ ውስጥ ዐቃቤ ሕግ ክሱን አሻሽሎ ወይም ለውጦ ወይም አዲስ ክስ ካላቀረበ ፍርድ ቤቱ መዝገቡን ይዘጋል፡፡ ተጠርጣሪው በማረፊያ ቤት ያለ እንደሆነ ይለቀቃል፤ በዚህ ክስ ምክንያት የተያዘ ወይም የታገደ ንብረት ካለ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ የተደነገገው ቢኖርም ዐቃቤ ሕግ ክሱን አሻሽሎ ወይም ለውጦ ወይም አዲስ ክስ ለማቅረብ ያልቻለበትን በቂ ምክንያት አቅርቦ ተቀባይነት ካገኘ ፍርድ ቤት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ከሰጠው ጊዜ ያልበለጠ ተጨማሪ ጊዜ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፬. ክሱ በተለወጠ፣ በተጨመረ ወይም በተሻሻለ ጊዜ ለተከሳሹ በፅሑፍ እንዲደርሰው፣ እንዲነበብለትና እንዲረዳው አስፈላጊ ሲሆን መቃወሚያ እንዲያቀርብበት ወይም ክርክሩ በደረሰበት ደረጃ እንዲቀጥል ሊያደርግ ይችላል፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት
የተከሳሽ እምነት ክህደት ቃል

አንቀጽ ፪፻፵፱ ተከሳሹን የእምነት ወይም ክህደት ቃል መቀበል

፩.ፍርድ ቤቱ፣ ተከሳሹ መቃወሚያ ያላቀረበ ወይም መቃወሚያው ውድቅ የተደረገ እንደሆነ የእምነት ክህደት ቃሉን ተቀብሎ ይመዘግባል፡፡

፪.ክሱ ከአንድ በላይ በሆነ ጊዜ ፍርድ ቤቱ ለእያንዳንዱ ክስ እምነት ክህደት ቃሉን ተቀብሎ ይመዘግባል፡፡

፫.የተከሳሹ የእምነት ክህደት ቃል ተከሳሹ በሚሰጠው ቃል አነጋገር ዓይነት መመዝገብ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፶ የተከሳሹ የእምነት ክህደት ቃል</u>

፩.ተከሳሹ በክሱ ማመልከቻ ላይ የተዘረዘረውን የወንጀል ድርጊት ለመፈጸሙና ጥፋተኛ ለመሆኑ በሙሉ ያመነና ስለ ወንጀሉ አፈጻጸም ፍርድ ቤቱ ለሚያቀርብለት ጥያቄ ዝርዝርና አሳማኝ ምላሽ የሰጠ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ተከሳሹ ጥፋተኛ ነኝ ብሏል ሲል ከመዘገበ በኂላ በተከሳሹ ላይ የጥፋተኝነት ውሳኔ ወዲያውኑ ይሰጣል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ በተደነገገው መሠረት ተከሳሽ በክሱ ማመልከቻ ላይ የተዘረዘረውን ወንጀል መፈፀሙን ያመነ ቢሆንም ፍርድ ቤቱ ለትክክለኛ ፍትህ አሰጣጥ አስፈላጊ መሆኑን ካመነበት ዐቃቤ ሕግ ማስረጃውን እንዲያሰማ ለማዘዝና እንደሁኔታው ተከሳሹም የመከላከያ ማስረጃውን እንዲያሰማ ለማዘዝ ይችላል፡፡

፫.ተከሳሹ ወንጀል መፈፀሙን በግልፅ የካደ፣ ለእምነት ክህደት ጥያቄው መልስ ያልሰጠ ወይም ወንጀሉን መፈጸሙን አምኖ መብቱን ጠብቆ የተከራከረ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ተከሳሹ ጥፋተኛ አይደለሁም ብሏል በማለት ይመዘግባል፤በክሱ ላይ ወይም በተካደው ጉዳይ ላይ ማስረጃ እንዲሰማ ያዛል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፶፩ የተከሳሹን የእምነት ክህደት ቃል ስለማሻሻል</u>

፩.ተከሳሹ ከፍርድ በፊት ባለ ማናቸውም የክስ ሂደት ላይ የሰጠውን የእምነት ቃል በመለወጥ ጥፋተኛ አይደለሁም ሊል ይችላል፡፡
፪.ፍርድ ቤቱ ተከሳሹ ጥፋተኛ አይደለሁም በማለት የእምነት ቃሉን ከለወጠ የተለወጠውን ቃል ይመዘግባል፤ በተከሳሹ ላይ የተሰጠውን የጥፋተኝነት ውሳኔ ውድቅ ያደርጋል፤ የዐቃቤ ሕግ ምስክሮች የሚሰሙበትን ቀን ይወስናል፡፡

ምዕራፍ ሶስት

ማስረጃና ፍርድ

ክፍል አንድ

የክስ መግለጫና የክርክር መክፈቻ ንግግር

አንቀጽ ፩፻፶፪ የክርክር መክፈቻ ንግግር

፩.ተከሳሽ ወንጀሉን ክዶ የተከራከረ እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ ማስረጃውን ከማሰማቱ በፊት የክርክር መክፈቻ ንግግር ያደረጋል፡፡

፪.የክርክር መክፈቻ ንግግር ዓላማም ዐቃቤ ሕግ ክርክሩን ስለሚያቀርብበት አግባብ፣ የማስረጃ ዓይነት፣ ቅደም ተከተልና ስለሚያስረዱት ጉዳይ መግለጽ ነው፡፡ ይህንንም ዐቃቤሕግ በትክክልና ያለ አድልዎ ማመልከት ይኖርበታል፡፡

፫.የክርክር መክፈቻውም ምስክሮች የሚመሰክሩበትን ጉዳይ እና ይህንኑ ለማስረዳት የሚጠሩ ምስክሮች ስም፣ ፆታ፣ ዕድሜ፣ ዜግነት፣ ሥራና አድራሻ፣ ክሱን በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ ለማስረዳት የቀረበ የኤግዚቢት ዝርዝር፣ ማስረጃና ስለሚያስረዳው ጉዳይ አጭር መግለጫ ይይዛል፡፡

፬.ዐቃቤ ሕግ የወንጀል ክስ የክርክር መክፈቻውን ካበቃ በኋላ በዚህ ሕግ መሠረት መንግስትን ወይም የወንጀል ተጎጂዎችን በመወከል ያቀረበውን የፍትሐብሔር ክስ የክርክር መክፈቻ ንግግር ያደርጋል፡፡

፭. ዐቃቤ ሕግ የክስ መክፈቻ ንግግሩን ካበቃ በኋላ በፍትሐብሔር የግል ከሳሽ አጣምሮ ያቀረበውን የፍትሐብሔር ክስ የክርክር መክፈቻ ንግግር ያደርጋል፡፡

ክፍል ሁለት

በማስረጃ መረጋገጥ የሚያስፈልጋቸውና የማያስፈልጋቸው ፍሬ ነገሮች

ንዑስ ክፍል አንድ

በማስረጃ የሚረጋገጡ ፍሬ ነገሮች

አንቀጽ ፪፻፶፫ ዐቃቤ ሕግ በማስረጃ ማረጋገጥ ያለበት ፍሬ ነገር

፩.ዐቃቤ ሕግ በፍርድ ቤቱ በጭብጥ የተያዘን ፍሬ ነገር እና በጭብጥ ለተያዘው ፍሬ ነገር አግባብነት ያለውን ፍሬ ነገር አግባብነትና ተቀባይነት ባለው ማስረጃ ይረጋገጣል፡፡

፪.ዐቃቤ ሕግ ባቀረበው በአንድ የወንጀል ክስ ጉዳይ ላይ እንደነገሩ ሁኔታ አንድና ከዚያ በላይ ጭብጦች ሊኖሩ ይችላሉ፡፡

፫.በጭብጥ የተያዘ ፍሬ ነገር ወይም በጭብጥ ለተያዘው ፍሬ ነገር አግባብነት ያለውን ፍሬ ነገር ዐቃቤ ሕግ አረጋግጧል የሚባለው የነገሩን ሁነት፣ መከሰት ወይም አለመከሰት በዚህ ሕግ በተደነገገው የማስረዳት መጠን ማረጋገጡን ፍርድ ቤቱ ሲያምን ይሆናል፡፡

፬.በዚህ ሕግ ‹‹**በጭብጥ የተያዘ ፍሬ ነገር**›› ማለት ዐቃቤ ሕግና ተከሳሽ ያልተስማሙበት በፍርድ ሂደት እንዲረጋገጥ መደረጉ በጉዳዮ ላይ ፍርድ ወይም ውሳኔ ለመስጠት የሚያስችል ፍሬ ነገር ነው፡፡

፭.ለዚህ ሕግ አፈጻጸም ‹‹**አግባብነት ያለው ፍሬ ነገር** ›› ማለት በጭብጥ ከተያዘው ፍሬ ነገር ጋር ግንኙነት ያለው ሆኖ፣ የዚህ ፍሬ ነገር መረጋገጥ በጭብጥ የተያዘውን ፍሬ ነገር መከሰቱን ወይም አለመከሰቱን የማሳየት አዝማሚያ ያለው ፍሬ ነገር ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፺፩ አግባብነት ያለው ማስረጃ</u>

፩. በጭብጥ የተያዘውን ፍሬ ነገር ወይም በጭብጥ ለተያዘው ፍሬ ነገር አግባብነት ያለውን ፍሬ ነገር የሚያስረዳ የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ አግባብነት ያለው ማስረጃ ይሆናል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በጭብጥ ለተያዘው ፍሬ ነገር፡-

(ሀ) የተፈጥሮ ወይም የሁነት፣ የጊዜና ቦታ ጥብቅ ትስስር ያለው በመሆኑ በጭብጥ የተያዘው ፍሬ ነገር አካል መሆኑን፣

(ለ) ለመፈጸም ምክንያት ወይም የታቀደ ዓላማ የሆነ መኖሩን፣

(ሐ) ለመፈጸም ወይም ለመከሰት አጋጣሚን የፈጠረ መሆኑን፣

(መ) ለመፈጸም የተደረገ ዝግጅት ወይም በተከታይ የተከናወነ ተግባር ፍሬ ነገር መኖሩን፣

(ሠ) ከመከሰቱ በፊትና ከተከሰተ በኋላ የተከሳሹ፣ የግል ተበዳይ ወይም በአካባቢው የነበሩ የሌሎች ሰዎች ተግባር፣ ክስተት መኖሩን፣

(ረ) የሁነት ውጤት የሆነ ፍሬ ነገር ቁርኝት መኖሩን፣

(ሰ) ከመከሰቱ በፊትና ከተከሰተ በኋላ የነበረ የአካባቢው ሁኔታ ፍሬ ነገር፣

(ሸ) የፍሬ ነገሩ ሁነት በጭብጥ ከተያዘው ፍሬ ነገር ጋር ተመሳሳይነት ሁነት ያለው መሆኑን፣

(ቀ) የተከሳሽ ወይም የተበዳይ መልካም ወይም መልካም ያልሆነ ጠባይ፣

(በ) በሌላ በማናቸውም መልኩ በጭብጥ የተያዘውን ፍሬ ነገር መከሰት ወይም አለመከሰት ፣

የሚያሳይ ማስረጃ አግባብነት ያለው ማስረጃ ነው፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት

በማስረጃ መረጋገጥ የማያስፈልጋቸው ፍሬ ነገሮች

አንቀጽ ፻፶፫ ጠቅላላ

በተከሳሹ በግልጽ የታመነ ፍሬ ነገር ወይም ፍርድ ቤቶች ግንዛቤ የሚወስዱበት በሕግ የተደነገገ ፍሬ ነገር ሲኖር ወይም የሕግ ግምቶች ያስቀመጠባቸው ፍሬ ነገሮች በፍሬ ሕጉ ተደንግገው ሲገኙ ዐቃቤ ሕግ እነዚህን ፍሬ ነገሮች ለማስረዳት ማስረጃ ማቅረብ አያስፈልገውም ፡፡

አንቀጽ ፻፶፬ የታመነ ፍሬ ነገር

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፻፫ ተከሳሹ የተከሰሰበት የወንጀል ጉዳይ በሚታይበት የፍርድ ሂደት በግልጽ ያመነው ፍሬ ነገር ወይም ወንጀሉን መፈጸሙን አምኖ የሰጠው የእምነት ቃል በዐቃቤ ሕግ ማስረጃ መረጋገጥ አያስፈልገውም፡፡

፪. ተከሳሹ ክሱን ሲከላከል ማስረጃ አቅርቦ ካላስተባበለው በስተቀር ተከሳሹ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፰፪ በሌላ ፍርድ ቤት ያመነው ፍሬ ነገር ማስረጃ ማቅረብ ሳያስፈልግ እንደተረጋገጠ ይቆጠራል፡፡

አንቀጽ ፻፶፭ ፍርድ ቤት ግንዛቤ የሚወስድበት ፍሬ ነገር

፩. በፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ ወይም በክልል የሕግ ጋዜጣ ታትመው የወጡ ሕጎች እንደተረጋገጡ ይቆጠራሉ፡፡

፪. ፍርድ ቤቶች በዚህ ሕግ መሠረት ግንዛቤ የሚወስዱበት በጠቅላላ እውቀት እውነትነቱ የታወቀ ፍሬ ነገር ወይም በቀላሉ በሚገኝ አስተማማኝ ሰነድ ሊረጋገጥ የሚችል ፍሬነገር የዐቃቤ ሕግን ማስረጃ ማቅረብ ሳያስፈልግ እንደተረጋገጠ ይቆጠራል ፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ወይም ፪ ላይ የተደነገገው ቢኖርም ዐቃቤ ሕግ በክሱ ላይ የተመለከተውን ወንጀል የሚያቋቁሙ ፍሬ ነገሮችን የሚያረጋግጡ ማስረጃዎች ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

፬.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ወይም ፪ የተመለከተው ቢኖርም ዐቃቤ ሕግ ወይም ተከሳሽ በጭብጥ የተያዘው ወይም አግባብነት ያለው ፍሬ ነገር በፍርድ ቤቱ ግንዛቤ እንዲወሰድበት ጥያቄ ሊያቀርብ ወይም ተከሳሹ በቀረበው ጥያቄ ላይ መቃወሚያ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፶፰ የሕሊና ግምት</u>

፩.በጭብጥ ከተያዙ ወይም አግባብነት ካላቸው ፍሬ ነገሮች ላይ የተወሰኑ መሠረታዊ ፍሬ ነገሮች በዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ከተረጋገጠ ተያያዥ የሆነ የሌላን ፍሬ ነገር ሁነት ወይም መከሰት በተመለከተ የሕሊና ግምት ለመውሰድ እንደሚቻል በፍሬ ሕጉ የተደነገገ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ መቅረቡ ሳያስፈልግ ሌላኛው ፍሬ ነገር እንደተረጋገጠ ለመቁጠር ወይም የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ እንዲቀርብበት ለማዘዝ ይችላል፡፡

፪.በጭብጥ ከተያዙ ወይም አግባብነት ካላቸው ፍሬ ነገሮች ላይ የተወሰኑ መሠረታዊ ፍሬ ነገሮች በዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ከተረጋገጡ ተያያዥ የሆነን የሌላን ፍሬ ነገር ሁነት ወይም መከሰት አስመልክቶ ፍርድ ቤቱ የሕሊና ግምት መውሰድ እንዳለበት በፍሬ ሕጉ የተደነገገ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ መሠረታዊ ፍሬ ነገሮቹ በዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ሲረጋገጡ ሌላው ተያያዥ ፍሬ ነገር እንደተረጋገጠ ይቆጠራል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ወይም ፪ የሕሊና ግምት የሚወሰድበት ፍሬ ነገር በተመለከተ የተደነገገው ቢኖርም ዐቃቤ ሕግ በማስረጃ ባረጋገጠው መሰረታዊው ፍሬ ነገርና የሕሊና ግምት በሚወሰድበት ፍሬ ነገር መካከል ያለውን ግንኙነት በማስረጃ ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

ንዑስ ክፍል ሦስት

የማስረጃ ተቀባይነት

አንቀጽ ፻፶፱ ተቀባይነት ስላለው ማስረጃ

በሕገ መንግስቱ ፣በዚህ ሕግ ወይም በሌሎች ሕጎች በተለየ ሁኔታ ካልተደነገገ በስተቀር አግባብነት ያለው ማስረጃ ሁሉ ተቀባይነት አለው፡፡

አንቀጽ ፻፷ ተቀባይነት የሌለው የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ

፩. የሚከተሉት የዐቃቤ ሕግ ማስረጃዎች ተቀባይነት የላቸውም፡-

(ሀ) ተጠርጣሪው ወይም ተከሳሹ ተገዶ የሰጠውና በራሱ ላይ ማስረጃ ሆኖ የቀረበ የእምነት ቃል ወይም እንዲያምን የተደረገ ማናቸውም ማስረጃ፤

(ለ) በምርመራ ላይ ልዩ የማስረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴን የሚመለከቱ የዚህን ሕግ ድንጋጌዎች በመተላለፍ የተገኘ ማስረጃ፤

(ሐ) በአማራጭ መንገዶች አፈፃፀም ወቅት የተገኘ ማስረጃ ወይም የተሰጠ የእምነት ቃል፣

(መ) ተከሳሽ ተጎጂን ለመርዳት ወይም አንድን ነገር ለማሻሻል የወሰደው እና የወንጀል ድርጊቱን የፈጸመ መሆኑን ያስረዳል በሚል የሚቀርብ የእርምት ርምጃን የሚያስረዳ ማስረጃ፣

(ሠ) በዐቃቤ ሕግ የቀረበበትን ክሱን ክዶ የሚከራከረውን ተከሳሽና ክዶ የሚከራከርበትን በጭብጥ የተያዘ ወይም ለጭብጡ አግባብነት ያለው ፍሬ ነገርን በተመለከተ በአንድ ዓይነት ወንጀል በተከሰሰ ሌላ ተከሳሽ የተሰጠ የእምነት ቃል፣

(ረ) ትክክለኛነቱ እንዲረጋገጥ በፍርድ ቤቱ ታዞ ያልተረጋገጠ ማስረጃ፤

፪. ከዚህ በላይ በንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም የዐቃቤ ሕግ ምስክር ቃልን ምስክርነቱ በሚሰጥበት ችሎት ላይ ለማስተባበል በተከሳሹ የሚቀርብ

በዚህ ሕግ ተቀባይነት የለውም የተባለ ማናቸውም ማስረጃ ተቀባይነት ይኖረዋል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፷፩ የተከሳሽን ወይም የተጎጂን ጠባይ የሚያስረዳ ማስረጃ</u>

፩. የተከሳሹን መልካም የሆነን ወይም ያልሆነን ጠባይ በማስረዳት የተከሰሰበትን የወንጀል ተግባር ለማስረዳት በዐቃቤ ሕግ የሚቀርብ ማስረጃ ተቀባይነት የለውም፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም የተጎጂው ጠባይ መልካም አለመሆኑን ለማሳየት በተከሳሹ በሚቀርቡ ጥያቄዎች ወይም ማስረጃዎች የተረጋገጠውን ፍሬ ነገር ለማስተባበል ዐቃቤ ሕግ የተከሳሹን መልካም ያልሆነ ጠባይ እንደ ማስረጃ ማቅረብ ይችላል፡፡

፫.ዐቃቤ ሕግ ያቀረበው ምስክር እውነተኛነቱን ማናቸውንም ማስረጃ በማቅረብ ማስረዳት ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፷፪ የቀድሞ ጥፋቶችና መሰል ተግባራት</u>

የተከሳሹ የቀድሞ ጥፋቶችና ሌሎች መጥፎ ተግባራት አሁን የተከሰሰበትን የወንጀል ተግባር ለማስረዳት ተቀባይነት የላቸውም፡፡ ሆኖም የተከሳሹን ማንነት፣የቀድሞ እቅድ፣ አጋጣሚ፣ ዝግጅት፣ ሀሳብ ወይም የነገሩ ሁነት ድንገተኛ አለመሆኑን ለማስረዳት ተቀባይነት ይኖረዋል፡፡

ክፍል ሦስት

የማስረጃ ዐይነቶች

ንዑስ ክፍል አንድ

የሰው ማስረጃ

አንቀጽ ፪፻፳፫ የመመስከር ብቃትና ግዴታ

፩. በሕግ ገደብ ያልተጣለበት ማንኛውም የዐቃቤ ሕግ ምስክር ለመመስከር ብቃት እንዳለው ይገመታል፡፡

፪. በምስክርነት የተጠራ ማንኛውም የዐቃቤ ሕግ ምስክር ፍርድ ቤት ቀርቦ የመመስከር ወይም የማይመሰክርበትን ምክንያት ማስረዳት ይኖርበታል፡፡

፫.ምስክሩ ልዩ አዋቂ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ የምስክሩን የትምህርት ደረጃና ሥራ፣ የሥራ ልምድ እንዲሁም ሌሎች የብቃት ማረጋገጫዎችን ከመረመረ በኋላ በጭብጥ በተያዘው ወይም አግባብ ባለው ፍሬ ነገር ላይ ለመመስከር ብቃት ያለው መሆን አለመሆኑን ይወስናል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ፍርድ ቤቱ በዕድሜ ለጋነት ወይም መጃጀት፣ በአካል ወይም በአዕምሮ ሕመም ወይም በማናቸውም ሌላ ምክንያት የሚመሰክረውን ፍሬ ነገር ወይም የሚቀርብለትን ጥያቄ ሊረዳው የማይችል መሆኑን ሲረዳ የምስክርነት ቃሉን እንዳይሰጥ ሊያደርግ ይችላል፡፡

፭.ፍርድ ቤት ምስክር እንዳይሆን ክልከላ ያደረገበት ልዩ አዋቂ የዐቃቤ ሕግ ምስክር ሆኖ በምስክርነት ሊቀርብ አይችልም፡፡

አንቀጽ ፪፻፳፬ ለመመስከር ያለመገደድ ልዩ መብት

፩.የተከሳሹ የኃይማኖት አባት፣ ጠበቃ ወይም ሐኪም በሚሰጠው የኃይማኖት ወይም የሙያ አገልግሎት አጋጣሚ ባገኘው መረጃ ላይ የዐቃቤ ሕግ ምስክር ሆኖ በተከሳሹ ላይ እንዲመሰክር አይገደድም፡፡

፪.አንድ ሰው በትዳር ዘመኑ በትዳር አጋሩ ላይ የዐቃቤ ሕግ ምስክር ሆኖ ለመመስከር አይችልም። ሆኖም አንደኛው የትዳር አጋር በሌላኛው ላይ ወንጀሉን በፈፀመ ጊዜ ይህ ልዩ መብት ተፈፃሚ አይሆንም።

<u>አንቀጽ ፪፻፷፩ በምስክርነት አለመቅረብ</u>

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፻፫ መሠረት በልዩ የማስረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴዎች የተሳተፈ ሰው በተሳተፈበት ጉዳይ ላይ የዐቃቤ ሕግ ምስክር ሆኖ ሊቀርብ አይችልም።

፪.ዳኛ ወይም ዐቃቤ ሕግ ውሳኔ በሰጠበት የወንጀል ጉዳይ ላይ የዐቃቤ ሕግ ምስክር ሆኖ በምስክርነት ሊቀርብ አይችልም።

<u>አንቀጽ ፪፻፷፪ የመንግሥት ምስጢርን ስለመጠበቅ</u>

፩.የመረጃው ምስጢርነት በሕግ በተደነገገ ጉዳይ ላይ አንድ የመንግሥት ሠራተኛ የዐቃቤ ሕግ ምስክር ሆኖ አይመሰክርም ወይም ከዚሁ ጋር ተያያዥነት ያላቸውን ማናቸውንም ሰነድ እንዲሰጥ አይገደድም።

፪. ፍርድ ቤቱ የመረጃው ሚስጢርነት በሕግ ባልተደነገገ ጊዜና የመረጃው መገለጥ አለመገለጥ አከራካሪ በሆነ ጊዜ የአገርን ደኅንነት የሚመለከት መሆን አለመሆኑን፣ የአገርንና የሕዝብን ጥቅም የሚጎዳ መሆን አለመሆኑን በዝግ ችሎት ያያል።

<u>አንቀጽ ፪፻፷፫ በሌላ ፍርድ ቤት የተሰጠ የምስክርነት ቃል ስለሚቀርብበት ሁኔታ</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ በምስክርነት የጠራው ሰው የሞተ እንደሆነ፣ ወይም የአእምሮ ጉድለት ያገኘው እንደሆነ፣ ምስክሩን ማግኘት ያልተቻለ እንደሆነ፣ በሕመም ወይም በኢትዮጵያ ውስጥ ባለመኖሩ ምክንያት በፍርድ ቤት ለመቅረብ ያልቻለ እንደሆነ በቀዳሚ ምርመራ አድራጊ ፍርድ ቤት የሰጠው ቃል ተነቦ በማስረጃነት ጉዳዩን በሚሰማው ፍርድ ቤት መቅረብ ይችላል።

፪. ምስክርነት የተሰጠው ተከሳሹ ተከራካሪ ወገን በነበረበት በሌላ ፍርድ ቤት ሆኖ ተከሳሹ መስቀልኛ ጥያቄ የማቅረብ እድል የነበረው እንደሆነ የምስክርነቱ ቃል ተነቦ ጉዳዩን በሚሰማው ፍርድ ቤት በማስረጃነት መቅረብ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፪፻፰፰ በምርመራ ላይ የተሰጠ ቃል በማስረጃነት መቅረብ

፩. በምርመራ ጊዜ ለፖሊስ የተሰጠ የምስክርነት ቃል በፍርድ ቤት በማስረጃነት አይቀርብም፡፡

፪.የዐቃቤ ሕግ ምስክር በፍርድ ቤት ቀርቦ የሚሰጠው የምስክርነት ቃል በፖሊስ ምርመራ ጊዜ ከተሰጠ የምስክርነት ቃል ጋር የሚጣረስ እንደሆነ፣ የምስክሩን ቃል ለማስተባበል ዐቃቤ ሕጉ ወይም ተከሳሹ ሲያመለክት ፍርድ ቤቱ የፖሊስን የምርመራ መዝገብ ሊመለከተው ይችላል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱም የዚህ ቃል ግልባጭ ለተከሳሹ እንዲደርሰው ያደርጋል፡፡

አንቀጽ ፪፻፰፱ የምስክሮች ብዛትና አቀራረብ ቅደም ተከተል መወሰን

፩.ዐቃቤ ሕግ አንድን ፍሬ ነገር በአንድ ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ ምስክሮች ማስረዳት ይችላል፡፡

፪. ዐቃቤ ሕግ በጭብጥ የተያዘውን ወይም አግባብነት ያላቸውን ፍሬ ነገሮች ለማስረዳት ይጠቅመኛል ብሎ ባመነበት ቅደም ተከተል ምስክሮቹን ያቀርባል፡፡

፫. አንድ ፍሬ ነገር በጭብጥ ለተያዘው ጉዳይ ተቀባይነት የሚኖረው በመጀመሪያ ሌላ ፍሬ ነገር ሲረጋገጥ በሚሆንበት ጊዜ በቀዳሚው ፍሬ ነገር ላይ ምስክሮች ከመመስከራቸው በፊት በኋለኛው ፍሬ ነገር ላይ እንዲመሰክሩ ፍርድ ቤቱ ሊፈቅድ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፪፻፸ ቃለ- መኃላ ስለመፈጸም ወይም ማረጋገጫ ስለመስጠት

፩. የዐቃቤ ሕግ ምስክር ሆኖ ፍርድ ቤት የቀረበ ማንኛውም ሰው የምስክርነት ቃሉን ከመስጠቱ በፊት እንደኃይማኖቱ፣ እምነቱ ወይም ልማዱ መሠረት ቃለ-መኃላ መፈጸም ወይም እውነቱን ለመናገር ማረጋገጫ ይሰጣል።

፪.በዕድሜ ማነስ ወይም በሌላ ምክንያት የቃለ-መኃላውን ወይም የማረጋገጫውን ውጤት ለመገንዘብ የማይችሉ በምስክርነት የተጠሩ ሰዎች በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ በተደነገገው መሠረት ቃለ-መኃላ ለመፈጸም ወይም እውነቱን ለመመስከር ማረጋገጫ ለመስጠት አይገደዱም።

አንቀጽ ፪፻፸፩ የምስክርነት ቃል መቀበል

የዐቃቤ ሕግ ምስክር በችሎት ላይ የምስክርነት ቃሉን ከመስጠቱ በፊት ፍርድ ቤቱ፡-

፩. የምስክሩን ሙሉ ስም፣ የመኖሪያ አድራሻ፣ ዕድሜና ሥራ፣ አስፈላጊ ሲሆን ዜግነት በመጠየቅ ማንነቱን ያረጋግጣል።

፪.ከተከሳሽ፣ ከተበዳይ ወይም ጉዳዩ ከሚመለከተው ሌላ ሰው ጋር ያለውን ፀብ፣ ዝምድና፣ ጓደኝነት፣ የተለየ ቅርበት ወይም በምስክርነት ቃሉ ላይ ተፅዕኖ የሚያሳድሩ ሌሎች ነገሮችን ጠይቆ ይረዳል።

፫.የሚሰጠው የምስክርነት ቃል ሀሰተኛ እንደሆነ በወንጀል እንደሚያስጠይቀውና የሚያስከትለውንም ቅጣት ይነግረዋል።

አንቀጽ ፪፻፸፪ ማስታወሻ፣ ሰነድ ወይም መሣሪያን ስለመጠቀም

፩.የዐቃቤ ሕግ ምስክር የሚመሰክረው በቀጥታ ስለሚያውቀው ፍሬ ነገር ነው። የምስክርነት ቃሉን በሚሰጥበት ጊዜ በማስታወሻነት የሚያገለግል ሰነድ ወይም መሣሪያ መጠቀም አይችልም።

፪.የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ድንጋጌ ቢኖርም ምስክሩ ፡-

(ሀ) ልዩ አዋቂ ምስክር ሲሆን፣

(ለ) የሚያውቀውን ነገር ለማስታወስ ከተቸገረ በፍርድ ቤቱ ተቀባይነት ያገኘን አንድን ሰነድ ወይም ኤግዚቢት እየተመለከተ፣ ወይም

(ሐ) ሰነድ ሳይዝ ወይም በመሣሪያ ሳይታገዝ የተሟላ ምስክርነት ለመስጠት የማይችል ወይም የሚቸገር ወይም የሚመሰክርበት ጉዳይ ባሕርይ የሚያስገድድ መሆኑን ፍርድ ቤቱ የተገነዘበ እንደሆነ ማንኛውም ማስታወሻ ሰነድ ወይም መሣሪያ በመጠቀም፣

እንዲመሰክር ሊፈቅድለት ይችላል።

፫.ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪(ለ) ምስክሩ ማስታወሻ ሰነድ ወይም መሣሪያ እንዲጠቀም የፈቀደ እንደሆነ አስፈላጊ የሆነውን የሰነዱን ክፍል ወይም መሣሪያ ግልባጭ ለተቃራኒ ወገን መስጠት ወይም ማሳየት ይኖርበታል።

አንቀጽ ፪፻፸፫ ለምስክር የሚቀርብ ጥያቄ አግባብነት

፩. በመሰማት ላይ ላለ የዐቃቤ ሕግ ምስክር የሚቀርብ ጥያቄ አግባብነት፣ተቀባይነት ወይም ሌላ በሕግ የተመለከተ ምክንያትን በመጥቀስ ተከሳሽ ተቃውሞ ሊያነሳበት ይችላል። ምስክሩ የቀረበለትን ጥያቄ ከመመለሱ በፊት የጠያቂውን ወገን አስተያየት ሰምቶ ፍርድ ቤቱ ብይን ይሰጣል። ሆኖም ምስክሩ ጥያቄውን መልሶ እንደሆነና ፍርድ ቤቱ ተቃውሞውን ከተቀበለው ጥያቄውንና መልሱ ከመዝገብ እንዲሰረዝ ያዛል።

፪. ፍርድ ቤቱ በክርክር ሂደት ለምስክሩ የቀረበው ጥያቄ አግባብነት፣ ተቀባይነት ወይም ሌላ በሕግ በተመለከተ ምክንያት አግባብነት የለውም ብሎ ካመነ በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ ተቃውሞ ባይቀርብም ምስክሩ መልስ ከመስጠቱ በፊት ምክንያቱን በመግለጽ ጥያቄው እንዲስተካከል ወይም እንዳይቀርብ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል።

አንቀጽ ፪፻፸፬ ለምስክር የሚቀርብ ዋና ጥያቄ

፩. ዐቃቤ ሕጉ ለጠራው ምስክር ዋና ጥያቄ ያቀርባል። ምስክሩም በጭብጥ ስለተያዘው ወይም አግባብነት ስላለው ፍሬ ነገር በቀጥታ የሚያውቀውን እንዲመሰክር ይጠየቃል።

፪. በዋና ጥያቄ ጊዜ ምስክሩ ስለሚመሰክርበት ፍሬ ነገር መሪ ጥያቄ መጠየቅ የተከለከለ ነው፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ የተደነገገው ቢኖርም ምስክሩ፡-

(ሀ) አስጠቂ ምስክር እንደሆነ፤
(ለ) ስለሚመሰክረው ነገር የዘነጋ እንደሆነና የፍሬ ነገሩን ጫፍ ለማስያዝ፤ ወይም
(ሐ) ምስክሩ ሕፃን ፣ የጃጀ፣ በአእምሮው ልል የሆነ፣ በፍርሃት የተናወጠ መንፈስ የሚታይበት ወይም መሰል ሁኔታዎች ውስጥ የሚገኝ ከመሆኑ የተነሳ እርዳታ የሚያስፈልገው እንደሆነ፤

ዐቃቤ ሕጉ ፍርድ ቤቱን አስፈቅዶ መሪ ጥያቄ ሊጠይቀው ይችላል፡፡

፬. መሪ ጥያቄ ማለት ጠያቂው እንዲመለስለት የሚፈልገውን መልስ የሚያመላክት ጥያቄ ማለት ነው፡፡

፭. ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም '**አስጠቂ ምስክር**' ማለት ምስክሩ ከዐቃቤ ሕጉ የቀረበለትን ጥያቄ ሲመልስ በበቂ ፍላጎት የማይመሰክር እንደሆነ ወይም የፀብና የጠላትነት መንፈስ ያሳየ እንደሆነ በተለይም በቅንነት ማነስ ምስክሩ የሚሰጠው የምስክርነት ቃል አስቀድሞ በመርማሪ ወይም በሌላ ውሳኔ ሰጪ አካል ፊት ከሰጠው የምስክርነት ቃል ጋር የማይጣጣም ምስክርነት የሚሰጥ ምስክር ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፸፭ መስቀልኛ ጥያቄ</u>

፩.የዐቃቤ ሕግ ዋና ጥያቄ እንዳበቃ ተከሳሹ ወይም ጠበቃው ምስክሩን መስቀልኛ ጥያቄ መጠየቅ ይችላል፡፡ የመስቀልኛ ጥያቄ ዓላማም በዋና ጥያቄ በተሰጠው ምስክርነት ውስጥ ያለውን ስህተት የሆነውን፣ የሚቃረነውን፣ የሚያጠራጥር ወይም እውነት ያልሆነውን ወይም ተዓማኒነት የሌለውን ምስክርነት ለፍርድ ቤቱ ለመግለጽና ለማሳየት ነው፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተጠቀሰውን ዓላማ ለማሳካት እስከቻለ ድረስ ምስክሩ በዋና ጥያቄ ባልተነሳ ፍሬ ነገርም ላይ ሊጠየቅ ይችላል፡፡ ምስክሩ ልዩ አዋቂ እንደሆነ በጭብጥ ለተያዘው ወይም አግባብነት ስላለው ፍሬ ነገር

ለመመስከር ያለውን ብቃት በተመለከተ ጥያቄ ወይም አስተያየት ሊቀርብለት ይችላል፡፡

፫.ተከሳሹ ወይም ጠበቃው በመስቀልኛ ጥያቄ ጊዜ መሪ ጥያቄ ለመጠየቅ ይችላል፡፡

፬.የተከሳሽ ወይም የጠበቃው መስቀልኛ ጥያቄ አለመጠየቅ በዋና ጥያቄ በዐቃቤ ሕግ ምስክር የተመሰከረበትን ፍሬ ነገር እውነተኛነት እንዳመነ አይቆጠርም፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፸፮ የማስተባበያ ጥያቄ የተከለከለ መሆን</u>

፩. የዐቃቤ ሕግ ምስክር ተዓማኒነት ወይም ባሕርይን አስመልክቶ በራሱ በምስክሩ የተሰጠን መልስ ለማስተባበል ሌላ ጥያቄ ማቅረብ አይፈቀድም፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ፍርድ ቤቱ በምስክሩ የተሰጠው መልስ ግልጽ የሆነ ፍሬ ነገርን በመካድ የተፈጸመ ሐሰተኛ መሆኑን ከተረዳ የተሰጠው መልስ ስህተት መሆኑን ለማስረዳት ተጨማሪ ጥያቄ እንዲቀርብ ሊፈቅድ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፸፯ ድጋሚ ጥያቄ</u>

፩. የተከሳሹ ወይም የጠበቃው መስቀልኛ ጥያቄ እንዳበቃ ዐቃቤ ሕጉ ምስክሩን ድጋሚ ጥያቄ መጠየቅ ይችላል፡፡

፪. የድጋሚ ጥያቄ ዓላማ በመስቀልኛ ጥያቄ ስህተት የመሰለውን፣ የሚቃረን፣ የሚያጠራጥር ወይም እውነት ያልሆነ የሚመስልን ምስክርነት በርግጥም ስህተት፣ የሚቃረን፣ የሚያጠራጥር ወይም ተዓማኒነት የጎደለው አለመሆኑን ለማሳየት ወይም የምስክሩ ቃል እውነት መሆኑን ለማሳየት ነው፡፡

፫. ተከሳሹ ወይም ጠበቃው መስቀልኛ ጥያቄ ካልጠየቀ ዐቃቤ ሕግ ድጋሚ ጥያቄ መጠየቅ አይችልም፡፡ በድጋሚ ጥያቄ ጊዜ ጥያቄ የሚቀርብባቸው ፍሬ ነገሮች በመስቀልኛ ጥያቄ የተነሱ ፍሬ ነገሮች ብቻ ይሆናሉ፡፡

፬. በድጋሚ ጥያቄ ጊዜ መሪ ጥያቄ ለመጠየቅ ይቻላል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፹፰ የፍርድ ቤቱ የማጣሪያ ጥያቄ</u>

ፍርድ ቤቱ ለትክክለኛ ፍትሕ አሰጣጥ ይረዳል ብሎ ያመነውን የማጣሪያ ጥያቄ በማናቸውም ጊዜ ለመጠየቅ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፹፱ በፍርድ ቤቱ ስለሚጠራ ምስክር</u>

፩.ፍርድ ቤቱ ለትክክለኛ ፍትሕ አሰጣጥ ይረዳል ብሎ ሲያምን ፍርድ ከመስጠቱ በፊት በዐቃቤ ሕግ ያልተቆጠረ ምስክር ቀርቦ እንዲሰማ ለማዘዝ ይችላል፡፡

፪.ለተጠራው ምስክር ፍርድ ቤቱ አግባብ የመሰለውን ጥያቄ በጭብጥ በተያዘው ወይም አግባብነት ባለው ፍሬ ነገር ላይ ሊጠይቅ ይችላል፡፡

፫.የፍርድ ቤቱ ጥያቄ እንዳበቃ ለዐቃቤ ሕግ ወይም ለተከሳሽ ወይም ለተከሳሽ ጠበቃ ጥያቄ እንዲያቀርቡ እድል ይሰጣል፡፡ እንዲህ በሆነ ጊዜም ሌላኛውም ወገን ድጋሚ ጥያቄ ለማቅረብ ይችላል፡፡

፬.ፍርድ ቤቱ ግልጽ ያልሆነ ነገር ለማጥራት ወይም ትክክለኛ ፍትሕ ለመስጠት አስፈላጊ መሆኑን ሲረዳ አስቀድሞ የምስክርነት ቃሉን የሰጠ የዐቃቤ ሕግ ምስክር እንደገና እንዲመሰክር ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፺ በዳኛ ስለሚወሰድ ጥንቃቄ</u>

የዐቃቤ ሕግ ምስክሮችን የምስክርነት ቃል የሚቀበል ዳኛ፣

፩.ምስክርነት የሰጠ ካልሰጠው ጋር እንዳይገናኝ፣

፪.የተከሳሽ ምስክሮች የዐቃቤ ሕግ ምስክር ሲመሰክር በችሎት አዳራሽ እንዳይገኙ፣

፫.ምስክርነት እንደ ቪዲዮ ኮንፈረንስና በመሳሰሉት መገናኛ ዘዴዎች የሚሰጥ እንደሆነ እውነተኛ ምስክርነት እንዲሰጥ፣

፬.እውነተኛ ምስክርነት ለመስጠት የሚያስችል የችሎት ድባብ እንዲኖር ፣

እንዲሁም ሌሎች አስፈላጊው ዝግጅቶች መደረጋቸውን ያረጋግጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፹፩ ክንዋኔዎችን መመዝገብ</u>

፩. ፍርድ ቤቱ በክርክር ሂደቱ ሁሉ፡-

(ሀ) የዳኛው ስም፣ የችሎቱን ስያሜ፣ ቀንና መዝገብ ቁጥሩን፣

(ለ) የከሳሽና የተከሳሽ ስምና አድራሻ፣እንዲሁም

(ሐ) ሌሎች አስፈላጊ መረጃዎችና ሁኔታዎች፣

በመዝገብ ወይም በኤሌክትሮኒክ መሣሪያ ውስጥ ያሰፍራል፡፡

፪. ዳኛው የእያንዳንዱ የምስክር ቃል አመቺ በሆነ መንገድ መመዝገቡን ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፫. ማስረጃው ሲመዘገብ ዋና፣ መስቀልኛ እና ድጋሚ ጥያቄ ተብሎ መለየት አለበት፡፡ ዋና ጥያቄ፣ መስቀልኛ ጥያቄ ወይም ድጋሚ ጥያቄ የሚጀምርበትና የሚያበቃበት በግልጽ መለየት ይኖርበታል፡፡

፬. ሌላ ማስረጃም ምልክት እየተደረገበት ይመዘገባል፡፡

፭. ዳኛው አንድን ጥያቄ ወይም መልስ በተለየ ለመፃፍ፣ ለመቅረጽ ወይም ለመቅዳት ካልፈቀደ በስተቀር የሚሰጠው የምስክርነት ቃል ምንጊዜም ቢሆን በተነገረበት አግባብ በሐተታ ዓይነት መመዝገብ ይኖርበታል፡፡

<u>ንዑስ ክፍል ሁለት</u>

<u>የሰነድ ማስረጃ</u>

<u>አንቀጽ ፪፻፹፪ ፍሬ ነገሮችን በሰነድ ስለማስረዳት</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ የሚያቀርበው ማንኛውም የሰነድ ማስረጃ ይዘት የሚረጋገጠው በዋናው ሰነድ ነው፡፡ ዐቃቤ ሕግ ዋናውን ሰነድ ማቅረብ ባልቻለ ጊዜ ሰነዱን ለማረጋገጥ ሥልጣን ባለው የመንግሥት አካል ትክክለኛነቱ የተረጋገጠ ቅጂ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪. ዐቃቤ ሕግ ከክሱ ጋር ያያዘውን የሰነድ ማስረጃ ትክክለኛነት አስመልክቶ ተከሳሽ አግባብ ሆኖ የተገኘ መቃወሚያ ያነሳ እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ የሰነድ ማስረጃውን በማስረጃነት ከማሰማቱ በፊት የሰነዱን ትክክለኛነት ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ዋናው ሰነድ ወይም የተረጋገጠው ቅጂ የጠፋ፣ የተቃጠለ፣ ወይም ከአቅሙ በላይ በሆነ በሌላ በማናቸውም ምክንያት ማቅረብ ያልቻለ እንደሆነ የሰነዱን ይዘት ከዋናው ሰነድ ጋር በተመሳከረ ቅጂ ወይም በምስክር ማስረዳት ይችላል፡፡

፬. ከሰነዱ ይዘት ፣ ብዛት ወይም በሌላ ቴክኒካዊ ምክንያት የሰነዱን ይዘት መመርመር ለፍርድ ቤቱ አስቸጋሪ እንደሆነ ወይም በሰነዱ ግዙፍነት ምክንያት ፍርድ ቤት ሊቀርብ የማይችል እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ የሰነዱን ይዘት በምስክር ፣ በፎቶግራፍ ፣ወይም በተንቀሳቃሳሽ ምስል ማስረዳት ይችላል፡፡

፭. ሰነዱ ግልጽነት የጎደለው ወይም በይዘቱ እርስ በርሱ የሚጋጭ በሆነ ጊዜ ዐቃቤ ሕግ ስለይዘቱ በምስክር ማስረዳት ይችላል፡፡

፮. ዐቃቤ ሕግ አንድን የሰነድ ማስረጃ ዋጋ ለማሳጣት ወይም በሕግ ፊት የጸና አለመሆኑን ለማሳየት ማንኛውንም ማስረጃ በማቅረብ ማስረዳት ይችላል፡፡

፯. በዚህ አንቀጽ ከንዑስ አንቀጽ ፪ እስከ ፮ ከተዘረዘረው በቀር ዐቃቤ ሕግ በማስረጃነት የቀረበውን ሰነድ ይዘት በምስክር ማስረዳት አይችልም ፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፹፫ የአንድን ፍሬ ነገር መከሰት ስለማስረዳት</u>

፩.ዐቃቤ ሕግ በሕዝብ ወይም በንግድ መዛግብት መመዝገብ የነበረበት ፍሬ ነገር በዚሁ መዝገብ ውስጥ መኖሩን በማሳየት የፍሬ ነገሩን መከሰት ማስረዳት ይችላል፡፡

፪.ሆኖም ፍርድ ቤቱ በንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ፍሬ ነገሩ ተረጋግጧል ወይም ተስተባብሏል ከማለቱ በፊት የተጠቀሰው ምዝገባ በትክክል እንደሚከናወን ወይም መዝገቡ የተሟላ መሆኑ እንዲረጋገጥ ለማዘዝ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፩፻፹፩ የሕዝብ መዛግብትን ይዘት ትክክለኛነት ማረጋገጥ

ዐቃቤ ሕግ ያቀረበው ዋና ዋና ሁነቶችንና መሰል ፍሬ ነገርን ለመመዝገብ ሥልጣን ባለው የመንግሥት ተቋም የተመዘገበ የሕዝብ መዝገብ ይዘት ትክክለኛ ነው ተብሎ የሚገመተው ፦

፩. በሕግ በተቀመጠው ጊዜ ወይም ሁነቱ በተከሰተ ጊዜ ወይም ወዲያውኑ እንደተከሰተ የተመዘገበ እንደሆነ፣

፪. ሁነቱን ለመመዝገብ ሥልጣን በተሰጠው ሰው የተመዘገበ ከሆነ እና፣

፫. መዝገቡ የተሰረዘ፣ የተደለዘ ወይም ሌላ የሚያጠራጥር ነገር የሌለበት መሆኑ በፍርድ ቤቱ ሲረጋገጥ፣

ነው፡፡

አንቀጽ ፩፻፹፪ የመንግስት ሰነድ ይዘት ትክክለኛነት ማረጋገጥ

፩.ዐቃቤ ሕግ በማስረጃነት ያቀረበው የመንግስት ሰነድ ይዘት እምነት የሚጣልበት ትክክለኛ ማስረጃ እንደሆነ ይገመታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ፍርድ ቤቱ ተቃዋሚው ወገን ባቀረበው መቃወሚያ ወይም በራሱ አነሳሽነት የቀረበው የመንግሥት ሰነድ ይዘት ትክክለኛነት እንዲረጋገጥ ትእዛዛ ይሰጣል፡፡

አንቀጽ ፩፻፹፫ የንግድ መዝገብ ይዘትን ትክክለኛነት ማረጋገጥ

ዐቃቤ ሕግ በማስረጃነት ያቀረበው የንግድ ድርጅት ስለሚያከናውነው የንግድ ተግባር ሕግ በሚያዘው ዓይነት ወይም በድርጅቱ ልማድ መሠረት ተዘውትሮ የሚመዘገብበት የንግድ መዝገብ ይዘት ወይም በዚሁ መዝገብ የሚመዘገብ ፍሬ ነገር ትክክለኛ መሆኑ የሚረጋገጠው፡-

፩. ፍሬ ነገሩ በተከሰተ ጊዜ ወይም ከተከሰተ በኋላ ወዲያውኑ የተመዘገበ እንደሆነ፣

፪. ፍሬ ነገሩ በመዝገብ የሰፈረው ይህንኑ ፍሬ ነገር መመዝገብ መደበኛ ሥራው በሆነ ሰራተኛ እንደሆነ እና ፣

፫. ሰነዱ የተሰረዘ፣ የተደለዘ ወይም ሌላ የሚያጠራጥር ነገር የሌለበት መሆኑ ሲረጋገጥ ይሆናል፡፡

አንቀጽ ፪፻፹፮ የፊርማን ወይም የጽሑፍ ትክክለኛነትን ማረጋገጥ

፩. ዐቃቤ ሕግ በማስረጃነት ያቀረበው የተከሳሽ ወይም የምስክር የእጅ ጽሑፍ ወይም ፊርማ ትክክለኛነት እንደነገሩ ሁኔታ ፍርድ ቤቱ ከዚሁ ሰው ናሙና የእጅ ጽሑፍ ወይም ፊርማ ጋር በማነጻጸር፣ በራሱ ወይም ዐቃቤ ሕግ በሚያቀርበው ምስክር ወይም በልዩ አዋቂ ምርመራ እንዲረጋገጥ ማድረግ ይችላል፡፡

፪.ይህንንም ለማድረግ የተባለው ሰው ቀድሞ የጻፈው ወይም የፈረመው ሰነድ ካለ ዐቃቤ ሕግ እንዲያቀርብ ወይም ተከሳሹ ወይም ምስክሩ የተወሰኑ ቃላትን ወይም አኃዞችን እንዲጽፍ ወይም ፊርማ እንዲፈርም ፍርድ ቤቱ ሊያዘው ይችላል፡፡

አንቀጽ ፪፻፹፯ በማኅተም ወይም ፊርማ ላይ የሚወሰድ የሕሊና ግምት

፩. ፍርድ ቤቱ በዐቃቤ ሕግ በቀረበለት ሰነድ ላይ ያለ ፊርማ ወይም ማኅተም ትክክል ስለመሆኑና ማህተሙን ያተመው ወይም ፊርማውን የፈረመው ሰው ማህተሙን ባተመበት ወይም ፊርማውን በፈረመበት ጊዜ ሥልጣኑ በሚፈቅድለት ልክ እንዳከናወነው ይገመታል ፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም ፍርድ ቤቱ ተቃዋሚው ወገን ባቀረበው መቃወሚያ ወይም በራሱ አነሳሽነት የቀረበ ማኅተም ወይም ፊርማ ትክክለኛነት እንዲረጋገጥ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

አንቀጽ ፪፻፹፰ የሕሊና ግምት የሚወሰድበት ሰነድ

፩. ፍርድ ቤት በዐቃቤ ሕግ በማስረጃነት የቀረበ ፡-

(ሀ) በሕግ ሥልጣን በተሰጠው የመንግሥት አካል የተሠራና ለሕዝብ ይፋ የሆነ የቦታ ካርታ ወይም ፕላን ትክክለኛ መሆኑ፤

(ለ) በማንኛውም የውጭ መንግሥት የታተመ የፍርድ ውሳኔ ትክክለኛ መሆኑ፤

(ሐ) የሕዝብ ጉዳዮችን የሚመለከት ማንኛውም መጽሐፍ፣ ታትሞ የወጣ የቦታ ካርታ ወይም ቻርት ጽፎ ወይም አትሞ አወጣ የተባለው ሰው ተጻፈ ወይም ታተመ በተባለበት ጊዜና ቦታ የጻፈውና አትሞ ያወጣው ሰው መሆኑን፣

የሕሊና ግምት ይወስዳል፡፡

፪.በሕግ ሥልጣን ባለው አካል የተረጋገጠ በዐቃቤ ሕግ የቀረበ የሰነድ ማስረጃ በውስጡ ስለሚገኘው ይዘት ሙሉ ዕምነት የሚጣልበት በቂ ተደርጎ ይቆጠራል፡፡ ሆኖም ማንኛውም ዓይነት ተቃራኒ ማስረጃ ማቅረብ ይዘቱን መቃወም ይቻላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፺ በተከሳሽ እጅ የሚገኝ ሰነድ</u>

፩.ተከሳሽ በይዞታው ስር ያለውንና ዐቃቤ ሕግ በማስረጃነት የቆጠረውን የሰነድ ማስረጃ የማቅረብ ግዴታ ይኖርበታል፡፡

፪.ተከሳሽ በፍርድ ቤት እንዲያቀርብ የታዘዘውን ሰነድ ከእርሱ አቅም በላይ ባልሆነ ምክንያት ሳያቀርብ የቀረ እንደሆነ ይኸው ሲረጋገጥ ፍርድ ቤቱ በፍሬ ነገሩ ላይ የራሱን ግምት መውሰድ ይችላል፡፡ ሆኖም ወንጀሉን ከሚያቋቁሙት ፍሬ ነገሮች ላይ ፍርድ ቤቱ በማስረጃ ከሚረጋገጥለት ውጭ ማናቸውንም ግምት መውሰድ አይችልም፡፡

፫.ተከሳሽ የተጠየቀውን የሰነድ ማስረጃ ያላቀረበ እንደሆነ ወይም በሌላ ጊዜ ያቀረበው እንደሆነ ፍርድ ቤቱ እንደነገሩ ሁኔታ በማስረጃነት ላይቀበለው ወይም የራሱን ግምት ሊወስድ ወይም ተቀብሎ ሊመዝነው ወይም ከዚሁ ጋር በተያያዘ መስቀልኛ ጥያቄ እንዳይጠይቅ ሊከለክል ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፺፩ በሦስተኛ ወገን ይዞታ ስለሚገኝ ሰነድ</u>

ፍርድ ቤት በዐቃቤ ሕግ ጠያቂነት ለተያዘው ጭብጥ አግባብነት ያለው ማስረጃ በሦስተኛ ወገን ይዞታ ሥር ያለ ሰነድ እንዲቀርብ ለባለይዞታው ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

ንዑስ ክፍል ሦስት

የኤሌክትሮኒክ ማስረጃ

አንቀጽ ፪፻፺፪ በኤሌክትሮኒክ ማስረጃ የሚረጋገጥ ፍሬ ነገር

፩. ዐቃቤ ሕግ በጭብጥ የተያዘውን ፍሬ ነገር ወይም በጭብጥ ለተያዘው ፍሬ ነገር አግባብነት ያለውን ፍሬ ነገር በኤሌክትሮኒክ ማስረጃ ማስረዳት ይችላል፡፡

፪. በዚህ ሕግ ውስጥ "**የኤሌክትሮኒክ ማስረጃ**" ማለት ዳታን፣ የኤሌክትሮኒክ መዝገብን፣ ሥርዐትና መተግበሪያን ጨምሮ በማንኛውም መሣሪያ የተመዘገበ፣ የተከማቸ በሰው ወይም በኮምፒውተር ወይም በሌላ መሣሪያ ሊነበብ ወይም ሊታወቅ የሚችል ማስረጃን ያካትታል፡፡

አንቀጽ ፪፻፺፫ ስለ ኤሌክትሮኒክ ማስረጃ ትክክለኛነት

፩.አስተማማኝነቱ በተረጋገጠ የኤሌክትሮኒክ ዳታ የተመዘገበበት ወይም የተከማቸበት ሥርዐትን ተከትሎ የተገኘ የኤሌክትሮኒክ መዝገብ ትክክለኛ የኤሌክትሮኒክ ማስረጃ እንደሆነ ይገመታል፡፡

፪. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ በተከታታይ ሲሠራበት በቆየ አስተማማኝነት ባለው ዳታን ሲያከማች ወይም ሲመዘግብ ወይም መተግበሪያ የተከማቸ፣በቆየ ሥርዐት በመጠቀም ወደ ወረቀት ተቀይሮ ሊቀርብ ይችላል፡፡

፫. የኤሌክትሮኒክ መዝገብ ሥርዐትን ትክክለኛነት ለማረጋገጥ ባልተቻለ ጊዜ፣

(ሀ) ኮምፒውተሩ ወይም መሣሪያው በተግባር ሲሠራ መቆየቱን፣ ብልሽት ያጋጠመው ቢሆንም የኮምፒውተሩን ሥርዐት አስተማማኝነት የማያጓድለው መሆኑን፤

(ለ) የኤሌክትሮኒክ መዝገቡ እንዲመዘገብ የተደረገው ማስረጃውን ለማቅረብ ከሚፈልገው ወገን በተቃራኒ ባለው ሌላኛው ተከራካሪ ወገን መሆኑን ወይም፣

(ሐ) የኤሌክትሮኒክ መዝገቡ እንዲመዘገብ ወይም እንዲከማች ያደረገው ሰው ማስረጃውን ለማቅረብ በሚፈልገው ሰው ቁጥጥር ሥር ያለመሆኑና ምዝገባው ወይም ክምችቱ የተለመደውን ሥራ ተከትሎ የተፈፀመ መሆኑን፣

የሚያሳይ ማስረጃ በማቅረብ የማስረጃውን ትክክለኛነት ማረጋገጥ ይቻላል፡፡

፬. አንድን የኤሌክትሮኒክ ማስረጃ ትክክለኛነት ዋጋ ለማሳጣት ወይም እምነት የሚጣልበት አለመሆኑን በማንኛውንም ማስረጃ ማሳየት ይቻላል፡፡

፭.በዚህ አንቀጽ በንዑስ አንቀጽ ፬ መሠረት የማስረጃውን ትክክለኛነት ለማስተባበል መረጃው የተመዘገው የመረጃ ክምችት፣ የኤሌክትሮኒክ መዝገብ፣ ወይም መረጃው የተመዘገበበት ኮምፒዩተር፣ መሣሪያ፣ የመረጃ ሥርዓት ወይም መተግበሪያ ተቃራኒው ወገን እንዲያየው ወይም በባለሙያ እንዲያሳየው ይደረጋል፡፡

<u>ንዑስ ክፍል አራት</u>

<u>ኤግዚቢት</u>

<u>አንቀጽ ፪፻፺፬ ኤግዚቢት</u>

ዐቃቤ ሕግ ግዙፋዊነት ያለው ወይም የሌለው ማንኛውንም ነገር ለፍርድ ቤት እይታ በኤግዚቢትነት ሊያቀርብ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፺፭ የኤግዚቢትን ትክክለኛነት ማረጋገጥ</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ የሚያቀርበውን ኤግዚቢት ትክክለኛነት ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፪.ዐቃቤ ሕግ ያቀረበውን ኤግዚቢት ትክክለኛነት ለማስረዳት ኤግዚቢቱን የሚለዩና በኤግዚቢቱ ላይ የሚገኙ እንደ ልዩ ምልክትና የምርት መለያ ቁጥር የመሳሰሉ ነገሮች ማሳየት፣ የኤግዚቢቱን አሰባሰብ፣አጠባበቅና አቀራረብ በተመለከተ ምስክር ማስመስከር ይችላል፡፡

<u>ንዑስ ክፍል አምስት</u>

<u>የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ከተሰማ በኋላ በፍርድ ቤት የሚሰጥ ብይን</u>

<u>አንቀጽ ፪፻፺፮ የዐቃቤ ሕግ የማስረዳት ኃላፊነትና የማስረዳት ደረጃ</u>

፩. ዐቃቤ ሕግ ባቀረበው ክስ መሠረት ወንጀሉን የሚያቋቁሙ ሞራላዊና ግዙፋዊ ፍሬ ነገሮችን፣ ሌሎች በጭብጥ የተያዙ ወይም አግባብነት ያላቸውን ፍሬ ነገሮች ከምክንያታዊ ጥርጣሬ በላይ ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ በጭብጥ የተያዘ ፍሬ ነገር ወይም በጭብጥ ለተያዘው ፍሬ ነገር አግባብነት ያለው ፍሬ ነገር በዐቃቤ ሕግ ተረጋግጧል የሚባለው ዐቃቤ ሕግ የነገሩን ሁነት፣ መከሰት ወይም አለመከሰት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ በተደነገገው የማስረዳት መጠን ማረጋገጡን ፍርድ ቤቱ ሲያምን ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፪፻፺፯ የፍርድ ቤት ብይን</u>

፩. የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ተሰምቶ ካበቃ በኋላ ፍርድ ቤቱ ተከሳሽ የተከሰሰበትን ወንጀል ስለመፈጸሙ ከምክንያታዊ ጥርጣሬ በላይ አልተረጋገጠም ብሎ ሲያምን ተከሳሹ መከላከል ሳያስፈልገው በነፃ ያሰናብታል፡፡

፪. የዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ተሰምቶ ካበቃ በኋላ ፍርድ ቤቱ ተከሳሽ የተከሰሰበትን ወንጀል ስለመፈጸሙ ከምክንያታዊ ጥርጣሬ በላይ ተረጋግጧል ብሎ ሲያምን ተከሳሹ መከላከል ይገባዋል ያለውን ነጥብ ለይቶ መከላከያ ማስረጃውን እንዲያቀርብ ያዛል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ተከሳሹን በነጻ ሲያሰናብት ከእስር እንዲለቀቅ፣ እግድ እንዲነሳ፣ እሽግ እንዲነሳ፣ ዋስትና እንዲወርድ፣ በኤግዚቢት የተያዘ ዕቃ እንዲመለስ እና ሌላ ተገቢ የሆነ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

ምዕራፍ አራት

የተከሳሽ የመከላከያ ማስረጃ መስማት

አንቀጽ ፻፺፰ የተከሳሹ የክርክር መክፈቻ ንግግር

፩. ተከሳሹ ወይም ጠበቃው የክርክር መክፈቻ ንግግር ያደርጋል፡፡ በዐቃቤ ሕግ ማስረጃ ላይ ተረጋግጧል ወይም አልተረጋገጠም ብሎ የሚያምንበትን መከላከያና የሚያቀርበውን የማስረጃ ዓይነት ባጭሩ ይገልፃል፡፡

፪.በተከሳሹ የቀረበው የመከላከያ መግለጫ በጽሑፍ የሆነ እንደሆነ ፍርድ ቤት መከላከያ ማስረጃ ከሚሰማበት ቀጠሮ ከአስር ቀናት በፊት ለዐቃቤ ሕግ እንዲደርስ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫. ተከሳሹ የተከሳሽነት ቃሉን ብቻ ለመስጠት ወይም በራሱ ጉዳይ በምስክርነት ለመቅረብ ይችላል፡፡ ውሳኔውንም ተከሳሹ ወይም ጠበቃው በክርክር መክፈቻ ንግግሩ ለፍርድ ቤቱ ያስመዘግባል፡፡

አንቀጽ ፻፺፱ የተከሳሽን የመከላከያ ማስረጃ መስማት

፩.ተከሳሹ የምስክርነት ቃሉን ወይም የተከሳሽነት ቃሉን ሌሎች ምስክሮች ከመቅረባቸው በፊት ይሰጣል፡፡ ሆኖም በራሴ ጉዳይ የምስክርነት ቃሌን እሰጣለሁ ብሎ ያስመዘገበ ተከሳሽ መመስከሩን ለመተው ይችላል፡፡ በዚህ አግባብ ቃሉን የለወጠ ተከሳሽ በተለዋጭ የተከሳሽነት ቃሉን ለመስጠት አይችልም፡፡

፪.ተከሳሹ በራሱ ጉዳይ ላይ ምስክር ሆኖ ለመቅረብ የመረጠ እንደሆነ ቃለ-መኃላ ፈጽሞ ወይም እውነቱን ለመመስከር ማረጋገጫ ሰጥቶ ይመሰክራል፡፡ ዐቃቤ ሕጉም መስቀልኛ ጥያቄ ሊጠይቀው ይችላል፡፡ የሚሰጠውም ምስክርነት እንደማንኛውም የምስክር ቃል ይመዘናል፡፡

፫.ተከሳሹ የተከሳሽነት ቃሉን በሚሰጥበት ጊዜ ቃለ-መኃላ እንዲፈጽም ወይም እውነቱን ለመመስከር ማረጋገጫ እንዲሰጥ አይደረግም፤ በዐቃቤ ሕግም መስቀልኛ ጥያቄ አይጠየቅም፡፡ ሆኖም ፍርድ ቤቱ አንዳንድ ግልጽ ባልሆኑ ነገሮች ላይ የማብራሪያ ጥያቄ ብቻ ሊጠይቀው ይችላል፡፡

፬.ተከሳሹ የሚሰጠውን የተከሳሽነት ቃል ፍርድ ቤቱ በማስረጃነት አግባብ ነው ያለውን ዋጋ ይሰጠዋል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፪ በዐቃቤ ሕግ ወይም በፖሊስ እጅ የሚገኝ ማስረጃ</u>

፩. በምርመራ ወቅት የተሰበሰበ ተከሳሹ ነጻ መሆኑን ለማሳየት የሚረዳ በፖሊስ ወይም በዐቃቤ ሕግ የሚገኝ ማስረጃ ለተከሳሹ በመከላከያ ማስረጃነት እንዲጠቀምበት በራሳቸው ተነሳሽነት ወይም በተከሳሽ ጠያቂነት ዐቃቤሕግ መስጠት ይኖርበታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የተጠቀሰውን ማስረጃ ፖሊስ ወይም ዐቃቤ ሕግ በቂ ምክንያት ሳይኖራቸው ለተከሳሹ ለመስጠት ፈቃደኛ ካልሆነ፣ ፍርድ ቤቱ የራሱን ግምት ይወስዳል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፪፩ የተከሳሹ የማስረዳት ኃላፊነት</u>

፩.ተከሳሹ ባቀረበው መከላከያ የቀረበበትን ክስ ተከላክሎ ከወንጀሉ ነፃ ለመሆን በተከሰሰበትና ዐቃቤ ሕጉ ባረጋገጣቸው ወንጀሉን በሚያቋቁሙ ፍሬ ነገሮች ወይም ማስረጃዎች ላይ ምክንያታዊ ጥርጣሬ መፍጠር ይኖርበታል፡፡

፪.ተከሳሹ የተከሰሰበትን ወንጀል መፈጸሙን አምኖ ስለአፈጻጸሙ መብቱን ጠብቆ ወይም በሕግ የተደነገገና በወንጀል የማያስጠይቅ መሆኑን ጠቅሶ በመከራከር ያቀረበውን መከላከያ ለማስረዳት ላቀረባቸው ክርክሮች መሠረት የሆኑ ፍሬ ነገሮችን በፍትሐብሔር የማስረዳት መጠን ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፫.በጭብጥ የተያዘ ፍሬ ነገር ወይም በጭብጥ ለተያዘው ፍሬ ነገር አግባብነት ያለው ፍሬ ነገር በተከሳሽ ተስተባብሏል የሚባለው ተከሳሽ የፍሬነገሩን አለመሆን ወይም አለመፈጸም በዚህ አንቀጽ በተደነነገው የማስረዳት መጠን መረጋገጡን ፍርድቤቱ ሲያምን ይሆናል፡፡

አንቀጽ ፫፻፪ የዐቃቤ ሕግን ማስረጃ የሚመለከቱ ድንጋጌዎች ተፈፃሚነት

ከዚህ በላይ በምዕራፍ ሁለት ስለ ዐቃቤ ሕግ ማስረጃ በአጠቃላይ የተነገረው አግባብ ያለው ማሻሻያ ተደርጎበት የተከሳሽ መከላከያ ማስረጃን በሚመለከቱ ጉዳዮች ላይም ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የወል ድንጋጌዎች

አንቀጽ ፫፻፫ ተጨማሪ ማስረጃ

፩. ዐቃቤ ሕግ ወይም ተከሳሽ ማስረጃውን አጠቃሎ ያቀርባል፡፡ ከፍርድ በፊት በማናቸውም ጊዜ በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ ያልታወቀ ወይም በወቅቱ ያልተገኘ ተጨማሪ ወይም ድንገተኛ ማስረጃ ለፍርድ ቤት ሊቀርብ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የቀረበው ጥያቄ ለትክክለኛ ፍትህ አሰጣጥ ሳይሆን የነገሩን መሰማት ለማዘግየት የሆነ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ጥያቄውን አይቀበለውም፡፡

፫.ፍርድ ቤቱ ለትክክለኛ ፍትህ አሰጣጥ ይረዳል ብሎ ሲያምን በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ ያልቀረበ ማስረጃ እንዲቀርብለት ለማዘዝ ይችላል፡፡

፬. በዚህ አንቀፅ ንዑስ አንቀፅ ፫ መሠረት በፍርድቤት ትእዛዝ ተጨማሪ ማስረጃ የቀረበ እንደሆነ ምስክር ሲሆን ጥያቄ እንዲጠይቁ ፤ ሌሎች ማስረጃዎች ሲሆኑ አስተያየት እንዲሰጡበት ሊያደርግ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፫፻፬ አግባብነት ወይም ተቀባይነት የሌለው ማስረጃ ውጤት

ፍርድ ቤቱ በራሱ አስተያየት፣ በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሹ አመልካችነት የቀረበው ማስረጃ ተቀባይነት እንደሌለው ከተረዳ ማስረጃውን ውድቅ ያደርገዋል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፶፭ በማስረጃ ላይ ስለሚቀርብ መቃወሚያ</u>

፩.ዐቃቤ ሕግ ወይም ተከሳሽ በሚያቀርበው ማስረጃ ላይ ሌላኛው ወገን ማስረጃው አግባብነት ወይም ተቀባይነት የለውም ወይም ሌላ በሕግ የተመለከተ ድንጋጌ የተከተለ አይደለም በሚል መቃወሚያ በቃል ወይም በፅሑፍ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ በቀረበው መቃወሚያ ላይ ማስረጃውን ያቀረበው ወገን አስተያየት ተቀብሎ የመቃወሚያው አግባብነትና ተቀባይነት ላይ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፶፮ የክርክር ማቆሚያ ንግግር</u>

፩.የተከሳሽ የመከላከያ ማስረጃ ተሰምቶ እንዳበቃ ዐቃቤ ሕግና ተከሳሽ ግልፅና ዝርዝር የሆነ የክርክር ማቆሚያ ንግግር ያደርጋሉ፡፡

፪.ዐቃቤ ሕጉ በክርክር ማቆሚያ ንግግሩ ያቀረበውን ክስ፣ የጠቀሰውን ሕግ፣ ፍሬ ነገሩንና ያቀረበውን ማስረጃ እንዲሁም ተከሳሹ ያላስተባበለበትን ሁኔታ በመጥቀስ ጥፋተኛ ሊያስብሉ የሚችሉ ምክንያቶችን ይናገራል፡፡

፫. ተከሳሹ የዐቃቤ ሕጉን ክስና ማስረጃ እንዲሁም በመከላከያነት ያቀረበውን ማስረጃ በመጥቀስ ጥፋተኛ የማይባልበትን ምክንያት ያስረዳል፡፡ ተከሳሹም ሁልጊዜ የመጨረሻ ንግግር ያደርጋል፡፡

፬. ተከሳሾቹ ሁለትና ከዚያ በላይ የሆኑ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ በተለየ ካላዘዘ በቀር በክሱ ላይ ስማቸው በተጠቀሰበት ቅደም ተከተል ይናገራሉ፡፡

፭. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚቀርብ የክርክር ማቆሚያ ንግግር በቃል ወይም በጽሑፍ ሊቀርብ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፶፯ የሥርዐት ጉድለትን ማረም</u>

በማንኛውም የክርክር ደረጃ በሚሰጥ ትእዛዝ የሚፈጸም የሥነ-ሥርዐት ስህተት፣ በአጻጻፍ ምክንያት የሚፈጸም የስም፣ የቁጥር፣ መለያና ድምር ወይም ሌላ ማናቸውም ስህተት ሲያጋጥም በዐቃቤ ሕግ ወይም በተከሳሽ አመልካችነት

ወይም ፍርድ ቤቱ በራሱ አነሳሽነት ወይም ሌላ ያገባኛል በሚል ወገን አመልካችነት ይስተካከላል፡፡

ምዕራፍ አራት

ፍርድ እና ቅጣት

አንቀጽ ፫፻፰ ፍርድ

፩. ፍርድ ቤቱ የዐቃቤ ሕግንና የተከሳሹ የክርክር ማቆሚያ ንግግር ከሰማ በኂላ ፡-

(ሀ) ፍርድ ቤቱ ተከሳሽ የተከሰሰበትን ወንጀል በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፩ በተደነገገው አግባብ አልተከላከለም ብሎ ሲያምን የጥፋተኝነት ፍርድ ይሰጣል፡፡

(ለ) ፍርድ ቤቱ ተከሳሽ የተከሰሰበትን ወንጀል በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፩ በተደነገገው አግባብ ተከላክሏል ብሎ ሲያምን ተከሳሹን በነፃ ያሰናብተዋል፡፡

፪. ፍርዱም በጽሑፍ ሆኖ ፍርዱን በፈረደው ዳኛ ወይም ዳኞች ተፈርሞ በግልጽ ችሎት ይነበባል፡፡

አንቀጽ ፫፻፱ የፍርድ አፃፃፍ

፩.በዚህ ሕግ መሠረት የሚሰጥ ፍርድ በቅደም ተከተሉ፡-

(ሀ) የመዝገብ ቁጥር፣ ፍርዱ የተሰጠበትን ቀን፣ ወር፣ እና ዓመተምህረት፤ የፍርድ ቤቱን እና ፍርድ የፈረደውን ዳኛ ስም፤

(ለ) ክሱ በአጭሩ፣ እንደአስፈላጊነቱ ክሱ በቀረበበት ዐይነት፣ ቀድመው ውሳኔ ያገኙ ጉዳዮች በአጭሩ፤ የክርክሩ ጭብጥ፣ ጭብጡን ያስረዱ ማስረጃዎች አጭር መግለጫ፤

(ሐ) ፍርድ ቤቱ የተቀበላቸው ማስረጃዎች ከነምክንያቱ፣ ጭብጡን ያላስረዱ ማስረጃዎች፣ ፍርድ ቤቱ ያልተቀበላቸው ማስረጃዎች

ምክንያት፣ለድምዳሜ መሠረት የሆነው ዝርዝር የፍሬ ነገር፣የማስረጃና የሕግ ምክንያቶች፤

(መ) ፍርዱን፣ ጥፋተኛ የተባለ እንደሆነ የቅጣቱ አፈጻጸም፣ ነፃ የተባለ እንደሆነ በዋስትና ጉዳይ፣ ስለሚለቀቅበት ሁኔታ፣ ስለ እግድ፣ ስለተያዙ ንብረቶች እና መሰል ጉዳዮችን የተመለከቱ ልዩ ልዩ ትእዛዞች፤እና

(ሠ) ፍርዱን የሠጠው የዳኛ ፊርማ፤

መያዝ ይኖርበታል፡፡

፪. በማስረጃነት የቀረበ ምስል ወይም ሌላ በጽሑፍ ሊገለጽ የማይችል ማስረጃ በማጣቀሻ ሊገለጽ ይችላል፡፡

፫. በውሳኔ ውስጥ የሚካተተው ከፍርድ ድምዳሜ በመነሳት ተፈጻሚ ሊሆን የሚገባው የፍርድ አካል ብቻ ነው፡፡

፬. ለተለያዩ አካላት የሚገለጹ ጉዳዮች፣ የመዝገብን አስተዳደር የሚመለከቱ ጉዳዮች፣ የይግባኝ መብት የሚመለከቱ ጉዳዮች በትእዛዝ ሥር ይገለጻሉ፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፲ የቅጣት አስተያየት</u>

፩.ፍርድ ቤቱ የጥፋተኝነት ፍርድ የሰጠ እንደሆነ ዐቃቤ ሕግና ተከሳሹ የቅጣት አስተያየት እንዲያቀርቡ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. የግል ተበዳይ ስለደረሰበት ጉዳት ፍርድ ቤቱ በራሱ አነሳሽነት፣ በዐቃቤ ሕግ ወይም በግል ተበዳይ አመልካችነት ማጠቃለያ ሀሳብ እንዲሰጥ ሊፈቅድለት ይችላል፡፡

፫. ዐቃቤ ሕግ የቅጣት ማክበጃና ማቅለያ ምክንያቶችን በማስረጃ አስደግፎ በቃል ወይም በጽሑፍ ያቀርባል፡፡

፬. ተከሳሽ የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶቹን እንደአግባብነቱ በማስረጃ አስደግፎ በቃል ወይም በጽሑፍ ያቀርባል፡፡

፭.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ እና ፫ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ተከራካሪ ወገኖች ባቀረቧቸው የቅጣት ማክበጃና ማቅለያ ምክንያቶች እንዲሁም በቅጣቱ ላይ ክርክር ማቅረብ ይችላሉ፡፡

፮. ፍርድ ቤቱ ዐቃቤ ሕግና ተከሳሽ የቅጣት ማክበጃና ማቅለያ ምክንያቶችን በማስረጃ አስደግፎ ለማቅረብ የሚያስችላቸው በቂ ጊዜ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፲፩ የቅጣት ውሳኔ</u>

ፍርድ ቤቱ፡-

፩. የቅጣት አስተያየቱን መሠረት በማድረግ ማስረጃ ለመስማት ወይም ለመመርመር የሚያስፈልገውን ያህል አጭር ቀጠሮ ይሰጣል፡፡ ማስረጃ ሰምቶ ቅጣት ለመወሰን የሚሰጥ ቀጠሮ እጅግ ቢበዛ ከአሥራ አምስት ቀን መብለጥ የለበትም፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ቅጣቱን ለመወሰን ቀጠሮ ሲሰጥ ተከሳሽ በዋስ ወይም በማረፊያ ቤት እንዲቆይ ሊያዝ ይችላል፡፡

፫. ጥፋተኛው የተፈረደበት የወንጀል ድንጋጌ አማራጭ ቅጣቶችን የሚደነገግ ከሆነ በክርክሩ ወቅት ከባዱን የቅጣት አማራጭ ለመከተል የሚያስችል ምክንያት ካልተገኘ በቀር ቀላሉን የቅጣት አማራጭ ይከተላል፡፡

፬. ቅጣትን ሲወስን በሕግ አውጭው ለወንጀሉ ከተደነገገው መነሻ ቅጣት በመነሳት፣ የተቀበለውን የቅጣት ማክበጃ ምክንያት መሠረት በማድረግ ቅጣቱን አክብዶ ከደረሰበት ቅጣት በመነሳት የተቀበለውን የቅጣት ማቅለያ ምክንያት መሠረት በማድረግ ቅጣቱን አቅልሎ የሚፈጸመውን ቅጣት ይወስናል፡፡

፭.ልዩና ጠቅላላ የቅጣት ማክበጃ ምክንያቶች ተደራርበው ሲገኙ በመጀመሪያ በልዩ የቅጣት ማክበጃው ምክንያት ቅጣቱን አክብዶ ከደረሰበት ቅጣት በመነሳት በጠቅላላ የቅጣት ማክበጃ ምክንያት ቅጣቱን ያከብዳል፡፡

፮.ልዩና ጠቅላላ የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶች ተደራርበው ሲገኙ ቅጣቱን በማክበድ ከደረሰበት ቅጣት በመነሳት በመጀመሪያ በልዩ ማቅለያው ቅጣቱን ካቀለለ በኋላ ጠቅላላ የቅጣት ማቅለያ ምክንያቱን መሠረት በማድረግ ቅጣቱን ይወስናል፡፡

፯የቅጣቱ ውሳኔ የሚፈጸምበትን ሁኔታ በተለይም ቅጣቱን ለሚያስፈጽመው አካል ትእዛዝ እንዲተላለፍ እንዲሁም ተከሳሹ የይግባኝ መብት እንዳለው በመግለጽ በመዝገቡ ያሰፍራል፡፡

ስድስተኛ መጽሐፍ

የቅጣት አፈፃፀምና መሰየም

ምዕራፍ አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

አንቀጽ ፫፻፲፪ መርህ

፩. ቅጣትና የጥንቃቄ ርምጃ የሚፈጸመው የወንጀል ሕጉን ዓላማ ለማሳካት ሆኖ ቅጣቶቹና የጥንቃቄ ርምጃዎቹ ምንጊዜም ሰብዓዊ ክብርን በሚጠብቅ መልኩ መፈጸም ይኖርበታል፡፡

፪.በዚህ ሕግ በሌላ አኳኋን ካልተደነገገ በስተቀር ቅጣት እንደተወሰነ ይፈፀማል፡፡

አንቀጽ ፫፻፲፫ የቅጣት አፈጻጸም ትእዛዝ

ፍርድ ቤቱ የወሰነው ቅጣት፡-

፩.የሞት ቅጣት እንደሆነ ቅጣቱ ፀድቆ እስኪፈፀም ፍርደኛው በማረሚያ ቤት እንዲቆይ፣

፪. የእስራት ቅጣት እንደሆነ እስራቱን የሚያስፈፅመውን ማረሚያ ቤት በመለየት፣

፫.የገንዘብ መቀጮ እንደሆነ ወይም የእሥራት ቅጣትና የገንዘብ ቅጣት በአንድነት የተወሰነ እንደሆነ የገንዘቡን አከፋፈል ሁኔታ እና የሚያስፈፅመውን አካል በግልፅ በመለየት ፣ ወይም

፬.ሌሎች የቅጣት እና የአማራጭ መፍትሄ ርምጃዎች ከሆኑ አፈጻጻማቸውን በሚመለከት፣

ተገቢውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

ክፍል አንድ

የሞት ቅጣት አፈጻጸም

አንቀጽ ፫፻፲፬ የሞት ቅጣት ውሳኔ የሚፈጸምበት ሁኔታ

፩.የሞት ቅጣት ፍርድ የሰጠ ፍርድ ቤት ውሳኔውንና የመዝገቡን ግልባጭ ለጠቅላይ ፍርድ ቤት ማስተላለፍ ይኖርበታል፡፡ በፍርዱ ላይ ይግባኝ ከተባለበት ወይም ይግባኝ ያልተባለበትም እንደሆነ ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ አምስት ዳኞች በተሰየሙበት የውሳኔውን ትክክለኛነት አረጋግጦ አስፈላጊውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. ውሳኔውን በይግባኝ የሰጠው ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሆኖ ጉዳዩ ለሰበር ያልቀረበ እንደሆነ ውሳኔው በአምስት ዳኞች ታይቶ አስፈላጊው ትእዛዝ ይሰጥበታል፡፡

፫.ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የሞት ፍርዱ በጠቅላይ ፍርድ ቤት የመጨረሻ ውሳኔ የተሰጠበት መሆኑ፣ በይቅርታ ወይም ምህረት ያልተሻረ ወይም ያልተለወጠ መሆኑን በማረጋገጥ እንዲጸና ለርዕሰ ብሔሩ ያቀርባል፡፡

፬.በማንኛውም ምክንያት የሞት ፍርድ ሳይፈጸም ከሁለት ዓመት በላይ የቆየ እንደሆነ ወደ ዕድሜ ልክ ጽኑ እስራት ይቀየራል፡፡

አንቀጽ ፫፻፲፭ የሞት ቅጣት አፈጻጸምን ስለማገድ

በወንጀል ሕግ አንቀጽ ፻፲፱ በተመለከቱት ሁኔታዎች መሠረት የሞት ቅጣት አፈጻጸም ታግዶ እንዲቆይ ፍርዱን ለፈረደው ፍርድ ቤት ጥያቄ ሲቀርብ ፍርድ ቤቱ ማስረጃውን ሰምቶ ሊያግደው ይችላል፡፡

ክፍል ሁለት

የእስራት ቅጣት አፈጻጸም

አንቀጽ ፫፻፲፮ ቅጣት እንዲፈፀም የሚሰጥ ትእዛዝ

፩.ፍርድ ቤቱ ነጻነትን የሚያሳጣ ቅጣት የሚወስን እንደሆነ አፈጻጸሙ የሚጀምርበትን ቀን እና አስፈጻሚውን ለይቶ እንዲፈጸም ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪.ፍርደኛው የሌለ ወይም ጉዳዩ በሌለበት የታየ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ተይዞ ቅጣቱ እንዲፈጸም ለፖሊስ ትእዛዝ ያስተላልፋል፡፡

አንቀጽ ፫፻፲፯ የእስራት ቅጣት እንዲተላለፍ የሚቀርብ አቤቱታ

፩. ጥፋተኛ የተባለ ፍርደኛ የሚወሰንበት የእስራት ቅጣት አፈፃፀም ለሌላ ጊዜ እንዲተላለፍለት ጉዳዩን ለሚመለከተው ፍርድ ቤት አቤቱታ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪. ፍርደኛው የቅጣት አፈጻጸም ጊዜው እንዲተላለፍለት የሚያቀርበው አቤቱታ፡-

(ሀ) አቤቱታው የቀረበበትን ምክንያትና ማስረጃ፣ እና

(ለ) የቅጣቱ አፈጻጸም ለምን ያህል ጊዜ ሊተላለፍለት እንደሚገባ፣

ከቅጣት አስተያየት ጋር አብሮ ያቀርባል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ በቀረበው አቤቱታ ዐቃቤ ሕግ አስተያየቱን እንዲሰጥበትና አስፈላጊ ሲሆን ማስረጃውን ወይም የባለሙያ አስተያየት ከሰማ በኋላ ከቅጣት ውሳኔው ጋር አብሮ ውሳኔውን መስጠት ይኖርበታል፡፡

፬.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ መሠረት ፍርድ ቤቱ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፶፲፰ የእስራት ቅጣት ማስተላለፍ</u>

፩. የእስራት ቅጣት አፈፃፀም ጊዜ፣

(ሀ) ፍርደኛው በጠና ከመታመሙ የተነሳ በማረሚያ ቤት ቅጣቱን ለመፈጸም የማይችል መሆኑ በሐኪም ሲረጋገጥ ፍርድ ቤቱ ከሕመሙ እስኪድን አስፈላጊ ነው ብሎ ለሚወስነው ጊዜ፣

(ለ) አስራ ስምንት ወር ያልሞላው ሕጻን ያላት እናት ስትሆን ሕጻኑ ሠላሳ ወር ወር እስኪሞላው ድረስ፣

(ሐ) ነፍሰ ጡር እንደሆነች የእርግዝና ጊዜው እስከሚያበቃና ከወለደች በኋላ ሠላሳ ወር እስኪሆነው፣

(መ) ፍርዱ ከተሰጠበት ቀን በፊት ባለው ሁለት ሳምንታት ውስጥ ወላጁ፣ ልጁ ወይም የትዳር ጓደኛው የሞተ ወይም በጠና የታመመ እንደሆነ ከአስራአምስት ቀናት ላልበለጠ ጊዜ፣

(ሠ) ፍርዱ ከተሰጠበት ቀን ባለው አንድ ወር ጊዜ ውስጥ የትዳር ጓደኛው የወለደች ወይም ፍርድ ከተሰጠ በሚቀጥለው አንድ ወር ውስጥ የምትወልድ እንደሆነ እና ከተፈረደበት ሰው ሌላ ረዳት የሌላት እንደሆነ ከአንድ ወር ላልበለጠ ጊዜ፣

(ረ) ቤተሰቡን የሚንከባከብ ሌላ ሰው ከሌለና ባልና ሚስት በተመሳሳይ ጊዜ የተፈረደባቸው እንደሆነ ሚስት ወይም ከሁለቱም አንዱ ቀደም ብሎ የታሰረ እንደሆነ የተፈረደበት ሰው ለሦስት ወር ላልበለጠ ጊዜ፣

(ሰ) የቅጣቱ አፈጻጸም እንዲተላለፍለት የተጠየቀለት ምክንያት አጣዳፊ ወይም ወቅታዊ ለሆነ የግብርና ሥራ ወይም ባልታሰበ ምክንያት የተፈጠረ በአስቸኳይ ሊከናወን የሚገባው ሥራ እንደሆነ ከሦስት ወር ላልበለጠ ጊዜ፣

(ሸ) የተፈረደበት ሰው ቀደም ብሎ የጀመረው ሆኖ በሌላ ሰው ሊጠናቀቅ የማይችል ሥራ ወይም ጉዳይ ሲሆንና ሥራው ባለመጠናቀቁ ምክንያት ጉዳት የሚደርስ እንደሆነ ከአንድ ወር ላልበለጠ ጊዜ፣

(ቀ) የተፈረደበት ሰው የጀመረውን ትምህርት ወይም የተማረበትን ፈተና ለማጠናቀቅ እንደሆነና በሌላ ሁኔታ ማጠናቀቅ የማይቻል እንደሆነ ከስድስት ወር ላልበለጠ ጊዜ ወይም ለፈተናው የሚያስፈልገው ጊዜ፣

ሊተላለፍ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተመለከተው የቅጣት አፈፃፀም ሊተላለፍ የሚችለው ፍርድ ቤቱ እስከ አምስት ዓመት እስራት የተፈረደበት ፍርደኛ ለሕብረተሰቡ ደኅንነት አደጋ እንደማይሆን መረጋገጡን እና የእስራት ቅጣቱን መፈጸም በሚገባው ጊዜ እንዲጀምር ለማረጋገጥ የሚያስችለው በቂ ዋስትና የሚያቀርብና እንዲፈጽማቸው የታዘዙትን የጥንቃቄ ርምጃዎች የሚያከብር መሆኑን ሲያረጋግጥ ይሆናል፡፡

፫.ፍርደኛው የተላለፈውን የቅጣት ጊዜ በአግባቡ ጨርሶ የተመለሰ እንደሆነ የተላለፈው የቅጣት ጊዜ እንደ ተፈጸመ ቅጣት ይቆጠርለታል፡፡

አንቀጽ ፫፻፲፱ የተላለፈን ቅጣት ማቋረጥ

፩.በሚከተሉት ምክንያቶች የቅጣት መተላለፉ ቀሪ ሆኖ ቅጣቱ ይፈጸማል፡-

(ሀ) ፍርደኛው የተላለፈውን የእስራት ጊዜን ለሌላ ዓላማ ካዋለው፣

(ለ) ፍርደኛው በማንኛውም መንገድ ለሕዝብ ደኅንነት አደጋ መሆኑ ከተረጋገጠ ፣

(ሐ) ያመልጣል ተብሎ በበቂ ምክንያት የሚጠረጠር ከሆነ፣

(መ) ቅጣቱ እንዲተላለፍለት ያቀረበው ምክንያት የሌለ ወይም የተቋረጠ ወይም ሀሰተኛ ሆኖ የተገኘ እንደሆነ፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተላላፈለት ቅጣት ተቋርጦ እንዲፈጽም ትእዛዝ የተሰጠበት ፍርደኛ የተላለፈበት የእስራት ጊዜ ከዋናው ቅጣት አይታሰብለትም፡፡ ፍርድ ቤቱም ፍርደኛው አመክሮ እንዳይሰጠውና የዋስትና መብት እንዲከለከል ወይም የዋስትና ገንዘብ ወይም ንብረት ገቢ እንዲደረግ ሊወስን ይችላል፡፡

፫. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፲፰ የተላለፈው የእስራት ጊዜ ከተጠናቀቀ በኂላ የተላለፈውን የእስራት ቅጣቱ እንዲፈጸም በተወሰነበት ጊዜ መፈጸም ያልጀመረ እንደሆነ ቅጣቱ እንዲፈፀም ይደረጋል፣ በዋስትና የተያዘ ገንዘብ ወይም ንብረት ገቢ ይሆናል፡፡

ክፍል ሦስት

የገንዘብ ቅጣት

አንቀጽ ፫፻፳ የገንዘብ ቅጣት አፈጻጸም

፩. ፍርድ ቤቱ የገንዘብ መቀጮ የወሰነ እንደሆነ ተቀጪው መቀጮውን ወዲያውኑ ገቢ እንዲያደርግ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፪.ፍርደኛው የገንዘብ መቀጮውን ወድያውኑ ለመክፍል የማይችል ሲሆን ፍርድ ቤቱ በወንጀል ሕጉ በአንቀጽ ፺፫ እና ፺፬ በተደነገገው መሠረት መቀጮውን እንዲከፍል ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫.ዐቃቤ ሕግ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ ፍርድ ቤት የሰጠውን ትእዛዝ መፈፀሙን ተከታትሎ ያረጋግጣል፡፡

፬. የፍርደኛው ንብረቱ ተሸጦ ገቢ የሚደረገው ለቅጣቱ ተመጣጣኝ በሆነ ልክ ሆኖ ንብረቱ ከመሸጡ በፊት የቅጣት ገንዘቡን ገቢ ካደረገ የሽያጭ ሂደቱ ሊቋረጥ ይችላል፡፡

፭. የገንዘብ ቅጣት የተወሰነበት ፍርደኛ፣ ቅጣቱን መክፈል ባለመቻሉ ብቻ መታሰር አይገባውም፡፡

፫. ፍርደኛው ቅጣቱን መክፈል ካልቻለ ቅጣቱ ወደ ሥራ ወይም የግዴታ ሥራ እንዲለወጥ ፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፷፩ የክፍያ ቅደም ተከተል</u>

በሌላ ሕግ የተደነገገ ቢኖርም በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፷ (፬) መሠረት የፍርደኛው ንብረት የተሸጠ እንደሆነ ከሽያጭ የተገኘ ገንዘብ እንደ ቅደም ተከተሉ ንብረቱን ለማስተዳደርና ለሀራጅ ሽያጭ የወጣ ወጪ፣ ለተጎጂ እንዲከፈል የተወሰነ ካሳ እና ለገንዘብ መቀጮ ክፍያ ይውላል፡፡

<u>ክፍል አራት</u>
<u>የተጨማሪ ቅጣት አፈጻጸም</u>

<u>አንቀጽ ፫፻፷፪ ተጨማሪ ቅጣት</u>

፩.ፍርድ ቤቱ ተጨማሪ ቅጣት የወሰነ እንደሆነ ስለቅጣቱ አፈጻጸም ግልጽ ትእዛዝ መስጠት ይኖርበታል፡፡

፪.ተጨማሪ ቅጣቱ በፍርድ ቤቱ ወዲያውኑ የሚፈጸም ቅጣት ዐይነት ሲሆን እንደተወሰነ በፍርድ ቤት ይፈፀማል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፷፫ ተጨማሪ ወይም የጥንቃቄ ርምጃዎችን ስለማሳወቅ</u>

ፍርድ ቤቱ በፍርደኛው ላይ ተጨማሪ ቅጣት ወይም የጥንቃቄ ርምጃዎችን ሲወስን ይኸው እንዲፈጸም አግባብ ላለው አካል ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፷፬ ንብረትን መውረስ</u>

፩.ፍርድ ቤት የጥፋተኝነት ውሳኔ የሰጠ እንደሆነ በዚህ ሕግ መሠረት የታገደ እና በሕግ እንዲወረስ የተደነገገ ንብረት እንዲወረስ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. ፍርድ ቤት ንብረት እንዲወረስ የወሰነ እንደሆነ ስለአወራረሱና ስለ አስተዳደሩ ትእዛዝ መስጠት ይኖርበታል፡፡

፫. እንዲወረስ ትእዛዝ የተሰጠበት ንብረት እንዲለቀቅለት መብት ወይም ጥቅም አለኝ የሚል ሰው ለፍርድ ቤት ማመልከት ይችላል፡፡ የሚቀርበው ማመልከቻ በጹሑፍ ሆኖ አመልካቹ በንብረቱ ላይ ያለውን መብት ከሚያረጋግጥ ማስረጃ ጋር ተያይዞ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

፬. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ መሠረት የቀረበውን አቤቱታ መርምሮ ውሳኔ እስኪሰጥ ድረስ የመውረስ ትእዛዙን ታግዶ እንዲቆይትእዛዝ መስጠት ይችላል፡፡

፭. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ እና ፬ አመልካቹ ላቀረበው ጥያቄ ዐቃቤ ሕግ መልስ እንዲሰጥበት ካደረገ በኂላ አግባብነት ያለውን ሕግና ማስረጃ መሠረት በማድረግ ውሳኔ መስጠት ይኖርበታል፡፡

፮.ንብረት እንዲወረስ ውሳኔ ከተሰጠ በኂላ፡-

- (ሀ) በወንጀሉ ድርጊት የተገኘ ሌላ ንብረት የተገኘ እንደሆነ፣
- (ለ) ንብረቱ በተገኘበት እንዲወረስ ትእዛዝ የተሰጠበት ካልሆነ፣
- (ሐ) ውሳኔ በተሰጠበት ጊዜ የንብረቱ መኖር ከዕውቅናው ውጭ መሆኑና ንብረቱን ለማግኘት ጥረት ማድረጉን ዐቃቤ ሕግ ካስረዳ፣
- (መ) የንብረቱ ዝርዝር ያልቀረበው ከዐቃቤ ሕግ ዕውቅና ውጭ በሆነ ስሕተት በመሰራቱ ወይም በተከሳሽ ማታለል ወይም ማጭበርበር ከሆነ፣

ንብረቱ እንዲወረስ በአቤቱታ ሊቀርብ ይችላል፡፡

፯. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፮ የሚቀርበው የንብረት ይወረስ ጥያቄ ውሳኔ እንደተሰጠ ወይም ንብረቱ እንደተገኘ ወዲያውኑ መቅረብ ይገባዋል፡፡

አንቀጽ ፫፻፳፭ ይቅርታ

፩.ፍርድ ቤቱ ፍርደኛው ጥፋቱን አምኖ ተበዳዩን ወይም ስለ እሱ ባለመብቶች የሆኑትን በግልጽ ይቅርታ እንዲጠይቅ የወሰነ እንደሆነ የአካባቢውን ልማድ ግምት ውስጥ በማስገባት፡-

(ሀ) ጥፋተኛው በእነማን ፊት ይቅርታ መጠየቅ እንዳለበት፣

(ለ) ይቅርታ የሚፈጸምበት ቦታና ጊዜ፣

(ሐ) አስፈላጊ እንደሆነ ይቅርታ በሚፈጸምበት ቦታ መገኘት ያለበት የመንግሥት አካል፣

በመለየት ይቅርታ እንዲጠይቅ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪.ፍርድ ቤት ፍርደኛው በእሥር ላይ ያለ ከሆነ ማረሚያ ቤት የይቅርታ ሥርዐቱን እንዲያስፈጽም እና ይህንኑ ሥርዐት ሳይፈጽም በአመክሮ ሊለቀቅ እንደማይገባ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫.ፍርድ ቤት አስፈላጊ ሆኖ ሲያገኘው ይቅርታው እንደአግባብነቱ በመገናኛ ብዙኃን ወይም ሌሎች አመች መንገድ እንዲገለጽ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

ክፍል አምስት

ቅጣትን ስለመለወጥ

አንቀጽ ፫፻፳፮ የቅጣት ትእዛዝን መለወጥ

፩.ቅጣትን ወይም የጥንቃቄ ርምጃን የወሰነው ፍርድ ቤት በወንጀል ሕግ አንቀጽ ፻፷፬ መሠረት ቅጣትን ወይም የጥንቃቄ ርምጃውን ሊለውጠው ይችላል፡፡

፪.በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን በተመለከተ የሚሰጥ ቅጣት ወይም የጥንቃቄ ርምጃ በዚህ ሕግ መሠረት ሊለወጥ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፫፻፳፯ የማመልከቻ አቀራረብና ውሳኔ

፩. ዐቃቤ ሕግ፣ ፍርደኛ ወይም ቅጣቱን ወይም የጥንቃቄ ርምጃው እንዲያስፈጽም፣ ወይም አፈጻጸሙን እንዲቆጣጠር የተፈቀደለት ሰው ወይም

ተቋም የበላይ ኃላፊ ለፍርድ ቤት በጽሑፍ ወይም በሌላ ዘዴ ቅጣቱ እንዲለወጥ ማመልከት ይችላል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ለቀረበው ማመልከቻ አስፈላጊውን ማጣራት በማድረግ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፫. ፍርደኛው ቅጣቱን ከወሰነበት ፍርድ ቤት የአስተዳደር ወሰን ሥልጣን ውጭ በሆነ ማረሚያ የሚገኝ እንደሆነ የተቀጣበትን ወንጀል ለማየት የሥረ- ነገር የዳኝነት ሥልጣን ያለው ፍርደኛው በሚገኝበት ቦታ የሚገኝ ፍርድ ቤት በወንጀል ሕግ ከአንቀጽ ፪፻፪ እስከ ፪፻፮ በተመለከቱት ድንጋጌዎች መሠረት ቅጣቱ እንዲቀየር ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

<u>ክፍል ስድስት</u>
<u>አማራጭ ቅጣት</u>

<u>አንቀጽ ፫፻፷፰ መርህ</u>

፩.ፍርድ ቤት በራሱ አስተያየት ወይም በፍርደኛው ጥያቄ በዚህ ሕግ በተደነገገው መሠረት በዋና ቅጣት ምትክ አማራጭ ቅጣትን መወሰን ይችላል፡፡ በሕግ በሌላ ሁኔታ ካልተደነገገ በስተቀር የሚወሰነው አማራጭ ቅጣት በስራ ወይም በግዴታ ሥራ የሚፈጸም ይሆናል፡፡

፪.ፍርድ ቤት አማራጭ ቅጣት የሚወስነው የቅጣት ዓላማን ይበልጥ ያሳካል ብሎ ሲያምን እና ፍርደኛው፡-

(ሀ) ጥፋተኛ የተባለበት ወንጀል ከሦስት ዓመት በማይበልጥ ቀላል እስራት ወይም በገንዘብ ብቻ የሚያስቀጣ ወይም ከሦስት ዓመት በማይበልጥ በቀላል እስራትና በገንዘብ የሚያስቀጣ ወንጀል ከሆነ፣

(ለ) ጤንነቱ ተመርምሮ የጉልበት ሥራ መሥራት መቻሉ ሲረጋገጥ፣ እና

(ሐ) ከእስራት ይልቅ በጉልበት ሥራ ቢቀጣ ለሕብረተሰቡ አደገኛ አለመሆኑ

ሲረጋገጥ ነው፡፡

፫.አማራጭ ቅጣት ተፈጻሚ የሚሆነው በተፈጥሮ ሰው ላይ ብቻ ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፷፱ በውሳኔ የሚገለጹ ጉዳዮች</u>

፩.ፍርድ ቤት የአማራጭ ቅጣት ውሳኔ ሲሰጥ እንደነገሩ ሁኔታ፡-

(ሀ) የቅጣቱ ዐይነት፣ የሚፈፀምበት ቦታ እና የሚቆይበት ጊዜ ፣

(ለ) ከተወሰነ ቦታ ውጭ መሥራት ስለመቻሉ፣

(ሐ) የግል ነፃነቱ የሚገደብ እንደሆነ የገደቡ አግባብና ጊዜ፣

(መ) ፍርደኛው ቁጥጥር ሊደረግበት የሚገባ ስለመሆኑ እና የሚቆጣጠረውን አካል፣

(ሠ) ከሥራው ፍሬ ፍርደኛው ስለሚያገኘው ገቢ እና ለመንግሥት ገቢ ስለሚሆነው የገንዘብ መጠን፣ እና

(ረ) ተቋማት ወይም ግለሰቦች የጉልበት ሰራተኛ ሲቀጥሩ ቅድሚያ ለታራሚ ሊሰጡ እንደሚገባ፣

በውሳኔው ላይ በግልጽ ማስፈር ይኖርበታል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ ፍርደኛው ቅጣቱን በሚፈጽምበት ጊዜ እንደነገሩ ሁኔታ በማሕበራዊ ሳይንስ፣ በሥነ-ልቦና ወይም በሌላ ባለሙያ ድጋፍና ክትትል እንዲደረግለት ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፫.ፍርድ ቤቱ ፍርደኛው አማራጭ ቅጣት አፈፃፀሙን ጥሶ የተገኘ እንደሆነ ቅጣቱ በቀረው ጊዜ ልክ ወደ ቀላል እስራት እንዲለወጥ ያዛል፡፡

፬. ከፍርደኛው ግዴታ ሥራ መንግስት የሚያገኘው ገቢ ከአንድ ሦስተኛ መብለጥ የለበትም፡፡

አንቀጽ ፫፻፴ አማራጭ ቅጣትን ማቋረጥ

፩. ፍርድ ቤት፡-

(ሀ) ፍርደኛው ግዴታውን ጥሶ የተገኘ እንደሆነ፣

(ለ) ፍርደኛው ያለበት ኢኮኖሚያዊ ሁኔታ ወይም የቤተሰብ ኃላፊነቱ የቅጣቱን መፈጸም እንዲያቋርጥ ያስገደደው እንደሆነ፣ ወይም

(ሐ) አሳማኝ ነው ባለው ሌላ ምክንያት፣

በራሱ ተነሳሽነት ወይም በማንኛውም ሰው አመልካችነት የአማራጭ ቅጣቱ እንዲቋረጥ ሊወስን ይችላል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የቅጣቱ መፈጸም ሲቋረጥ ፍርድ ቤት እንደ ነገሩ ሁኔታ ቅጣቱ እንዲፈጸም፣ እንዲሻሻል ወይም በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፲፰ መሠረት ለሌላ ጊዜ ተላልፎ እንዲፈጸም ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፫፻፴፩ የአማራጭ ቅጣት አስፈፃሚ አካል

የአማራጭ ቅጣት አስፈጻሚ አካላት በሕግ ይቋቋማሉ፡፡

ክፍል ሰባት

ስለመሰየም

አንቀጽ ፫፻፴፪ ዓላማ

የመሰየም ዓላማ የፍርደኛው መልካም ስም እንዲመለስ ማድረግ ነው፡፡

አንቀጽ ፫፻፴፫ የመሰየም ሥነ-ሥርዐት

፩. የተቀጣ ወይም ይቅርታ የተደረገለት ሰው የመሰየም ጥያቄ በወንጀል ሕጉ መሠረት ሊያቀርብ ይችላል፡፡ ጥያቄ የቀረበለት ፍርድ ቤትም፡-

(ሀ) የመሰየም ውሳኔ ከመስጠቱ በፊት ጉዳዩ እንዲጣራ ወይም ተጨማሪ ማስረጃ እንዲቀርብ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

(ለ) ጥያቄውን የተቀበለው እንደሆነ በወንጀል ሕግ አንቀጽ ፪፻፴፫ እና ፪፻፴፬ በተደነገገው መሠረት እንዲፈጸምና የተሰረዘው ቅጣት፣ የተሰያሚው ስም በጥፋት ተመዝግቦበት ከነበረው የወንጀለኞች መዝገብ ላይ እንዲፋቅ አግባብ ላላቸው አካላት ትእዛዝ ይሰጣል፡፡ እንደአአስፈላጊነቱ በግልጽ ችሎት ሊነበብ፣ በአደባባይ ወይም በብዙሃን መገናኛ ሊነገር ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የሚሰጥ ውሳኔ በጽሑፍ ሆኖ ምክንያቱ መገለጽ ይኖርበታል፡፡

ሰባተኛ መጽሐፍ

ፍርድን እንደገና ማየት፣ ይግባኝና ሰበር

ምዕራፍ አንድ

ተከሳሽ በሌለበት የተካሄደን የፍርድ ሂደት እንደገና ስለማየት

አንቀጽ ፫፻፴፬ ማመልከቻ ማቅረብ

፩. በወንጀል ተከሶ በሌለበት የተፈረደበት ሰው ፍርዱ ውድቅ እንዲሆንለት ፍርዱን ለሰጠው ፍርድ ቤት ምክንያቱን በመዘርዘር ማመልከት ይችላል፡፡

፪. ማመልከቻው ሊቀርብ የሚችለው አመልካቹ ፍርዱን ባወቀ ወይም በዚህ ሕግ በበ አንቀጽ ፪፻፳፮ በተመለከተው አግባብ ከአቅሙ በላይ የሆነው ምክንያት በተወገደ በሠላሳ ቀን ውስጥ ነው፡፡

አንቀጽ ፫፻፴፭ በማመልከቻው ላይ የሚሰጥ ትእዛዝ

፩.ፍርድ ቤቱ ማመልከቻው በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፴፬ መሠረት መቅረቡን ካረጋገጠ በኋላ ጉዳዩ የሚሰማበትን ቀን በመወሰን ዐቃቤ ሕግ መልስ እንዲሰጥ የማመልከቻውን ግልባጭ ከመጥሪያ ጋር እንዲደርሰው ያደርጋል፡፡

፪. አመልካች በሌለበት የሞት ወይም የእሥራት ቅጣት የተወሰነበት እንደሆነ የቀረበው ማመልከቻ ውሳኔ እስከሚሰጥበት ድረስ በማረሚያ ቤት እንዲቆይ ፍርድ ቤቱ ያዛል፡፡

፫. አመልካች በሌለበት የገንዘብ ቅጣት የተወሰነበት እንደሆነ የቀረበው ማመልከቻ ውሳኔ እስከሚሰጥበት ድረስ ገንዘቡን በአደራ እንዲያስቀምጥ ወይም ዋስ እንዲጠራ ፍርድ ቤቱ ያዛል፡፡

፬.ፍርድ ቤት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ጉዳዩ እንዲሰማ ቀጠሮ በሰጠበት ቀን አመልካቹ ያለበቂ ምክንያት የቀረ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ማመልከቻውን ውድቅ ያደርጋል፤ ውሳኔውም የመጨረሻ ይሆናል፡፡

፭.ዐቃቤ ሕጉ እና አመልካቹ የቀረቡ እንደሆነ አመልካቹ ማመልከቻውን መሠረት በማድረግ በቃል ያስረዳል፤ ዐቃቤ ሕግም መልስ ይሰጣል፡፡ ፍርድ ቤቱ አስፈላጊ ነው ብሎ ሲያምን አመልካቹ የመልስ መልስ እንዲሰጥ ሊያደርግ ይችላል፡፡

፮.ፍርድ ቤቱ የዐቃቤ ሕግንና የአመልካቹን ክርክር ከሰማ በኋላ የአመልካቹ ጥያቄ ተቀባይነት ያለው ወይም የሌለው መሆኑን ይወስናል፡፡ የአመልካቹ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው መሆኑን ከተረዳ ጥያቄውን ውድቅ በማድረግ መዝገቡን ዘግቶ የተሰጠ ፍርድ እንዲፈጸም ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፯. አመልካቹ ቀርቦ ሊከራከር ያልቻለው በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፻፳፰ በተደነገገው መሠረት መጥሪያ ያልደረሰው ወይም መጥሪያ ደርሶት ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት መሆኑን ካስረዳ ፍርድ ቤት እንደአግባብነቱ የተሰጠ ፍርድ፣ ውሳኔ ወይም ትእዛዝ ተነስቶ ጉዳዩ በሌላ ዳኛ ወይም ፍርድ ቤት እንደገና እንዲታይ ይመራዋል፡፡ ጉዳዩ የተመራለት ዳኛ ወይም ፍርድ ቤት ክርክሩን ሰምቶ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

<u>ምዕራፍ ሁለት</u>

<u>ይግባኝ</u>

<u>አንቀጽ ፫፻፴፮ ዓላማ</u>

የይግባኝ ዓላማ፡-

፩. በሥር ፍርድ ቤት በተሰጠ ትእዛዝ ወይም ፍርድ ላይ የተከሳሽን ይግባኝ የማቅረብ ሕገ መንግሥታዊ መብት ለማረጋገጥ፤

፪. በሥር ፍርድ ቤት የተፈጸመ የሕግ ወይም የፍሬ ነገር ስሕተትን ለማረም፤

፫. ወጥ ወይም ተቀራራቢ የሆነ የሕግ አተረጓጐም እንዲኖር ለማድረግ፤

የሚፈጸም ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፴፮ ይግባኝ ማቅረብ</u>

ማንኛውም ይግባኝ ጠያቂ ይግባኝ ከመጠየቁ በፊት በሥር ፍርድ ቤት መፍትሄ ማግኘት የሚገባው እንደሆነ ይህንን ሥርዐት ሳይፈጽም ይግባኝ ማቅረብ አይችልም፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፴፯ ይግባኝ ስለሚያቀርቡ ሰዎች</u>

፩. በወንጀል ጉዳይ ላይ በተሰጠ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትእዛዝ ላይ ይግባኝ ማቅረብ የሚችለው ዐቃቤ ሕግ፣ ፍርደኛ ወይም ጠበቃው ብቻ ይሆናል፡፡

፪. ከወንጀል ክስ ጋር ተያይዞ በቀረበ የፍትሐብሔር ክስ ላይ በተሰጠ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትእዛዝ ላይ ይግባኝ ማለት ይቻላል፡፡ ይግባኝ ማለት የሚችለው እንደነገሩ ሁኔታ ዐቃቤ ሕግ፣ ተጎጂ፣ ፍርደኛ፣ ጠበቃው ወይም ሌላ በፍትሐብሔር ሕግ ይግባኝ እንዲያቀርብ መብት የተሰጠው ሰው ነው፡፡

፫. ይግባኝ የሚቀርበው በይግባኝ የወንጀል ጉዳዩን ለማየት ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፴፰ ይግባኝ የሚባልባቸው ጉዳዮች</u>

፩.በዚህ ሕግ ሌሎች ድንጋጌዎች ላይ የተመለከተው እንደተጠበቀ ሆኖ ማንኛውም ተከራካሪ ወገን፡-

(ሀ) ከፍርድ በፊት በማንኛውም ሁኔታ ለዘለቄታ መዝገብ በሚያዘጋ ትእዛዝ ፣

(ለ) የተከሳሽ የዋስትና መብትን በመፍቀድ ወይም በመከልከል በሚሰጥ ውሳኔ፣

(ሐ) በተከሳሹ የጥፋተኝነት ወይም ነፃ የማለት ፍርድ፣ እና

(መ) በቅጣት ዐይነትና መጠን፣

ላይ ይግባኝ የማቅረብ መብት አለው፡፡

፪.ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት የጥፋተኝነት ውሳኔን አጽንቶ ቅጣቱን የለወጠ ወይም ቅጣቱን አጽንቶ ጥፋተኛ ነው የተባለበትን ውሳኔ የለወጠ እንደሆነ ጥፋተኛ ነው በተባለበት ወይም ቅጣቱ እንዲለወጥ በተወሰነበት ላይ ብቻ ሁለተኛ ጊዜ ይግባኝ ማለት ይችላል፡፡

፫.ተከሳሽ በሌለበት በተፈረደው ጉዳይ ወደ ክርክር ለመግባት በቀረበ አቤቱታ ላይ በቂ ምክንያት ወይም ከአቅም በላይ የሆነ ምክንያት ባለመኖሩ አቤቱታው ተቀባይነት ያላገኘ እንደሆነ ስለጥፋተኝነት ፍርድ ወይም ስለቅጣት መጠን ይግባኝ ሊቀርብ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፵ ይግባኝ የማይባልባቸው ጉዳዮች</u>

<u>፩</u>. ይግባኝ፡-

(ሀ) በዚህ ሕግ በተቃራኒው ካልተደነገገ በስተቀር በዕርቅ ወይም በድርድር ወይም በሌላ አማራጭ የመፍትሔ ሥርዐት ባለቀ ጉዳይ፣

(ለ) ማስረጃ በመቀበል ወይም ባለመቀበል በሚሰጥ ትእዛዝ፣

(ሐ) ጉዳዩን የሚሰማው ፍርድ ቤት በክርክሩ ሂደት መዝገቡ ሳይዘጋ በሚሰጠው ትእዛዝ ወይም መዝገቡን በዘላቂነት በማያዘጋ ትእዛዝ፣

(መ) ተከሳሹ ጥፋቱን ያመነ እንደሆነ በእምነት ቃሉ መሠረት የተሰጠ የጥፋተኝት ውሳኔ፣

(ሠ) ተከሳሽ በሌለበት በተወሰነ ጉዳይ ወደ ክርክር እንዲገባ በቀረበ ጥያቄ በሚሰጥ ትእዛዝ፤

(ረ) የይግባኝ ማስፈቀጃ ተቀባይነት የለውም በማለት በሚሰጥ ውሳኔ፣

(ሰ) ፍርድን እንደገና የማየት ጥያቄ ተቀባይነት የለውም በማለት በሚሰጥ ትእዛዝ ወይም ውሳኔ፣

(ሸ) በዚህ ሕግ መሠረት በቀረበ የመሰየም ጥያቄ ላይ የተሰጠ ውሳኔ፣

(ቀ) በደንብ መተላለፍ ጉዳዮች፣

ላይ ሊቀርብ አይችልም፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም የመጨረሻ ውሳኔ ተሰጥቶ መዝገብ የተዘጋ እንደሆነ ይግባኝ በሚባልባቸው ጉዳዮች ላይ ለይግባኝ ምክንያቶች ሆነው ሊቀርቡ ይችላሉ፡፡

አንቀጽ ፫፻፵፩ የቅጣት ውሳኔ ማገድ

፩.ፍርደኛው ይግባኙ ከመቅረቡ በፊት የቅጣት ውሳኔ እንዲታገድ ፍርዱን ለሰጠው ችሎት ፍርዱ፣ ውሳኔው፣ ብይኑ ወይም ትእዛዙ ከተሰጠ ከሦስት ተከታታይ የሥራ ቀናት ውስጥ ማመልከት ይችላል፡፡

፪. የቅጣት ውሳኔውን የሰጠው ችሎት ውሳኔው እንዳይፈጸም ከሰባት ተከታታይ ቀናት ላልበለጠ ጊዜ ሊያግደው ይችላል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት የእግድ ትእዛዝ የሚሰጠው የእግድ ጥያቄው ሳይዘገይ መቅረቡ እና ፍርዱ፣ ውሳኔው ወይም ትእዛዙ ቢፈጸም የማይተካ ጉዳት ይደርሳል ተብሎ የታመነ መሆኑ ሲረጋገጥ ብቻ ይሆናል፡፡

፬. ስለ ካሣ ወይም ኪሣራ ወጪ የተሰጠ ፍርድ ከመፈጸም አይታገድም፡፡

አንቀጽ ፫፻፵፪ የይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ስልጣን

፩.ፍርደኛው ይግባኝ ከመሰማቱ በፊት በማንኛውም ጊዜ ወይም ይግባኙ በሚሰማበት በማናቸውም ጊዜ ፍርዱ፣ ውሳኔው፣ ብይኑ ወይም ትእዛዙ እንዲታገድ ለይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ማመልከት ይቻላል፡፡ ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤትም የቀረበውን አቤቱታ ተመልክቶ ተገቢ የመሰለውን ትእዛዝ ወዲያውኑ ይሰጣል፡፡

፪.ፍርደኛው ይግባኙ እስኪወሰን ድረስ በዋስትና ወረቀት የተለቀቀ እንደሆነ የእስራቱ ቅጣት የይግባኙ ፍርድ ቤት ውሳኔ እስኪሰጥ ድረስ አይጀመርም፡

፫. ዐቃቤ ሕግ የተያዘ ንብረት፣ ገንዘብ ወይም ኤግዚቢት እንዳይመለስ ለይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ጥያቄ ያቀረበ እንደሆነ በይግባኝ ጥያቄው ላይ ውሳኔ እስኪሰጥ ድረስ በተከሳሹ፣ በተያዘው ንብረት ወይም በገንዘብ ወይም ኤግዚቢት ላይ በሥር ፍርድ ቤት የተሰጠው ውሳኔ ሳይፈጸም እንዲቆይ ፍርድ ቤቱ ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፬.ይግባኝ የተባለበት ፍርድ ቤት እንዲፈጸሙ ለጥንቃቄ የሰጣቸው ትእዛዞች ይግባኝ የተባለባቸው ቢሆኑም መፈጸም አለባቸው፡፡

፭.ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ጉዳዩን መርምሮ ወደ ነገሩ ለመግባት በቂ ምክንያት አለ ብሎ ሲያምን እና የሥር ፍርድ ቤት ፍርድ ፣ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትእዛዝ ቢፈጽም የማይተካ ጉዳት ይደርሳል ብሎ ሲያምን፣ የእግድ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

<u>**አንቀጽ ፫፻፵፫ ሰነድ ፣ ግልባጭ ወይም መረጃ ማግኘት**</u>

፩.በሌላ ሕግ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ መብት ወይም ጥቅም አለኝ የሚል ሰው መዝገቡ ውስጥ የሚገኝን ሰነድ ወይም የሰነድ ግልባጭ ወጪውን ችሎ በማንኛውም ጊዜ ማግኘት ይችላል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ ዐቃቤ ሕግ፣ ፍርደኛው፣ ጠበቃው፣ የወንጀል ተጎጂ ወይም ሌላ ባለመብት የሚጠይቀውን ግልባጭ ወድያውኑ መስጠት ይኖርበታል፡፡

<u>**አንቀጽ ፫፻፵፬ የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ**</u>

፩.ማንኛውም በፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትእዛዝ ቅር የተሰኘ ተከራካሪ ወገን ይግባኝ ማለት ሲፈልግ የይግባኝ መጠየቂያ ማመልከቻ ፍርዱን፣ ውሳኔውን፣ ብይኑን ወይም ትእዛዙን ለሰጠው ፍርድ ቤት በጽሑፍ ወይም በቃል ሊያቀርብ ይችላል፡፡ ፍርድ ቤቱም ሬጅስትራር የፍርዱን፣ ውሳኔውን ወይም ትእዛዙን ግልባጭ ወዲያውኑ መስጠት ይኖርበታል፡፡

፪.ይግባኝ ባይ የይግባኝ ማመልከቻውን ወይም የይግባኝ መጠየቂያውን በአካል፣ማረሚያ ቤት የሚገኝ እንደሆነ በጠበቃው ወይም በማረሚያ ቤቱ በኩል ማቅረብ ይችላል፡፡

፫. ይግባኝ ባዩ ማረሚያ ቤት ከሆነ ማረሚያ ቤቱ የውሳኔ ግልባጭ ፣ የይግባኝ መጠየቂያና የይግባኝ ማመልከቻ ቅጽ እንዲያገኝ እንዲሁም ማመልከቻውን ለመጻፍ ወይም የውሳኔ ግልባጭ ለማስተርጎም እንዲችል ሁኔታዎችን ያመቻቻል ፣ የገንዘብ አቅም የሌለው በሆነ ጊዜም በዚህ ሕግ አንቀጽ ፲፬(፫) በተደነገገው መሠረት በመንግስት ወጪ የትርጉም አገልግሎት እንዲያገኝ ያደርጋል፡፡

፬.የይግባኝ ማመልከቻ ፍርዱ፣ ውሳኔው ወይም ትእዛዝ ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት ስልሳ ተከታታይ ቀናት ለይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት መቅረብ ይኖርበታል፡፡

፭.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ የተመለከተው ጊዜ የፍርድ፣ የውሳኔ ወይም የትእዛዝ ግልባጭ ለመስጠት የወሰደውን ጊዜ አይጨምርም፡፡

አንቀጽ ፫፻፵፭ የይግባኝ ማመልከቻ ይዘት

፩. የይግባኝ ማመልከቻ፣

(ሀ) ቀን፣ወር፣ ዓመተ ምኅረት፣ የይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ስምና አድራሻ፣

(ለ) የይግባኝ ባይ ስምና አድራሻ፣

(ሐ) የመልስ ሰጪ ስምና አድራሻ፣

(መ) ይግባኝ የተባለበት ጊዜ አለማለፉን ማረጋገጫ፣

(ሠ) ይግባኝ የተባለበትን ውሳኔ የሰጠው ፍርድ ቤት ስምና አድራሻ እንዲሁም የመዝገቡ ቁጥር፣

(ረ) ይግባኝ የተባለበት የወንጀል ጉዳይ፣

(ሰ) ይግባኝ ባይ ቅር የተሰኘበትና ስሕተት ነው ብሎ ያመነበት የሕግ ወይም የፍሬ ነገር ጉዳይ፣

(ሸ) የሚጠይቀውን ዳኝነት፣

(ቀ) የይግባኝ ባይ ወይም የጠበቃው ፊርማ፣

አካቶ አጭርና ግልጽ በሆነ መልክ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

፪. ይግባኝ ባይ አዲስ ማስረጃ እንዲቀርብለት የሚፈልግ ከሆነ ይህንኑ የሚገልፅ አቤቱታ ከይግባኝ ማመልከቻው ጋር ማቅረብ ይኖርበታል፡፡ አቤቱታውም አዲስ ማስረጃ እንዲቀርብ ያስፈለገበትን ምክንያት በዝርዝር መግለፅ ይኖርበታል፡፡

<u>**አንቀጽ ፫፻፴፯ ሬጅስትራር የሚያከናውነው ተግባር**</u>

፩. የፍርድቤቱ ሬጅስትራር፡-

(ሀ) የይግባኝ ማመልከቻው ወይም ማስፈቀጃው በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፴፭ የተዘረዘሩ ነጥቦችን ማሟላቱን፣

(ለ) የሥር ፍርድ ቤት የመዝገብ ግልባጭ መያያዙን ወይም ከመረጃ ቋት መቅረቡን፣

በማረጋገጥ መዝገብ በመክፈት እና ይግባኙ ያስቀርባል ወይም አያስቀርብም የሚለውን ለመስማት ቀጠሮ ሰቶ ለችሎት ያቀርባል፡፡

፪. ይግባኙ የቀረበው በፍርደኛው ከሆነ ዐቃቤ ሕግ እንዲቀርብ መጥሪያ እንዲደርሰው ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ ይግባኙን የማየት ሥልጣን የሌለው እንደሆነ የይግባኝ ማመልከቻውን የማይቀበል መሆኑን ሬጅስትራሩ ለይግባኝ ባዩ በጽሑፍ ያሳውቀዋል፡፡

፬. ይግባኝ ባይ ሬጅስትራሩ በሰጠው ውሳኔ የማይስማማ እንደሆነ ቅሬታውን ለፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንት እንደአስፈላጊነቱ በጽሑፍ ወይም በቃል ሊያቀርብ ይችላል፡፡ ፕሬዚዳንቱም ወዲያውኑ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፭. ፍርድ ቤቱ ይግባኙን ለማየት ሥልጣን ያለው እንደሆነ ሬጅስትራር፣ መዝገቡን ለችሎት ያቀርባል፣ መዝገቡ የቀረበበት ችሎት፣ ቀጠሮ እና ሌሎች አስፈላጊ ነገሮችን ለይግባኝ ባይ ይነግራል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፵፯ የይግባኝ ማስፈቀጃ</u>

፩.ይግባኝ ባይ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፵፩ የተደነገገው ጊዜ ያለፈበት እንደሆነ ጊዜው ያለፈበትን ምክንያት የያዘ የይግባኝ ማስፈቀጃ ከይግባኝ ማመልከቻው ጋር አያይዞ በጽሑፍ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪.ይግባኝ ባይ፣ የይግባኝ ባይ ተወካይ ወይም ጠበቃው መቅረቡን ካረጋገጠ በኋላ ማመልከቻውን በመመርመር ይግባኙን በጊዜው ያላቀረበበት በቂ ምክንያት ያለው መሆኑን ያቀረበው ማስረጃ የሚያረጋግጥ እንደሆነ ተቃዋሚውን ወገን መጥራት ሳያስፈልግ ይግባኙ እንዲሰማ ሊፈቅድ ይችላል፡፡

፫.ችሎቱ መዝገቡን መርምሮ ወድያውኑ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፵፰ የይግባኝ ቅሬታ መመርመር</u>

ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት፡-

፩.የቀረበው ይግባኝ በዚህ ሕግ መሠረት የተሟላ መሆኑን፣ ይግባኙን ለማየት ሥልጣን ያለው መሆኑን ያረጋግጣል፤ ሥልጣን ከሌለው መዝገቡን ዘግቶ ይህንኑ ለይግባኝ ባይ ያሳውቃል፡፡

፪.ይግባኙን ለማየት ሥልጣን ካለው ይግባኝ ባዩ መቅረቡን ያረጋግጣል፣ ይግባኝ ባዩ ያልቀረበ እንደሆነ ውሳኔውና የይግባኝ ማመልከቻውን መርምሮ ውሳኔ ይሰጣል፣ ይግባኝ ባዩ ሳይቀርብና ሳይሰማ ውሳኔ መስጠት የማይቻል እንደሆነ ይግባኙን ሰርዞ መዝገቡን ይዘጋል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፵፱ መጥሪያ</u>

፩.በዚህ ሕግ ስለ መጥሪያ በአንቀጽ ፪፻፷፪ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ይግባኝ ባይ ወይም መልስ ሰጪ በማረሚያ ቤት የሚገኝ እንደሆነ መጥሪያው በፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ፣ በፍርድ ቤቱ ፖስተኛ ፣ በዐቃቤ ሕግ ወይም በመርማሪ ፖሊስ አማካኝነት በማረሚያ ቤቱ በኩል ሊደርሰው ይችላል፡፡

፪. ይግባኝ ባዩ ፍርደኛ ከሆነ መጥሪያው በፍርድቤት በኩል ለዐቃቤሕግ እንዲደርስ ይደረጋል፡፡

አንቀጽ ፫፻፶ ይግባኙን መስማት

፩.ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይግባኝ ባይና መልስ ሰጪ በቀጠሮ ቀን መቅረባቸውን በማረጋገጥ፡-

(ሀ) ሁለቱም ከቀረቡ ይግባኙን ይሰማል፣ እንደነገሩ ሁኔታ ወዲያውኑ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

(ለ) ይግባኝ ባይ ቀርቦ መልስ ሰጪ ካልቀረበ ያልቀረበው መጥሪያ ሳይደርሰው ቀርቶ እንደሆነ በድጋሚ መጥሪያ እንዲደርሰው ያደርጋል፣ መጥሪያ ደርሶት ካልቀረበ ጉዳዩ በሌለበት ይሰማል፡፡

(ሐ) መልስ ሰጪ ቀርቦ ይግባኝ ባይ ካልቀረበ መዝገቡን መርምሮ የመልስ ሰጪን መልስ ይሰማል፣ መልስ ሰጪ ይግባኙን ያልተቃወመው እንደሆነ እንደነገሩ ሁኔታ ወዲያውኑ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

(መ) መልስ ሰጪ ቀርቦ ይግባኝ ባይ ካልቀረበ፣ መልስ ሰጪ ይግባኙን ከተቃወመው እና የይግባኝ የቃል ክርክር አስፈላጊ ሆኖ ካገኘው መዝገቡን መርምሮ ውሳኔ ይሰጣል፡፡ የይግባኝ ባይ የቃል ክርክር ሳይሰማ ውሳኔ መስጠት የማይቻል እንደሆነ መዝገቡን ይዘጋል፡፡

(ሠ) ይግባኝ ባይና መልስ ሰጪ ካልቀረቡ መዝገቡን ይዘጋል፡፡

፪. ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይግባኝ ባይና መልስ ሰጪ በቀጠሮ ቀን መቅረባቸውን ካረጋገጠ ይግባኝ ባይ በቅድሚያ ይግባኙን እንዲያስረዳ እና መልስ ሰጭም ለቀረበው ይግባኝ መልስ እንዲሰጥ ያደርጋል፤ አስፈላጊ ነው ብሎ ካመነ ይግባኝ ባይ የመልስ መልስ እንዲሰጥ ሊፈቅድ ይችላል፡፡

፫. ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይግባኙን መርምሮ ስልጣን የለኝም ብሎ ይግባኙን ላይቀበለው ይችላል፡፡ ሆኖም ይህ ውሳኔ ይግባኝ ባይ ስልጣን ባለው ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ይግባኙን ከማቅረብ አያስቀረውም፡፡ ይግባኙን ለማቅረብ የይግባኝ ማቅረቢያ የይርጋ ጊዜም ጉዳዩ በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ሲታይ ለቆየበት ጊዜ ያህል ይቋረጣል፡፡

አንቀጽ ፫፻፶፩ የተዘጋ መዝገብ መክፈት

፩. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፶ ንዑስ አንቀጽ ፩(ሠ) በተደነገገው መሠረት መዝገቡ የተዘጋበት ይግባኝ ባይ መዝገቡ በተዘጋ በአንድ ወር ውስጥ የይግባኝ ክርክሩ እንዲሰማለት ፍርድ ቤቱን ሊጠይቅ ይችላል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ ይግባኝ ባይ በቀጠሮው ቀን ያልቀረበው በበቂ ምክንያት መሆኑን ካረጋገጠ መዝገቡ ተከፍቶ ይግባኙ እንዲሰማ እና ይግባኝ የሚሰማበትን ቀን በመወሰን መልስ ሰጪ እንዲጠራ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

አንቀጽ ፫፻፶፪ ተጨማሪ ማስረጃ መቀበል

ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ለትክክለኛ ፍትሕ አሰጣጥ ተጨማሪ ማስረጃ እንዲቀርብ አስፈላጊ መሆኑን ካመነ ማስረጃው የሚቀርብበትን ምክንያት በመግለጽ ማስረጃው እንዲሰማ ወይም ተጨማሪ ማስረጃ እንዲቀርብ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፫፻፶፫ ውሳኔ መስጠት

፩.ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ክርክሩን ከሰማ በኋላ አቤቱታ የቀረበበትን ውሳኔ በመሻር፣ በማጽናት ወይም በማሻሻል ፍርድ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ የሥር ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ፣

- **(ሀ)** በመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ላይ በመመስረት እንደሆነ፣
- **(ለ)** ተከሳሽ መከላከል ሳያስፈልገው በነፃ እንዲሰናበት ፣ወይም
- **(ሐ)** ወደ ሥር ፍርድ ቤት ሊያስመልስ የሚችል ሌላ ምክንያት ላይ ተመሥርቶ የተሰጠ እንደሆነ፣

ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ጉዳዩን እንደገና ሰምቶ ውሳኔ እንዲሰጥበት ቀድሞ ጉዳዩን ወዳየው ፍርድ ቤት ወይም ወደ ሌላ ፍርድ ቤት ወይም ወደ ሥር ፍርድ ቤቱ ሌላ ችሎት ተመልሶ እንዲታይ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ የተደነገገው ቢኖርም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት አመቺ ነው ብሎ ካመነ ጉዳዩን መመለስ ሳያስፈልገው እራሱ ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፬. ይግባኝ በሚሰማበት ጊዜ ፍርደኛው የሞተ እንደሆነ መዝገቡ ይቋረጣል፤ ሆኖም ከመዝገቡ ጋር በተያያዙ ንብረት የመወረስ ወይም የካሣ ወይም ፍርደኛው በመሞቱ ሊቋረጡ የማይችሉ ተጨማሪ ሌሎች ጉዳዮች ላይ ፍርድ ቤት መዝገቡን መርምሮ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፭. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚሰጥ ውሳኔ ይግባኝ ባልጠየቁ በሥር ፍርድ ቤት በአንድነት በተፈረደባቸው ሰዎች ላይ በውሳኔው የሚጠቀሙ ከሆነ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

፮. በዚህ ሕግ ስለመደበኛ የክርክር ሥነ-ሥርዐት የተደነገጉ ድንጋጌዎች እንደአግባብነታቸው ለይግባኝ ክርክርም ተፈፃሚ ይሆናሉ፡፡

ምዕራፍ ሦስት

ሰበር

አንቀጽ ፫፻፶፬ ዓላማ

የሰበር ዓላማ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተትን በማረም በፍርድ ቤቶች ወጥ ወይም ተቀራራቢ የሕግ አተረጓጎምን እንዲኖር ማድረግ ነው፡፡

አንቀጽ ፫፻፶፭ መርህ

፩. ሰበር መሠረታዊ የሕግ ስሕተት ያለበት የመጨረሻ ውሳኔ የሚታረምበት የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ስልጣን ነው ፡፡

፪.በዚህ ክፍል በተለየ ሁኔታ ካልተደነገገ በስተቀር ለይግባኝ የተመለከቱ ድንጋጌዎች እንደ አግባብነቱ ለሰበር ጉዳዮችም ተፈጻሚ ይሆናሉ ፡፡

፫. ለዚህ ክፍል ዓላማ “**የመጨረሻ ውሳኔ**” ማለት በሕግ መሠረት የመጨረሻ የተባለ ወይም በማናቸውም ምክንያት ይግባኝ የማይባልበት ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትእዛዝ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፺፮ የሰበር ማመልከቻ ማቅረብ</u>

፩.የመጨረሻ ውሳኔ በተሰጠበት የወንጀል ጉዳይ ላይ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል የሚል ተከራካሪ ወገን አቤቱታውን ለሰበር ሰሚ ችሎት ማቅረብ ይችላል፡፡

፪.ማንኛውም የሰበር ማመልከቻ ከመቅረቡ በፊት የይግባኝ፣ ፍርድን እንደገና የማየት ሥርዐት ወይም ሌላ ሕጋዊ ሥርዐት መጠናቀቅ ይገባዋል፡፡

፫.የሰበር ማመልከቻ የመጨረሻ ውሳኔ በተሰጠ ዘጠና ቀናት ውስጥ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፺፯ በጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት የሚመራ የሰበር ጉዳይ</u>

የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት መሠረታዊ የሕግ ስሕተት መፈጸሙን የመጨረሻ ውሳኔ በተሰጠበት ስድስት ወር በማይበልጥ ጊዜ ውስጥ በማንኛውም መንገድ ሲረዳ የሕግ ስሕተት ተፈጽሟል ያለውን ነጥብ በመለየት ጉዳዩ በሰበር እንዲታይ ሊመራ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፺፰ መሠረታዊ የሕግ ስሕተት</u>

መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል የሚባለው ውሳኔው፣ ፍርዱ ብይኑ ወይም ትእዛዙ በሕግ ሥርዐቱ ላይ መናጋት የሚፈጥር ሆኖ፡-

፩.የሕገ መንግሥት ወይም የሕግ ድንጋጌን ወይም የሰበር ውሳኔን በመጣስ ፣

፪.የተሻረ ወይም አግባብነት የሌለውን ሕግ መሠረት በማድረግ፣

፫.የተዛባ የሕግ ትርጉምን መሠረት በማድረግ ፣

፬. በሕግ ከተሰጠ ሥልጣን ክፍፍል ውጭ ፣ወይም

፫. በሌሎች ተመሳሳይ ጉዳዮች ላይ ተመስርቶ፣

የተሰጠ እንደሆነ ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፶፱ ሰበር የማይቀርብበት ጉዳይ</u>

የሰበር ማመልከቻ፣

፩. መሠረታዊ ያልሆነ የሕግ ስህተት ባለው ጉዳይ፣

፪. የፍሬነገር ስህተት ባለበት ውሳኔ፣ወይም

፫. አግባብነት ባለው ሕግ የሚወሰድ ርምጃ እንደተጠበቀ ሆኖ በነፃ በተለቀቀበት ጉዳይ መብቴ ተጥሷል በማለት ብቻ በሚቀርብ አቤቱታ፣

ላይ ሊቀርብ አይችልም፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፷ ፍርድ፣ ውሳኔ፣ ብይን ወይም ትእዛዝን ማገድ</u>

፩. እግድን በተመለከተ ለይግባኝ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፵፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ለሰበር ጥያቄው መነሻ የሆነውን ውሳኔ የሰጠው ጠቅላይ ፍርድ ቤት እንደሆነ ፣

(ሀ) በፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንት፣

(ለ) ጉዳዩ ወደ ሰበር ሰሚ ችሎት የቀረበ እንደሆነ የሰበር ችሎቱ፣

የእግድ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት በፕሬዚዳንቱ የሚሰጥ የእግድ ትእዛዝ ከሰባት ቀን መብለጥ የለበትም፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ መሠረት በተሰጠ እግድ ላይ የእግድ ይነሳልኝ ጥያቄ የእግድ ትእዛዙን ለሰጠው አካል ሊቀርብ ይችላል፤ ጥያቄውም እንደቀረበ ውሳኔ ይሰጥበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፷፩ የሰበር ማመልከቻ ይዘት</u>

የሰበር ማመልከቻ የክሱን ይዘትና በየደረጃው ባሉ ፍርድ ቤቶች የተሰጡ ውሳኔዎችን ግልባጭ፣ ተፈጸመ የተባለው መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት እና

የሚጠይቀውን ዳኝነት አጭርና ግልጽ በሆነ ሁኔታ ያካተተ መሆን ይኖርበታል። ከማመልከቻው ጋር በየደረጃው የተሰጡ ፍርዶች በአመልካቹ ወይም ከመረጃ ቋት ተያይዘው መቅረብ አለባቸው።

<u>አንቀጽ ፫፻፰፪ የሰበር ማመልከቻን መመርመር</u>

የሰበር ሰሚ ችሎት ማመልከቻውን መሠረት በማድረግ፡-

፩.አመልካቹን አቅርቦ ማነጋገር አስፈላጊ ሆኖ ካላገኘው በስተቀር ጉዳዩን መርምሮ የተፈጸመ መሠረታዊ የሕግ ስሕተት የለም ብሎ ካመነ ምክንያቱን በማብራራት አቤቱታውን ውድቅ ያደርጋል፤ ውሳኔውም የመጨረሻ ይሆናል።

፪.መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስሕተት ተፈጽሟል ብሎ ሲያምን ይህንኑ በግልጽ ለይቶ በማመልከት ተጠሪው መልስ እንዲሰጥበት ቀጠሮ በመስጠት የሰበር ማመልከቻውን ከመጥሪያው ጋር እንዲደርሰው ያደርጋል፤

፫.የሰበር ሰሚ ችሎት ክርክሩ በሚሰማበት ቀን ተከራካሪዎች ባይቀርቡም መዝገቡ ተመርምሮ ውሳኔ ይሰጣል።

<u>አንቀጽ ፫፻፰፫ የሰበር ውሳኔ መስጠት</u>

የሰበር ሰሚ ችሎት የአመልካችንና የተጠሪን ክርክር ከሰማ በኋላ የለየውን አከራካሪ ነጥብ ለይቶ ማመልከቻ የቀረበበትን ውሳኔ በመሻር፣ በማጽናት ወይም በማሻሻል ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል። ችሎቱ አስፈላጊ መሆኑን ካመነ አቤቱታ የቀረበበትን ውሳኔ በመሻር ጉዳዩ እንደገና እንዲታይ ለሥር ፍርድ ቤቱ ሌላ ችሎት ወይም በሌላ ፍርድ ቤት ታይቶ እንዲወሰን ሊመልሰው ይችላል።

<u>አንቀጽ ፫፻፰፬ የሰበር ውሳኔ ውጤት</u>

፩. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት መሠረታዊ የሕግ ስሕተት ተፈጽሟል በማለት የሚሰጠው የሕግ ትርጉም በሰበር ችሎቱ ውሳኔ ወይም በሌላ ሕግ ካልተለወጠ በስተቀር በየትኛውም ደረጃ በሚገኝ ፍርድ ቤት ላይ አስገዳጅነት አለው።

፪. ሰበር ችሎቱ አስገዳጅ ነው በማለት የሰጠውን የሕግ ትርጉም ለይቶ በውሳኔው ላይ በግልፅ ማስቀመጥ ይኖርበታል፡፡

ምዕራፍ አራት
የመጨረሻ ፍርድን እንደገና ማየት

አንቀጽ ፫፻፳፭ ዓላማ

የመጨረሻ ፍርድን እንደገና የማየት ሂደት ዓላማ በተዛባ ፍርድ ንፁኃን እንዳይቀጡ ፍርዱን ለማረም ነው፡፡

አንቀጽ ፫፻፳፮ የወንጀል ፍርድ እንደገና እንዲታይ የሚቀርብ ማመልከቻ

፩.ማንኛውም የጥፋተኝነት ፍርድ የተሰጠበት ፍርደኛ የመጨረሻ ፍርድ ከተሰጠ በኋላ ወንጀል አለመፈጸሙን የሚያሳምን በቂ ማስረጃ በተገኘ ጊዜ ፍርደኛው፣ ወኪሉ፣ ቤተሰቡ ወይም ዐቃቤ ሕግ ፍርዱ እንደገና እንዲታይ ማመልከቻ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪.ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ አፈጻጸም በቂ ማስረጃ ማለት ማስረጃው ቀደም ብሎ ቢገኝ ኖሮ ፍርዱ በማያጠራጥር ሁኔታ አይሰጥም ነበር የሚያስብል ሆኖ፣

(ሀ) ፍርድ ከተሰጠ በኋላ ጥፋተኛውን ነፃ ሊያደርግ የሚችል ጠቃሚ ማስረጃ ከተገኘ፣

(ለ) ከፍርድ በኋላ በሳይንሳዊ ዘዴ የተገኘ እውነት እንደሆነ፣

(ሐ) ከጉዳዩ ጋር በተያያዘ ዳኛው ኃላፊነቱን አጓድሏል ተብሎ በወንጀል ጥፋተኛ ከተባለ፣

(መ) በጉዳዩ ላይ ሌላ በነፃ የተለቀቀ ሰው ከፍርድ ቤት ውጭ በሚታመን ሁኔታ ወንጀሉን መፈጸሙ ጥፋተኛነቱን በማመን ቃል የሰጠ እንደሆነ፣ ወይም

(ሠ) እውነተኛ መስሎ የቀረበ ማስረጃ በሐሰት ወይም በማጭበርበር መዘጋጀቱ ሲረጋገጥ፣

ነው፡፡

፫.ማመልከቻው የሚቀርበው በጉዳዩ ላይ የጥፋተኝነት ፍርድ ለመጀመሪያ ጊዜ ለሰጠው ፍርድ ቤት ነው፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፳፯ የማመልከቻው ይዘትና የሚቀርብበት ጊዜ</u>

፩.ፍርዱ እንደገና እንዲታይ የሚቀርብ ማመልከቻ በማንኛውም ጊዜ ማቅረብ ይችላል፡፡

፪.በዚህ ሕግ የመጨረሻ ፍርድ እንዲታይ የሚቀርብ ማመልከቻ የይግባኝ ማመልከቻ በሚቀርበው ዐይነት መሆን ይኖርበታል፡

<u>አንቀጽ ፫፻፳፰ ማመልከቻውን መስማት እና መወሰን</u>

፩.ፍርድ ቤቱ የቀረበለትን አቤቱታና ማስረጃ መርምሮ ፍርዱን እንደገና ለማየት በቂ ምክንያት ካላገኘ አቤቱታውን ውድቅ ያደርጋል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ ፍርዱን እንደገና ለማየት በቂ ምክንያት ካገኘ ተከራካሪ ወገን መልስ ወይም አስተያየት እንዲሰጥበት ቀጠሮ ይሰጣል፡፡

፫.የተከራካሪዎችን መልስና ማስረጃ መርምሮ ፍርድ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፳፱ ካሣ</u>

፩. ፍርድ ቤቱ መዝገቡን መርምሮ የተሰጠውን ፍርድ የሻረ ወይም ያሻሻለ እንደሆነ ቅጣቱን ባስከተለው ውሳኔ ምክንያት አመልካቹ ለደረሰበት የሞራልና የንብረት ጉዳት ተመጣጣኝ የሆነ ካሣ ከመንግሥት እንዲከፈል ያዛል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ ቅጣቱ የሞት ቅጣት በመሆኑ ተጎጂው በሕይወት የሌለ እንደሆነ ለተጎጂ ሊከፈል ከሚገባው ካሣ በተጨማሪ ቅጣቱን ባስከተለው ውሳኔ ምክንያት ጉዳት ለደረሰበት የትዳር ጓደኛ ወይም ወራሽ የሞራል እና የንብረት ጉዳት ካሣ ከመንግሥት እንዲከፈል ያዛል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ መንግሥት ተጎጂውን፣ የትዳር ጓደኛውን ወይም ወራሾቹን ለደረሰባቸው ጉዳት ይቅርታ ይጠይቃል፡፡

፬.የዚህ አንቀጽ አፈጻጸም ዝርዝር በደንብ ይወሰናል፡፡ ደንቡ እስኪወጣ ድረስ ሌላ አግባብ ያለው ሕግ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

<u>ስምንተኛ መጽሐፍ</u>

<u>ልዩ ሥነ-ሥርዐት</u>

<u>ምዕራፍ አንድ</u>

<u>ጠቅላላ</u>

<u>አንቀጽ ፫፻፸ ተፈፃሚነት</u>

፩. በልዩ ሥነ -ሥርዐት የሚታዩ ጉዳዮች፡-

(ሀ) በወንጀል ነገር ውስጥ ገብተው የተገኙ ወጣቶች ጉዳዮች፣እና

(ለ) የደንብ መተላለፍ ጉዳዮች፣

ናቸው፡፡

<u>ክፍል አንድ</u>

<u>በወንጀል ነገር ውስጥ ገብተው የተገኙ ወጣቶች የክስ ሥነ ሥርዐት</u>

<u>አንቀጽ ፫፻፸፩ መርህ</u>

፩.በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ምርመራ፣ ክስ መስማት፣ የፍርድ ሂደትና ውሳኔ በተፋጠነና መደበኛ ባልሆነ ሥነ ሥርዐት መመራት ይኖርበታል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የሚከናወን ሥነ ሥርዐት፡-

(ሀ) በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ጥቅምና ደኅንነት ማስከበርና ቅድሚያ መስጠት ይኖርበታል፡፡

(ለ) ወጣቱን የማያገል፣ የሚያሳትፍ፣ ምቹና የማያስፈራ መሆን ይኖርበታል፡፡

(ሐ) የወጣቱን ማሕበራዊና ሥነ ልቦናዊ ሁኔታ ግምት ውስጥ ያስገባና በማሕበራዊ፣ በሥነ-ልቦናና ሌሎች አግባብነት ባላቸው ባለሙያዎች መታገዝ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፺፪ ተፈፃሚነት</u>

፩. የዚህ ክፍል ድንጋጌዎች ዕድሜያቸው ዘጠኝ፣ ከዘጠኝ እስከ አሥራ አምስት እና አስራ አምስት ዓመት የሞላቸው ወንጀል ያደረጉ ወጣቶች ላይ ተፈጻሚ ይሆናሉ፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም፡-

(ሀ) በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘን ወጣት ምርመራ በሚጀምርበት ጊዜ ከአሥራ አምስት እስከ አሥራ ስምንት ዓመት የሆነው እንደሆነ፤

(ለ) በምርመራው ወይም ክስ መስማት ሂደት ጊዜ ከአሥራ አምስት እስከ አሥራ ስምንት ዓመት የሆነው እንደሆነ፣

እንደነገሩ ሁኔታ አካለ መጠን እንደደረሰ ተቆጥሮ የምርመራ፣ የክስና የክርክር ሂደቱ በዚህ ሕግ በተመለከቱ መደበኛ ድንጋጌዎች ሊቀጥል ይችላል፡፡

፫. በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ዕድሜው ከአሥራ ስምንት ዓመት በላይ እንደሆነ የምርመራ፣ የክስና የክርክር ሂደቱ በዚህ ሕግ በተመለከቱ መደበኛ ድንጋጌዎች እንዲቀጥል ይደረጋል፡፡

፬. በዚህ ክፍል የተመለከቱ ድንጋጌዎችን እስካልተቃረኑና በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን ጥቅምና ደኅንነት እስከጠበቁ ድረስ የዚህ ሕግ ሌሎች ድንጋጌዎች እንደአግባብነታቸው በወንጀል ነገር ውስጥ ገብተው በተገኙ ወጣቶች በሚቀርብ የወንጀል ክስ ላይ ተፈፃሚ ይሆናሉ፡፡

<u>አንቀጽ ፻፺፫ የምርመራ አጀማመርና የክስ አመሠራረት</u>

፩. በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቷል የሚል በቂ ጥርጣሬ ሲኖር መርማሪ ፖሊሱ፣ ዐቃቤ ሕግ፣ ወላጁ፣ ሞግዚቱ፣ ወይም አሳዳሪው በቅርብ ወደሚገኘው ፍርድ ቤት ወዲያውኑ ይዞት መቅረብ ይኖርበታል፡፡

፪. ፍርድ ቤት በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን ያመጣ ሰው የወንጀሉንና የማስረጃውን ዝርዝር እንዲገልጽ ያደርጋል፤ የቀረበውን አቤቱታ እና የሚሰጠውን ቃል በመዝገብ ይጽፋል፡፡

፫.ፍርድ ቤቱም የቀረበውን አቤቱታና ቃል መርምሮ ምርመራ እንዲጀመር ከወሰነ ምርመራው የሚፈጸምበት ዝርዝር ሁኔታ ላይ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡ መርማሪው ፖሊስ የወጣቱን ቃል በመቀበል ምርመራ አያደርግም፡፡

፬.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ዐቃቤ ሕግ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን ፍርድ ቤት የሚያቀርበው እንደሆነ ወላጁ፣ ሞግዚቱ፣ ወይም አሳዳሪው እና ተበዳዩ አብረው እንዲቀርቡ ተገቢውን ይፈጽማል፡፡

፭.ጉዳዩ መቀጠር ወይም ሥልጣኑ ለሚፈቅድለት ሌላ ፍርድ ቤት መቅረብ የሚያስፈልገው እንደሆነ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ነገሩ በሚሰማበት ቀን ለማቅረብ ለሚችሉ ለወላጆቹ፣ ለአሳዳጊው፣ ለዘመዶቹ፣ ለመንግሥታዊ ተቋም ወይም ሌላ ድርጅት ወይም እራሱን ለቻለ እምነት ለሚጣልበት ሰው እንዲሰጥ ፍርድ ቤቱ ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡ ምስክሮች ነገሩ በሚሰማበት ቀን ሊቀርቡ ግዴታ መግባት አለባቸው፡፡

፮.ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፭ መሠረት ትእዛዝ ሲሰጥ፣

(ሀ) ተመልሶ ከሌሎች ወንጀል ፈፃሚዎች ጋር ሊቀላቀል አለመቻሉን፣

(ለ) ለሞራላዊ፣ አካላዊ ወይም ሥነ-ልቦናዊ አደጋ የማይጋለጥ መሆኑ፣ እና

(ሐ) ፈጸመ ተብሎ የተጠረጠረበት ወንጀል ክብደት እና ትክክለኛ ፍትሕ ለመስጠት የማያደናቅፍ፣

መሆኑ ግምት ውስጥ ማስገባት ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፻፶፬ ምርመራው የሚያካትታቸው ሁኔታዎች

፩. በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን በተመለከተ የሚካሄድ ምርመራ፤-

(ሀ) ባሕሪውን፣

(ለ) የግል ኑሮውን፣ ያደገበትንና የኖረበትን አካባቢ ሁኔታ፣

(ሐ) የተከሰሰበትን ወንጀል ፈፀመ ከተባለበት ጊዜ በፊትና በኋላ የነበረውን ጠባይ፣እና

(መ) ሌሎች ለእርምትና ለትምህርታዊ እርምጃዎች አወሳሰድ መሠረት፣

የሚሆኑ ሁኔታዎች ለማጣራት የሚረዳ መሆን ይኖርበታል።

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተመለከቱትን ሁኔታዎች በትክክል ለማረጋገጥ እንደነገሩ ሁኔታ መርማሪው፣ ዐቃቤ ሕጉ ወይም ፍርድ ቤቱ የወጣቱን ወላጆች፣ አሳዳሪ፣ ቤተዘመድና እንዲሁም በቂ መረጃ ሊሰጡ የሚችሉ ሌሎች ሰዎችን ወይም ተቋማትን ጠርቶ መጠየቅ፣ አግባብነት ያላቸውን ሰነዶች መመልከትና እንደአስፈላጊነቱ ማግኘት ይኖርበታል።

አንቀጽ ፻፶፭ ቤተሰብ ወይም አሳዳጊ መጥራት

በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ወደ ፍርድ ቤት በቀረበ ጊዜ ወላጆቹ፣ አሳዳጊው፣ ወይም ከቤተ ዘመዶቹ አንዱን ሰው እንዲሁም ዕጓለ ማውታው ወይም የተቋም ተወካይ ባልቀረቡ ጊዜ ፍርድ ቤቱ እነዚህ ሰዎች እንዳሉ ጠይቆ እንዲቀርቡ ትእዛዝ ይሰጣል።

አንቀጽ ፻፶፮ በጠበቃ መወከል

በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ራሱ ጠበቃ ለመወከል የገንዘብ አቅም የሌለው እንደሆነ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፲ መሠረት ጠበቃ ይመደብለታል።

አንቀጽ ፫፻፸፯ በማቆያ ወይም ማረፊያ ቤት ማቆየት

፩.ፍርድ ቤቱ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት በማቆያ ወይም ማረፊያ ቤት እንዲቆይ ትእዛዝ መስጠት የለበትም፡፡

፪.በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፸፫ ንዑስ አንቀጽ ፩ ማቆየት ካልተቻለ እና፡-

(ሀ) በአደገኛ ሁኔታ ውስጥ ስለመሆኑ ለማመን በቂ ምክንያት ሲኖረው እና በማቆያ ወይም ማረፊያ ቤት መቆየቱ ሊደርስበት ከሚችል አደጋ የሚጠብቀው እንደሆነ፣

(ለ) ከወላጅ፣ ከሞግዚቱ ወይም ከሌሎች ቤተ ዘመዶቹ እንደሚያመልጥ ለማመን በቂ ምክንያት ያለ እንደሆነ፣ ወይም

(ሐ) ክሱ በመሰማት ላይ እያለ ከሀገር የሚወጣ ስለመሆኑና ተመልሶ እንደማይቀርብ ለማመን በቂ ምክንያት ሲኖር፣

በማቆያ ወይም ማረፊያ ቤት ሊቆይ ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ የተደነገገው ቢኖርም በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ ለተገኘ ወጣት በማቆያ ወይም በማረፊያ ቤት ሊቆይ የሚችለው በወንጀል ነገር ገብተው ለተገኙ ወጣቶች በተዘጋጀ በተለየ ቦታ ብቻ ይሆናል፡፡

አንቀጽ ፫፻፸፰ የተቋም ክትትል

ፍርድ ቤቱ ተገቢ ሆኖ ሲያገኘው የአቤቱታውን ወይም የክስ ማመልከቻውን እና ሌሎች ተገቢ ሰነዶችን በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን ደኅንነት መጠበቅ ለሚችል ተቋም በመላክ ጉዳዩን እንዲከታተል ትእዛዝ መስጠት ይችላል፡፡

አንቀጽ ፫፻፸፱ ጊዜያዊ ትእዛዝ

፩.በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት የፍርድ ሂደት እስከሚጠናቀቅ ድረስ ወላጁ፣ ሞግዚቱ፣ አሳዳሪው ወይም ሌላ ማንኛውም ሰው ከወጣቱ ጋር

ሊኖር ስለሚገባው ግንኙነት ፍርድ ቤቱ ጊዜያዊ ትእዛዝ እንዲሰጥ አግባብ ያለው አካል ሊጠይቅ ይችላል።

፪.በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘውን ወጣት በተመለከተ ፍርድ ቤት፡-

(ሀ) በተወሰነ ሰው ወይም ተቋም ጊዜያዊ ጥበቃ ሥር እንዲሆን፣

(ለ) ለመጎብኘት መብት ባላቸው ሰዎች ላይ ገደብ እንዲጣል፣

(ሐ) ለጤናው፣ ለምግቡና ለመልካም አያያዙ አስፈላጊ የሆነ ወጪ እንዲመደብ፣

(መ) በሚኖርበት ቤት ወይም ቦታ ያለ ሰው ለቆ እንዲሄድ፣

(ሠ) ወላጁ፣ አሳዳሪው፣ ጠባቂ ወይም ሌላ ግንኙነት ያለው ሰው አስፈላጊውን ምክር እንዲያገኝ፣ ወይም

(ረ) ማንኛውም ከጥቅሙ ጋር ተቃራኒ የሆነ ድርጊት እንዲቆም፣

ፍርድ ቤት ጊዜያዊ ትእዛዝ እንዲሰጥለት ሊጠይቅ ይችላል።

፫. ፍርድ ቤቱ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ ለተገኘ ወጣት ጥቅም አስፈላጊ ነው ብሎ ሲያምን የወጣቱን አስተያየት በመቀበል የከሳሽና የተጎጂ መገኘት ሳይጠብቅ ጊዜያዊ ትእዛዙን ወዲያውኑ ይሰጣል።

፬. ፍርድ ቤቱ የሰጠውን ጊዜያዊ ትእዛዝ በራሱ ተነሳሽነት ወይም በሌላ ሰው አመልካችነት እንደገና መርምሮ ሊያሻሽለው ወይም ሊለውጠው ይችላል።

<u>አንቀጽ ፫፻፳ ክስ መመሥረት</u>

፩.በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ በተገኘ ወጣት ላይ የቀረበ ክስ አሥር ዓመት እና በላይ ወይም በዕድሜ ልክ ወይም በሞት የሚያስቀጣ እንደሆነ ዐቃቤ ሕግ ክሱን ለወጣት ጥፋት አድራጊ በሚስማማ መልክ በጽሑፍ ማቅረብ ይኖርበታል።

፪.በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ በተገኘ ወጣት ላይ የሚቀርብ የወንጀል ክስ አካለ መጠን ከደረሰ ሰው ክስ ጋር አብሮ መታየት የለበትም። ክሱ በአንድ ላይ የቀረበ እንደሆነ ፍርድ ቤቱ ክሱ ተለይቶ እንዲቀርብ እና ተነጥሎ እንዲሰማ ማዘዝ ይኖርበታል።

<u>አንቀጽ ፻፶፹፩ መጥራት</u>

፩.በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ፍርድ ቤት እንዲቀርብ የሚጠራው በወላጆቹ፣ በአሳዳሪው፣ በሞግዚቱ ወይም አደራ በተቀበለው ሌላ ሰው ወይም ተቋም አማካኝነት መሆን አለበት፡፡

፪.በጥበቃ ሥር ያለ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት የሚጠራው በጥበቃው አስተዳደር በኩል ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፻፶፹፪ ክሱ የሚሰማበት ሁኔታ</u>

፩. በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ፍርድ ቤት በቀረበ ጊዜ ክሱ የሚሰማው በዝግ ችሎት ነው፤ ክሱ በሚሰማበት ጊዜ ከጠበቃው፣ከምስክር፣ ከልዩ አዋቂ፣ ከወላጅ፣ ከሞግዚት ወይም ከሚመለከተው ተቋም ባልደረባ በስተቀር ማንም ሰው መገኘት የለበትም፤ ዐቃቤ ሕግ ክስ የተመሠረተ እንደሆነ መገኘት ይኖርበታል፡፡

፪. በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት የተከሰሰበትን ነገር የሚሰማው ችሎት በሌላ ነገር ተሰይሞ ከሚመራመበት አኳኋንና ሁኔታ የተለየ ይሆናል፡፡

፫. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፻፶፹ መሠረት የቀረበ ክስ ወይም አቤቱታ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ ለተገኘው ወጣት ከተነገረው በኋላ ለክሱ ወይም ለአቤቱታው የሚሰጠው መልስ እንዳለው ይጠየቃል፡፡

፬. ወጣቱ በሚሰጠው መልስ የቀረበበትን ክስ ወይም አቤቱታ በሙሉ ዐውቆ ያመነ መሆኑ ግልጽ ሆኖ ለፍርድ ቤቱ በታየው ጊዜ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት የሰጠውን መልስ በመዝገብ ጽፎ ወዲያውኑ የጥፋተኝነት ውሳኔ ለመስጠት ይችላል፡፡

፭. ወጣቱ የተከሰሰበትን ወንጀል በሙሉ ከተረዳው በኋላ ክሱን ወይም አቤቱታውን ያላመነ እንደሆነ ለቀረበው ክስ ወይም አቤቱታ ለመመስከር የሚጠሩትን ምስክሮች ፍርድ ቤቱ ይጠይቃል፡፡ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ

የተገኘ ወጣት ወይም እንደራሴው ወይም ጠበቃው ማንኛውም ምስክር እንዲጠራለት ማድረግ ይችላል፡፡

፯. ምስክሮቹን ሁሉ ፍርድ ቤቱ በጥያቄ ከመረመረ በኋላ የወጣቱ ወገን መስቀለኛ ጥያቄ ሊጠይቅ ይችላል፡፡

፰. ማስረጃ ተሰምቶ ካለቀና የወጣቱ ወገን ስለነገሩ ጠቅላላ ንግግር ካደረገ በኋላ ፍርድ ቤቱ ፍርድ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፹፫ ፍርድ</u>

፩. ፍርድ ቤቱ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፹፪ መሠረት በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘው ወጣት ከምክንያታዊ ጥርጣሬ በላይ ወንጀል መፈፀሙን በማስረጃ ማረጋገጥ ካልተቻለ በነፃ የመልቀቅ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፪. በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፹፪ መሠረት ፍርድ ቤቱ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣትን ከምክንያታዊ ጥርጣሬ በላይ ጥፋተኛ ሆኖ ከተገኘ በወንጀል ሕግ ከአንቀጽ ፻፶፰ ጀምሮ የተመለከቱ የጥንቃቄ ርምጃዎችን እና በዚህ ሕግ አማራጭ መፍትሄዎች ወይም ቅጣትን ይወስናል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ በወጣቱ ላይ የጥንቃቄ ርምጃ ወይም ቅጣት ከመወሰኑ በፊት በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘውን ወጣት የሚጠቅም ውሳኔ ለመስጠት እንዲያስችለው ስለወጣቱ ጠባይና ስለቀድሞ ጥፋቱ ለመጠየቅ ከማንኛውም ድርጅት ማንኛውንም ሰው ወይም እንደራሴ ሊጠራ ይችላል፡፡

፬.ፍርድ የሚሰጠው እንደ ማንኛውም መደበኛ ክስ ነው፡፡ ፍርድ ቤቱ ውሳኔውን በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘው ወጣት ካስረዳው በኋላ ለወደፊቱ ጠባዩን እንዲያርም ያስጠነቅቀዋል፡፡

፭. ፍርዱ በየትኛው ሕግ መሠረት እንደተሰጠ በፍርዱ ውስጥ ይጠቀሳል፡፡ ፍርዱ በዚህ ሕግ የተመለከቱ ዝርዝሮችን የሚይዝ ሆኖ ፣ ስብዕናው፣ የወደፊቱን እና አጠቃላይ ሁኔታውን በማይጎዳ መልኩ መዘርዘር ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፹፬ ሌሎች ሰዎች ላይ የሚሰጥ ትእዛዝ</u>

፩. ፍርድ ቤቱ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘ ወጣት ወላጅ፣ ሞግዚት፣ አሳዳሪ ወይም ኃላፊነት የተሰጠው ሌላ ሰው ተግባሩን በሚገባ ያልፈፀመ መሆኑን ካመነ በሌሎች ሕጎች የተመለከተው እንደተጠበቀ ሆኖ ማስጠንቀቂያ እና እርምት መስጠት ወይም መውቀስ ይችላል፡፡

፪. ፍርድ ቤት በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ የተገኘውን ወጣት በሚገባ ባለመጠበቁና ባለመያዙ ምክንያት ፍርድ ቤቱ ወጣቱን በሌላ ሰው እጅ እንዲያድግ ወይም ወደሚታረምበት ወይም ወደሚሻሻልበት ተቋም የሚልከው እንደሆነ ለእድገቱና ለኑሮው የሚያስፈልገውን ወጪ በሙሉ ወይም በከፊል ወላጅ፣ ሞግዚት፣ አሳዳሪ ወይም ኃላፊነት የተሰጠው ሌላ ሰው እንዲከፍል ማዘዝ ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት የሚጣለውን ግዴታ ልክና የሚቆይበትን ጊዜ በውሳኔው ውስጥ መመልከት ይኖርበታል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ከንዑስ አንቀጽ ፩ እስከ ፫ በተመለከተው መሠረት በተሰጠ ትእዛዝ እና ውሳኔ ላይ ይግባኝ ማቅረብ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፹፭ ትእዛዝ ወይም ውሳኔ መለወጥ ወይም ማሻሻል</u>

፩.ስለ ይግባኝ፣ ሰበርና ፍርድን እንደገና ስለማየት በዚህ ሕግ የተመለከቱት ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆኖ በወንጀል ነገር ውስጥ ገብቶ በተገኘ ወጣት ላይ ትእዛዝ የሰጠ ማንኛውም ፍርድ ቤት በራሱ አስተያየት ወይም ወጣቱ በጠበቃው፣ በዐቃቤ ሕጉ፣ በወላጅ፣ በሞግዚቱ፣ በአሳዳሪው፣ ኃላፊ በሆነለት ሌላ ወይም አደራ በተሰጠው ሰው ወይም ድርጅት አመልካችነት ቀደም ሲል የሰጠውን ትእዛዝ ለመለወጥ ወይም ለማሻሻል ይችላል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ፍርድ ቤቱ ትእዛዙን ሲሰጥ ለወጣቱ ጥቅም አስፈላጊ መሆኑን ማረጋገጥ እና ጉዳዩ የሚመለከተው ሰው፣ ባለሙያ እና ድርጅት የሚያቀርበውን አስተያየት መቀበል ይኖርበታል፡፡

ምዕራፍ ሁለት

ደንብ መተላለፍ ስለ ሚመራበት ሥነ ሥርዐት

አንቀጽ ፫፻፹፮ ተፈጻሚነት

፩. ደንብ መተላለፍን የሚመለከት ጉዳይ በዚህ ምዕራፍ በተደነገገው መሠረት ይመራል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ ያልተሸፈነ የደንብ መተላለፍን የሚመለከት ጉዳይ በልዩ ሕግ በተደነገገበት አግባብ ይመራል፡፡

፫.በዚህ ምዕራፍ ባልተሸፈነ ጉዳይ ላይ የዚህ ሕግ ሌሎች ድንጋጌዎች ተፈጻሚነት አላቸው፡፡

አንቀጽ ፫፻፹፯ ደንብ ተላላፊ እንዲጠራ የሚቀርብ ማመልከቻ

፩.የደንብ መተላለፍ በተፈጸመ ጊዜ ደንብ ተላላፊው እንዲጠራ ፍርድ ቤቱ መጥሪያ እንዲሰጥ ከሳሹ ያመለክታል፡፡

፪.ማመልከቻውም የደንብ ተላላፊውን ስም፣ የደንብ መተላለፍ የተፈጸመበትን ሁኔታ፣ ክስ የቀረበበት ሕግና የሕጉን አንቀጽ እንዲሁም ሌሎች ለክሱ አስፈላጊ ጉዳዮችን እና እንደአስፈላጊነቱ ማስረጃ መያዝ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፫፻፹፰ መጥሪያ መላክ

፩.ፍርድ ቤቱ የቀረበለትን ማመልከቻ መርምሮ በዚህ ምዕራፍ በተመለከቱት ድንጋጌዎች መሠረት መመራት ያለበት ጉዳይ መሆኑን ካረጋገጠ ለተከሳሹ መጥሪያ ይልካል፡፡

፪.መጥሪያው ማመልከቻውን አባሪ ማድረጉ እንደተጠበቀ ሆኖ፡-

(ሀ) ፍርድ ቤቱ በሚወስነው ቦታ፣ ቀን፣ሰዓት፣ ተጠሪው ወይም ወኪሉን መላክ እንደሚችል፣

(ለ) ተጠሪ የቀረበበትን ክስ ካመነ ፍርድ ቤት መቅረብ ሳያስፈልገው ማመኑን በጽሑፍ ለፍርድ ቤቱ ከቀጠሮ በፊት መግለጽ ወይም፣

በተወካዩ መላክ የሚችል መሆኑንና የደንብ መተላለፍ ሊያስከትልበት የሚችለውን ከፍተኛ ቅጣት መጠን፣

(ሐ)መጥሪያው የደረሰው መሆኑን ለማረጋገጥ በተላከለት መጥሪያ ላይ መፈረም ያለበት መሆኑን፤መቅረብ ያለበት ከሆነም እንዲቀርብ የሚያመላክት ዝርዝር ፣

መያዝ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፹፱ ፍርድ ቤት ሳይቀርብ ክስን ማመን</u>

፩.ደንብ ተላላፊው የቀረበበትን ክስ ካመነ ፍርድ ቤት መቅረብ ሳያስፈልገው ማመኑን በጽሑፍ ሊያሳውቅ ይችላል፡፡

፪.ጥፋተኝነቱን የሚገልፀው ጽሑፍ የደንብ ተላላፊውን ስም እና ፊርማ መያዝ ይኖርበታል፤ በመጥሪያው የተመለከተውን መቀጮ በፖስታ፣ በመልዕክተኛ ወይም በሌላ ተገቢ መንገድ መላክ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፺ ክሱ በታመነ ጊዜ የሚኖር ሥነ ሥርዐት</u>

፩.ተከሳሹ ጥፋቱን ያመነ እንደሆነ እና ፍርድ ቤቱ የገንዘብ መቀጮ ቅጣት ብቻ የሚፈርድ እንደሆነ ውሳኔው ወዲያውኑ ይሰጣል፡፡ የውሳኔውንም ግልባጭ ለደንብ ተላላፊው ይልካል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ በተደነገገው መሠረት ደንብ ተላላፊው የገንዘብ መቀጮ የተወሰነበት ሆኖ የመቀጮውን ገንዘብ አስቀድሞ የላከ እንደሆነ እና ፍርድ ቤቱ የወሰነው መቀጮ በመጥሪያ ላይ ከተገለጸው የገንዘብ መጠን የበዛ ወይም ያነሰ እንደሆነ ልዩነቱን ለደንብ ተላላፊው ተመላሽ እንዲሆን ወይም ተጨማሪ ልዩነቱ እንዲከፍል ያዛል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ ተከሳሹ በማቆያ ቤት እንዲታሰር፣የግዴታ ሥራ እንዲሠራ ወይም ማስጠንቀቂያ እንዲሰጠው ወይም እንዲወቀስ ሲፈልግ ተከሳሹ እንዲቀርብ በማድረግ ስለቅጣቱ አስተያየቱን ይጠይቀዋል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፺፩ ክሱ በተካደ ጊዜ የሚኖር ሥነ ሥርዐት</u>

፩.ተከሳሹ መጥሪያው ላይ ጥፋተኝነቱን በማመን ያልፃፈ እንደሆነ ነገሩ እንዲሰማ በተቀጠረው ቀንና ሰዓት ፍርድ ቤት መቅረብ አለበት፡፡

፪. ከሳሽ እና ደንብ ተላላፊው ምስክር ወይም ሌላ ማስረጃ እንዳላቸው በቀጠሮው ቀን እንዲቀርቡ አስፈላጊውን ይፈጽማሉ፡፡

፫.ክርክሩና የማስረጃ መስማት ሒደቱ በቃል ይፈፀማል፡፡ ፍርድ ቤቱም ምስክሩ ከሚሰጠው ቃል ውስጥ ዋናውን ነገር ብቻ በመዝገብ ይጽፋል፡፡

፬.የክሱ መሰማት ሂደት ማመልከቻ ከቀረበበት ቢበዛ በሁለት ሳምንት ውስጥ መጠናቀቅ ይኖርበታል፡፡

፭.ፍርድ ቤቱ ውሳኔው የተመሠረተበትን ሕግና ምክንያት በአጭሩ በመግለጽ ውሳኔውን ያነባል፤ ይመዘግባል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፺፪ ደንብ ተላላፊ ባልቀረበ ጊዜ የሚኖር ሥነ ሥርዐት</u>

፩. ደንብ ተላላፊው በቀጠሮ ቀን ሳይቀርብ የቀረ እንደሆነና ፍርድ ቤቱ መዝገቡን መርምሮ ተገቢ ሆኖ ሲያገኘው ወዲያውኑ ውሳኔ ይሰጣል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ ውሳኔውን የሚያስፈጽመውን አካል ለይቶ በማመልከት ውሳኔው እንዲፈጸም ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>አንቀጽ ፫፻፺፫ ልዩ ሁኔታ</u>

፩.በዚህ ክፍል ለደንብ መተላለፍ የተደነገገው ቢኖርም በደንብ ተላላፊው ላይ የሚጣለው ቅጣት፡-

(ሀ) የገንዘብ ቅጣት ብቻ ፣

(ለ) የመንገድና የማሽከርከር ገደብ ማለፍ ላይ የሚሰጥ ቅጣት ፣

(ሐ) ለሕዝብ ጥቅም ንብረትን መልቀቅን በተመለከተ በሚቀርብ ክስ ላይ የሚወሰድ ቅጣት ፣

(መ) ቅጣቱ ማስጠንቀቂያ ብቻ ፣

(ሠ) በአንድ የተለየ ነገር እንዳይገለገል ወይም ጥቅም ላይ እንዳይውል የተጣለ ቅጣት፣

(ረ) የስራ ፍቃድ መመለስን የተመለከተ ቅጣት፣

(ሰ) እስከ አንድ ወር የሚደርስ እና የሚገደብ ቀላል እስራት ፣

ሲሆንና ከሳሽ የምርመራ ውጤቱን ተመልክቶ የሚጣልበትን ቅጣት ለይቶ ሲያመለክት ፍርድ ቤቱ ቅጣቱን ወስኖ ውሳኔውን ከመጥሪያው ጋር ለደንብ ተላላፊው ሊልክለት ይችላል፡፡

፪. ደንብ ተላላፊው አምኖ ውሳኔውን በጽሑፍ የተቀበለና ውሳኔውን ከፈፀመ ወይም ሊፈጽም ከተስማማ ፍርድ ቤቱ ይህንኑ እንዲፈጽም ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫.ደንብ ተላላፊው መጥሪያ ደርሶት በሁለት ሳምንት ውስጥ መልስ ያልሰጠበት እንደሆነ እንዳመነና ውሳኔውን እንደተቀበለ ተቆጥሮ ውሳኔውን እንዲፈጽም ፍርድቤት ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፬.ደንብ ተላላፊው ያልተስማማ እንደሆነ ክሱ በመደበኛ የደንብ መተላለፍ ሥነ ሥርዐት ይታያል፡፡

፭.በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚሰጥ ውሳኔ ወይም ትእዛዝ ይግባኝ አይቀርብበትም፡፡

ዘጠነኛ መጽሐፍ

በወንጀል ጉዳዮች ዓለም አቀፍ ትብብር

ምዕራፍ አንድ

በወንጀል የምርመራና ክስ ሂደት ጉዳዮች ትብብር

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌ

አንቀጽ ፫፻፺፬ ዓላማ

፩.በወንጀል ጉዳይ የሚደረግ የዓለም አቀፍ ትብብር ዓላማ ሀገሪቱ በወንጀል ጉዳይ ከሚደረግ ትብብር ጋር በተያያዘ በዓለም አቀፍ ደረጃ የሚኖሩ መብትና ጥቅሞችን ለማስከበር እና ግዴታዎችን በአግባቡ ለመወጣት የሚያስችል ሥርዐት መዘርጋት ነው፡፡

፪.በዚህ ክፍል ውስጥ ‹‹**ዓለም አቀፍ ትብብር** ›› ማለት ኢትዮጵያ በተቀበለቻቸው ወይም በፈረመቻቸው ስምምነቶች ፤ በእንካ ለእንካ መርህ እና በዚህ ሕግ መሠረት በወንጀል ጉዳይ የሚደረግ ትብብር ነው፡፡

፫.ለዚህ ምዕራፍ አፈጻጸም እንደቅደም ተከተሉ ‹‹ፍርድ ቤት›› እና ‹‹ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ›› ማለት ማለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት እና የፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ነው፡፡

አንቀጽ ፫፻፺፭ መርህ

፩.መንግሥት በወንጀል ጉዳይ ላይ የሚያደርገው ዓለም አቀፍ ትብብር ኢትዮጵያ በፈረመችው ወይም በተቀበለችው ስምምነት መሠረት ይፈጸማል፡፡

፪.ግልጽ የሆነ ዓለም አቀፍ ስምምነት የሌለ ወይም ያልተሟላ እንደሆነ ትብብሩ በዚህ ክፍል በተመለከቱ ድንጋጌዎች መሠረት ይፈጸማል፡፡

፫. የትብብር ጥያቄው ሕገ መንግሥቱንና የሀገሪቱን ሉዓላዊነት የሚያስከብር፣ የኢትዮጵያን ሕዝቦች ጥቅም የሚያስጠብቅ እና በጋራ ጥቅምና እኩልነት ላይ የተመሠረተ መሆን አለበት፡፡

፬.ማንኛውም የትብብር ጥያቄ የወንጀል ተጎጂን ወይም የወራሹን የካሣ ወይም ሌላ የመብት ጥያቄ በማያጓድል መልክ መፈጸም ይኖርበታል፡፡

<u>**አንቀጽ ፫፻፺፮ ትብብር ማድረግ የማይፈቀድባቸው ሁኔታዎች**</u>

፩. ከመንግስት ጋር በወንጀል ጉዳይ ላይ የሚደረግ የትብብር ጥያቄ፡-

(ሀ) የማንኛውንም ሰው መሠረታዊ መብቶችና ነፃነቶች ሊጥስ ይችላል ተብሎ የሚታመን እንደሆነ በተለይም ለግርፋት፣ ጭካኔ፣ ኢ-ሰብዓዊ ለሆነ አያያዝ ወይም ቅጣት ይጋለጣል ተብሎ ሲታመን፣ ወይም

(ለ) አንድን ሰው በዘር፣ በብሔር ማንነት፣ በኃይማኖት፣ በፆታ፣ በቀለም፣ በዜግነት ወይም ባለው የፖለቲካ አቋም ሊያስከስሰው ወይም ሊያስቀጣው ይችላል ተብሎ ሲታመን፣

(ሐ) ለተጠየቀው ትብብር መነሻ የሆነውን በጦር ሕግ ብቻ የሚያስቀጣ ተግባር ጋር የተያያዘ የትብብር ጥያቄ ሆኖ ለወንጀሉ የተቀመጠውን ቅጣት የመወሰን ሥልጣን የተሰጠው ለልዩ ፍርድ ቤት ወይም የአስተዳደር ፍርድ ቤት እንደሆነ፣

(መ) የትብብር ጥያቄው አንድ ሰው ተከሶ ነፃ ከተባለበት፣ ቅጣት ከተጣለበት፣ ይቅርታ በተደረገበት ወይም ቅጣቱን ከፈጸመበት የወንጀል ድርጊት ጋር የተያያዘ ከሆነ፣

(ሠ) የቀረበው የትብብር ጥያቄ የሀገርን ሉዓላዊነት፣ የሀገርና የሕዝብ ደህንነትን፣ የሕግ የበላይነት ወይም የሀገር ጥቅምን የሚነካ ከሆነ፤

ትብብር መደረግ የለበትም፡፡

፪. ለትብብር የሚላከው ሰው ኢትዮጵያዊ እንደሆነ በሕገ መንግሥቱ የተመለከቱ መብቶችና ነፃነቶች እንደሚከበሩለት መረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

፫. የትብብር ጥያቄ የቀረበበት ጉዳይ የክስ ማቅረቢያ ወይም የቅጣት ውሳኔ ማስፈጸሚያ የይርጋ ጊዜ በወንጀል ሕግ መሠረት ይቆጠራል፡፡

አንቀጽ ፫፻፺፯ የትብብር ዐይነቶች

በወንጀል ጉዳይ የሚደረግ ትብብር በወንጀል ምርመራ፣ ክስ እና የፍርድ ሂደት ባሉ ጉዳዮች ሲሆን፡-

፩. የወንጀል ምርመራና ከምርመራ ጋር የተያያዙ ጉዳዮችን፤

፪. መረጃና ማስረጃ ልውውጥን፤

፫. የወንጀል ተጎጅዎች፣ ምስክሮችና ጠቋሚዎች ጥበቃን፤

፬. አሳልፎ መስጠትን፤

፭. የማስተላለፍ ጥያቄ መፈጸምን፤

፮. ወንጀል ለመፈፀም ያስቻለ ንብረትና የወንጀል ፍሬ የሆነ ንብረትን ወይም ገንዘብን ማገድና መውረስ፤

፯. የተያዘ ሰው ልውውጥ ወይም ፍርደኛንና የፍርድ ሂደትን ማስተላለፍን፤

፰. የፍርድ ቤት ውሳኔ ዕውቅና መስጠትና መፈፀምን፤

፱. ሌሎች በጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የሚፈቀዱ መሰል የትብብር ዐይነቶችን፤

ያጠቃልላል፡፡

አንቀጽ ፫፻፺፰ የትብብር መስመርና የማስፈጸም ሥልጣን

፩. በወንጀል ጉዳይ የሚደረግ የዓለም አቀፍ ትብብር ጥያቄ በዲፕሎማሲያዊ የግንኙነት መስመር መቅረብና መፈጸም ይኖርበታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም አስቸኳይ የሆነ ጉዳይ የገጠመ እንደሆነ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴርን በማማከር ከዲፕሎማሲያዊ የግንኙነት መስመር ውጭ የትብብር ጥያቄ ሊያቀርብ ወይም ሊፈጽም ይችላል፡፡

፫. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በወንጀል ጉዳይ የሚደረግ ዓለም አቀፍ ትብብርን የሚመለከቱ ጉዳዮችን የማስፈጸም፣ የመምራት እና መከታተል ይኖርበታል፡፡

ይህንንም ሲፈፅም ከሀገር ደህንነትና ፀጥታ አካላትና ሌሎች የሚመለከታቸው ተቋማት ጋር በመመካከር ይሆናል፡፡

፬. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በዚህ ሕግ መሠረት የሚደረግ ማንኛውም ዓይነት ትብብር የትብብሩ ዓላማ እና አግባብ ባለው ሕግ መሠረት እየተፈጸመ መሆኑን መከታተል ይኖርበታል፡፡

፭.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በጉዳዩ ዐይነትና ለግንኙነቱ መሠረት በሆነ ስምምነት ወይም ሕግ መሠረት ጉዳዩ የሚመለከተው አካል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግን ማስታወቅ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፫፻፺፱ የትብብር ወጪ

፩. በስምምነት በሌላ አኳኋን ካልተመለከተ በስተቀር የትብብር ወጪ በትብብር ጠያቂ ሀገር የሚሸፈን ይሆናል፡፡

፪. በኢትዮጵያ የሚጠየቅ ትብብር ወጪው በፌዴራል መንግሥት ይሸፈናል፡፡

፫. በኢትዮጵያ የሚሸፈን የትብብር ወጪ ክፍያ በፌዴራል መንግሥት የገንዘብ ሥርዐት እና የፋይናንስ ሕግ መሠረት ይወሰናል፡፡

አንቀጽ ፬፻ የትብብር ጥያቄ ማቅረብ ስለሚችሉ አካላት

፩. በወንጀል ጉዳይ ሥልጣን ያለው የፌዴራል ወይም የክልል መንግሥት አካል በዚህ ሕግ መሠረት የትብብር ጥያቄውን በቀጥታ ለፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

፪.በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፺፰ ንዑስ አንቀጽ (፫) የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ የፌዴራል መንግሥት አካል በቀጥታ የትብብር ጥያቄ እንዲያቀርብ የፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ሊፈቅድ ይችላል፡፡

ክፍል ሁለት

የትብብር ጥያቄ

አንቀጽ ፴፪፩ የጥያቄው አቀራረብ

፩.ማንኛውም የትብብር ጥያቄ በጽሑፍ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው ቢኖርም አስቸኳይ ሁኔታ ሲያጋጥም የትብብር ጥያቄው በቃል፣ በኢሜል ወይም በፋክስ ዲፕሎማቲክ መስመሩን ሳይጠብቅ ሊቀርብ ይችላል፤ ጥያቄውም በሠላሳ ቀን ውስጥ ዲፕሎማቲክ መስመሩን ጠብቆ በጽሑፍ ካልቀረበ ጥያቄው እንዳልቀረበ ይቆጠራል፡፡

፫.ጥርጣሬ በመኖሩ ምክንያት ማረጋገጥ አስፈላጊ ካልሆነ በስተቀር ከጥያቄው ጋር የተያያዙ አባሪ ሰነዶች ወይም በጽሑፍ የተሰጡ ምላሾችን ሰነድ ለማረጋገጥ ሥልጣን ባለው አካል ማረጋገጥ አያስፈልግም፡፡

አንቀጽ ፴፪፪ የትብብር ጥያቄ ይዘት

ማንኛውም የትብብር ጥያቄ እንደነገሩ ሁኔታ፡-

፩.የትብብሩን ዓላማ እና ዓይነት፣

፪.የቀረበውን ጥያቄ የሚከታተል ተቋም ስምና አድራሻ፣ ጥያቄውን ለማቅረብ ያለው ሕጋዊ መሠረት፣ ከጉዳዩ ጋር በተያያዘ ያለው ኃላፊነት እና ሌሎች አስፈላጊ ሁኔታዎች፣

፫.ጥያቄው ከግለሰብ ጋር የሚያያዝ እንደሆነ ግለሰቡ የሚጠራበትና የሚታወቅበት ስም፣ ወቅታዊ አድራሻ፣ ዜግነት እና እንደነገሩ ሁኔታ የግለሰቡ አሻራ፣ ፎቶግራፍና ሌላ መለያና ዝርዝር ሁኔታ፣

፬.ጥያቄው ከንብረት ጋር የተያያዘ እንደሆነ የተወረሰ ወይም የታገደ የንብረት ዐይነትን እና ንብረቱ የሚገኝበት ቦታ የሚያብራራ አጭር መግለጫ፣ ጥፋተኝነቱን የሚያሳይ ትክክለኛነቱ የተረጋገጠ የፍርድ ቤት ውሳኔ፣

፭. የወንጀል ጉዳይ እንደሆነ ወንጀሉን የሚደነግገውን ሕግ፣ መግለጫ፣ ተፈጸመ የተባለውን ድርጊት፣ ድርጊቱ የተፈጸመበት ጊዜና ቦታ፣ የሚያስከትለውን ወይም የተወሰነበትን ቅጣት፣ የወንጀሉ የይርጋ ጊዜ፣ ውሳኔ የሰጠው አካል እንደጉዳዩ ሁኔታ፣ የወንጀሉን ፍሬ ነገርና ጉዳዩ በምርመራ ላይ እንደሆነ ወንጀሉ ስለመፈጸሙ የሚያስረዳ የምርመራ ውጤት መግለጫ፣ እና

፮. የተፈለገው ማስረጃ ዐይነት እና ዝርዝር፣

፯. ትብብሩ መጠናቀቅ ያለበት ጊዜ፣

፰. ትብብሩን አስመልክቶ መወሰድ ያለበት የሚስጥራዊነት ጥንቃቄዎች፣

፱. ጠያቂው ሀገር ትብብሩ ሲከናወን እንዲወሰድ የሚፈልጋቸው የተለዩ ሥነ ሥርዐቶች ወይም ሁኔታዎች፣ እና

፲. በሚመለከተው አካል የሚጠየቁ ሌሎች አስፈላጊ መረጃዎችን፣

መያዝ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፫ የጥያቄውን ተቀባይነት፣ አግባብነት ማረጋገጥ እና ውሳኔ መስጠት</u>

፩.ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የትብብር ጥያቄው በዚህ ሕግ የተመለከቱትን የሚያሟላ መሆኑን በማረጋገጥ ተገቢ በሆነ አጭር ጊዜ ውስጥ ይወስናል፡፡

፪.ተቀባይነት የሌለው ወይም ያልተሟላ ጥያቄ እንደሆነ ለጠያቂው አካል ውሳኔውን ወዲያውኑ ያሳውቃል፣ በጥያቄው ላይ የታዩ ጉድለቶችን ለይቶ በማመልከት ማስተካከያ ተደርጎበት ወይም ጥያቄውን አሟልቶ እንዲያቀርብ ያደርጋል፡፡

፫.ጥያቄው ተቀባይነት ያለው እንደሆነ እና የቀረበው በፌዴራል ወይም በክልል መንግሥት አካል እንደሆነ በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር በኩል ትብብር ለሚጠይቀው አካል ይልካል፡፡ ሆኖም ጥያቄው የቀረበው ለኢትዮጵያ መንግስት እንደሆነ እንደአግባብነቱ በዚህ ሕግ ድንጋጌዎች መሠረት እንዲፈጸም ያደርጋል፡፡

፬. የቀረበው የትብብር ጥያቄ በተጀመረ የወንጀል ምርመራና ክስ ሂደት ላይ ጣልቃ የሚገባ ከሆነ የፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ትብብሩን ለሌላ ጊዜ ለማድረግ ሊወስን ይችላል፡፡

፭. ሰነድ እንዲተላለፍ የቀረበ የትብብር ጥያቄ ከሆነና ሰነዱ በተጀመረ የፍትሐብሔር ክስ ላይ የሚያስፈልግ ከሆነ ትብብሩ ለሌላ ጊዜ ለማድረግ የፌደራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ሊወስን ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፬፻፬ ማረጋገጫ መስጠት</u>

፩.በዚህ ሕግ የተደነገጉ መርሆዎች እንደተጠበቁ ሆነው ሰው ተላልፎ የሚሰጠው ትብብር ጠያቂ ሀገር፡-

(ሀ) በጊዜያዊነት የተሰጠው ሰው በግዛቱ ውስጥ ከመግባቱ በፊት በፈጸመው ተግባር እንደማይያዝ፣ እንደማይከሰስ፣ እንደማይቀጣ ወይም የትኛውም የግል ነፃነቱ እንደማይገደብ፣ ወይም በማንኛውም የፍትሐብሔር ኃላፊነት ተጠያቂ እንደማይሆን፣

(ለ) በራሱ እና በጊዜያዊነት በሰጠው ሀገር ፍቃድ ካልሆነ በስተቀር ትብብር ከተጠየቀበት ጉዳይ ውጭ ድጋፍ እንዲሰጥ እንደማይገደድ፣

(ሐ) በስምምነት በተገለጸው የጊዜ ገደብ ቀደም ሲል ወደነበረበት ሀገር እንደሚመለስ፣

(መ) ሆኖም ለተጨማሪ ጊዜያት ግለሰቡ ለትብብር እንዲቆይ ጥያቄ ከቀረበ የፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ይህንኑ ጥያቄ በመመርመር ይወስናል፡፡

(ሠ) የተጠረጠረ፣ በማቆያ ወይም በማረፊያ ቤት የነበረ ሰው ከሆነ መሠረታዊ መብቶች ሊያስጠብቅ በሚችል ማቆያ ወይም ማረፊያ እንደሚያቆየው፣

ማረጋገጫ መስጠት ይኖርበታል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ የትብብር ጥያቄው የቀረበለት ሀገር አስፈላጊ በሆነ ጊዜ ተጨማሪ ማረጋገጫ ሊጠይቅ ይችላል፡፡

ክፍል ሦስት

የትብብር ጥያቄ አፈፃፀም

አንቀጽ ፩፻፰ ጠቅላላ

፩.የቀረበው የትብብር ጥያቄ በዚህ ሕግ መሠረት ተቀባይነት ያገኘ እንደሆነ በዚህ ሕግና አግባብነት ባላቸው ሕጎች መሠረት ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

፪.የቀረበው የትብብር ጥያቄ በኢትዮጵያ ሕግ ውስጥ የማይታወቅ እንደሆነ በኢትዮጵያ ሕግ ውስጥ ተመሳሳይ ወይም ተቀራራቢ በሆነ ሕግ ተፈጻሚ ሊሆን ይችላል፡፡

አንቀጽ ፩፻፱ የወንጀል ምርመራና ከምርመራ ጋር የተያያዙ ጉዳዮች ትብብር

፩.ትብብር ጠያቂው ሀገር አንድ የወንጀል ድርጊት እንዲመረመር በጠየቀ ጊዜ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ምርመራው በዚህ ሕግ ከአንቀጽ ፷፫ እስከ አንቀጽ ፻፷፪ በተደነገገው ሥነ ሥርዐት በሕግ የመመርመር ሥልጣን በተሰጠው አካል እንዲፈጸም ያደርጋል፡፡ የምርመራውንም ውጤት በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር አማካኝነት ለጠያቂው ሀገር ይልካል፡፡

፪.በጋራ የምርመራ ቡድን ወንጀልን ለመመርመር ጥያቄ በቀረበ ጊዜ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ምርመራው በዚህ ሕግ ምርመራ እንዲያከናውን ሥልጣን የተሰጠው አካል እና የጥያቄ አቅራቢው ሀገር የምርመራ አካል ወንጀሉን በጋራ የሚመረምሩበትን አግባብ ይወስናል፡፡

፫.የትብብር ጠያቂው ሀገር ምርመራ አካል በኢትዮጵያ የግዛት ክልል ውስጥ ወንጀልን እንዲመረምር ወይም በኢትዮጵያ ሕግ ከተደነገገው ሥርዐት ጋር የሚመሳሰል ምርመራ እንዲካሄድ ጥያቄ ከቀረበ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ አግባብነቱን አይቶ ይወስናል፤ የፌዴራል ፖሊስንና የሚመለከተውን የጸጥታና ደህንነት መስሪያ ቤት አስተያየት በመጠየቅ የምርመራውን ሂደትና አፈጻጸም ይከታተላል፡፡

አንቀጽ ፩፻፳ በኢትዮጵያ ውስጥ ያለን ሰው በጊዜያዊነት የማስተላለፍ ትብብር

፩.በማረፊያ ወይም በማቆያ ቤት ያለ ሰው ምስክርነት ለመስጠት ወይም ለሌላ ምርመራን የማገዝ ሥራ በተጠየቀ ጊዜ ትብብር ጠያቂው ሀገር በዚህ ሕግ አንቀጽ ፩፻፩ የተመለከተውን ማረጋገጫ ሲያሟላ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ትብብሩ እንዲፈጸም ሊያደርግ ይችላል፡፡

፪.ተፈላጊው ሰው በማረፊያ ወይም በማቆያ ቤት የማይገኝ እንደሆነ እና ለተፈለገው ዓላማ በጊዚያዊነት ሊተላለፍ ፈቃደኛ እንደሆነ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ይህን ያስፈጽማል፤ ተፈላጊው ፈቃደኛ ካልሆነ በጉዳዩ ላይ ፍርድ ቤት ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ መሠረት የሚተላለፈው ሰው ኢትዮጵያዊ ዜግነት ያለው እንደሆነ በጊዜያዊነት ሊተላለፍ የሚችለው ፈቃደኛ ሲሆን ብቻ ነው፡፡

፬.የፌዴራል ፖሊስ ከፍርድ ቤት ትእዛዝ በማውጣት ለትብብር የተጠየቀውን ሰው ከሚገኝበት ማረፊያ ወይም ማቆያ ቤት በመረከብ ለጠያቂው ሀገር እንዲያስረክብ፣ ትብብሩን አጠናቆ ሲመለስም ወደ ነበረበት ማረፊያ ወይም በማቆያ ቤት እንዲያስረክብ ይደረጋል፡፡

፭. በትብብር ጠያቂው ሀገር የሚገኝ የኢትዮጵያ ኤምባሲ ወይም ቆንስላ ጽሕፈት ቤት የትብብሩን አፈጻጸም እንዲከታተል መደረግ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፩፻፳፩ በውጭ ሀገር ያለን ሰው ለትብብር መጠየቅ

፩.በውጭ ሀገር በቁጥጥር ሥር ያለ ሰው ለትብብር በተፈለገ ጊዜ እና ተጠያቂው ሀገር ወይም ተቋም ሲፈቅድ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የተጠየቀውን ሰው ተረክቦ ትብብሩን ለጠየቀው አካል እንዲያስረክብ እና ትብብሩም ከተጠናቀቀ በኋላ ከትብብር ጠያቂው ተረክቦ ትብብሩን ላደረገው ሀገር እንዲያስተላልፍ ለፌዴራል ፖሊስ ያሳውቃል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ለኢትዮጵያ የተላለፈ ሰው ወደ ኢትዮጵያ መግቢያ ፍቃድ ይሰጠዋል፡፡

፫.የተላለፈ ሰው በጥበቃ ሥር እንዲቆይ ይደረጋል፤ ማረፊያ ቤት በሚቆይበት ጊዜ ተፈጻሚ የሚሆነው በኢትዮጵያ ማረፊያ ቤት በሚገኙ ሰዎች ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው ሕግ ይሆናል። በተቻለ መጠን የመጣበትን ጉዳይ ጨርሶ እንዲሄድ አስፈላጊው ይደረጋል።

አንቀጽ ፩፻፱ በጠያቂ ሀገር ማረፊያ ወይም ማረሚያ ቤት መቆየት ያለው ውጤት

በዚህ ሕግ መሠረት የተላለፈ ሰው በክርክር ሂደት ወይም የፍርድ ቅጣቱን በመፈጸም ላይ የነበረ እንደሆነ ተላልፎ በተሰጠበት ጊዜ በማረፊያ ወይም በማረሚያ ቤት የቆየው ጊዜ መፈጸም ካለበት ግዴታ ገብቶ ይታሰብለታል።

አንቀጽ ፩፻፲ መረጃና ማስረጃ ልውውጥ

፩. ለጠያቂ አካል የተሰጠ ማንኛውም ዓይነት ማስረጃ፣ መረጃ፣ ሰነድ ወይም ሪከርዶችን እና ሌላ የማስረጃ ዋጋነት ያለው ነገር በአግባቡ የሚያዝ ስለመሆኑ ማረጋገጫ መስጠት እና ተገቢ በሆነ አጭር ጊዜ ውስጥ መመለስ ይኖርበታል።

፪.በትብብር ጥያቄ የተገኘው ማንኛውም መረጃ ወይም ማስረጃ ትብብር ከተጠየቀበት ዓላማ ውጭ ጥቅም ላይ መዋል የለበትም።

አንቀጽ ፩፻፲፩ መጥሪያና ሌሎች ሰነዶች የማድረስ ትብብር

፩.ለኢትዮጵያ የቀረበው የትብብር ጥያቄ የመጥሪያ ወይም ሌላ ሰነድ የማድረስ እንደሆነ ይኸው ወዲያውኑ መፈጸም ይኖርበታል።

፪.ጥያቄው መጥሪያ የማድረስ የሆነ እንደሆነ ይኸው ተፈላጊው እንዲቀርብ ከተፈለገበት ቀን ቀደም ብሎ ከሃያ ስምንት ቀናት ባላነሰ ጊዜ ውስጥ መጥሪያና የመጥሪያ ማድረስ ጥያቄው መቅረብ ይኖርበታል፤ የፌዴራል ፖሊስ መጥሪያው እንደደረሰው ከአሥራ አምስት ቀናት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ ለተፈላጊው ማድረስ ይኖርበታል።

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ የተደነገገው ቢኖርም አስቸኳይ ሁኔታ ሲያጋጥም እና ይኸው በጠቅላይ ዐቃቤ ሕጉ ከታመነ ጥያቄው ከተደነገገው ጊዜ ባነሰ ጊዜ ውስጥ ቢቀርብም ተቀባይነት አለው።

አንቀጽ ፩፻፲፪ የፍርድ ሂደትን ማስተላለፍ

፩.የኢትዮጵያ የወንጀል ሕግ በምትክነት ተፈፃሚ በሚሆንባቸው ወንጀሎች ላይ የፍርድ ሂደት እንዲተላለፍ የትብብር ጥያቄ የቀረበ እንደሆነ ሂደቱ በዚህ ሕግና ሌሎች አግባብነት ባላቸው ሕጎች መሠረት ሊታይ ይችላል፡፡

፪.ለተላለፈው የፍርድ ሂደት ውጤታማነት ለማገዝ የሚያስችል አስፈላጊ ምርመራ ማካሄድ ተገቢ ካልሆነ በስተቀር የፍርድ ሂደት ማስተላለፍ በተጠየቀው ሀገር ተቀባይነት ካገኘበት ቀን ጀምሮ በዚህ ሕግ መሠረት የተመለከቱ የዕርቅ፣ የጥፋተኝነት ድርድር፣ የሌሎች የመፍትሔ ርምጃዎች ወይም የክስ ሂደት መቋረጥ ይኖርበታል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ መሠረት የተላለፈ የፍርድ ሂደት ውሳኔ ካገኘ ይኸው ለጠያቂው ሀገር መገለጽ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፩፻፲፫ ፍርደኛን ማስተላለፍ

፩.በውጭ ሀገር ፍርድ ቤት በመጨረሻ ውሳኔ ጥፋተኝነቱ የተረጋገጠ ሰው ቅጣትን በኢትዮጵያ ውስጥ እንዲፈጸም የትብብር ጥያቄ ሊቀርብ ይችላል፤ አፈጻጸሙም በዚህ እና ሌሎች አግባብነት ባላቸው ሕጎች መሠረት ይሆናል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የሚቀርብ ፍርደኛን የማስተላለፍ የትብብር ጥያቄ፡-

(ሀ) ጥፋተኝነቱ ተረጋግጦ ቅጣት የተጣለበት ፍርደኛ ሙሉ ወይም ቀሪ ቅጣቱን እንዲፈጽም፣

(ለ) ቅጣት የተገደበለት ፍርደኛ የገደቡን ቅድመ ሁኔታዎች መፈጸሙን ለመከታተል፣ ወይም

(ሐ) በአመክሮ የተለቀቀ ወይም ቅጣት የተላለፈለት ፍርደኛ ለአመክሮው ወይም ለቅጣቱ መተላለፉ ምክንያት የሆኑ ቅድመ ሁኔታዎችን መፈጸሙን ለመከታተል፣

ሊሆን ይችላል፡፡

፫. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ የተደነገገው ቢኖርም፡ ፍርደኛው ቋሚ ኗሪ ካልሆነ፣ ወይም በዚህ ወይም ሌላ ሕግ ቅጣቱ የሚፈጸምበት የይርጋ ጊዜ ካለፈ፣ፍርደኛን የማስተላለፍ የትብብር ጥያቄ ተቀባይነት አይኖረውም፡፡

፬. የተላለፈ ፍርደኛን ቅጣት በማስፈጸም ሂደት ፍርዱ እንዲከለስ ወይም የመጨረሻ ፍርድን እንደገና የማየት ጥያቄ የቀረበ እንደሆነ ጉዳዩን የማየት ሥልጣን የትብብር ጠያቂው ሀገር ይሆናል፡፡

፭. በስምምነት በሌላ ሁኔታ ካልተፈቀደ በስተቀር ፍርደኛን በማስተላለፍ የትብብር ሂደት የፍርደኛውን ባሕርይ፣ የቅጣት አፈጻጸም፣ የክትትል አግባብና አተገባበር ሪፖርት የሚቀርብበትን ሁኔታ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ይወስናል፡፡

<u>አንቀጽ ፬፻፲፬ የፍርድ ቤት ትእዛዝ፣ ፍርድ፣ ብይን ወይም ውሳኔ ዕውቅና መስጠትና ማስፈጸም</u>

፩. በውጭ ሀገር ፍርድ ቤት የተሰጠ ትእዛዝ፣ ፍርድ ወይም ውሳኔ ዕውቅና የመስጠትና የማስፈጸም የትብብር ጥያቄ በቀረበ ጊዜ በዚህ ሕግ እና ሌሎች አግባብነት ባላቸው ሕጎች መሠረት ይፈጸማል፡፡

፪. ንብረቱ እንዲታገድ ወይም እንዲወረስ በጠያቂው መንግሥት የተሰጠ ትእዛዝ፣ ፍርድ፣ ብይን ወይም ውሳኔ በኢትዮጵያ ሕግ መሠረት እንደተሰጠ ይቆጠራል፡፡

፫. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በተቃራኒው ካልወሰነ በስተቀር በውጭ ሀገር ፍርድ ቤት ውሳኔ መሠረት የተወረሰ ማንኛውም ንብረት ለመንግሥት ገቢ ይሆናል፡፡

<u>አንቀጽ ፬፻፲፭ በኢትዮጵያ ግዛት እስረኛን ማስተላለፍ</u>

፩. ትብብር ጠያቂ ሀገር እስረኛን በኢትዮጵያ የግዛት ክልል ወደ ሦስተኛ ሀገር ለማስተላለፍ ጥያቄ ሲያቀርብ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የተላላፊውን ማንነት፣ የሚተላለፍበትን ምክንያት በቀረበው ማስረጃ መሠረት መርምሮ ፍቃድ ይሰጣል፡፡ የእስረኛውን መተላለፍ ያልፈቀደ እንደሆነ ትብብር ጠያቂው ሀገር በውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር አማካኝነት ምክንያቱን እንዲያውቅ ያደርጋል፡፡

፪. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ፍቃድ በሰጠ ጊዜ የተላላፊውንና የአስተላላፊውን ማንነት እና አግባብነት ያላቸው ሌሎች ማስረጃዎችን በመላክ አግባብ ያለው ባለሥልጣን እንዲያስፈጽም ሊያደርግ ይችላል፡፡ ባለሥልጣኑም ትብብሩን እንዳስፈጸመ ወዲያውኑ ለጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ሪፖርት ያቀርባል፡፡

፫. ያልተጠበቀ የአስረኛ ማስተላለፍ ባጋጠመ ጊዜ፣ ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ መረጃ እንደደረሰው ወይም በአስተላላፊው ሀገር ባለሥልጣን አመልካችነት ተላላፊው ሰው በኢትዮጵያ ግዛት ክልል እንዲተላለፍ ሊፈቅድ ይችላል፡፡ ማስተላለፉ ባልተፈቀደ ጊዜ ተላላፊው ሰው በመጣበት አግባብ ወደመጣበት ሀገር እንዲመለስ ይደረጋል፡፡

፬. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ አፈጻጸም ተላላፊው ሰው ከአርባ ስምንት ሰዓት ላልበለጠ ጊዜ በፌዴራል ፖሊስ ቁጥጥር ሥር እንዲውል ሊያደርግ ይችላል፡፡

ምዕራፍ ሁለት

በወንጀል ተፈላጊን ሰው አሳልፎ ስለመስጠት

ክፍል አንድ

አሳልፎ ለመስጠት በቀረበ ጥያቄ ላይ የሚፈጸም ሥነ-ሥርዐት

አንቀጽ ፬፻፲፮ ትርጉም

‹‹**አሳልፎ መስጠት**›› ማለት አንድን የሚፈለግ ተጠርጣሪ፣ ተከሳሽ ወይም ፍርደኛ ለወንጀል የክስ ሂደት፣ ቅጣት ለመወሰን ወይም ለማስፈጸም የሚቀርብ የትብብር ጥያቄ ነው፡፡

አንቀጽ ፬፻፲፯ አሳልፎ የሚያሰጥ ወንጀል ወይም ቅጣት

፩.በስምምነት በሌላ ሁኔታ ካልተገለጸ በስተቀር፣

(ሀ) ሁለት ዓመትና በላይ በእሥራት ወይም በሞት ሊያስቀጣ የሚችል የወንጀል ተግባር ለወንጀል የክስ ሂደት ወይም ቅጣትን ለመወሰን፣ ወይም

(ለ) ስድስት ወር እና በላይ ያልተፈጸመ ወይም ሳይፈጸም የቀረ የእሥራት ቅጣትን ለማስፈጸም፣

አሳልፎ የመስጠት ጥያቄ ሊቀርብበት ይችላል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ተላልፎ እንዲሰጥ የተወሰነበት ሰው የተከሰሰበት ወይም ጥፋተኛ የተባለበት ሌላ ተደራቢ ወንጀል ከሁለት ዓመት በታች በእሥራት ሊያስቀጣ የሚችል ወይም ፍርደኛው ሳይፈጽመው የቀረ ከስድስት ወር በታች የእሥራት ቅጣት እንደሆነ ተላልፎ ሊያሰጥ ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፲፰ ጣምራ የወንጀል ድርጊት</u>

፩.ድርጊቱ ወይም በድርጊቱ ምክንያት ተወስኖ ሳይፈጸም የቀረ ቅጣት በውጭ ሀገር እና በኢትዮጵያ ሕግ ወንጀል ወይም ቅጣት የሚያስከትል መሆኑ የተደነገገ ካልሆነ በቀር አሳልፎ አያሰጥም፡፡

፪.የትብብር ጥያቄ የሚመለከተው ወንጀል ወይም ቅጣት በውጭ ሀገርና በኢትዮጵያ ሕግ መሠረት በአንድ ዓይነት ስያሜ አለመጠራቱ ወይም በተመሳሳይ የወንጀል ድንጋጌ ሥር አለመጠቀሱ ወይም በአንድ ዓይነት አገላለጽ አለመቀመጡ አሳልፎ የሚያሰጥ ወንጀል ወይም ቅጣት መሆኑን አያስቀረውም፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፲፱ አሳልፎ መስጠት የማይፈቀድባቸው ሁኔታዎች</u>

ተላልፎ ይሰጠኝ ጥያቄ የቀረበበት ሰው፡-

፩.የኢትዮጵያ ዜግነት ያለው ከሆነ፣

፪.በተከሰሰበት ወይም ጥፋተኛ በተባለበት አሳልፎ በሚያሰጥ የወንጀል ተግባር አስቀድሞ በኢትዮጵያ ወይም በሌላ ሀገር ፍርድ ቤት በተሰጠ የመጨረሻ ውሳኔ ቅጣት ተወስኖበት የፈጸመ፣ ወይም

፫. በኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ ፳፰ ንዑስ አንቀጽ (፩) የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በኢትዮጵያ ወይም በጠያቂው ሀገር ሕግ መሠረት ጥያቄው በቀረበበት ወቅት በይቅርታ፣ በምኅረት፣ በይርጋ የታገደ ወይም ከመከሰስ ወይም ከቅጣት ነፃ የሚያደርግ ማንኛውም ምክንያት ያለ እንደሆነ፣

ተላልፎ አይሰጥም።

ክፍል ሁለት
አሳልፎ መስጠት ጉዳይን ለመወሰን የሚያስፈልጉ ሰነዶች

አንቀጽ ፩፻፳ የአሳልፎ መስጠት ጥያቄ ይዘትና ስለሚቀርብ ሰነድ

፩.አሳልፎ የመስጠት ጥያቄ ሥልጣን ባለው የጠያቂ መንግሥት አካል በጽሑፍ መቅረብ ይኖርበታል።

፪.አሳልፎ የመስጠት ጥያቄ እንደነገሩ ሁኔታ፡-

(ሀ) በዚህ ሕግ አንቀጽ ፩፻፲፯ የተመለከቱ ሁኔታዎችን፣

(ለ) በተፈላጊው ሰው ላይ ሊቀርብበት የሚችለውን ክስ፣ ወንጀሉን የሚደነግገው ሕግ ፣ወንጀሉ የሚያስከትለው ቅጣት፣

(ሐ) ተፈላጊው ሰው ክስ የተመሰረተበት እንደሆነ ወንጀሉ የተፈጸመበት ጊዜ፣ ቦታና የወንጀሉ አፈጻጸም ዝርዝር ሁኔታ፣ ተፈላጊው ሰው ያለው ተሳትፎ፣ ወንጀሉ የሚያስከትለው ቅጣት፣ ማስረጃና የሚያስረዱት ጭብጥ፣ እንደነገሩ ሁኔታ ሥልጣን ባለው ፍርድ ቤት የተሰጠ የመያዣ ትእዛዝ፣

(መ) ተፈላጊው ሰው ጥፋተኛ ተብሎ የተቀጣ እንደሆነ የፈጸመው ወንጀል አጭር መግለጫ፣ ጥፋተኛነቱን የሚያሳይ የፍርድ ቤት ውሳኔ፣ የተጣለበትና ያልፈጸመው የቅጣት ዐይነት ወይም መጠን፣

(ሠ) ጉዳዩ በሌለበት የተወሰነበት እንደሆነ ተፈላጊው ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ (መ) ከተመለከቱ መረጃዎች በተጨማሪ በቀጠሮ ቀን ፍርድ ቤት እንዲቀርብ የተሰጠ መጥሪያ፣ መከላከያውን ለማቅረብ የሚያስችለውን የሕግ መነሻ ስለመኖሩ ወይም ጉዳዩን እንደገና ለማየት ስለሚፈቅድ ሕግ ድጋፍ አጭር መግለጫ፣

(ረ) ተፈላጊው ሰው ጥፋተኛ ተብሎ የቅጣት ውሳኔ በመጠባበቅ ላይ እንደሆነ የፈጸመው ወንጀል አጭር መግለጫ፣ ጥፋተኝነቱን የሚያሳይ የፍርድ ቤት ውሳኔና ቅጣቱን ለመወሰን የሚያስችል ማረጋገጫ፣

(ሰ) ሌሎች በጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የሚጠየቁ መረጃዎችን ወይም አባሪ ሰነዶችን፣

መያዝ ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፴፪፳፩ ተደራራቢ ጥያቄዎች የሚስተናገዱበት ሁኔታ</u>

፩. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ተፈላጊ ሰው ለአንድ ዓይነት ወይም ለተለያየ አሳልፎ ለሚያሰጥ የወንጀል ድርጊት ወይም ቅጣት ከተለያዩ መንግሥታት የተላልፎ ይሰጠኝ ጥያቄ በቀረበ ጊዜ፡-

(ሀ) በዚህ ሕግ አንቀጽ ፫፻፺፩ የተቀመጡትን መርሆዎች በተሻለ ሁኔታ የሚያስከብር መሆኑን፣

(ለ) ከጠያቂው መንግሥት ጋር የተፈጸመ አሳልፎ የመስጠት ስምምነት እና በስምምነቱ የተደነገገ ግዴታ፣

(ሐ) ጥያቄው የቀረበበትን ቅደም ተከተልና ይዘት፣ የወንጀሉና የቅጣቱ ዐይነት፣

(መ) ተፈጸመ የተባለውን የወንጀል ድርጊት ዐይነት ወይም ሳይፈጸም የቀረ ቅጣት መጠን፣

(ሠ) የተከሳሹን መብት በተሻለ ሁኔታ የሚያስጠብቅ መሆኑን፣

(ረ) የተጎጂውንና የተፈላጊውን ሰው ዜግነት እና የተጎጅውን መኖሪያ ሀገር፣ እና

(ሰ) መሰል ሁኔታዎችን ግምት ውስጥ በማስገባት፣

ተፈላጊውን ሰው ለመዳኘት ወይም የተጣለበትን ቅጣት ለማስፈጸም ቅድሚያ የሚኖረውን ጠያቂ መንግሥት ይወስናል፡፡

፪. ተፈላጊው ሰው ቅድሚያ ለተሰጠው መንግሥት አሳልፎ ያልተሰጠ እንደሆነ የሌሎች ጠያቂ መንግሥታት ጥያቄ በዚህ ሕግ መሠረት ታይቶ ይወሰናል፡፡

አንቀጽ ፴፱፻፪ ጊዜያዊ እሥር

፩.በጉዳዩ አስቸኳይነት ምክንያት ተላልፎ እንዲሰጥ ጥያቄ የሚቀርብበትን ሰው በእሥር ማቆየት አስፈላጊ በሆነ ጊዜ በዚህ ሕግ መሠረት የአሳልፎ መስጠት ጥያቄው እስኪቀርብ ድረስ ወይም የማስተካከያ ምላሽ እስኪያገኝ ድረስ በፍርድ ቤት ትእዛዝ ተፈላጊው በማረፊያ ቤት እንዲቆይ የጊዜያዊ እሥር ትእዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡

፪.ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የአሳልፎ መስጠት የትብብር ጥያቄን ወስኖ በፍርድ ቤት እስኪያቀርብ ድረስ ተፈላጊውን በጊዚያዊ እስር ማቆየት አስፈላጊ ሆኖ ባገኘው ጊዜ እንደአግባብነቱ በዚህ ሕግ የተመለከቱ የመያዝና የዋስትና ግዴታ ድንጋጌዎች ተፈጻሚ ይሆናሉ፡፡

፫.የጊዚያዊ እሥር ጥያቄ፡-

(ሀ) ተፈላጊው መደበኛ መኖሪያው በኢትዮጵያ የሆነ ወይም በተደጋጋሚ ወደ ኢትዮጵያ የሚመላለስ እንደሆነ፣

(ለ) ጥያቄው ተፈጸመ ከተባለው ወንጀል ጋር ግንኙነት ያለው እንደሆነ፣

(ሐ) ለእስር ወይም ለሌላ ተመሳሳይ ጉዳይ ትእዛዝ የተሰጠበት ወይም በውጭ ሀገር ክስ የተመሠረተ እንደሆነ፣ እና

(መ) ለማምለጥ ወይም ሌላ ወንጀል እንዳይፈጽም ሲባል፣

ሊቀርብ እና ሊፈጸም ይችላል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ እና ፪ የተመለከቱ የትብብር ጥያቄዎች ለሚመለከተው አካል በሀያ ስምንት ቀናት ውስጥ ካልቀረበ ተፈላጊው ሰው

ከእስር ይለቀቃል፡፡ የተፈላጊው ሰው ከእስር መለቀቅ የድጋሜ እስር ወይም የተላልፎ ይሰጥ ጥያቄ ሂደትን ደግሞ ከማቅረብ የሚከለክል አይሆንም፡፡

፩. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚቀርብ የጊዚያዊ እስር ጥያቄ ወይም ማመልከቻ እንደነገሩ ሁኔታ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፴፮፩ የተመለከቱ ዝርዝር መረጃዎችን መያዝ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፴፮፫ የአሳልፎ ይሰጥ ጥያቄን ለፍርድ ቤት ማቅረብ

፩. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፴፮፩ በተደነገገው መሠረት የጥያቄውን አግባብነት መርምሮ ከተቀበለ የተላልፎ ይሰጥ ማመልከቻ በአምስት የሥራ ቀናት ውስጥ ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚቀርብ ማመልከቻ አሳልፎ የመስጠት ጥያቄ ያቀረበውን መንግሥት፣ በተፈላጊው ሰው ላይ የቀረበበት ክስ፣ ወይም የተሰጠ ውሳኔ አጭር መግለጫ እና አግባብነት ያላቸውን ማስረጃዎች መያዝ ይኖርበታል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ ጉዳዩ እንዲታይ ከተወሰነበት ቀን በፊት የተላልፎ ይሰጥ ማመልከቻውን ቅጅ ለተፈላጊው ሰው እንዲደርስ ማድረግ ይኖርበታል፡፡

፬. ተፈላጊው ሰው በቀረበው ተላልፎ ይሰጥ ጥያቄ ላይ ያለውን መልስና አስተያየት ከቀጠሮ ቀን በፊት በጽሑፍ ለፍርድ ቤቱ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፴፮፬ ተፈላጊውን ሰው መያዝ

፩. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ የአሳልፎ ይሰጥ ጥያቄውን ፍርድ ቤት ሲያቀርብ ተፈላጊው ያልተያዘ እንደሆነ የመያዣ ትእዛዝ እንዲሰጠው ማመልከቻ ለፍርድ ቤቱ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ የተፈላጊው ሰው መያዝ አስፈላጊ መሆኑን ካመነ በዚህ ሕግ መሠረት የመያዣ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፫. ፍርድ ቤቱ ተፈላጊው ተይዞ እንዲቀርብ ትእዛዝ ከሰጠ የፌዴራል ፖሊስ ተፈላጊውን ፍርድ ቤት ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

፬. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በዚህ ሕግ ያለ ፍርድ ቤት ትእዛዝ ስለመያዝ የተመለከቱ ድንጋጌዎች እንደአግባብነቱ ተፈፃሚ ሊሆኑ ይችላሉ፡፡

አንቀጽ ፬፻፳፩ ተፈላጊውን ሰው ፍርድ ቤት ማቅረብ

፩. ፌዴራል ፖሊስ ወይም ውክልና የተሰጠው የክልል ፖሊስ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፪፲፰ መሠረት የተያዘውን ተፈላጊ ሰው በአርባ ስምንት ሰዓት ውስጥ ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

፪. ፍርድ ቤቱ፡-

(ሀ) ተፈላጊው ተላልፎ እንዲሰጥ ፈቃደኝነቱን ካልገለጸ ወይም ተቃውሞ ካቀረበ ጉዳዩን ሰምቶ ከአሥራ አምስት ቀናት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ ውሳኔ መስጠት ይኖርበታል፡፡

(ለ) በዋስትና መልቀቅ አስፈላጊ መሆኑን ካላመነ በስተቀር ጉዳዩን ሰምቶ ውሳኔ እስኪሰጥ ድረስ ተፈላጊው በማረፊያ ቤት እንዲቆይ ትእዛዝ መስጠት ይኖርበታል፡፡

አንቀጽ ፬፻፳፪ መሰማትና ውሳኔ መስጠት

፩.ፍርድ ቤቱ፡-

(ሀ) ጉዳዩ በሚሰማበት ዕለት አግባብ ሆኖ ባገኘው ማንኛውም መንገድ የተፈላጊውን ሰው ማንነት ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

(ለ) ተፈላጊው ሰው በቀረበው አሳልፎ የመስጠት ጥያቄ ላይ ያለውን መልስ ወይም አስተያየት እንዲሰጥ መጠየቅ ይኖርበታል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ በአመልካች የቀረበውን ጥያቄ እና በተፈላጊው ሰው የተሰጠውን መልስ ወይም አስተያየት ከመረመረ በኋላ እንደነገሩ ሁኔታ፡-

(ሀ) ተፈላጊው ተላልፎ እንዲሰጥ ፈቃደኝነቱን ከሰጠ፤ ማንነቱን በማረጋገጥ ተላልፎ እንዲሰጥ፣

(ለ) ፈቃደኝነቱን ካልገለጸ ወይም ተቃውሞ ካቀረበ የአሳልፎ መስጠት ጥያቄ የቀረበበት ሰው መሆኑን እና አሳልፎ ለመስጠት የተደነገጉ ቅድመ ሁኔታዎች መሟላታቸውን በማረጋገጥ ተፈላጊው ሰው ተላልፎ እንዲሰጥ፣ ወይም

(ሐ) የቀረበው ሰው ተፈላጊው አለመሆኑን ወይም ተፈላጊው አሳልፎ እንዲሰጥ የተጠየቀበትን የወንጀል ተግባር ስለመፈጸሙ በቂ ጥርጣሬ የሚያሳድር ማስረጃ አለመቅረቡን ሲረዳ ዋስ መጥራት ሳያስፈልገው እንዲለቀቅ፣ እንደነገሩ ሁኔታ የተያዘ ንብረት እንዲመለስለት፣

ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል።

<u>**አንቀጽ ፩፻፳፯ በቀጠሮ ቀን ፍርድ ቤት አለመቅረብ ስለሚኖረው ውጤት**</u>

፩.ፍርድ ቤቱ ጉዳዩ በሚሰማበት ዕለት ተፈላጊው ሰው ያልቀረበ እንደሆነ ታስሮ እንዲቀርብ ትእዛዝ ይሰጣል።

፪.በተለዋጭ የቀጠሮ ቀን ተፈላጊው ሰው ፍርድ ቤት ያልቀረበ እንደሆነ መዝገቡን ይዘጋል።

<u>**አንቀጽ ፩፻፳፰ ይግባኝ ወይም እንደገና እንዲታይ መጠየቅ**</u>

፩.በዚህ ሕግ መሠረት በፍርድ ቤት በተሰጠ የአሳልፎ መስጠት ውሳኔ ላይ የሚቀርብ የይግባኝ ቅሬታ ውሳኔው በተሰጠ በአምስት የሥራ ቀናት ውስጥ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ካልቀረበ በማናቸውም ምክንያት በይግባኝ አይታይም። ጠቅላይ ፍርድቤቱ በጉዳዩ ላይ በአምስት የስራ ቀናት ውስጥ ውሳኔ መስጠት ይኖርበታል።

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ውሳኔ ላይ የሚቀርብ የሰበር አቤቱታ ውሳኔው በተወሰነ በአምስት የስራ ቀናት መቅረብ ይኖርበታል፡፡

፫.በዚህ ሕግ መሠረት ጉዳዩ በመታየት ላይ ያለ ወይም ውሳኔ የተሰጠበት እንደሆነ፣ በሌላ ወንጀል ወይም በሌላ ጠያቂ ሀገር ጥያቄ ምክንያት ካልሆነ በስተቀር በዚህ አንቀጽ መሠረት የመጨረሻ ውሳኔ የተሰጠበት የአሳልፎ መስጠት ጉዳይ እንደገና እንዲታይ የሚቀርብ ጥያቄ ተቀባይነት የለውም፡፡

፬.በዚህ ሕግ ስለ ይግባኝ አቀራረብ የተደነገገው እንደአግባብነቱ በዚህ አንቀጽ መሠረት በቀረበ ይግባኝ ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

አንቀጽ ፬፻፷፱ ውሳኔን ስለማሳወቅ

ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ፡-

፩.በዚህ ሕግ መሠረት የተሰጠ የአሳልፎ መስጠት የመጨረሻ ውሳኔን ለጠያቂው ሀገር ወዲያውኑ ማሳወቅ ይኖርበታል፡፡

፪.ፍርድ ቤት በመጨረሻ ውሳኔ የአሳልፎ መስጠት ጥያቄውን ውድቅ ካደረገ የውሳኔውን ምክንያት ለጠያቂው ሀገር ያሳውቃል፡፡

አንቀጽ ፬፻፸ ተፈላጊውን ማስረከብ

፩. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ፡-

(ሀ) በመጨረሻ ውሳኔ ተላልፎ እንዲሰጥ የተወሰነበትን ተፈላጊ ለጠያቂው መንግሥት ተገቢ በሆነ አጭር ጊዜ ውስጥ በፌዴራል ፖሊስ አማካኝነት ማስረከብ ይኖርበታል፤ ርክክቡ እንደአስፈላጊነቱ ተያያዥ ሰነዶችንም ሊያካትት ይችላል፡፡

(ለ) ተፈላጊው ተላልፎ እስኪሰጥ ድረስ ተይዞ በእስር የቆየ እንደሆነ ይኸው የጊዜ መጠን ማስረጃን ለጠያቂው መንግሥት መግለጽ ይኖርበታል፡፡

፪. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት ጠያቂው መንግሥት የተረከበውን ተፈላጊ ወይም ሰነድ መመለስ አስፈላጊ በሆነ ጊዜ ተላልፎ ይሰጠኝ ጥያቄው የቀረበበት ዓላማ እንደተፈጸመ የሚመለስ ስለመሆኑ መተማመኛ መስጠት ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፬፻፴፩ የውሳኔ ተፈጻሚነትን ማራዘም ወይም ማገድ</u>

፩.ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ፡-

(ሀ) ተፈላጊው ሰው ተላልፎ ቢሰጥ ከባድ የጤና መታወክ ወይም ሕይወቱ ለአደጋ ይጋለጣል ብሎ ሲያምን፣ በተፈላጊው ሰው ላይ የወንጀል ምርመራ እየተጣራ ከሆነ፣ በወንጀል ክስ የቀረበበትና ጉዳዩ በፍርድ ሂደት ላይ ካለ ወይም ሌላ ቅጣት እየፈፀመ መሆኑን ሲያረጋግጥ ተፈላጊው ተላልፎ የሚሰጥበትን ጊዜ ለፍርድ ቤት በማሳወቅ ሊያራዝም ይችላል ፡፡

(ለ) ተፈላጊው ተላልፎ እንዲሰጥ የተሰጠ የመጨረሻ ውሳኔን የሚያስቀይር ወይም እንዲራዘም የሚያስገድድ ምክንያት ባጋጠመ ጊዜ ምክንያቱ ቀሪ እስኪሆን ድረስ ውሳኔው ታግዶ እንዲቆይ ወይም እንዲሻር ለፍርድ ቤት ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪.ፍርድ ቤቱ የተለየ ውሳኔ ካልሰጠ በስተቀር የአሳልፎ መስጠት ውሳኔው እንዲራዘም ትእዛዝ ከተሰጠ እና ተፈላጊው በእሥር ላይ ያለ እንደሆነ በዋስትና እንዲለቀቅ ትእዛዝ መስጠት ይኖርበታል፡፡

<u>አንቀጽ ፬፻፴፪ ውድቅ በተደረገ የአሳልፎ መስጠት ጥያቄ ላይ ስለሚፈፀም ሥነሥርዐት</u>

በወንጀል ሕግ ከአንቀጽ ፲፯ እስከ ፳ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ የአሳልፎ መስጠት ጥያቄው፡-

፩.በዚህ ሕግ አንቀጽ ፬፻፳፱ መሠረት ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ አግባብነቱን መርምሮ ያልተቀበለው እንደሆነ፣ ወይም

፪.በዚህ ሕግ አንቀጽ ፬፻፳፱ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት የመጨረሻ ውሳኔውን የሰጠው ፍርድ ቤት የተላልፎ ይሰጥልኝ ማመልከቻውን ውድቅ ያደረገው ወይም ውሳኔውን የሻረው እንደሆነ፣

በዚህ ሕግ ወይም አግባብነት ባለው ሌላ ሕግ መሠረት ክስ እንዲመሠረት፣ ቅጣት እንዲወሰንበት ወይም የተጣለበትን ቅጣት እንዲፈፅም ትእዛዝ መስጠት ይኖርበታል፡፡

<u>**አንቀጽ ፬፻፴፫ በጊዚያዊነት ተላልፎ የተሰጠ ሰው**</u>

፩.በውጭ ሀገር በእስር ላይ ያለ ተፈላጊ በጊዚያዊነት ለኢትዮጵያ ተላልፎ የተሰጠ እንደሆነ ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት ግለሰቡ በእስር ላይ እንዲቆይ ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

፪.ተላልፎ የተሰጠው ሰው በእስር እንዲቆይ የሚሰጠው ትእዛዝ ተላልፎ የተሰጠበት ምክንያት እስኪ.ጠናቀቅ ድረስ ይሆናል፡፡

፫.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ በተመለከተው መሠረት ተላልፎ የተሰጠው ሰው የተላለፈበት ምክንያት ከተጠናቀቀ አሳልፎ ለሰጠው ሀገር መመለስ ይኖርበታል፡፡

፬.በጊዚያዊነት ተላልፎ በተሰጠ እና ክስ በተመሰረተበት የወንጀል ድርጊት ፈፃሚ ላይ የመጨረሻው የአሳልፎ መስጠት ሂደት እስኪ.ጠናቀቅ ድረስ የተላለፈበት ፍርድ አይታሰብለትም፡፡

<u>**አንቀጽ ፬፻፴፬ ተፈላጊውን መረከብ**</u>

፩.ለኢትዮጵያ መንግሥት ተላልፎ እንዲሰጥ የተወሰነበትን ተፈላጊ ሰው የፌዴራል ፖሊስ ይረከባል፡፡

፪.ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ፡-

(ሀ) ለኢትዮጵያ መንግሥት ተላልፎ የተሰጠው ሰው የፍርድ ሂደቱን ወይም ቅጣቱን ሲያጠናቅቅ ተመልሶ ከሀገር መውጣቱን ፣ እና

(ለ) በማስረጃነት የቀረበ ዕቃ በተገቢው መንገድ መያዙን ወይም የቀረበለት ዓላማ ሲጠናቀቅ በሕግ መሠረት መመለሱን፣ ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

ክፍል ሦስት
በኢትዮጵያ ማስተላለፍ የሚፈጸምበት ሥነ ሥርዐት

አንቀጽ ፬፻፴፩ ማስተላለፍን ስለመፍቀድ

፩.ከሌላ ሀገር ተላልፎ የተሰጠን ተፈላጊ በኢትዮጵያ ግዛት ውስጥ እንዲተላለፍ የአሳልፎ መስጠት ጥያቄ ያቀረበው ሀገር የትብብር ጥያቄ ሊያቀርብ ይችላል፡፡

፪.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፩ መሠረት የቀረበ የማስተላለፍ የትብብር ጥያቄን ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በኢትዮጵያ የግዛት ክልል ውስጥ በማለፉ የሀገሪቱን ጥቅም የማይጎዳ መሆኑን በማረጋገጥ ተላላፊውን እንዲያልፍ ሊፈቅድ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፬፻፴፪ በመተላለፍ ያለ ተፈላጊን ስለማሰር

፩.በዚህ ሕግ አንቀጽ ፬፻፳፱ ንዑስ አንቀጽ (፪) መሠረት ማስተላለፍ የተፈቀደ እንደሆነ ማስተላለፉ እስኪፈፀም ድረስ ወይም በማስተላለፉ ሂደት ተፈላጊው ከአርባ ስምንት ሰዓት ላልበለጠ ጊዜ በማቆያ ወይም ማረፊያ ቤት ሊቆይ ይችላል፤ የፌዴራል ፖሊስ ተፈላጊውን በመረከብ ትእዛዙን ያስፈጽማል፡፡

፪.ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ ተፈላጊውን ማስተላለፍ እስኪፈጸም ድረስ ወይም የማስተላለፉ ሂደት ባለመጠናቀቁ ምክንያት ተፈላጊውን ሰው ከአርባ ስምንት ሰዓት በላይ በእስር ማቆየት አስፈላጊ በሆነ ጊዜ ጉዳዩን ፍርድ ቤት እንዲያውቀው ያደርጋል፡፡

አንቀጽ ፬፻፴፪ ልዩ ሁኔታ

፩.ተላላፊው ሰው በአየር ትራንስፖርት የሚጓጓዝ ወይም በኢትዮጵያ ክልል ውስጥ እንዲያርፍ የታሰበ ካልነበረ በዚህ ሕግ አንቀጽ ፬፻፴፩ ፍቃድን የተመለከተ ቅድመ ሁኔታ ተፈጻሚነት አይኖረውም፡፡

፪.ባልታሰበ ሁኔታ ተላላፊው በኢትዮጵያ ግዛት ውስጥ ያረፈ እንደሆነ እና አጃቢው ተላላፊው በእስር እንዲቆይ ጥያቄ ካቀረበ ከአርባ ስምንት ሰዓት ላልበለጠ ጊዜ በእስር እንዲቆይ ሊደረግ ይችላል፡፡

፫.ተቀባዩ ሀገር በአርባ ስምንት ሰዓት ውስጥ መደበኛ የማስተላለፍ የትብብር ጥያቄ ካላቀረበ ተፈላጊው ወደመጣበት ሀገር እንዲመለስ ይደረጋል፡፡

፬.በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፫ የተደነገገው ቢኖርም ከተቀባዩ ሀገር መደበኛ የማስተላለፍ ጥያቄ ከቀረበና ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በማስተላለፍ ጥያቄው ላይ ውሳኔ እስኪሰጥ ድረስ ከአርባ ስምንት ሰዓት በላይ ተላላፊውን በእስር ማቆየት አስፈላጊ በሆነ ጊዜ ጉዳዩን ፍርድ ቤት እንዲያውቀው በማድረግ በማረፊያ ቤት እንዲቆይ ይደረጋል፡፡

፭.በዚህ ሕግ አንቀጽ ፬፻፴፮ ንዑስ ቁጥር ፪ እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፬ መሠረት ጉዳዩን ያወቀ ፍርድ ቤት ተገቢውን ትእዛዝ ይሰጣል፡፡

<u>**አስረኛ መጽሐፍ**</u>

<u>**ልዩ ልዩ ጉዳዮች**</u>

<u>**ምዕራፍ አንድ**</u>

<u>**ኪሳራና ወጪ**</u>

<u>**ክፍል አንድ**</u>

<u>**የወንጀል ክስ ወጪዎች በጠቅላላው**</u>

<u>**አንቀጽ ፬፻፴፰ የዐቃቤ ሕግ የክስ ወጪ**</u>

በዐቃቤ ሕግ ስለሚቀርበው የክስ፣ ይግባኝና የሰበር ክርክር ወጪ በሙሉ በመንግሥት ይሸፈናል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፴፱ በግል አቤቱታ የሚቀርብ የወንጀል ክስ ወጪ</u>

፩. በግል ከሳሽ ስለሚቀርበው የክስ፣ የይግባኝና የሰበር ክርክር ወጪ በሙሉ በራሱ ይሸፈናል፡፡ ከአንድ በላይ የሆኑ ከሳሾች ሲኖሩ በአንድነት ወይም በተናጠል ኃላፊ ይሆናሉ፡፡

፪. በግል ክስ ተከሳሹ ጥፋተኛ ሆኖ የተቀጣ እንደሆነ ከሳሽ ያወጣው ወጪ በሙሉ ወይም በከፊል በተከሳሽ እንዲተካ ፍርድ ቤቱ ሊወስን ይችላል፡፡

፫.በግል ክስ ቀርቦ ተከሳሽ ነፃ የተለቀቀ እንደሆነና ክሱ የቀረበው በቅን ልቦና አለመሆኑን ፍርድ ቤቱ የተገነዘበ እንደሆነ ተከሳሹ ያወጣው ወጪ በሙሉ ወይም በከፊል የግል ከሳሹ እንዲከፍል ያዛል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፵ የፍትሐብሔር ክርክር ወጪና ኪሳራ</u>

፩.በዚህ ሕግ መሠረት የፍትሐብሔር ክስ ሲቀርብ የዳኝነት ክፍያን ጨምሮ ወጪና ኪሳራ በፍትሐብሔር ሥነ ሥርዐት ሕግ መሠረት ይመራል፡፡

፪.የፍትሐብሔር ክሱን ያቀረበው ዐቃቤ ሕግ እንደሆነ የዳኝነት ክፍያ አይከፍልም፡፡ ይሁንና ተከሳሽ የክሱን ወጪና ኪሳራ እንዲከፍል ሲወስን የዳኝነት ክፍያውንም ጨምሮ እንዲከፍል ፍርድ ቤቱ ሊወስን ይችላል፡፡

<u>አንቀጽ ፩፻፵፩ የምስክር ወጪ</u>

፩.ለምስክር እና ሰነድ አቅራቢ የሚከፈለው አበልና የወጪ ማካካሻ በደንብ ይወሰናል፡፡

፪.የግል ከሳሽ ወይም ተከሳሽ ለሚጠራው ምስክር ወይም ሰነድ አቅራቢ አበልና የወጪ ማካካሻ በግል ከሳሽ ወይም በተከሳሽ ይሸፈናል፡፡

፫.ምስክር ወይም ሰነድ አቅራቢ ለመጥራት የገንዘብ አቅም የሌለውና መክፈል የማይችል ተከሳሽ አበልና የወጪ ማካካሻ በመንግሥት የሚሸፈንበት ሥርዐት በደንብ ይወሰናል፡፡

ምዕራፍ ሁለት

ደንብና መመሪያ የማውጣት ሥልጣን

አንቀጽ ፩፻፴፪ ደንብ የማውጣት ሥልጣን

በዚህ ሕግ የተደነገገው ደንብ የማውጣት ሥልጣን እንደተጠበቀ ሆኖ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ወይም የክልል መስተዳድር ምክር ቤት፡-

፩.የአማራጭ መፍትሔ አፈፃፀምና አስፈፃሚ አካላት እውቅና አሰጣጥ፤

፪.ነፃ የሕግ ድጋፍና አገልግሎት አሰጣጥ፤

፫.የምስክሮች አቀራረብ፣ የአበልና የወጪ ማካካሻ፣ እና

፬.ፍርድን እንደገና በማየት ውሳኔ የተሻረላቸው ሰዎች ለደረሰባቸው ጉዳት ተመጣጣኝ የካሣ ክፍያ አፈፃፀምን፣

የተመለከቱ ደንቦች ሊያወጣ ይችላል፡፡

አንቀጽ ፩፻፴፫ መመሪያ የማውጣት ሥልጣን

በዚህ ሕግ የተደነገገው መመሪያ የማውጣት ሥልጣን እንደተጠበቀ ሆኖ፡-

፩. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት፡-

(ሀ) የችሎት ሥነ ሥርዐት ክትትልና የጉዳዮች አመራር፤

(ለ) የቅሬታ ማስተናገጃና አወሳሰን ፤

(ሐ) በንብረት አስተዳዳሪነት ስለሚሾም ሰው፣ የአሿሿም ሂደት፣ ሊኖር ስለሚገባ ሥነ ምግባር፣ የንብረቱ አስተዳደር ሁኔታ፣ ስለሚከፈል ወጪና የአከፋፈሉ ሁኔታ፤

(መ) የዝግ ችሎት አፈጻጸም ፤

(ሠ) አብላጫ ድምጽ በማይኖርበት ጊዜ የፍርድ ቤቱን ብይን፣ ትእዛዝ ፣ፍርድ ወይም ውሳኔ መለየት፤

(ረ) በወንጀል ነገር ውስጥ ገብተው የተገኙ ወጣቶች ምርመራ የወንጀል ክስ እና ፍርድ አመራር፤

፪. ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ፡-

(ሀ) የምርመራ፣ የክስ ዝግጅትና የክርክር አካሄድ፤

(ለ) በምርመራና ክስ የሚቀርቡ ቅሬታ ማስተናገጃና ውሳኔ አሰጣጥ፤

(ሐ) የግል ክስ አመራር፤

(መ) የቅጣት አፈፃፀም ክትትል ፤

(ሠ) በምርመራና ክስ ሂደት የመረጃ አሰጣጥ ፤

(ረ) በክስ ብዛት፣ በፍሬ ነገር እና በቅጣት መጠን ላይ የጥፋተኝነት ድርድር ስለሚካሄድበት ሁኔታና አፈጻጸም ፤

(ሰ) በምርመራና ክስ ሂደት የዕርቅ አፈጻጸም ፤

(ሸ) የሞት ፍርድ አፈጻጸም ፤

(ቀ) ለሕዝብ ጥቅም ሲባል ክስ የሚመሠረትባቸው እና ክስ የማይመሠረትባቸው ጉዳዮችን ፤

(በ) ስለ ኤግዚቢት አያያዝ፣ አስተዳደርና አወሳሰን ፤

(ተ)የምስክሮችና የወንጀል ተጎጂዎች አጠባበቅ፣ አያያዝ፣ ድጋፍና ጥበቃ፤

(ቸ) በልዩ መንገድ የማስረጃ ማሰባሰቢያ ዘዴዎች ፤

(ነ) በቀላል፣በመካከለኛና በከባድ የወንጀል ጉዳዮች ላይ ክስ ለመመስረት የተቀመጠውን የጊዜ ገደብ አፈፃፀም ፤

(ኘ) የወንጀል ጉዳይን በባሕላዊ ሥርዐት እልባት ለመስጠት ተግባራዊ የሚሆኑ ሥርዐቶችን አፈፃፀም ፤

አስመልክቶ መመሪያ ሊያወጣ ይችላል፡፡

፫.የፌዴራል ፖሊስ ኮሚሽን፡-

(ሀ) የኃይል አጠቃቀምን ፤

(ለ) ስለወንጀል ሥፍራ ማስረጃ አሰባሰብና የምርመራ ሂደት፤

(ሐ) የወንጀል ምርመራ ስለሚጠናቀቅበት የጊዜ ገደብ ፤

በሚመለከት መመሪያ ሊያወጣ ይችላል፡፡

፬.በዚህ ሕግ መሠረት የሚወጣ መመሪያ መታተምና ለሚመለከተው አካል መሰራጨት ይኖርበታል፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የሥነ ሥርዐት ሕጉን ማሻሻል

አንቀጽ ፬፻፹፬ ሕጉን ስለማሻሻል

ይህንን ሕግ ለማሻሻል የሚቀርብ ማንኛውም የማሻሻያ ሀሳብ በፍትሕ አካላት ውይይት ተደርጎበት በፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ በኩል በሚኒስትሮች ምክር ቤት ሲፀድቅ ለሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት መቅረብ ይኖርበታል፡፡

ሠንረዥ ‹ሀ›

የፍርድ ቤቶች የወንጀል የዳኝነት ሥልጣን እና የወንጀል ደረጃ

የአንቀጽ ቁጥር	የወንጀሉ ርዕስ	ጉዳዩን ለማየት ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት		የወንጀል ደረጃ
		የፌዴራል ፍርድ ቤት	የክልል ፍርድ ቤት	
238	በሕግ መንግሥትና ሕገ መንግሥታዊ ሥርዓት ላይ የሚደረግ ወንጀል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
239	ሕገ መንግሥታዊ ሥልጣንን ተግባራዊነት ማሰናከል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
240	የጦር መሳሪያ ይዞ በማመጽ ወይም የእርስ በርስ ጦርነት በማስነሳት በመንግስት ላይ የሚደረግ ወንጀል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
241	የአገሪቱን የፖለቲካና የግዛት አንድነት በመንካት የሚደረግ ወንጀል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
242	የአገሪቱን የግዛት ወይም የፖለቲካ ሉዓላዊነት በመጣስ የሚደረግ ወንጀል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
243	በሕገ-ወጥ መንገድ ከአገር መውጣት፣ወደ አገር መግባት ወይም በአገሪቱ ውስጥ መኖር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
244	የአገሪቱን መንግስት እንዲሁም የአገሪቱን ምልክቶችና በመንግሥት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና	ቀላል

	የታወቁ ሌሎች ምልክቶችን መድፈር፣		ከፍተኛ ፍ/ቤት	
245	በታወቁ ምልክቶች ያለ አግባብ መገልገል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
246	በአገር ነፃነት ላይ የሚደረግ ወንጀል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
247	የአገር መከላከያ ኃይልን መጉዳት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
248	ከፍ ያለ ክዳት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
249	ክዳት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
250	የኢኮኖሚ ክዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ከባድ
251	ከጠላት ጋር መተባበር	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
252	ስለላ	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
254	በተዘዋዋሪ መንገድ መርዳትና ማበረታታት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	መካከለኛ
255	ለወንጀል ሥራ ማነሳሳትና አባሪነት፣ የማነሳሳትና የአባሪነት ሙከራ	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	መካከለኛ
256	የተንኮል ድርጊቶችን ግዙፍ በሆነ ዓይነት ማሰናዳት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	መካከለኛ
257	መገፋፋትና ግዙፉ ያልሆነ የማሰናዳት ተግባር	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
261	በውጪ አገር መንግስት ላይ	የመጀመሪያ ደረጃ	በውክልና	መካከለኛ

	የሚደረግ የተቃዋሚነት ድርጊት	ፍ/ቤት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	
262	በውጭ አገር መንግስታት መሪዎች፣ መልዕክተኞችና እና ሌሎች በዓለም አቀፍ ሕግ ጥበቃ ባገኙ ሰዎች ላይ የሚፈፀሙ ወንጀል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
263	የውጪ አገር መንግስትን ግዛት መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
264	የውጭ አገር መንግስታትን ማዋረድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
265	የታወቁ የውጭ አገር ምልክቶችን ማዋረድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
266	በመንግስታት መካከል የተቋቋሙ ድርጅቶችን ማዋረድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
269	ዘርን ማጥፋት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድ ቤት	ከባድ
270	በሠላማዊ ሕዝብ ላይ የሚፈፀም የጦርነት ወንጀል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
271	በቁስለኞች፣ በበሽተኞች፣ በባሕር ወይም በአየር አደጋ ላይ ባሉ ሰዎች ወይም በጤና አገልግሎት ላይ የሚፈፀም የጦርነት ወንጀል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
272	በታሰሩ የጦር ምርኮኞች እና በተጋዙ ሰዎች ላይ የሚፈፀሙ የጦርነት ወንጀሎች	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
273	በጦርነት ጊዜ የሚደረግ ገፈፋ፣ ዘረፋና የባህር ውንብድና	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
274	መገፋፋትና ማሰናዳት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና	ቀላል

			ጠቅላይ ፍ/ቤት	
275	ለጠላት ሊደረግ የሚገባውን ተግባር መጣስ	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
276	ሕገ-ወጥ በሆኑ የጦር መሳሪያዎች መገልገል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
277	የጦርነት ማቆም ውልን ወይም የሰላም ስምምነትን ማፍረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
278	ፋኖ በመሆን በጦርነት ጊዜ የሚደረግ ወንጀል	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
279	በቁስለኞች፣ በበሽተኞችና በእስረኞች ላይ መጨከን ወይም የሚገባቸውን ማጓደል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
280	ፍትሕን መከልከል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
281	በዓለምዓቀፍ ሰብዓዊ ድርጅቶች ላይ የሚፈፀም የጠላትነት ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
282	በዓለምዓቀፍ ሰብዓዊ ድርጅቶች አርማዎችና መለያ ምልክቶች ያለአግባብ መገልገል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
283	በእርቅ መልዕክተኛ ላይ የጠላትነት ድርጊት መፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
284	ወታደራዊ አገልግሎትን እምቢ ማለት	ወታደራዊ ፍ/ቤት *	-	መካከለኛ
285	የጥሪ ትዕዛዝን አለማክበር	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ቀላል
286	ከአገልግሎት ግዴታ ለማምለጥ ታስቦ የሚደረግ የችሎታ ማጣት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
287	ከወታደራዊ አገልግሎት ለማምለጥ የሚፈፀም ማጭበርበር	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ

288	ኩብለላ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
289	ያለአግባብ መቅረት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ቀላል
290	አስቦ ወደ ጦር ክፍሉ ተመልሶ አለመምጣት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
291	ከአገልግሎት ግዴታ ያለ አግባብ ነፃ ማድረግ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
292	በበታች ላይ የሚፈፀም ዛቻና የኃይል ድርጊት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ቀላል
293	ጠቅላላ የአገልግሎት ደንቦችን መጣስ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ቀላል
294	ያልተሟላ ወይም ትክክል ያልሆነ መረጃ መስጠት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ቀላል
295	ሰክሮ መገኘት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ቀላል
296	ከሥነሥርዓት ወይም ዲሲፕሊን ውጪ መሆን	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ቀላል
297	በበላይ አለቃ ወይም በማዕረግ እኩያ በሆነ አባል ላይ የሚፈፀም ስድብ፣ ዛቻ እና የእጅ እልፊት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
298	ለበላይ አለመታዘዝ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
299	ወታደራዊ አመፅ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
300	ወታደራዊ አመፅ ለማስነሳት የሚደረግ አድማ ወይም መተባበር	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
301	ወታደራዊ አመፅ እንዲደረግ ማነሳሳትና የማነሳሳት ሙከራ፣ አባሪነት፣ የአባሪነት ሙከራ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
302	በዘብ፣ በዘብ ጠባቂ እና በቃኚ ዘብ ላይ የሚፈፀም ወንጀል	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
303	የጥበቃ ግዴታን መጣስ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ

304	ወታደራዊ ትዕዛዝን መጣስ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
305	ትዕዛዝን ያለ አግባብ መግለፅ ወይም መለዋወጥ ወይም በአግባቡ አለማስተላለፍ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
306	በዕቃዎች ያለአግባብ መገልገል ወይም ማባከን	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
307	የማይገባ ጥቅምን ማግኘት ወይም ያለአግባብ ማጥፋት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
308	አደጋን አለማስታወቅ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
309	አስፈላጊ የሆነውን የደህንነት ጥንቃቄ አለማድረግ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
310	ሐሰተኛ የአደጋ ምልክት መስጠት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
311	የመከላከያ ሠራዊቱን ተስፋ ማስቆረጥ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
312	ፈሪነት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
313	ለጠላት እጅን መስጠት	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
314	የጦር መሣሪያዎችን እንደተሟሉ መተው	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
315	በጠላት የደንብ ልብስ ወይም የጦር መሣሪያ ያለአግባብ መገልገል	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
316	የቆሰለ ወይም የተሰዋ አባልን ትቶ መሄድ	ወታደራዊ ፍ/ቤት		ከባድ
317	የቆሰለ ወይም የተሰዋ አባል በያዘው ንብረት ላይ የሚፈፀም ወንጀል	ወታደራዊ ፍ/ቤት		መካከለኛ
323	የስራ ግዴታ በማይገባ ሁኔታ እንዲፈፀም ወይም እንዲጣስ ማስገደድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
324	ስራውን በማከናወን ላይ ያለ	የመጀመሪያ ደረጃ	በውክልና	ቀላል

	የመከላከያ ሰራዊት አባል ላይ የሚፈፀም ጥቃት	ፍ/ቤት	ከፍተኛ ፍ/ቤት	
325	ከባድ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
326	የሕግ ወይም የውል ግዴታዎችን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
327	የተንኮል ሥራ /አሻጥር/	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
328	በወታደራዊ ዕቃዎች መነገድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
329	የመከላከያ ሰራዊት የደንብ ልብስን ፣ ምልክትና ሽልማትን ያለአግባብ ማምረትና ለንግድ ማዘዋወር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
330	የመከላከያ ሰራዊት የደንብ ልብስን ፣ ምልክትና ሽልማትን በማይገባ መልበስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
331	ወታደራዊ የጥንቃቄ ዕርምጃዎችን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
332	ወታደራዊ ትዕዛዞች እንዲጣሱ ለማድረግ ሌላውን ሰው ማነሳሳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
333	የተወሰኑ ወታደራዊ ስፍራዎችንና እቃዎችን ለመጠበቅ የወጡ ክልከላዎችን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
334	ጠቅላላ ትዕዛዞችን ወይም መመሪያዎችን ወደ ሐሰት መለወጥ ወይም ማጥፋት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
335	በመከላከያ ሰራዊት እና በወታደራዊ ግዴታዎች ላይ የሚፈፀሙ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል

	ወንጀሎችን አለማስታወቅ			
336	ወታደራዊ ሚስጥርን መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
337	የሐሰት ወይም የሚያደናግር መረጃ	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት	ከባድ
338	በአደጋ ወይም በጦርነት ጊዜ ቅጣት የሚከብድበት ሁኔታ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
346	በወርቅ ፣ በጥሬ ገንዘብ እና በውጭ አገር ገንዘብ በሕገ-ወጥ መንገድ መነገድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
347	በከበሩ ማዕድናት ሕገ ወጥ በሆነ መንገድ መነገድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
348	በመንግሥት ገንዘብ አስተማማኝነት ላይ የሚደረግ የተንኮል ድርጊት	ከፍተኛ ፍርድቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍ/ቤት	ከባድ
349	ሕገ ወጥ በሆነ መንገድ የመንግሥትን ቀረጥ ወይም ግብር የመክፈል እምቢተኝነት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
350	ግብር እንዳይከፈል ማነሳሳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
351	በመንግሥት የገቢ ምንጮች ላይ ጉዳት ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
252	ኬላ መስበር /ኮንትሮባንድ/	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
353	በአገር ኢኮኖሚና በመንግስት ሞኖፖል ላይ የሚፈፀሙ ወንጀሎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
354	ወንጀሉን የሚያከብዱ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ

356	መስራት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
357	ወደ ሐሰተኛነት መለወጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
358	ዋጋውን ዝቅ ማድረግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
359	ወደ አገር ማስገባት፣ ከአገር ማስወጣት፣ መያዝ፣ ማስቀመጥ እና ማቅረብ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
361	ማዘዋወር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
362	ቀላል ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
363	የመንግሥት ማሕተሞችን ወደ ሐሰተኛ ወለወጥ ወይም በማሕተሞች ያለአግባብ መገልገል	ከፍተኛ ፍርድቤት(በፌዴራል መንግስት ንብረት ላይ ከተፈፀመ)	ከፍተኛ ፍርድቤት(በክልል መንግስት ንብረት ላይ ከተፈፀመ)	ከባድ
364	የሌሎች የሕዝብ አገልግሎት ወይም የግል ድርጅቶችን ማሕተም ወደ ሐሰት መለወጥና በማሕተሞቹ ያለአግባብ መሥራት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	መካከለኛ
365	የታወቁ ምልክቶችን ወደ ሐሰት መለወጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ) (ጉምሩክን የሚመለከቱ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	ቀላል

		ለፌዴራል ከዛ ውጭ ያሉት የክልል ስልጣን ናቸው)		
366	ዋጋ ያላቸውን የታወቁ ቴምብሮች ወደ ሐሰተኛ መለወጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	ቀላል
367	የመመዘኛ ክብደቶችንና መለኪያዎችን ወደ ሐሰት መለወጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	ቀላል
368	ከአገር ማስወጣት፣ ወደ አገር ውስጥ ማስገባት፣ መግዛት፣ በአደራ ማስቀመጥና ማቅረብ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና የከፍተኛ ፍርድቤት	ቀላል
369	የማታለል ሃሳብ ሳይኖረው አስመስሎ መስራት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና የከፍተኛ ፍርድቤት	ቀላል
370	በገንዘብ፣ በግዴታ ወይም በዋስትና ሰነዶች ወይም በታወቁ ምልክቶች፣ ቴምብሮች ወይም ማሕተሞች አደጋ ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(በፌዴራል መንግስቱ ሰነዶች ላይ ብቻ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	ቀላል
371	ሐሰተኛ ነገሮችን ለመስራት የሚያገለግሉ መሣሪያዎችና መሥሪያዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(በፌዴራል መንግስቱ ሰነዶች ላይ ብቻ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	መካከለኛ
375	በግዙፍ የሚፈጸም ሐሰት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	መካከለኛ

		እና ድሬዳዋ)		
376	ረቂቅ በሆነ መንገድ የሚፈጸም ሐሰት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	መካከለኛ
377	ልዩ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	መካከለኛ
378	በሐሰተኛ ሰነድ መገልገል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	መካከለኛ
379	መንግሥታዊ ወይም ወታደራዊ ሰነዶች አስመስሎ ማዘጋጀት ወይም ወደ ሐሰት መለወጥ	የከፍተኛ ፍ/ቤት(በፌዴራል መንግስቱ ሰነዶች ላይ ብቻ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	ከባድ
380	ሰነዶችን ማጥፋት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	ቀላል
381	መንግሥታዊ ወይም ወታደራዊ ሰነዶችን ማጥፋት	የከፍተኛ ፍ/ቤት(በፌዴራል መንግስቱ ሰነዶች ላይ ብቻ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	ከባድ
382	የንግድ ወይም ተላላፊ የዋስትና ሰነዶችን ወደ ሐሰት መለወጥና ማጥፋት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	መካከለኛ

384	የሕዝብ ማመላለሻ አገልግሎት ወረቀቶችን ወደ ሐሰት መለወጥና በነዚሁ መገልገል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	ቀላል
385	ሐሰተኛ ምስክር ወረቀቶች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	ቀላል
386	ሐሰተኛ የሆነ ኦፊሴላዊ ምስክርነት በማጭበርበር ማግኘት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	ቀላል
387	ሐሰተኛ የሕክምና ምስክር ወረቀት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	መካከለኛ
389	ሐሰተኛ የቃል አሰጣጥና ምዝገባ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	ቀላል
390	የሐሰት ሥራ ለመፈጸም የሚያገለግሉ መሳሪያዎችና መሳሪያዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል	ቀላል

			መንግስቱ ውጭ ያሉት ሰነዶች)	
391	እቃዎችን ወደ ሐሰተኛነት መለወጥና ጥራታቸውን ማርከስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
392	ማዘዋወር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
393	እቃዎችን ወደ አገር ማስገባት፣ ወደ ውጪ መላክ፣ በእጅ ማድረግና ማከማቸት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍርድቤት	መካከለኛ
396	ወታደራዊ ሚስጥርን መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍርድቤት	መካከለኛ
397	የሥራ ምስጢርን መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
399	በሞያ ወይም በሥራ ምክንያት የታወቀ ምስጢርን መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል

401	የሳይንስ የኢንዱስትሪ ወይም የንግድ ምስጢርን መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
407	በሥልጣን ያላግባብ መገልገል	የከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት	ከባድ
408	ጉቦ መቀበል	የከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት	ከባድ
409	የማይገባ ጥቅም መቀበል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍርድቤት	መካከለኛ
410	አስታራቂ ሽማግሌዎችና ሌሎች ሰዎች የሚፈጽሙት የጉቦ መቀበል ወንጀል	የከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት	ከባድ
411	የመንግሥት ሥራን በማያመች አኳኋን መምራት	የከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት	ከባድ
412	አደራ በተሰጠው ዕቃ ያለ አግባብ ማዘዝ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
413	በሥራ ተግባር ላይ የሚፈጸም የመውሰድና የመሰወር ወንጀል	የከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት	ከባድ
414	በሥልጣን መነገድ	የከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት	ከባድ

415	በሕገ ወጥ መንገድ መሰብሰብ ወይም ማስረከብ	የከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት	ከባድ
416	ያላግባብ ጉዳይን ማጓተት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
417	ዋጋ ያለውን ነገር ያለ ክፍያ ወይም ያለ በቂ ክፍያ ማግኘት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
418	ያለ አግባብ ፈቃድ መስጠት እና ማጽደቅ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
419	ምንጩ ያልታወቀ ንብረትና ገንዘብ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
420	የሥራ ኃላፊነትን ባለመወጣት የሚፈጸም ወንጀል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
421	ሕገ ወጥ የሥራ ማቆም አድማ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
422	የሰውን ንብረት የመበርበር ወይም የመያዝ ስልጣንን ያለአግባብ መገልገል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
423	ሕገ ወጥ በሆኑ መንገድ ሰውን መያዝ ወይም ማሰር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
424	በማይገባ የአሰራር ዘዴ መጠቀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
425	እሥረኛን ሕገወጥ በሆነ መንገድ መፍታትና እንዲያመልጥ መርዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	ቀላል
426	የጦር ምርከኞችንና የወታደር ግዞተኞችን መፍታትና እንዲያመልጡ መርዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍ/ቤት	መካከለኛ
427	ጉቦ መስጠት	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	መካከለኛ

		ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
428	ዋጋ ያለውን ነገር ያለክፍያ ወይም ያለበቂ ክፍያ መስጠት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍርድቤት	መካከለኛ
429	ማቀባበል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍርድቤት	መካከለኛ
430	በሌለው ስልጣን መጠቀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት	በውክልና ከፍተኛ ፍርድቤት	መካከለኛ
431	በግል ተሰሚነት መነገድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
432	መንግሥታዊ የሆኑ ማስታወቂያዎችንና ሕጎችን መድፈር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
433	ያለ ፈቃድ ወይም ከተሰጠው ፈቃድ ውጭ መስራት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል

434	የማስመዝገብ ግዴታን የሚመለከቱ ድንጋጌዎችን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
435	እንዳይገለፁ የተከለከሉ መንግሥታዊ ውይይቶችን ወይም ሰነዶችን መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
436	ሕገወጥ በሆነ መንገድ መብትን ማስከበር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
437	ሥልጣንን በማይገባ መያዝ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
438	የመንግሥት ሥራን ማሰናከልና የመተባበር ግዴታን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
439	እሸጎችን መቅደድ መስበርና ዕቃዎችን መውሰድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል	ቀላል

			መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
440	መቃወምና አለመታዘዝ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
441	የኃይልና የማስገደድ ተግባር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
443	ወንጀልን አለማስታወቅ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
444	በጠቋሚዎች እና በምስክሮች ላይ የሚፈጸም ወንጀል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
445	መሸሸግና መርዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
446	የፍትሕን ሥራ ማሳሳት	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	ቀላል

		ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
447	በሐሰት መወንጀል ወይም መክሰስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
448	ለፍትሕ እርዳታ መስጠትን እንቢ ማለት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
449	ፍርድ ቤትን መድፈር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
450	የፍርድ ሒደትን ምስጢር መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
451	የፍርድ ሒደትን በተመለከተ ትክክለኛ ያልሆነ ወይም የተከለከለ ዘገባን መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ	ቀላል

			ያሉት)	
452	አንድ ተከራካሪ ወገን የሚሰጠው ሐሰተኛ ቃል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
453	ሐሰተኛ ምስክርነት፣ አስተያየት ወይም ትርጉም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
455	መገፋፋትና ማግባባት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
456	በሙግት ጊዜ ማጭበርበር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
457	የፍትሕን ሒደት ለማዛባት በተንኮል የሚፈጸም የወሬ መግለጽ ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
458	በአንድ ወገን ተከራካሪ ጥቅም ላይ የክህደት ተግባር መፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(	መካከለኛ

		እና ድሬዳዋ)	ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
459	ተጨማሪ ቅጣቶችን የመከላከልና የመጠበቅ የጥንቃቄ እርምጃዎችን አለማክበር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
460	የቅጣትና የጥንቃቄ እርምጃዎችን ማሰናከል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
461	የእሥረኛ ማምለጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
462	እሥረኛ እንዲያመልጥ ማመቻቸትና መርዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
464	የእስረኞች አመጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ

465	አካባቢያዊ ክልከላን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
466	ለምርጫ የሚደረግ ስብሰባንና የምርጫ ሒደትን ማወክና ማሰናከል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
467	የምርጫ ድምጽ የመስጠትን ወይም የመመረጥን መብት መንካት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
468	በምርጫ ላይ የሚሰጥ መደለያ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
469	የማይገባ አሰራር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
470	በአመዘጋገብ ላይ የሚፈጸም ማጭበርበር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል	ቀላል

			መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
471	በድምጽ አሰጣጥ ጊዜ የሚፈጸም ማጭበርበር ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
473	የድምጽ አሰጣጥ ምስጢር አጠባበቅን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
474	የድምጽ መስጫ ወረቀቶችንና የምርጫ ሳጥኖችን መውሰድና ማጥፋት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
477	አደገኛ የሆነ ስራ ፈትነት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
478	የክፋ አድራጊዎች ማሕበርተኛነት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
479	የክፋ አድራጊዎች መጠጊያና ረዳት	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	ቀላል

	መሆን	ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
480	ወንጀል እንዲፈፀም በአደባባይ መገፋፋት ወይም ወንጀልን በጅቷል ማለት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
481	በጦር መሣሪያ መነገድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
482	የተከለከሉ ማህበሮችና ስብሰባዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
483	ሕቡዕ የሆኑ ማሕበሮች ወይም መሣሪያ የታጠቁ ቡድኖች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
484	የተከለከሉ ስብሰባዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ	ቀላል

			ያሉት)	
485	በወሬ ሕዝብን ማሸበር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
486	የሐሰት ወሬዎችን በማውራት ሕዝብን ማነሳሳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
487	የማነሳሳት ጠባይ ያላቸው የሐሳብ መግለጫዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
488	ረብሻ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
490	ስብሰባን ወይም ጉባኤን ማወክ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
491	በራስ ጥፋት ከኃላፊነት ውጭ በመሆን የሚፈፀም የሁከት ተግባር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(	ቀላል

		እና ድሬዳዋ)	ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
492	የሃይማኖትን ሰላምና ስሜት መንካት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
493	የሙታንን ሰላምና ክብር መንካት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
494	የእሳት ቃጠሎ ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
495	የተፈጥሮ አደጋዎችን ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
496	ግዙፍ ስራዎችን ወይም የመጠበቂያ ስራዎችን መጉዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ

497	ማፈንዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
498	በቸልተኝነት የሚፈፀሙ ወንጀሎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
499	በሚፈነዱ፣ በሚቀጣጠሉ ወይም በሚመርዙ ነገሮች አደጋ ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
500	ሕገ-ወጥ በሆነ መንገድ የሚፈነዱ፣ የሚቀጣጠሉ የሚመርዙ ነገሮችን መሥራት፣ መያዝ፣ መደበቅ፣ ወይም ማጓጓዝ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
501	የሕንጻ ሥራ ደንቦችን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
502	የአደጋ መከላከያ መሳሪያዎችን ወይም ዕቃዎችን ማንሳት ወይም አለማደራጀት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል	ቀላል

			መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
503	በሕዝብ ላይ የሚደርስ ከባድ አደጋን አለማስታወቅ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
505	ለሕዝብ ጥቅም በተቋቋሙ ግዙፍ ሥራዎችና አገልግሎቶች ላይ ጉዳት ማድረስ	ከፍተኛ ፍርድቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት(በ512 ልብ ይሏል፡፡)	ከባ
506	መገናኛዎችንና ማጓጓዣዎችን በከባድ አደጋ ላይ መጣልና ማበላሸት	ከፍተኛ ፍርድቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት(በ512 ልብ ይሏል፡፡)	ከባድ
507	በኮንቲኔንት ሸልፍ የሚገኝን ቋሚና የተተከለ ስፍራን ፣ አይሮፕላን ወይም መርከብን ያለአግባብ መያዝ	ከፍተኛ ፍርድቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት(በ512 ልብ ይሏል፡፡)	ከባድ
508	በኮንቲኔንት ሸልፍ የሚገኝን ቋሚና የተተከለ ስፍራን ፣ አይሮፕላን ወይም መርከብን አስጊ ሁኔታ ላይ መጣል	ከፍተኛ ፍርድቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት(በ512 ልብ ይሏል፡፡)	ከባድ
509	በኮንቲኔንት ሸልፍ የሚገኝን ቋሚና	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና	ከባድ

	የተተከለ ስፍራን ፣ አይሮፕላን ወይም መርከብ ላይ አደጋ ማድረስ		ጠቅላይ ፍርድቤት(በ512 ልብ ይሏል፡፡)	
510	ምልክቶችንና የእርዳታ ጥሪዎችን ያለአግባብ ማድረግ	ከፍተኛ ፍርድቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት(በ512 ልብ ይሏል፡፡)	ከባድ
511	አደገኛ የሆኑ ነገሮችን ወይም መሳሪያዎችን በህገ ወጥ መንገድ ማስቀመጥ ወይም መጫን	ከፍተኛ ፍርድቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት(በ512 ልብ ይሏል፡፡)	መካከለኛ
512	ከባድ ሁኔታ	ከፍተኛ ፍ/ቤት	በውክልና ጠቅላይ ፍርድቤት(በ512 ልብ ይሏል፡፡)	ከባድ
514	የሰውን በሽታ ማሰራጨት	ከፍተኛ ፍርድቤት ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
515	የእንስሳት በሽታን ማሰራጨት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል

516	የሰብልን ወይም የደንን ተባይ ማራባት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
517	ውሃን መበከል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
518	ግጦሽን መበከል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
519	አካባቢን መበከል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
520	አደገኛ የሆነ ቆሻሻንና ሌላ ቁስን በአግባቡ አለመያዝ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
521	የአካባቢ ተጽእኖ ግምገማን የሚፃረሩ ድርጊቶችን መፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል	ቀላል

		ድሬዳዋ)	መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
522	ጤናን ለመጠበቅና ለመንከባከብ በሕግ የተደነገጉትን የጥንቃቄ እርምጃዎች መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
523	ችግር ወይም ረሐብ እንዲደርስ ማድረግ	ከፍተኛ ፍርድቤት ፍ/ቤት(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
525	መርዛማ ወይም የናርኮቲክና ሳይኮትሮፒክ መድኃኒቶችን ወይም ዕፆችን ማምረት፣ መሥራት፣ ማዘዋወር ወይም መጠቀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
526	ዶፒንግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
527	የሚጎዱ ወይም የተበላሹ እቃዎችንና ምግቦችን መሥራትና መሸጥ እንዲሁም ጥራታቸውን ማርከስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
528	የከብት ድርቆሽና ሌላም መኖ ጉዳት እንዲያደርስ አድርጎ መሥራት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት	ቀላል

	ጥራትን ማርከስና መሸጥ	(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
531	በአልኮል ወይም በእስፒርቶ መጠጦች የሌላውን ሰው ጤንነት ለአደጋ ማጋለጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
532	አእምሮን በሚነኩ ድርጊቶች ሰውን ለአደጋ ማጋለጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
533	በድግምት በጥንቆላ ወይም ይህን በመሳሰሉ ነገሮች በሰው ላይ አደጋ ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
534	ከባድ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
535	በሕክምናና በጤና አጠባበቅ ሙያ ሕገ ወጥ በሆነ መንገድ መሥራት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል

536	መርዛማና አደገኛ የሆኑ ነገሮችን ያለአግባብ ማቅረብ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
537	የሕክምና እርዳታን ያለምክንያት መከልከል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
539	ከባድ የሰው ግድያ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
540	ተራ የሆነ የሰው ግድያ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
541	ቀላል የሆነ የሰው ግድያ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
542	ሌላ ሰው እራሱን እንዲገድል ማነሳሳትና መርዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ

543	በቸልተኝነት ሰውን መግደል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
544	ሕፃንን መገደል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
546	አንድት ሴት በራስዋ ላይ የምትፈፅመው የማስወረድ ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
547	በሌላ ሰው የሚፈፀም የማስወረድ ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
552	ጽንስ የሚቋረጥበት ሥነ-ሥርዓትና ሥነ-ሥርዓቱን መጣስ የሚያስከትለው ቅጣት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
555	ታስቦ የሚፈፀም ከባድ የአካል ጉዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል	መካከለኛ

		ድሬዳዋ)	መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
556	ታስቦ የሚፈፀም ቀላል የአካል ጉዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
559	ቸልተኝነት የሚፈፀሙ የአካል ጉዳቶች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
560	የእጅ እልፊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
561	በጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች አማካይነት በእርጉዝ ሴቶችና ሕፃናት ህይወት ላይ ጉዳት ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
562	በጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች አማካይነት በእርጉዝ ሴቶች ወይም በሕፃን አካል ላይ ጉዳት ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
565	ሴትን መግረዝ	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	ቀላል

		ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
566	የሴትን ብልት መስፋት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
570	ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶችን የሚከለክሉ ድንጋጌዎች እንዳይፈፀሙ ማነሳሳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
571	የሰውን ሕይወት ለአደጋ ማጋለጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
572	የትራፊክ ደንብን በመጣስ ለአደጋ ማጋለጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
573	የሰውን አካል ለአደጋ ማጋለጥ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ

574	ሰውን ለአደጋ ማጋለጥ ወይም መተው	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
575	በአደጋ ላይ የሚገኝ ሰውን አለመርዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
576	ለአካለ መጠን ያልደረሱ ልጆችን መጉዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
577	አምቧጓሮ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
578	የይዋጣልን ፍልሚያ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
579	የይዋጣልን ፍልሚያ እንዲደረግ መጠየቅ፣ ማነሳሳትና መርዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል	ቀላል

		ድሬዳዋ)	መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
580	ዛቻ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
581	የመክሰስ ወይም የማዋረድ ዛቻ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
582	ማስገደድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
583	የመወሰን ችሎታን ማሳጣት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
585	ከሕግ ውጪ ይዞ ማስቀመጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
586	ሰውን መጥለፍ	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	መካከለኛ

		ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
587	ሴትን መጥለፍ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
588	የአይምሮ ሕመምተኛ የሆነችን ወይም የመከላከል አቅም የሌላትን ሴት መጥለፍ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
589	ለአካለ መጠን ያልደረሰ ልጅን መጥለፍ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
590	ወንጀሉን የሚያከብዱ ሁኔታዎች	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
591	ህፃንን ማለዋወጥ እና የራስ ያልሆነን ህፃን መውሰድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
592	ለአካለ መጠን ያልደረሰ ልጅን	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	ቀላል

	አለማቅረብ	ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
593	ወደ ላይ የሚቆጠሩ ወላጆችን በሚመለከት ልዩ ሁኔታ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
594	ከባድ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
595	በፖለቲካ ምክንያት ሰውን መጥለፍ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
596	ሰውን አገልጋይ ማድረግ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
597	በሴቶችና በልጆች መነገድ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
598	በሕገ-ወጥ መንገድ ኢትዮጵያውያንን ለስራ ወደ ውጭ አገር መላክ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል	ከባድ

		ድሬዳዋ)	መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
601	በሲቪል መብቶች በነፃ መጠቀምን መከልከል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
602	የመዘዋወር ነፃነት መብትን መድፈር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
603	የስራ ነፃነት መብትን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
604	የግል ቤቶችን ወይም የተከለከሉ ቦታዎችን መድፈር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
606	የመፃፃፍ ወይም የግንኙነት ግላዊነት መብትን መድፈር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
613	ስም ማጥፋትና የሐሰት ሀሜት	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	ቀላል

		ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
615	ስድብና ማዋረድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
618	ወንጀሉን የሚያከብዱ ልዩ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
620	አስገድዶ መድፈር	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
621	አንድን ወንድ አስገድዶ የግብረ ሥጋ ግንኙነት እንዲፈፅም ማድረግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
622	በንጽሕና ክብር ላይ የሚፈፀም የኃይል ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ

623	አእምሮአቸውን በሳቱ ወይም የአእምሮ ደካማ በሆኑ ወይም ለመቃወም በማይችሉ ሰዎች ላይ የሚፈፀም የክብረ ንፅህና ድፍረት በደል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
624	ሆስፒታል ውስጥ በተኙ፣ በተጋዙ ወይም በታሰሩ ሰዎች ላይ የሚፈጸም የክብረ ንጽሕና ድፍረት በደል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
625	አንዲት ሴት ያለባትን ከፍ ያለ ችግር ወይም ጥገኝነቷን ምክንያት በማድረግ የሚፈፀም ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
626	እድሜአቸው 13 ዓመት በሆነና 18 ዓመት ባልሞላቸው ልጆች ላይ የሚፈፀም የግብረ ሥጋ ድፍረት በደል	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
627	በሕፃናት ልጆች ላይ የሚፈፀም የግብረ ሥጋ ድፍረት በደል	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
628	ወንጀሉን የሚያከበዱ ሌሎች ምክንያቶች	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
629	ግብረ-ሰዶም እና ለንፅሕና ክብር	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	ቀላል

	ተቃራኒ የሆኑ ሌሎች ድርጊቶች	ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
630	ወንጀሉን የሚያከብዱ ጠቅላላ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
631	ለአካለ መጠን ባልደረሱ ልጆች ላይ የሚፈፀሙ የግብረ-ሰዶም ጥቃትና ለክብረ ንፅህና ተቃራኒ የሆነ ሌላ ድርጊት	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
633	በእንስሳት ላይ የግብረ-ሥጋ ግንኙነት መፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
634	የሌላውን ሰው የዝሙት ድርጊት የዘወትር መጠቀሚያ ማድረግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
635	ሴቶችንና ለአካለ መጠን ያልደረሱ ልጆችን ለዝሙት አዳሪነት በማቃጠር መነገድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል

636	ወንጀሉን የሚያከብዱ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
637	ሴቶችንና ለአካለ መጠን ያልደረሱ ልጆችን ለዝሙት ለማቅረብ የሚደረጉ ዝግጅቶች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
639	ለመልካም ሥነ-ምግባርና ለመልካም ጠባይ ተቃራኒ የሆነ ብልግናና አሳፋሪ ስራን በአደባባይ መፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
640	ፀያፍ ወይም የብልግና ወይም ለመልካም ፀባይ ተቃራኒ የሆኑ ነገሮችን ለሕዝብ መግለጽ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
641	ፀያፍ ወይም ለመልካም ፀባይ ተቃራኒ የሆኑ ነገሮችን ለሕዝብ ማሳየት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
643	ለመልካም ፀባይ ተቃራኒ የሆኑ መግለጫዎችና ማስታወቂያዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል	ቀላል

		ድሬዳዋ)	መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
644	ለአካለ መጠን ያልደረሱ ልጆችን አደጋ ላይ ከሚጥሉ ስራዎች መጠበቅ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
646	ጋብቻን በተንኮል ወይም በማታለል መፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
647	በሕግ የተከለከለ ጋብቻን ማስፈፀም ወይም መፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
648	ያለእድሜ ጋብቻ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
650	በጋብቻ ላይ ጋብቻ መፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
652	አመንዝራነት	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	ቀላል

		ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
654	በዘመዳሞች መካከል የሚፈፀም የግብረ ሥጋ ግንኙነት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
655	በዘመዳሞች መካከል የሚፈፀም ለመልካም ጠባይ ተቃራኒ የሆነ የብልግና ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
656	የሕፃን መወለድን ወይም ተጥሎ መገኘትን አለማስታወቅ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
657	የክብር መዝገብን በሐሰት መለወጥ፣ አስመስሎ ሕፃንን ማቅረብ ወይም መለወጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
658	የቀለብ መስጠት ግዴታን አለመፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ	ቀላል

			ያሉት)	
659	የልጅ ማሳደግ ግዴታን አለመፈፀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
665	ስርቆት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
666	ኃይልን መስረቅ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
667	የጋራ ንብረት የሆኑትን እቃዎች መስረቅ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
668	በሙታን ላይ የሚፈፀም ስርቆት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
669	ከባድ ስርቆት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት	መካከለኛ

		(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
670	ውንብድና	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
671	ከባድ ውንብድና	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
672	ዘረፋ	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
673	የባህር ውንብድና	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ከባድ
675	እምነት ማጉደል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
676	ከባድ የእምነት ማጉደል	ከፍተኛ ፍ/ቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ከፍተኛ ፍ/ቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ	ከባድ

			ያሉት)	
677	በመንግሥት ወይም በሕዝብ ንብረት ያለአግባብ መገልገል ወይም ማባከን	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
678	በሌላ ሰው ሃብት ያላአግባብ መገልገል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
679	አግኝቶ መደበቅ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
680	ወድቆ የተገኘውን ንብረት ለራስ ማድረግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
682	መሸሸግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
683	ከባድ የመሸሸግ ወንጀል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት	መካከለኛ

		(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
684	በወንጀል ድርጊት የተገኘን ገንዘብ ወይም ንብረት ሕጋዊ አስመስሎ ማቅረብና በወንጀሉ መርዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
685	በከብት መንጋ አማካኝነት በሌላ ሰው ንብረት ላይ ጉዳት ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
686	በሰው ንብረት ላይ ሁከት ማድረግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
687	በሰው ይዞታ ላይ ጉዳይ ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
688	የወሰን ምልክቶችን ከስፍራቸው ማዛወርና ማጥፋት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል

689	ጠቅላላ ድንጋጌዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
690	ከባድ ሁኔታዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
692	አታላይነት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
693	የሚያዝበት ገንዘብ ሳይኖር ቼክ ማውጣት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
694	በተጭበረበረ ሁኔታ የአክስዮን ገበያ ንግድ ማካሄድ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
695	በአክስዮኖች ወይም በሽቀጦች መቆመር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል	ቀላል

		ድሬዳዋ)	መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
696	ከባድ አታላይነት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
697	ሌሎች ወንጀሎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
698	ኢንሹራንስ በሚመለከት የሚፈፀም የአታላይነት ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
700	በሕዝብ እምነት በመጠቀም ማታለል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
701	ሌሎች የማታለል ድርጊቶች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ

702	በሌላ ሰው ጥቅም የስራ አመራር ላይ የተፈፀመ ጉዳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
703	ከባድ ሁኔታ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
704	ጥቅም ታገኛለህ በማለት ሌላውን ሰው በመደለል ማነሳሳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
705	ችሎታ የሌላቸውን ሰዎች ንብረታቸውን የሚጎዳ ስራ እንዲፈፅሙ ማነሳሳት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
706	ያለፈቃድ ወደ ኮምፒውተር መግባት፣የኮምፒውተር አገልግሎትን ያለፈቃድ መውሰድ ወይም መጠቀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
707	በዳታ ላይ ጉዳት ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል	ቀላል

		ድሬዳዋ)	መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
708	የተፈቀደለት ተጠቃሚ የኮምፒውተር አገልግሎቶችን እንዳያገኝ ማቋረጥ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
709	የኮምፒውተር ወንጀሎችን አፈፃፀም ለማመቻቸት የሚከናወኑ ድርጊቶች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
712	አራጣ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
713	በማስገደድ መጠቀም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
714	ጥቅም ለማግኘት ማስፈራራት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
715	ከባድ ሁኔታ	የመጀመሪያ ደረጃ	የመጀመሪያ	መካከለኛ

		ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
717	በሌላ ሰው መልካም ስም ላይ ጉዳት ማድረስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
718	ጉዳትን የሚያደርሱ ሐሰተኛ መግለጫዎች	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
719	ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
720	ምልክቶችን፣የመገኛ ምንጭ ማስታወቅን፣ዲዛይኖችን ወይም ሞዴሎችን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
721	የድርሰት፣የኪነ-ጥበብ ወይም የአዕምሮ ሥራ ፈጠራ መብቶችን መጣስ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ	መካከለኛ

			ያሉት)	
725	በማጭበርበር እዳ ለመክፈል አለመቻል	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
726	አላግባብ መክሰር	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
727	በማጭበርበር ኪሳራ እንዲደርስ ማድረግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	መካከለኛ
728	በፍርድ አፈፃፀም ላይ የሚፈፀም የማጭበርበር ድርጊት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
729	በመያዣነት ወይም በሕግ አግባብ የተያዘ ንብረት ያለአግባብ መውሰድ ወይም ማጥፋት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
730	በፍ/ቤት ትዕዛዝ የተያዘን ንብረት ያለአግባብ መውሰድ ወይም	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት	ቀላል

	ማጥፋት	(አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	(ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	
731	በገንዘብ ጠያቂዎች መካከል ተገቢ ያልሆነ አድልዎ ማድረግ	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
732	የድምጽ ብልጫን ለማግኘት መደለያ መስጠት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል
733	ስምምነትን በማጭበርበር ማግኘት	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (አዲስአበባ እና ድሬዳዋ)	የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድቤት (ከፌዴራል መንግስቱ ውጭ ያሉት)	ቀላል

* በዚህ ሠንጠረዥ ለወታደራዊ ፍርድቤት የተሰጡ የወንጀል ጉዳዮች በወታደራዊ ቀዳሚ ፍርድ ቤት ይታያሉ፡፡

* አንቀጽ 338 በአደጋ ወይም በጦርነት ጊዜ ቅጣት የሚከብድበት ሁኔታ የሚለው ድንጋጌ አንቀጽ 337 የሐሰት ወይም የሚያደናግር መረጃ ›ን ተከትሎ ክስ የተመሰረተ እንደሆነ ጉዳዩ በከፍተኛ ፍ/ቤት ፍርድ ቤት ይታያል፡፡